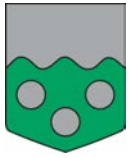

An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, there is a dense forest of green trees. A small cluster of buildings, including a red barn and a white house, is visible. A dirt road winds through the trees. In the middle ground, a large, calm lake is surrounded by more forest. The background shows rolling hills under a cloudy sky.

PAJALA KOMMUN

översiktsplan

Antagen av kommunfullmäktige 14 juni 2010

Pajala kommun

Titel: Pajala kommun - översiktsplan
Utgivare: Pajala kommun

Detta dokument kan läsas via Pajala kommuns hemsida (www.pajala.se) eller hämtas från:

Pajala kommun
Medborgarv. 4
984 85 Pajala
Telefon, växel: 0978-120 00

© Pajala kommun
© Lantmäteriet

Bilder:
Framsida samt första sida del 3: Niclas Dahlström, Northland Resources AB
Första sida del 1: Pajala kommuns bildarkiv
Första sida del 2: Tomas Calla

Innehållsförteckning

1. PROGRAM **7**

LÄSANVISNING **9**

1.1 Inledning **10**

Översiktsplanen 10

Planprocessen 12

Samband med annan planering och kommunens verksamhet i övrigt 13

1.2 Utvecklingsfrågor för Pajala kommun **14**

Omvärld och påverkansfaktorer 14

Styrkor och svagheter i kommunen 14

1.3 Kommunala visioner och mål **15**

Vision 15

Strategiskt program och kommunala målsättningar 15

1.4 Miljömål **18**

Övergripande kommunala miljömål 18

Nationella miljökvalitetsmål 18

Klimatfrågan - global uppvärmning 27

2. FÖRUTSÄTTNINGAR **29**

2.1 Allmän beskrivning **31**

Kort historik 31

Naturgeografisk beskrivning 33

Regionalt perspektiv 41

Framtida gruvnäring 41

Mellannationella frågor 46

2.2 Lagstiftning **47**

Allmän lagöversikt 47

Miljöbalken 47

Plan- och bygglagen 47

2.3 Riksintressen **49**

Riksintressen – bakgrundsfakta 49

Riksintressen enligt Miljöbalken 4 kapitlet 49

Riksintressen enligt Miljöbalken 3 kapitlet	51
2.4 Miljökvalitetsnormer	58
Miljökvalitetsnormer - bakgrund	58
Vattendirektivet omvandlat till miljökvalitetsnormer	58
2.5 Planer och förordnanden	61
Fördjupade översiktsplaner	61
Detaljplaner	61
Strandskydd	61
Naturvårdsförordnanden	62
Områdesskydd	62
Biotopskydd	67
Lagstiftning för forn- och kulturlämningar	70
2.6 Kommunal verksamhet	73
Bostadsförsörjning	73
Näringslivsutveckling	75
Gruvnäring	79
Sociala frågor	83
Hälso- och sjukvård	84
Skydd mot olyckor	86
Utbildning	87
Kultur och idrott	90
Turism och rekreation/fritid	92
Vatten och avlopp	94
Renhållning	95
2.7 Allmänna intressen	97
Kulturmiljövård	97
Naturvård	100
Skogsbruk	109
Jordbruk	111
Kommunal målsättning	111
Landskap och allmänna platser	112
Folkhälsa	115
Mångfald och jämställdhet	116
Rennäring	118
Energi	121
Värdefulla ämnen och mineraler	124
Övriga naturresurser	125
Infrastruktur och kommunikationer	128
Totalförsvaret	134

2.8 Miljö- och riskfaktorer	135
Riskinventering	135
Områden med särskilda risker	135
Områden med särskilda miljöproblem	139
Andra händelser som medför risker för miljön	140
Miljöstörande anläggningar	141
Områden som är känsliga för påverkan eller störning	142

3. PLANFÖRSLAG **147**

3.1 Inledning	149
Sammanfattning och analys av Pajalas nuvarande situation	149
Planens syfte och huvuddrag	149
Hållbarhet	150
Attraktivitet	151
Möjligheter och hot	151
Etappvis utbyggnad - förtätning	151
Scenarier	151
Utvecklingszoner	152
3.2 Lokalisering och utformning av bebyggelse och anläggningar	153
Generella riktlinjer	153
Bebyggelse i strandnära lägen	154
3.3 Mark- och vattenanvändning	157
Alternativ 2	157
3.4 Konsekvenser	159
Måluppfyllelse	159
Effekter och konsekvenser	160
3.5 Fortsatt arbete	161
3.6 Källor, hänvisningar och bilagor	162
Rapporter och analyser	162
Planer och program	162
Övrigt	162
Planförteckning Pajala kommun	163

1. PROGRAM

LÄSANVISNING

1. PROGRAM	<p>Översiktsplanen består av:</p> <p>En inledning redogör kortfattat vad en översiktsplan är och varför Pajala kommun nu arbetar fram en ny. De viktigaste utvecklingsfrågorna beskrivs. I kommunala mål och visioner presenteras de övergripande mål och den viljeinriktning som ligger till grund för översiktsplanen.</p>
2. FÖRUTSÄTTNINGAR	<p>Planeringsförutsättningar inleds med en kort allmän beskrivning av Pajala kommuns befolkning och näringsliv/sysselsättning. Sedan följer en sektorsvis genomgång av hur de olika givna förutsättningar som finns ska beaktas. Allmänna intressen i form av exempelvis inventeringar, program och dylikt presenteras liksom gällande riksintressen. Gällande planer, förordnanden och mellankommunala frågor som berör kommunen redovisas.</p> <p>Varje sektorsintresse avslutas med rubriken kommunala ställningstaganden där rekommendationer och ställningstaganden för den framtida mark- och vattenanvändningen för respektive kapitel återfinns.</p>
3. PLANFÖRSLAG	<p>Till planen hör en markanvändningskarta, se bilaga. Kartans symboler och beteckningar återfinns och förklaras på under kapitlet kommundäckande rekommendationer.</p> <p>Förslaget redovisar kommundäckande rekommendationer och riktlinjer.</p> <p>Översiktsplanen redogör också för de konsekvenser som planen medför och föreslår fortsatt arbete.</p>
4. MKB	<p>Slutligen redovisas den miljökonsekvensbeskrivning som har upprättats som bedömer planens miljöpåverkan.</p>

Till handlingen finns bifogat en samrådsredogörelse, sammanfattning av synpunkter inkomna under samrådtiden samt ett utlåtande, sammanfattning efter utställning.

1.1 INLEDNING

Översiktsplanen

Översiktsplanen är kommunens viktigaste strategiska instrument för att redovisa sina avsikter om hur förvaltning och utveckling av stads- och landsbygden på lång sikt ska ske. I denna mening är översiktsplanen ett styr- och effektivitetsinstrument för annan planering.

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska en översiktsplan vara lätt att förstå, den ska antas av kommunfullmäktige och innan dess ska förslaget bli föremål för samråd och offentlig utställning.

Pajalas översiktsplan är en kommunomfattande översiktsplan. När den antas kommer den att ersätta gällande översiktsplan, det vill säga översiktsplan för Pajalas kommun, antagen av kommunfullmäktige 1990.

Pajalas kommun har bedömt att planen behöver göras om eftersom det är lång tid sen den förra antogs men också för att den planerade gruvbrytningen kommer att påverka kommunen på många sätt som måste hanteras i en aktuell översiktsplan.

Genom miljöbalken har översiktsplanens roll i det förebyggande miljöarbetet stärkts. Den kommunala översiktsplaneringen ses som ett led i arbetet för en långsiktigt hållbar utveckling.

Planprocessen

Planprocessen kan indelas i tre skeden: ett programskede, ett samrådsskede och ett utställningskede.

Programskedet har ägnats åt frågor som har stor betydelse för översiktsplaneringen i Pajala och har lett till riktlinjer för planförslaget och preliminära ställningstaganden i viktiga planfrågor.

I samrådsskedet presenteras ett samrådsförslag till översiktsplan. Förslaget ställs ut, remitteras och diskuteras med intresseföreningar, partigrupper, fullmäktige, myndigheter, grannkommuner, regionala organ med flera. Synpunkterna från samrådet sammanställs därefter i en samrådsredogörelse.

Innan utställningsskedet revideras planförslaget med ledning av synpunkter från samrådet. För-

slaget ställs ut och remitteras i enlighet med bestämmelserna i plan- och bygglagen. Synpunkter från utställning och remissbehandling sammanställs i ett utlåtande som redovisas tillsammans med det slutliga planförslaget.

Efter planprocessen antas planförslaget av Kommunfullmäktige. Planprocessen för Översiktsplan Pajala påbörjades under 2007 och beräknas slutföras under 2010.

Översiktsplanens rättsverkan

Översiktsplanen har ingen rättsligt bindande verkan vare sig för myndigheter eller enskilda. Den skall betraktas som en rekommendation eller vägledning när olika beslut om mark- och vattenanvändning ska fattas.

Översiktsplanen kan ses som en överenskommelse mellan staten och kommunen om hur mark- och vattenanvändning, byggande med mera bör utvecklas.

Översiktsplanen kommer att utgöra program och underlag för framtida planläggning samt underlag för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden.

Arbetets organisation och upplägg

Arbetet med översiktsplanen har bedrivits av en arbetsgrupp bestående av tjänstemän och verkssamma politiker i Pajala kommun. I arbetsgruppen har följande ingått: kommunalråd, kommunchef, ordförande i Plan- och miljönämnden, chef för skola/kultur/fritid, chef och tjänstemän från socialkontoret, chef för tekniska kontoret, plan- och miljöchef, plan- och bygghandläggare, samordnare för gruvetableringens processer och plankonsulter från MAF Arkitektkontor AB, Luleå.

En ledningsgrupp bestående av kommunstyrelsen ska genom stegvisa beslut ge planen en politisk förankring.

Översiktsplanens syfte och innebörd

Varje kommun ska enligt Plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunens yta. Fördjupningar av

översiktsplanen kan göras för delområden t ex tätorter liksom tematiska tillägg för speciella sakfrågor. Inom de ramar som anges i PBL formar varje kommun sin egen översiktsplan utifrån sina egna förutsättningar.

Översiktsplanen, ett viktigt visionsstrategi- och måldokument

Översiktsplanen bör ange visionen för kommunens framtida utveckling och de strategier som valts för att uppnå de fastlagda målen.

Översiktsplanen ska ha ett långsiktigt tidsperspektiv. Kommunen bör ange vilket tidsperspektiv som planen ska ha. Normalt redovisas utvecklingen i ett kort och ett långt tidsperspektiv (till exempel 10 och 20 år).

Översiktsplanen ska redovisa ett samlat beslutsunderlag. Översiktsplanen ska redovisa allmänna intressen och kommunens miljösituation som underlag för planens förslag till förändringar.

Översiktsplanen ska väga allmänna intressen. Allmänna intressen enligt Miljöbalken och PBL ska vägas mot varandra och om de står i konflikt med varandra ska planen ange vilket intresse som enligt kommunen ska prioriteras. Översiktsplanen behandlar inte avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen.

Översiktsplanen ska redovisa grundragen i mark och vattenanvändningen. Planen ska gälla under lång tid och bör därför inte vara för detaljerad. Översiktsplanen ska ge en bra överblick av planerade förändringar och ha tydligt fokus på att redovisa de övergripande strukturfrågorna för kommunen som helhet. Mer detaljerade redovisningar, för exempelvis tätorternas planering eller andra viktiga områden, tas upp i senare fördjupningar av översiktsplanen eller i särskilda utredningar.

Översiktsplanen ska ge vägledning för beslut om användning av mark och vatten. Översiktsplanen är ett handlingsprogram som visar hur kommunen ser på mark- och vattenanvändningen inom kommunens olika delar.

Översiktsplanen ska redovisa kommunens ställningstagande till riksintressen och miljökvalitetsnormer. Översiktsplanen ska redovisa hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och miljökvalitetsnormer enligt Miljöbalken (MB). Statens uppfattning redovisas i Länsstyrelsens

granskningsyttrande över den utställda översiktsplanen.

Planens innebörd och konsekvenser ska tydligt redovisas. En sammanfattande beskrivning av de konsekvenser ett genomförande av översiktsplanen medför, ska redovisas. Syftet med konsekvensbeskrivningen är att stärka översiktsplanens funktion som beslutsunderlag. Innebörden av olika förslag kan då lättare begripas och diskuteras tidigt under planprocessen.

Översiktsplanens miljökonsekvenser ska redovisas. Enligt Miljöbalken ska alla översiktsplaner miljöbedömas. Då alla översiktsplaner antas medföra "betydande miljöpåverkan" ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekterna i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Översiktsplanens status

Översiktsplanen är vägledande, såväl när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser samt prövar bygglov enligt plan- och bygglagen, som när kommunen eller andra myndigheter fattar andra beslut som rör mark- och vattenanvändningen i kommunen. Den är inte juridiskt bindande. När planerade utbyggnader har stöd i översiktsplanen förenklas detaljplanearbetet genom att detaljplanen inte måste föregås av ett programskede.

Planprocessen

Allmänt

När förslag till översiktsplan eller en ändring av planen ska upprättas, ska kommunen samråda och föra dialog med länsstyrelsen, regionplaneorgan och andra kommuner som berörs av förslaget. Myndigheter, sammanslutningar och enskilda medborgare som har ett väsentligt intresse av förslaget ska beredas tillfälle till samråd. Staten ska (genom länsstyrelsen) bevaka riksintressen, mellankommunala intressen samt kraven på hälsa och säkerhet. Länsstyrelsens granskningsyttrande ska fogas till planen inför antagandet. De olika stegen i planprocessen är reglerade i PBL.

Programskede

Programmet ska redovisa den politiska viljan och ange mål som ska uppnås genom planeringen. Plan- och bygglagen säger att förutsättningarna och de bakomliggande motiven till en plan ska framgå. Det är därför vanligt att översiktsplanarbetet inleds med att inriktningen bestäms i ett program. Programmet anger alltså inriktningen som översiktsplanen ska konkretisera.

Samrådsskede

Under detta skede omsätts de politiska målsättningarna i programmet till en samrådshandling. Här redovisas tankar och idéer. Planen är i detta skede långt ifrån fullständig. Under samrådet är det meningen att synpunkter, idéer och kunskap ska tillföras översiktsplanen av alla remissorgan, de politiska partierna, organisationer, föreningar samt enskilda kommunmedborgare.

Utställningsskede

Ny kunskap från samrådet inarbetas i översiktsplanen. Den bearbetade planversionen samman-

ställs till en utställningshandling. Översiktsplanen ställs nu ut under minst två månader. Utställningen kungörs genom annonsering i ortstidningarna. Under utställningstiden får den som vill lämna skriftliga synpunkter på förslaget. Alla inkomna yttranden ska sammanställas av kommunen och förslag till justeringar redovisas. Länsstyrelsen ska avge ett särskilt granskningsyttrande som kommer att fogas till det slutliga förslaget.

Antagandeskede

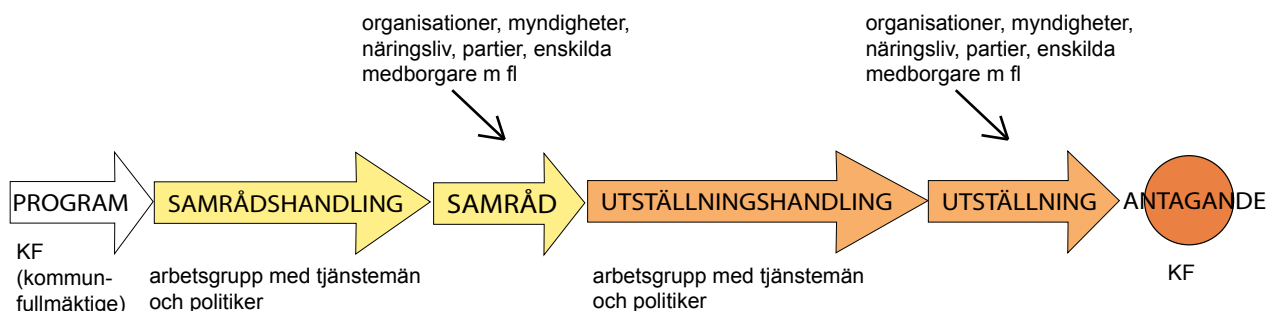
Översiktsplanen antas av kommunfullmäktige och fortsätter att gälla tills en ny översiktsplan antas. Översiktsplanen ska hållas aktuell och omarbetas i takt med att förutsättningarna inom kommunen förändras. Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Tidplan

Målsättningen är att den nya översiktsplanen för Pajala kommun ska antas av kommunfullmäktige före halvårsskiftet 2010.

Dialog under planprocessen

Målsättningen är att arbetet med översiktsplanen ska ske med öppenhet och insyn samt med ett starkt medborgarinflytande. Goda kontakter med Pajala kommuns invånare är därför viktigt för att översiktsplanen ska få en så bred förankring som möjligt. Under planprocessen ska samråd ske med länsstyrelsen, myndigheter och organisationer med flera som har ett väsentligt intresse av översiktsplanen. Kommunmedborgare ska ges en möjlighet att delta i processen bland annat genom möten ute i byarna.

Samband med annan planering och kommunens verksamhet i övrigt

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande för efterföljande beslut. Varje kommunal nämnd, förvaltning och bolag har ansvar för att beslut och arbete sker i enlighet med översiktsplanens mål och riktlinjer. Som princip gäller att beslut som strider mot översiktsplanen ska motiveras och normalt prövas politiskt. Enligt en förordning till miljöbalken ska den myndighet som fattar beslut som rör mark- och vattenanvändningen ange om beslutet går att förena med kommunens översiktsplan. Det gäller givetvis även när kommunen fattar beslut.

Pajala kommun har tidigare deltagit i ett Interregprojekt tillsammans med de finska grannkommunerna Kolari och Muonio. Syftet med projektet var att undersöka hur kommunerna i planeringen kan samverka gränsöverskridande och att ta fram ett gemensamt underlag för fortsatt arbete med översiktsplaner med mera. Materialet blev klart 2006 och har till vissa delar arbetats in i denna samrådshandling.

Den kommuntäckande översiktsplanen ska främst redovisa grunddragen i mark- och vattenanvändningen och kommunens visioner och målsättningar i nuläget. Den ska också redovisa riktlinjer och behov av fortsatt arbete.

I nuläget finns oklarheter kring hur den planerade gruvbrytningen kommer att påverka kommunen. Fördjupade översiktsplaner har påbörjats för de områden, byar och samhällen som förväntas bli mest berörda av gruvverksamheten.

De mål och riktlinjer som översiktsplanen tar upp kan också komma att följas upp med områdesbestämmelser, detaljplaner eller annat.

Den nya strandskyddslagstiftningen från 1 juli 2009 och 1 februari 2010 kommer att tas upp övergripande och följas upp med ett tematiskt tillägg.

I nuläget, hösten 2009, pågår även annan planering på grund av den förväntade gruvbrytningen.

Banverket arbetar med en förstudie för ny järnväg från gruvområdet i Kaunisvaara till järnvägen på finska sidan. Efter förstudien görs en järnvägsutredning och sedan en järnvägsplan.

Trafikverket kommer att se över behovet av en eventuell komplettering av vägnäten i Kaunisvaaraområdet föranlett av gruvetableringen.

Northland Resources, Vattenfall, Svenska kraftnät planerar för sina respektive verksamheter.

Kommunen och övriga aktörer har hela tiden en dialog för att planeringen ska bli effektiv och ge bästa resultat för alla parter.

Kitkiöjärvi

Foto: Tomas Calla

1.2 UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR PAJALA KOMMUN

Omvärld och påverkansfaktorer

Världen och Europa

- Efterfrågan på järnmalm, skogsråvara och energi
- Uppgång för turism och upplevelseindustri
- Pågående arbete med att stärka regionerna inom EU
- Klimatförändringar

Sverige, Finland, Norge

- Ökat samarbete inom Barentsregionen (Sverige, Norge, Finland, Sapmi, nordvästra Ryssland)
- Behov av sammanbindande infrastruktur i öst-västlig och nord-sydlig riktning
- Kunskapsuppbyggnad gemensamma villkor klimat med mera
- Efterfrågan skogsenergi

Norrbottnen

- Arbetsmarknadsfrågor
- Näringslivsutveckling (RUP, RTP med flera)
- Sjukvård, regionfrågan
- Försvaret
- Infrastruktur regionalt
- Samarbete utbildning LKF

Styrkor och svagheter i kommunen

Styrkor

- Natur
- Naturtillgångar
- Befolkning
- Lokal kultur
- Flygplats
- Högskoleresurser
- Närhet till finsk, rysk och norsk marknad
- Kulturmiljöer
- Trygghet och "närhet"
- Gles struktur, få konflikter
- Decentraliserad och varierad samhällsstruktur
- Kallt klimat
- Gränskommun - möjlighet till EU-stöd
- Erfarenhet av gränsöverskridande samarbete

Svagheter

- Det perifera läget med gles befolkning och litet underlag för arbetsmarknad och näringsliv
- Kallt klimat
- Dålig samhällsekonomisk balans
- Få arbetstillfällen och få arbetsgivare
- Stora avstånd - hög kostnad för kommunal service
- Stor offentlig sektor i förhållande till den privata
- Befolkning med hög medelålder

Övrigt

- Återskapad identitet efter lång tid av marginalisering

Tärendö Foto: Pajala kommuns bildarkiv

1.3 KOMMUNALA VISIONER OCH MÅL

Vision

Vi skapar förutsättningar för ett attraktivt och expansivt Pajala kommun.

Strategiskt program och kommunala målsättningar

Pajala kommun har tagit fram ett nytt strategiskt program utifrån de nya förutsättningarna med en förväntad gruvbrytning. Programmet antogs av kommunfullmäktige 2008-12-15 §78, det utgör primärt beslutsunderlag för fördelningen av resurser i Pajala kommun och ska därför också vara ett underlag för alla kommunala program och planer. I programmet beskrivs vilka områden som är prioriterade, vilka mål kommunen har under respektive område samt hur målen ska nås.

Nedan följer en sammanfattning av de delar som har samband med översiktsplaneringen.

Strategiskt program 2009-2011

VÅR KOMMUNALA DEMOKRATI OCH EKONOMI

Identitet, samverkan och sammanhållning

- Verka för att utveckla medborgarnas deltagande och inflytande med särskild hänsyn till ungdomarnas, de äldres, personer med funktionsnedsättningar och nyinflyttades engagemang (Samrådsprocesser).
- Verka för att upprätthålla en god kommunal service-nivå i hela kommunen med öppenhet och lyhörddhet för förnyelse och nytänkande.

Ekonomisk hushållning och anpassning

- Verka för en strukturell utveckling som främjar de ekonomiska förutsättningarna.

VÅR KULTUR OCH VÅRA MILJÖVÄRDEN

Våra kulturtraditioner och naturliga rikedomar

- Verka för att den lokala kulturförankringen har en framträdande roll med tillvaratagande av kulturhistoriska värden och hantverkstraditioner (Bebyggelsemiljöer och bebyggelsetraditioner).
- Verka för att våra arbets- och vardagsmiljöer utformas och bevaras så att de främjar vår hälsa, välbefinnande och livskvalitet.
- Verka för hänsyn och varsamhet i vårt umgänge med naturens mångfald och därför styra vår mark- och vattenanvändning i syfte att säkerställa natur- och kulturmiljöerna.

- Verka för miljö- och klimatovänliga energi- trafik- och kommunikationslösningar samt en god avfallshantering, som minimerar vår miljöbelastning.

VÅR UPPVÄXT OCH VÅRT ÅLDERANDE

Trygghet, säkerhet och värdighet

- Verka för ett människovänligt och lättillgängligt samhälle, som normaliserar vår tillvaro, oberoende av vår funktionsförmåga.

VÅR FÖRSÖRJNING OCH EKONOMISKA TRYGGHET

Framtidstro, stabilitet och tillväxt

- Verka för att vidareutveckla kvalitéer som gör att kommunen upplevs som attraktiv för företagsetableringar, investeringar och boende.

Våra tillväxtområden och våra tillväxtförutsättningar

- Verka för att utveckla och upprätthålla en hög planerings- och handlingsberedskap för att effektivt och flexibelt kunna möta även oförutsedda händelser och förnyelsebehov på grund av samhällsliga förändringar.
- Verka för att våra råvarutillgångar, vår naturrikedom, våra hantverkstraditioner och vår högteknologiska kompetens tillvaratas och nyttjas effektivt.
- Verka som drivkraft för att främja förutsättningarna och investeringarna i samhällsbyggnad för att etableringen av den planerade gruvverksamheten i kommunen kan förverkligas.

Vårt gränsöverskridande samarbete

- Verka för gemensamma samverkande strategier kring vildmarksupplevelser, fjäll-, fiske- och kulturturism.
- Verka för en gemensam planerings- och handlingsberedskap som underlättar gruvnäringens gränsöverskridande etablering.
- Verka för samordnade infrastrukturella lösningar, särskilt med avseende på näringslivets behov av ändamålsenliga och effektiva kommunikationer och transportsystem.

Våra infrastrukturella förutsättningar

- Verka för infrastrukturella lösningar som generellt underlättar såväl företagandets som arbetsmarknadens villkor i en glesbygdskommun som Pajala.
- Verka för flexibla och samordnade transport- energi- och kommunikationslösningar som underlättar tillvaratagandet av våra råvarutillgångar, som malmfyndigheterna och skogsråvaran.
- Verka för en infrastruktur som underlättar det

gränsöverskridande samarbetet och främjar t.ex. besöks- och upplevelsenäringarnas utveckling.

- *Verka för säkerställandet och utvecklingen av linjetrafiken samt uppstarten och utvecklingen av chartertrafiken, såväl nationellt som internationellt, vid Pajala -Ylläs Airport.*

Redovisning av andra relevanta kommunala program

Inom kommunen finns ett flertal olika planeringsdokument antagna av kommunfullmäktige, som anger mål och riktlinjer för olika frågor och verksamheter. Det finns också andra program och rapporter som fungerar som underlag vid beslutsfattande. Normalt behandlar dessa planer och program bara en sektor och de är inte i alla delar överensstämmande med varandra och med översiktsplanen. Översiktsplanen som har helhetssynen är övergripande. Mest styrande är kommunens budget som beslutas för varje år. Följande aktuella planer/program/rapporter har viss koppling till översiktsplanen och bedöms i huvudsak aktuella.

Program och plandokument

Strategiskt program 2009-2011, antaget av kommunfullmäktige 2008.

Planprogram för planerad gruvverksamhet vid Kaunisvaara, Tapuli gruva, Pajala kommun 2009.

Jämlikhetsprogram med övergripande jämlikhetsplan för Pajala kommun 2009-2011, under utarbetande för fastställelse i Kommunfullmäktige.

Handikappolitiskt program 2009-2011, under utarbetande för fastställelse i Kommunfullmäktige.

Teknisk försörjning

Regional avfallsplan, Lapplands kommunalförbund 2002.

Miljöpolicy, Pajala kommun, affärsdrivande verksamhet, M Lindmark, Kommunchef.

Energiförsörjning och effektivisering

Energisituationen i Pajala kommun, studie av Norrbottens Energikontor (NENET) 1999.

Energiprojekt inom Lapplands kommunalförbund 2009.

Trafik – kommunikationer

Trafiksamordning i Pajala och Gällivare kommuner, slutrapport februari 2006.

Utbyggnad av Pajala flygplats, utredningsrapport 2005.

Kultur, fritid och utbildning

Skolplan för Pajala kommuns skolor, förlängd till juni 2009.

Plan för biblioteksverksamheten i Pajala kommun, Biblioteksensheten 2008.

Slutrapport 2008-06-05 och genomförandeplan 2009-2010 för Lapplandsgymnasium, Lapplands kommunalförbund.

Kris- och beredskapsplanering

Handlingsplan för extraordinära händelser 2007-2010, antagen av kommunfullmäktige 2007.

Risk- och sårbarhetsanalys, antagen av Kommunfullmäktige 2005.

Strukturinriktad projektverksamhet

Projekt "Meänmaa" 2009-2010.

Projektet "Meän väylä – Älvlandet", Pajala, Kolari och Muonio kommuner, rapporter 2005-2006.

Strukturinriktade utrednings- och forskningsrapporter

Framtidens Pajala – Övergripande förutsättningsanalys, lägesrapport ÅF och Pajala kommun, 2008.

Pajala – utvecklingsprogram, nulägesanalys med utblick på förestående gruvexpansion, ÅF och Pajala kommun 2009.

Förstudie – järnvägsanslutning till gruvverksamhet I Pajala, Banverket 2009.

Mobility management i glesbygd, samordning av gods- och persontransporter i Pajala kommun, Reinholt Hageback, avhandling LTU 2009.

Varje kommunal nämnd, förvaltning och bolag har ansvar för att beslut sker i enlighet med den antagna översiktsplanen och övriga antagna planer och program. Beslut som strider mot gällande planer och program ska motiveras och normalt prövas politiskt.

Övergripande målsättning

- *Kommunen planerar för en befolkningsökning.*
- *Kommunen ska främja möjligheterna till vidareutveckling av de kvalitéer som gör att kommunen upplevs som attraktiv för boende och näringsidkare.*
- *Kommunen ska verka för omställning till ett ekonomiskt, ekologiskt, kulturellt och socialt långsiktigt hållbart samhälle.*
- *Kommunen ska verka för en hög kvalité på utbildning och en hög kvalitet på omsorg i livets alla skeden.*

Planerings- och processmål

- *Osäkerheten kring gruvans etablering ska hanteras så att kommunen fungerar i alla skeden.*
- *Pajalas befolkning ska växa genom att de aktörer som kommer med gruvans etablering förmås att stanna.*
- *Översiktsplaneprocessen ska stärka och lyfta fram Pajalas attraktivitetsfaktorer.*
- *Den nya strandskyddslagstiftningen ska användas som en del i arbetet med attraktivitet.*
- *Pajala kommun ska bli känd för sitt goda arbete med utvecklingsplanering för ett hållbart samhälle.*
- *Kommunen ska arbeta för att få med alla invånare, näringsidkare och andra aktörer i processen.*
- *Alla delar av kommunen är viktiga och ska hanteras i planeringsprocessen.*

Strategiskt viktiga frågor

- *Planering av förutsättningar för järnvägsförbindelse till kommunen och förbättring av övrig infrastruktur.*
- *God planeringsberedskap vad gäller områden för industrietableringar.*
- *Planering för attraktiva boendemiljöer.*
- *Skapande av strategier för hur utbildning, barn- och äldreomsorg samt service etc. kan upprätthållas i framtiden.*

Sahavaara-Kaunisvaara Foto: N.Dahlström, Northand Resources AB

1.4 MILJÖMÅL

Övergripande kommunala miljömål

Pajala kommuns miljöpolitik utgår från en ekologisk grundsyn och långsiktighet där folkhälso-, kultur-, miljö- och naturvårdsaspekter beaktas i hela den kommunala verksamheten. Kommunen skall hålla medborgarna informerade om förhållanden i dessa frågor och arbeta för ökad kunskap och medvetenhet.

Kommunala miljömål i översiktsplan skall vara styrande för sektorvisa planer och detaljplaner. Pajala kommun ska i egen verksamhet föregå med gott exempel och använda material, metoder och teknik som ger lägsta möjliga miljöbelastning.

De övergripande kommunala miljömålen är av grundläggande karaktär.

Mål som ska förändra samhällsutvecklingen i stort, innebärande ett sektorsöverskridande arbete som syftar till att utveckla en helhetssyn där kultur-, miljö-, naturvårds-, folkhälso-, och utvecklingsfrågor ingår som en naturlig beståndsdel i alla verksamheter och sektorer.

Vad avser de av riksdagen antagna miljömålen och de påföljande regionala miljömålen så har Pajala kommun valt att inte utarbeta egna mål. Det har ej heller gjorts något ställningstagande eller tagits någon form av beslut kring miljömålsarbetet. Det ha dock i olika sammanhang "uttalats" en prioriteringsordning där mål åtta Levande sjöar och vattendrag samt mål elva Myllrande våtmarker har ansetts vara de mål där Pajala kommun har ett stort nationellt ansvar och därför bör uppmärksammas.

Nationella miljökvalitetsmål

I april 1999 antog riksdagen mål för miljökvaliteten inom 15 områden. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Regeringen har inrättat ett miljömålsråd som ansvarar för uppföljning av miljökvalitetsmålen. Regeringen har senare beslutat om ett sextonde miljömål "Ett rikt växt- och djurliv". Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa.
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön.

- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena.
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga.
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

De 16 nationella miljökvalitetsmålen:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i samverkan med kommunerna och andra samhällsaktörer utarbetat regionala miljömål utifrån de nationella miljökvalitets målen.

(N) Regionalt mål är identiskt eller likvärdigt med motsvarande nationellt mål.

(N+) Regionalt mål har högre resultatambition och/eller en kortare genomförandetid än motsvarandenationellt mål.

(N-) Regionalt mål har lägre resultatambition och/eller en längre genomförandetid än motsvarande nationellt mål.

(NR), (N+R), (N-R) Regionalt mål motsvarar delvis ett nationellt mål men har en regionalt anpassad formulering.

(R) Regionalt mål är ett fristående mål utan direkt

koppling till något nationellt mål.

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farligt. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås. (N)

Delmål 2007

UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER (2008-2012)

De svenska utsläppen av växthusgaser skall, som ett medelvärde för perioden 2008-2012 vara minst fyra procent lägre än utsläppen år 1990. Utsläppen ska räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s definitioner. Delmålet ska uppnås utan kompensation för upptag i kolsänkor eller med flexibla mekanismer. (N)

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. (N)

Delmål 2007

KVÄVEDIOXID (2010)

Halterna 60 mikrogram/m³ som timmedelvärde och 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för kvävedioxid skall i huvudsak underskridas år 2010. Timmedelvärdet får överskridas högst 175 timmar per år. (N)

MARKNÄRA OZON (2010)

Halten marknära ozon skall inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010. (N)

FLYKTIGA ORGANISKA ÄMNEN (2010)

År 2010 ska utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC)* i Norrbotten, exklusive metan, ha minskat till 15 000 ton. (NR)

* Avser utsläpp från mänskliga verksamheter

PARTIKLAR (2010)

Halterna 35 mikrogram/m³ som dygnsmedel-

värde och 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM10) skall underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år. Halterna 20 mikrogram/m³ som dygnsmedelvärde och 12 mikrogram/m³ som årsmedelvärde för partiklar (PM2,5) skall underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år. (N)

BENSO(A)PYREN (2015)

Halten 0,3 nanogram/m³ som årsmedelvärde för benso(a)pyren skall i huvudsak underskridas år 2015. (N)

3. Bara naturlig försurning

I Norrbotten ska de försurande effekterna av nederfall och markanvändning underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nederfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader. (N)

Delmål 2007

FÖRSURNING AV SJÖAR OCH VATTENDRAG (2010)

År 2010 skall högst två procent av antalet sjöar och högst fem procent av sträckan rinnande vatten i i Norrbotten vara drabbade av försurning som orsakats av människan. (N+)

FÖRSURNING AV SKOGSMARK (2010)

Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats. (N)

UTSLÄPP AV SVAVELDIOXID (2010)

År 2010 skall utsläppen i Norrbotten av svaveldioxid till luft ha minskat med minst 25 procent från 1995 års nivå från 5 000 ton till 3 125 ton. (NR)

UTSLÄPP AV KVÄVEOXIDER (2010)

År 2010 skall utsläppen i Norrbotten av kväveoxider till luft ha minskat med minst 25 procent från 1995 års nivå från 13 000 ton till 9 700 ton. (NR)

4. Giftfri miljö

I Norrbotten ska miljön vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. (N)

Delmål 2007

KUNSKAP OM KEMISKA ÄMNENS HÄLSO- OCH

MILJÖEGENSKAPER (2010/2020)

Senast år 2010 skall det finnas uppgifter om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden. För ämnen som hanteras i högre volymer och för övriga ämnen som t.ex. efter inledande över-siktliga tester bedöms som särskilt farliga skall uppgifter om egenskaperna finnas tillgängliga tidigare än år 2010.

Samma krav på uppgifter skall då gälla för såväl nya som existerande ämnen. Senast år 2020 skall det även finnas uppgifter om egenskaperna hos de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna kemiska ämnena. **(N)**

INFORMATION OM ALLA VAROR (2010)

Senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår. **(N)**

UTFASNING AV FARLIGA ÄMNEN (2007/2010)

I fråga om utfasning av farliga ämnen skall följande gälla. Nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från:

- Nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, nya ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande samt kvicksilver så snart som möjligt, dock senast 2007.

- övriga cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen, samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande, senast år 2010 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet.

- övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande, samt kadmium och bly, senast år 2010.

Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet skall minska fortlöpande.

Delmålet omfattar ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen. Delmålet omfattar även ämnen som ger upphov till ämnen med

ovanstående egenskaper, inklusive dem som bildats oavsiktligt. **(N)**

FORTLÖPANDE MINSKNING AV HÄLSO- OCH MILJÖRISKER MED KEMIKALIER (2010)

Hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen skall minska fortlöpande fram till år 2010 enligt indikatorer och nyckeltal som skall fastställas av berörda myndigheter. Under samma tid skall förekomsten och användningen av kemiska ämnen som försvårar återvinning av material minska. Delmålet avser ämnen som inte omfattas av delmål 2. **(N)**

EFTERBEHANDLING AV FÖRORENADE OMRÅDEN (2010)

Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direktexponering och sådana förorenade områden som idag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010. **(N)**

EFTERBEHANDLING AV FÖRORENADE OMRÅDEN (2005-2010)/2050

Åtgärder skall under åren 2005-2010 ha genomförts vid så stor andel av de prioriterade förorenade områdena att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050. **(N)**

UTSLÄPPSKÄLLOR

Senast år 2009 ska länets betydande utsläppskällor av miljögifter vara identifierade och deras utsläpp ska vara kända till art och mängd. Senast år 2011 ska åtgärder för att minska utsläppen vara fastlagda och påbörjade för de mest betydande källorna. **(R)**

OM DIOXINER I LIVSMEDEL (2010)

År 2010 skall tydliga åtgärdsprogram som medför en kontinuerlig minskning av halterna av för människan skadliga dioxiner i livsmedel ha etablerats. **(N)**

OM KADMIUM (2015)

År 2015 skall exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv. **(N)**

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning. **(N)**

Delmål 2007

UTSLÄPP AV OZONNEDBRYTANDE ÄMNEN (2010)
År 2010 skall utsläpp av ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört. (N)

6. Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön. (N)

Delmål 2007

RADIOAKTIVA ÄMNEN (2010)

År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dosskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet. (N)

HUDCANCER (2020)

År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning inte vara fler än år 2000. (N)

ELEKTROMAGNETISKA FÄLT (LÖPANDE)

Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras. (N)

7. Ingen övergödning

I Norrbotten ska halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. (N)

Delmål 2007

UTSLÄPP AV FOSFOR (2010)

Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat med minst 20 % från 1995 års nivå. De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena. (N)

UTSLÄPP AV KVÄVE (2010)

Fram till år 2010 skall de vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till Bottenviken inte öka från 1995 års nivå och Norrbottens bidrag till kvävebelastningen på Östersjön

ska vara utredd. (N+R)

UTSLÄPP AV KVÄVEOXIDER (2010)

År 2010 har utsläppen i Norrbotten av kväveoxider till luft ha minskat med minst 25 procent från 1995 års nivå från 13 000 ton till 9 700 ton. (NR)

UTSLÄPP AV NÄRINGSÄMNEN (2010)

Utsläppen av näringsämnen från mänsklig aktivitet, till de sjöar i länet som är övergödda ska ha minskat till en ekologiskt hållbar nivå senast till år 2010. (R)

8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. (N)

Delmål 2007

SKYDD AV NATUR- OCH KULTURMILJÖER (2005/2010)

Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd och fördelas jämnt mellan de fem vattendistrikten. Minst 15 fiskefria områden skall finnas i varje vattendistrikt. (N)

RESTAURERING AV VATTENDRAG (2005/2010)

Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för restaurering av Sveriges skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skyddsvärda. Senast till år 2010 skall minst 25 % av de värdefulla och potentiellt skyddsvärda vattendragen ha restaurerats. (N)

VATTENSKYDD SOMRÅDEN (2009)

Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Med större ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt. (N)

UTSÄTTNING AV DJUR OCH VÄXTER

Främmande arter och raser samt genetiskt modifierade organismer som kan skada den biologiska mångfalden ska inte introduceras. **(R)**

OREGLERADE VATTENDRAG

De oreglerade vattendrag och vattendragsträckor som finns kvar i Norrbotten ska bevaras från vattenkraftsutbyggnad. **(R)**

VANDRINGSHINDER (2010)

Senast år 2010 ska alla väggtrummor och i vattendrag där behov finns vara utformade så att de inte utgör vandringshinder för fisk och andra djur. Nyanlagda väggtrummor och broar får inte utgöra vandringshinder. **(R)**

UTTAG AV FISK

Senast år 2010 ska uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, vara högst motsvarande återväxten så att fiskebestånden kan fortleva och återhämta sig. **(R)**

SKOGSAVVERKNING I KANTZONER (2008)

Senast år 2008 ska samtliga skogsavverkningar i sjöars och vattendrags kantzoner uppnå full naturvårdshänsyn enligt skogspolitikens ambitioner. **(R)**

OMPRÖVNING AV VATTENVERKSAMHET

För att ge fisk passage förbi vandringshinder och åstadkomma minimitappning ska minst ett tillstånd för vattenverksamheten i ett av länets större vattendrag vara omprövat till år 2008. **(R)**

9. Grundvatten av god kvalitet

I Norrbotten ska grundvattnet ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. **(N)**

Delmål 2007

SKYDD AV GEOLOGISKA FORMATIONER (2010)

Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet. **(N)**

GRUNDVATTENNIVÅER (2010)

Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur-

och växtliv i angränsande ekosystem. **(N)**

RENT VATTEN FÖR DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING (2010)

Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet. **(N)**

VATTENFÖRSÖRJNINGSPLANER (2009)

Senast år 2009 ska vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda grundvattentäkter. Med större grundvattentäkter avses grundvatten som nyttjas för vattenförsörjning till mer än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt. **(R)**

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Bottenviken ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Norrbottens kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärde samt natur- och kulturvärden. Nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas.

Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. **(N)**

Delmål 2007

SKYDDSVÄRDA MARINA MILJÖER (2005/2006/2010)

Senast år 2010 skall minst 50 procent av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 procent av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem, och senast år 2010 därutöver ytterligare fjorton, marina områden vara skyddade som naturreservat och tillsammans utgöra ett representativt nätverk av marina naturtyper. Därutöver skall ett område med permanent fiskeförbud inrättas till 2006, för utvärdering till 2010 samt ytterligare tre områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden) inrättas till 2010 i vardera Östersjön och Västerhavet för utvärdering till 2015. **(N)**

KUSTENS OCH SKÄRGÅRDENS KULTURARV OCH ODLINGSLANDSKAP (2005)

Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas. **(N)**

HOTADE ARTER (2007)

Senast år 2007 skall arbetet med det nationella åtgärdsprogrammet för de hotade marina arter och fiskstammar som finns i Bottenviken ha inletts. **(NR)**

BIFÅNGSTER (2010)

Senast år 2010 skall de årliga bifångsterna av marina däggdjur understiga 1 procent av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och icke-målararter skall inte ha mer än försumbara negativa effekter på populationerna eller ekosystemet. **(N)**

UTTAG-ÅTERVÄXT (2008)

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ung fisk, skall senast år 2008 inte vara större än att det möjliggör en storlek och sammansättning på fiskbestånden som ger förutsättningar för att ekosystemets grundläggande sammansättning och funktion bibehålls. Bestånden skall ha återuppbbyggt till nivåer betydligt över biologiskt säkra gränser. **(N)**

BULLER OCH ANDRA STÖRNINGAR (2010)

Buller och andra störningar från båttrafik skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010. **(N)**

UTSLÄPP AV OLJA OCH KEMIKALIER (2010)

Senast år 2010 ska utsläppen av miljöfarliga ämnen från industrier och fartyg ligga på sådan nivå att inga negativa effekter i de naturliga ekosystemen uppstår. **(NR)**

INTRODUKTION AV DJUR OCH VÄXTER

Främmande arter och raser och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden ska inte introduceras. **(R)**

VÄRDEFULLA OMRÅDEN I BOTTENVIKEN

De grunda havsvikar och övriga områden i Bottenviken som är värdefulla för reproduktion och uppväxt av arter ska inte utsättas för sådan påverkan att deras funktion störs. **(R)**

11. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande

funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Kulturhistoriska värden med koppling till våtmarker ska bevaras och stärkas. **(N+R)**

Delmål 2007

STRATEGI FÖR SKYDD OCH SKÖTSEL (2008)

En regional strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar ska tas fram senast till år 2008. I detta arbete har Norrbotten särskilt ansvar för sträng-flarkmyrar, palsmyrar, stora opåverkade våtmarksområden och våtmarker i landhöjningsmiljö. **(N-R)**

MYRSKYDDSPLANEN (2010)

Samtliga våtmarksområden i Norrbotten som finns med i Naturvårdsverkets Myrskyddsplan ska ha ett långsiktigt skydd senast år 2010. **(NR)**

SKOGSBILVÄGAR (2006)

Senast år 2006 skall skogsbilvägar inte byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärdet eller på annat sätt byggas så att dessa våtmarker påverkas negativt. **(N)**

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER (2005)

Senast år 2005 ska växt- och djurarter som är kopplade till våtmarkerna och som Norrbotten har speciellt ansvar för vara inventerade och åtgärdsplaner för skydd av dessa ska vara utarbetade. **(N+R)**

HÄVDADE VÅTMARKSOMRÅDEN (2010)

Senast år 2010 ska minst 50 traditionellt hävdade våtmarksområden finnas. **(R)**

FODERRESURS FÖR RENNÄRINGEN

Våtmarkernas betydelse som foderresurs för rennäringen ska bevaras och utvecklas. **(R)**

AVVERKNING I KANTZONER (2008)

Senast år 2008 ska samtliga avverkningar i anslutning till våtmarkers kantzoner uppnå skogsvårdslagets krav och minst 50 procent av dessa ska uppnå full hänsyn enligt skogspolitiken ambitioner. **(R)**

12. Levande skogar

I Norrbotten ska skogslandskapet förvaltas så att förutsättningarna för alla dess arter förbättras. Skogen ska brukas uthålligt så att naturvärden, kulturmiljövärden, sociala värden och friluftslivet värnas samt att rennäringens förutsättningar förbättras. **(R)**

Delmål 2007

LÅNGSIKTIGT SKYDD AV SKOGSMARK (2010)

Ytterligare 70 000 hektar skyddsvärd produktiv skogsmark skall i Norrbotten skyddas formellt under perioden 1999 till 2010. **(R)**

FÖRSTÄRKT BIOLOGISK MÅNGFALD (2010)

Mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog skall bevaras och förstärkas till år 2010 på följande sätt:

- Mängden hård död ved ska i Norrbotten öka med minst 30 procent. **(N-)**
- Arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 10 procent. **(N)**
- Arealen gammal skog skall öka med minst 5 procent. **(N)**
- Arealen mark föryngrad med lövskog skall öka. **(N)**

SKYDD FÖR KULTURMILJÖVÄRDEN (2010)

Skogsmarken skall brukas på sådant sätt att forn-lämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010. **(N)**

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER (2005)

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för hotade arter som har behov av riktade åtgärder. **(N)**

13 Ett rikt odlingslandskap

Det norrbottniska odlingslandskapet ska ha ett aktivt lantbruk som uthålligt producerar livsmedel och andra biologiska råvaror av hög kvalitet samtidigt som biologisk mångfald och kulturhistoriska värden bevaras och stärks. Jordbruksmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas. **(R)**

Delmål 2007

ÄNGS- OCH BETESMARKER (2010)

Senast år 2010 ska ängs-, åker- och betesmarker bevaras och skötas i minst dagens omfattning. **(N-R)**

SMÅBIOTOPER

Mängden småbiotoper i odlingslandskapet ska bevaras i minst 2000 års omfattning. **(NR)**

KULTURBÄRANDE LANDSKAPSELEMENT

Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas ska inte minskas jämfört med dagens omfattning. **(N-R)**

KULTURVÄXTER (2006)

Senast år 2006 ska de kulturväxter som Norrbotten har särskilt ansvar för vara identifierade och åtgärdsplaner för bevarande av dessa ska vara utarbetade. **(N-R)**

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER (2006)

Senast år 2006 ska de vilda arter som är kopplade till odlingslandskapet och som Norrbotten har ett särskilt ansvar för, vara identifierade och åtgärdsplaner för dessa ska vara utarbetade. **(NR)**

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA EKONOMI-BYGGNADER (2008)

Senast år 2008 ska ett regionalt program finnas för hur kulturhistoriskt värdefulla byggnader och gårdsmiljöer i det norrbottniska odlingslandskapet kan tas till vara. **(N+R)**

KRAV-MÄRKNING (2010)

Senast år 2010 ska minst 10 procent av länets jordbruksareal och djurhållning brukas enligt och omfattas av KRAV:s regler eller motsvarande. **(R)**

14. Storslagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Natur- och kulturvärden i fjällen ska bevaras och utvecklas så att de är en resurs för en hållbar utveckling av ett län där människor har möjlighet att leva och verka. **(NR)**

Delmål 2007

SKADOR PÅ MARK OCH VEGETATION (2010)

Skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast år 2010. **(N)**

HÅLLBARA NATURBETESMARKER

Långsiktigt hållbara naturbetesmarker upprätthålls i fjällen. **(R)**

NYCKELARTER

Fjällens nyckelarter förekommer i så stora bestånd att deras nyckelfunktioner i ekosystemet upprätthålls. **(R)**

ANSVARSARTER

Norrbottniska ansvarsarter, som järv och jaktfalk, bevaras i livskraftiga bestånd. **(R)**

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR HOTADE ARTER (2005)

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inlett för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder. **(N)**

INTRODUKTION VÄXTER OCH DJUR

Främmande arter och raser samt genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden ska inte introduceras. **(R)**

MOTORTRAFIKENS STÖRNINGAR

Motortrafikens störningar på såväl flora och fauna som rennärning och icke motorburen turism ska minska i hela fjällvärlden. **(R)**

NATUR- OCH KULTURVÄRDEN (2010)

Senast år 2010 ska speciellt värdefulla kulturmiljöer som speglar hela fjällområdets förhistoria och historia vara kända och ha ett långsiktigt skydd som vid behov omfattar restaurering och skötsel. **(N-)**

STORSLAGENHET

Helhetsupplevelsen av fjällens storslagenhet ska bevaras. **(R)**

BULLER I FJÄLLEN (2010/2015)

10. Buller i fjällen från motordrivna fordon i terräng och luftfartyg skall minska och uppfylla följande specifikation, nämligen att · minst 60 % av terrängskotrar i trafik senast år 2015 skall uppfylla högt ställda bullerkrav (lägre än 73 dBA), · buller från luftfartyg senast år 2010 skall vara försumbart både inom regleringsområde klass A enligt terrängkörningsförordningen (1978:594) och inom minst 90 % av nationalparksarealen. **(N)**

15. God bebyggd miljö

I Norrbotten ska städer, tätorter och annan bebyggd miljö utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. **(N)**

Delmål 2007

PLANERINGSUNDERLAG (2010)

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhälls-

byggande grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas. **(N)**

KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL BEBYGGELSE (2010)

Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning. **(N)**

PLANERINGSUNDERLAG (2010)

Senast år 2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftssändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas. **(N)**

PLANERINGSUNDERLAG (2010)

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras. **(N)**

NORRBOTNIABANAN

År 2010 ska första etappen av Norrbotniabanan, mellan Kalix och Haparanda, vara utbyggd och minst en del av etapp två mellan Umeå och Kalix vara påbörjad. **(R)**

BULLER (2010)

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998. **(N)**

UTTAG AV NATURGRUS (2010)

År 2010 skall uttaget av naturgrus i länet vara högst 0,9 miljoner ton per år och andelen återanvänt material utgöra minst 15 procent av ballastanvändningen. **(NR)**

AVFALL (2005/2010/2015)

Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Särskilt gäller att:

-Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall

skall minska med minst 50 procent till år 2005 räknat från 1994 års nivå.

-Senast år 2010 skall minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.

-Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.

-Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier m.m. återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med annat avfall och är av en sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.

-Senast år 2015 skall minst 60 procent av fosforföroreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark. (N)

PLANERINGSUNDERLAG (2010)

Senast år 2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur energianvändningen skall effektiviseras, för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas. (N)

ENERGIANVÄNDNING MM I BYGGNADER (2010)

Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska samt att andelen energi från förnybara energikällor ökar. (N)

EFFEKTIVARE ENERGIANVÄNDNING

År 2010 ska energianvändningen i länet ha effektiviserats motsvarande en minskning av användningen med minst 1 000 GWh jämfört med år 1998. (R)

GOD INOMHUSMILJÖ (2010/2015/2020)

År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att:

- Samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en doku-

menterat fungerande ventilation.

- Radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft.

- Radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft. (N)

16 Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. (N)

Delmål 2007

HEJDA FÖRLUSTEN AV BIOLOGISK MÅNGFALD

Senast år 2010 skall förlusten av biologisk mångfald inom Sverige vara hejdad. (N)

MINSKAD ANDEL HOTADE ARTER

År 2015 skall bevarandestatusen för hotade arter i landet ha förbättrats så att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade har minskat med minst 30 procent jämfört med år 2000, och utan att andelen försvunna arter har ökat. (N)

HÅLLBART NYTTJANDE

Senast år 2007 skall det finnas metoder för att följa upp att biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt. Senast år 2010 skall biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald upprätthålls på landskapsnivå. (N)

Klimatfrågan - global uppvärmning

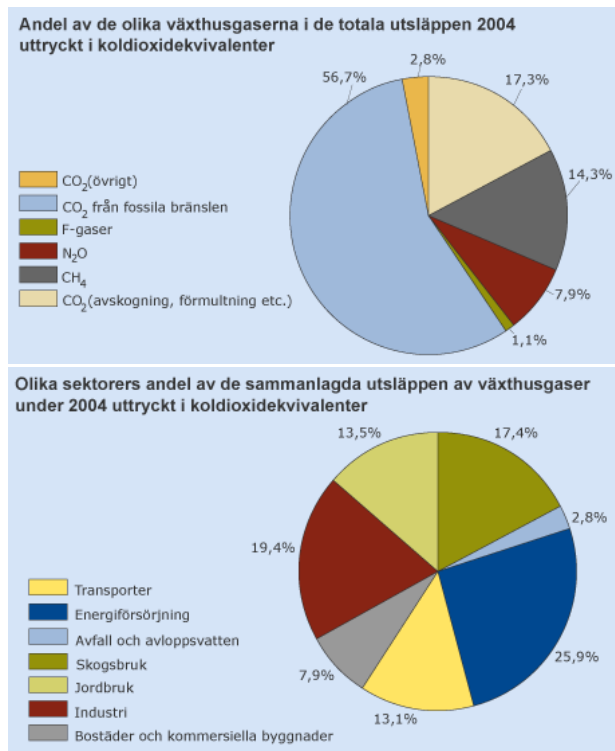
De sista decennierna har klimatförändringar uppmärksammas. En majoritet av forskarvärlden anser att de orsakas av människors aktiviteter. Den globala medeltemperaturen höjs och det får olika effekter i olika delar av världen till exempel ökad nederbörd, tinande permafrost, smältande glaciärer, stigande havsnivåer och allt fler extrema vädretsituationer.

De främsta orsakerna till utsläpp av växthusgaser

som koldioxid är förbränning av fossila bränslen. Biltrafik, uppvärmning och elproduktion med olja, kol och gas, ger mycket utsläpp.

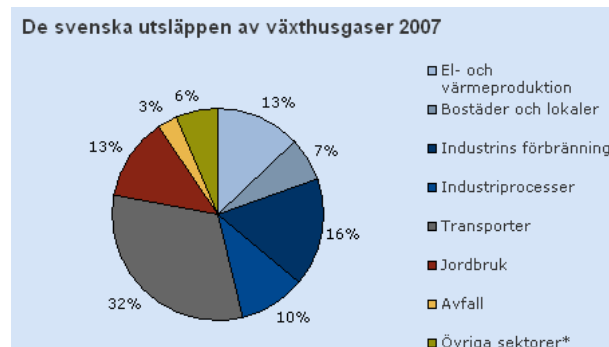
Livsmedelsproduktion som risodling och kött-djursuppfödning ger också stora utsläpp av växthusgaser, främst metan.

Globala utsläpp

Källa: Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Fjärde utvärderingsrapporten, Syntesrapport

Utsläpp i Sverige

Källa: Naturvårdsverket

Klimatfrågan och översiktsplanering i Pajala

I Pajala kommun 2009 är transporter med bil/lastbil och uppvärmning/energiförbrukning de största producenterna av växthusgaser.

Det är därför viktigt att i den kommunala planeringen ge förutsättningar för att minska transporterna med bil/lastbil och ge förutsättningar för förändrad uppvärmning/energiförbrukning.

Transporter

Med den glesa struktur Pajala kommun har finns svagt underlag för kollektivtrafik. De flesta persontransporterna sker med bil inom kommunen samt till och från kommunen.

I planeringen är det viktigt att försöka få mindre avstånd mellan boende och arbetsplatser och skolor och försöka få fler boenden och arbetsplatser i närheten av befintliga byar och tätorter. Med tätare och mer befolkade byar och samhällen blir underlaget för kollektivtrafik bättre och det blir också lättare att ta sig fram till fots eller per cykel/spark.

Förutsättningarna för gång/cykeltrafik bör också ses över utifrån säkerhets och tillgänglighetsaspekter.

Uppvärmning/energiförbrukning

Bostäder, lokaler och industrier värms idag upp med olja, el, fjärrvärme eller ved/pelletseldning.

Det är viktigt att använda kunskaper om energieffektivt byggande till exempel passivhus, hänsyn till lokalklimat med mera vid planering och produktion av ny bebyggelse.

Elenergi produceras idag både av vattenkraft och av kol/oljekraft. Ett mindre vattenkraftverk finns i Kengisforsen men i övrigt har Pajala 2009 ingen

egen elproduktion. Översiktsplanen ämnar visa var det finns förutsättningar för vindkraft som är en klimatvänlig elenergikälla.

Övrigt

Strategier för att minska utsläppen av växthusgaser kan vara att minska transportarbete och energiförbrukning. Kommunal planering ska till exempel ge förutsättning för lokalproducerade varor och tjänster som livsmedel, närturism, mm.

Övriga exempel kan vara att främja bebyggelse med lokala, förnyelsebara råvaror som trä.

Förväntade effekter av klimatförändringarna

Ökad nederbörd medför större risker för översvämningar och skred. Det är därför viktigt att ta hänsyn till möjliga framtida risker för översvämningar och skred när ny bebyggelse planeras, speciellt nära stränder.

Varmare och fuktigare klimat ger bättre tillväxt i skogen.

Den globala uppvärmningen gör att snö blir bristvara för många vinterturistorter på sydligare breddgrader, en fördel för turistnäringen i Pajala.

2. FÖRUTSÄTTNINGAR

2.1 ALLMÄN BESKRIVNING

SNABBFAKTA

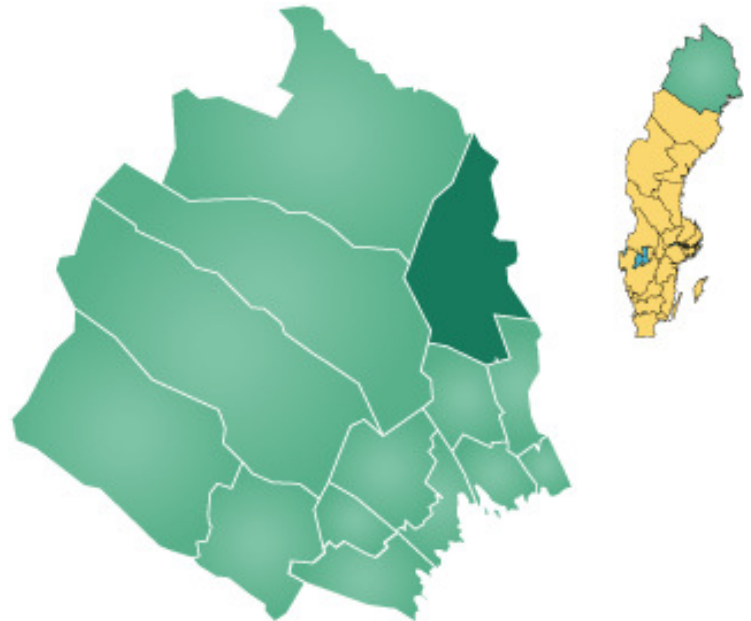
Yta: 7 917 km², vilket är ca 2 % av landets yta.

Invånare: 6 429, varav ungefär 2 000 i centralorten Pajala.

Antal invånare per kvadratkilometer: 0,8 (vilket kan jämföras med Sverige som har 22 inv/km² och Norrbottens län som har 2,5 inv/m²).

Läge: Gränсар i söder till Övertorneå och Överkalix kommuner, i väster till Gällivare, mot norr till Kiruna samt i öster till de finska kommunerna Muonio, Kolari och Pello.

Medeltemperatur: Februari ca -12°C, juli ca +14°C. Den termiska vegetationsperiodens längd, d.v.s. det antal dagar under ett år då dygnsmedeltemperaturen överstiger +5°C, är ca 120-150 dygn. Den längsta årstiden är vintern som varar i ungefär sex månader.

Kort historik

Befolkningen i området är främst av svensk, finsk, kvänsk och samisk härkomst och i svenska Tornedalen har finska/meänkieli varit det dominerande språket från tidig medeltid. Detta är också anledningen till att flertalet Ortsnamn är just samiska och finska/meänkieli. Fram till att gränsen mellan Sverige och Finland drogs längs Torne älv dal år 1809 var kulturen i området enhetlig och homogen. Det svenska språket hade mycket lite inverkan fram till att de första statliga skolorna inrättades under slutet av 1800-talet. Därefter skulle nämligen undervisningen enbart ske på svenska.

Första Pajalabon, Lars Pajainen från Savolax kom i mitten av 1500-talet. Ortsnamnet Pajala är lånat från byn, vars namn är bildat till personnamnet Pajainen med tillägg av en bostadsangivande ändelse -la. I personnamnet ingår *paja* som betyder smejda. Ortens nordsamiska namn *Bájal* återgår på det finska namnet. (Källa Svensk ortnamnslexikon utgiven av Språk- och folkminnesinstitutet vid Uppsala universitet)

Storkommunen Pajala bildades 1971 av tidigare Pajala, Korpilombolo, Tärendö och Junosuando kommuner.

Pajalas geografiska läge har historiskt gjort Pajala till ett naturligt handelscentrum, något som Kengis marknad – numera Pajala marknad – med anor från 1700-talet vittnar om.

Pajala är en traditionsrik kulturbygd och här finns Norrbottens äldsta brukshistoria med en järnbruksepok som sträckte sig över nästan tre sekler. Bakgrunden till brukets tillkomst är järnmalmsfyndet i Masugnsbyn år 1642.

I mitten av 1600-talet började man även bryta kopparmalm. Omkring 40 ton koppar per år utvanns under åren 1657-74 i Kengis bruk och under åren 1674-90 hade Pajala privilegier på tillverkning av kopparmynt. Detta återspeglas på kommunvapnet som utgörs av sköld i silver och grönt med tre mynt.

Pajala kommun nådde sitt högsta invånarantal med ungefär 15 400 invånare under tidigt 1950-tal. På grund av mekanisering av jord- och skogsbruk försvann den ekonomiska grunden för många människor. Antalet arbetstillfällen minskade drastiskt och många människor tvingades därmed att flytta ut från kommunen för att få arbete och den största utflyttningen skedde till Ki-

runa och Gällivare beroende på gruvnäringens expansion. Från 1950-talet och fram till år 2008 har befolkningen minskat från 15 000 till 6 429 personer.

Nu är historien på väg att upprepa sig. Genom offensiv prospektering har tre nya järnmalmsfyndigheter identifierats i närheten av Kaunisvaara i Pajala kommun. Dessa fyndigheter kan utökas med ytterligare fynd.

De redan i dag indikerade fyndigheterna inom Pajala kommun är Tapulivuoma, Stora Sahavaara och Pellivuoma, vilka ligger i ett stråk mellan

Kaunisvaara och Junosuando. Dessa fyndigheter kan tillsammans visa sig ha motsvarande malmvolymer som järnmalmsfyndigheterna i Malmberget respektive i Kiruna. Detta skulle kunna bli ett uppsving för hela regionen.

Under mitten av 1800-talet verkade Pajalas första kyrkoherde, Lars Levi Laestadius, som har haft stor påverkan på kultur och traditioner i Pajala kommun. Laestadius var känd som folkväckare, nykterhetskämpe och vetenskapsman. Hans bostad är idag museum och i den intilliggande Laestadiusparken har en byst rests till hans minne.

Naturgeografisk beskrivning

Klimat

Årsmedeltemperaturen i Pajala kommun varierar mellan -1 och +1°C och vegetationsperiodens längd (antalet dagar under ett år då dygnsmedeltemperaturen överstiger + 5°C) är 120-150 dygn. Sommarhalvårets många soltimmar inverkar gynnsamt på lokalklimat och växtlighet.

Årsnederbörden för området varierar mellan 600-800 mm. Mer än 40 procent av årsnederbörden är snö och snön täcker markerna i området mellan 175-200 dygn per år.

Berggrund och jordarter

Berggrunden är en urbergsslätt till stora delar täckt av en småkuperad morän med enstaka uppstickande bergshöjder. Alla bergarter inom kommunen är av hög ålder. De yngsta bergarterna utgörs av pertitgraniter och syeniter med en ålder av 1505-1530 miljoner år. En del graniter som klassas som linagraniter har en ålder av 1780 miljoner år. De äldsta graniterna inom kommunen hör till den så kallade haparandaserien och har en ålder på 1840 miljoner år. De metamorfa basiska vulkaniska och sedimentära bergarterna i kommunens centrala del är ännu äldre och har en ålder på mellan 1950 och 2200 miljoner år.

Den helt dominerande jordarten inom Pajala kommun är morän i de områden som inte täcks av myrar. Moränen är oftast relativt mäktig och hållblottningar saknas över stora ytor.

En moränformation av speciellt intresse är den så kallade Lainiobågen vilken sträcker sig mellan Junosuando och Lainio. Moränen inom detta område är en dödismorän, det vill säga en morän som bildats när en del av inlandsisen blivit avsnörd och stannat upp och därefter smält ned på platsen där den blivit liggande.

Längs älvdalarna finns mindre områden som täcks av silt och sand. Isälvsgrus täcker relativt stora områden kring Muodoslompolo, Lainioälven och Parkajoki. Dessutom finns relativt stora grusförekomster kring Junosuando och Tärendö. På sedimentjordarna längs älvdalarna finns de äldsta jordbruken.

Inom kommunen kan tre naturgeografiska regioner definieras. En indelning som fastställts i Naturgeografisk regionindelning av Norden (Nordiska ministerrådet, 1984).

1. Norra barrskogs-Lappland, i de norra och västliga kommundelarna
2. Norra Norrlands och norra Finlands barrskogsområden och bergkullslätter, i de centrala kommundelarna.
3. Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden, i den sydligaste delen av kommunen.

Topografi

De relativa höjdskillnaderna är mestadels måttliga inom stora delar av kommunen.

I de nordligaste och sydligaste kommundelarna är terrängen dock mera kuperad. Södra kommundelarna varierar mellan 100-200 m.ö.h. I de norra delarna varierar topografin mellan 200-500 m.ö.h. Högsta punkt är Rissavaara 529 m.ö.h.

Vattendrag

Sjöar och vattendrag utgör 220 km² av kommunens yta. Kanske mer än av någonting annat karaktäriseras kommunen av alla de stora outbyggda älvar som har en del av sitt lopp inom kommunens gränser (Tärendö älv har hela sitt lopp inom Pajala kommun). Älvarna är Torne älv, Muonio älv, Kalix älv, Lainio älv samt bifurkationen Tärendö älv. Bifurkationen Tärendö älv (en bifurkation är när vatten överförs från ett strömmande vattendrag till ett annat) nämns ofta som en av världens största bifurkationer tillsammans med Casiquiarefloden i Brasilien. Den totala älvsträckan i Pajala kommun är ungefär 550 kilometer. Till dessa älvar hör också biflöden som i många fall är av betydande storlek såsom exempelvis Kaunisjoki, Parkajoki och Narkån.

Inom kommunen finns ett stort antal sjöar av varierande storlek och karaktär. Från näringsfattiga myr- och skogssjöar till mer näringsrika och ofta av människan på olika sätt påverkade sjöar. Inom den så kallade Lainiobågen finns ett mycket stort antal sjöar som bidrar till områdets unika karaktär.

Vegetation

Kommunen kan sägas ligga i gränslandet mellan de mellanboreala och nordboreala vegetationszonerna. Skogsmarkerna kan karaktäriseras som barr- och blandskogar. Klimatet i älvdalarna är gynnsamt där den mellanboreala vegetationszonen sträcker sig upp längs med älvdalarna. Dessa områden präglas särskilt av tall- bland- och sumpskogar. Det finns en stor spännvidd av vegetationstyper inom kommunen. Från karga lågfjällsområden med en mycket gles och lågvuxen vegetation till högproduktiva skogsmarker längs älvdalarna.

Pajala är en av landets våtmarksrikaste kommuner. Ungefär 30 % av kommunens yta utgör någon form av våtmark där stora arealer också är helt av människan opåverkade och därför anses ha ett högt skyddsvärde.

Landskapsbild

Pajala kommun ligger mitt i Torneälvens vidsträckta avrinningsområde. Landskapsbilden i området karaktäriseras av de vidsträckta myr- och skogsmarkerna som genomskärs av de stora oregerade älvarna. Landskapet är flackt med enstaka bergshöjder förutom i de norra och södra kommundelarna där terrängen är mer kuperad.

Det moderna skogsbruket tillsammans med, i ett riksperspektiv, stora brukningsenheter medför ofta stora jämnåldriga skogsarealer.

Bebyggelsen och odlingsmarkerna är främst koncentrerad till älvdalarna och dess sedimentjordar. Det finns även ett stort antal mindre "skogsbysar" som i många fall har varit knutna till skogsnäringen och där moränmarkerna inte är speciellt gynnsamma för jordbruk.

Malmfyndigheter

Berggrunden i området kännetecknas av en stor spännvidd av bergarter och bildningsåldrar. Flera av bergartstyperna i kommunen innehåller stora mineraliseringar.

Prospekteringsverksamhet i området har tidigare undersökt förekomster av nickel, guld, koppar, zink och molybden samt industrimineraler i form av grafit, kvarts och fältspat.

I Pajala kommun finns 15 aktuella undersökningstillstånd som alla är sökta under perioden 2004- 2007.

Djurlivet

Älvdalarna och de stora våtmarksområdena utgör goda förutsättningar för ett rikt djurliv. De vidsträckta våtmarksområdena är viktiga häckningsområden för ett stort antal fåglar.

Torneälvens vattensystem är ett mycket betydelsefullt fortplantningsområde för flera fiskarter i Östersjön. Torneälvens vattensystem är det enskilt största och viktigaste för östersjöloxens reproduktion.

Av de stora däggdjuren i den svenska faunan saknas idag endast dov- och kronhjort samt vildsvin i kommunen. Rådjuren har börjat bli alltmer hemmastadda och reproducerande. De senaste åren har ytterligare två arter etablerat sig, nämligen den av olika anledningar oönskade mårddunden, samt att även grävlingen börjar visa sig allt mer frekvent.

Pajala kommun utgjorde ett tag lappugglans i stort sett enda häckningsområde i landet och blev därmed också en symbolfågel för kommunen.

Befolkning, arbetsmarknad inklusive historik

Befolkning

1954 hade Pajala 15 400 invånare men hade till årsskiftet 2008/09 minskat till under 6 500. Det finns därför en överkapacitet i bostäder, servicefunktioner och övriga samhällsinvesteringar, som kan tas tillvara av planerad expansion av gruvnäringen.

Flyttmönstret har under de senaste 55 åren karaktäriseras av arbetsmarknadsdriven ungdomsutflyttning och ifall inga yttre faktorer påverkar, kommer befolkningen att minska nästan ned till 3 000 personer 2030 och till ca 1 300 personer 2050.

Befolkningspyramid 2006 - Pajala kommun jämförd med riksgenomsnittet

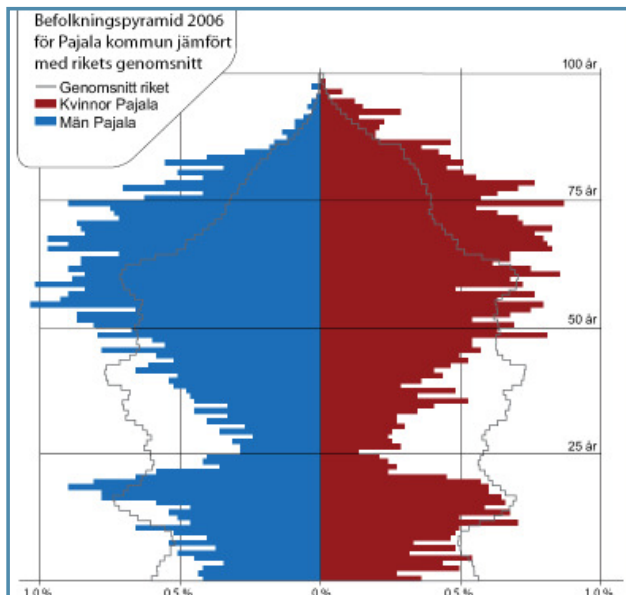

Illustration: "Framtidens Pajala - övergripande förutsättningsanalys.

I Pajala kommun bor 30 % av kommunens befolkning i centralorten Pajala. Det finns ungefär 80 officiella byar. Endast Pajala, Korpilombolo, Tärendö, Junosuando, Sattajärvi, Erkheikki samt Kangos har en befolkning på över 200 personer. Någon by saknar invånare medan andra har under 10 boende.

Medelåldern i kommunen låg i slutet av 2008 på 48,3 år, vilket var högst i hela landet. Drygt 30 % av befolkningen är 65 år och äldre. Detta är ca tolv procentenheter högre än riksgenomsnittet.

Den vikande befolkningen på grund av utflyttning samt negativt födelsenetto är ett stort problem för kommunerna som för med sig ekonomiska problem och svårigheter att upprätthålla service. Norrbotten har ca en fjärdedel av Sveriges yta men bara 2,8 % av befolkningen.

Den glesa befolkningsstrukturen innebär att intressekonflikterna blir mindre mellan gruvnäringen och övrig markanvändning samt boende. Fyndigheternas lokalisering är fördelaktig i förhållande till ortsstrukturen ifall vägsystemet kompletteras. En framtid med gruvbrytning kan komma att innebära dramatiskt förbättrad befolkningsutveckling med sammanhängande utmaningar för kommunen.

Folkmängd i Pajala kommun 31 december 2008 och befolkningsförändringar 2008

Folkmängd	Folkökning	Levande födda	Döda	Födelseöverskott	Inflyttade	Utflyttade	Totalt
6429	-93	41	133	-92	211	212	-1

Flyttningsnetto

Därav mot egna länet	Övriga Sverige	Utlandet
-9	1	7

Källa: SCB

Befolkningsscenarier

Två framtidsscenarier har analyserats baserat på antagandet att 1000 nya arbeten skapas inom gruvbolaget i Pajala kommun. Arbetsstillfällena antas fördelas lika på år 1-10. Antagandet om nya arbeten baseras på gruvföretagets tidigare bedömningar och på att ytterligare en fyndighet, Pellivuoma, blivit högintressant.

Befolkningsutvecklingen i Pajala är starkt beroende av hur kommunens attraktivitet kan bibehållas och utvecklas. Härvid är det av särskilt stor betydelse att övergången från hittillsvarande avveckling till utveckling kan hanteras i ett ambitiöst lagarbete mellan kommunen, gruvbolaget och staten.

Det första befolkningsscenariot kallas för Attraktiva Pajala. Det innebär att Pajala kommun lyckas skapa en tilltalande helhetsmiljö för arbete boende, samhällsservice och fritid. Inflyttningen av nya pajalabor blir härmed relativt stor och många av de inflyttade har medföljande familjer.

För "attraktiva Pajala" redovisas en spännvidd från varje gruvrelaterat arbete skapa ett ytterligare arbetstillfälle, till att varje gruvrelaterade arbete skapar tre ytterligare arbeten.

Det andra scenariot kallas långpendlarnas Pajala. Enligt detta scenariot lyckas kommunen inte uppnå det som krävs för att merparten av de inkommande gruvarbetarna ska välja att bosätta sig permanent. 40 % av gruvarbetarna antas istället långpendla och multiplikatoreffekten antas stanna vid 2, det vill säga att endast ett ytterligare arbetstillfälle skapas per gruvanständig. Gruvverksamheten får i ett sådant scenario betydligt mindre inverkan på Pajalas långsiktiga befolkningsutveckling.

Kommunens befolkningsscenarier

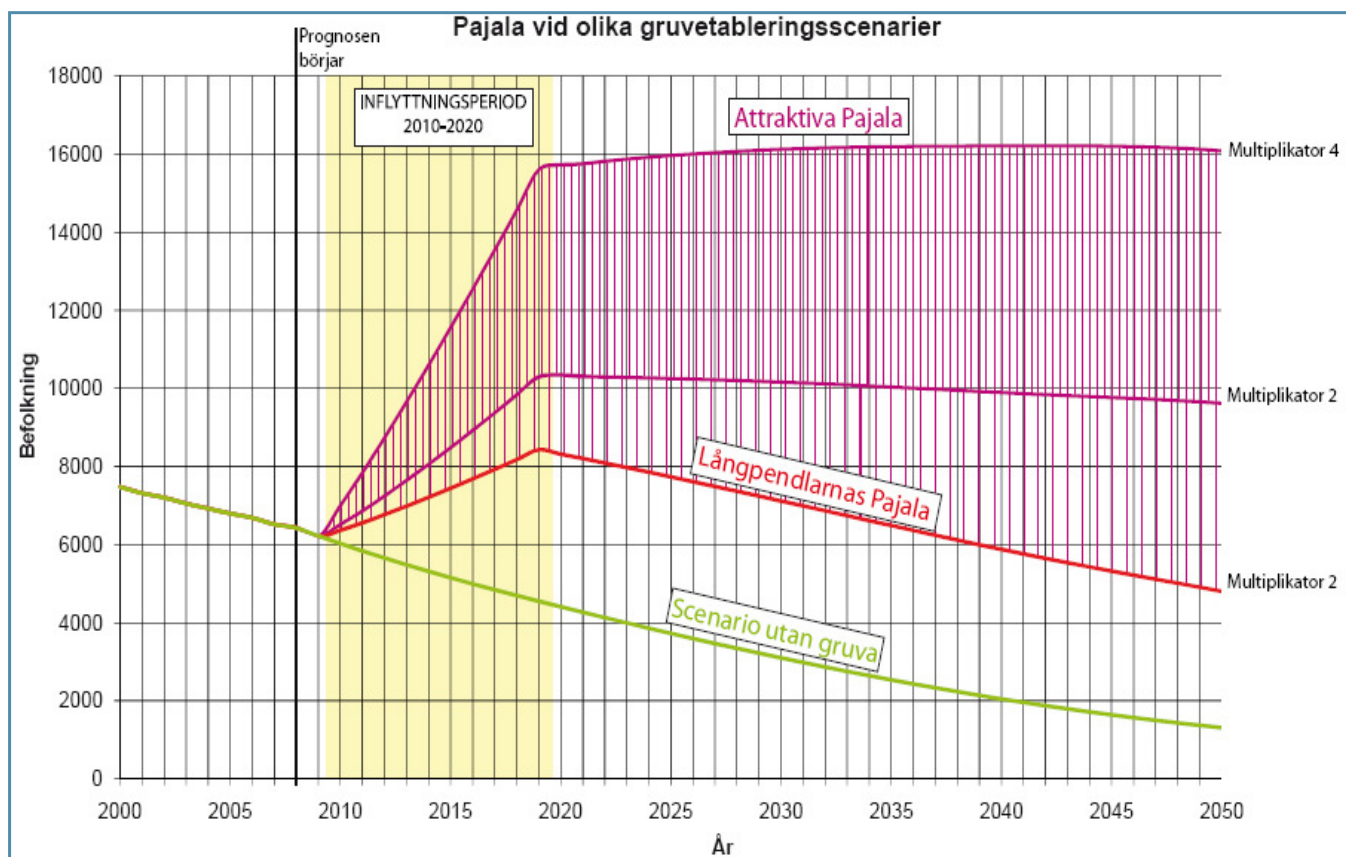
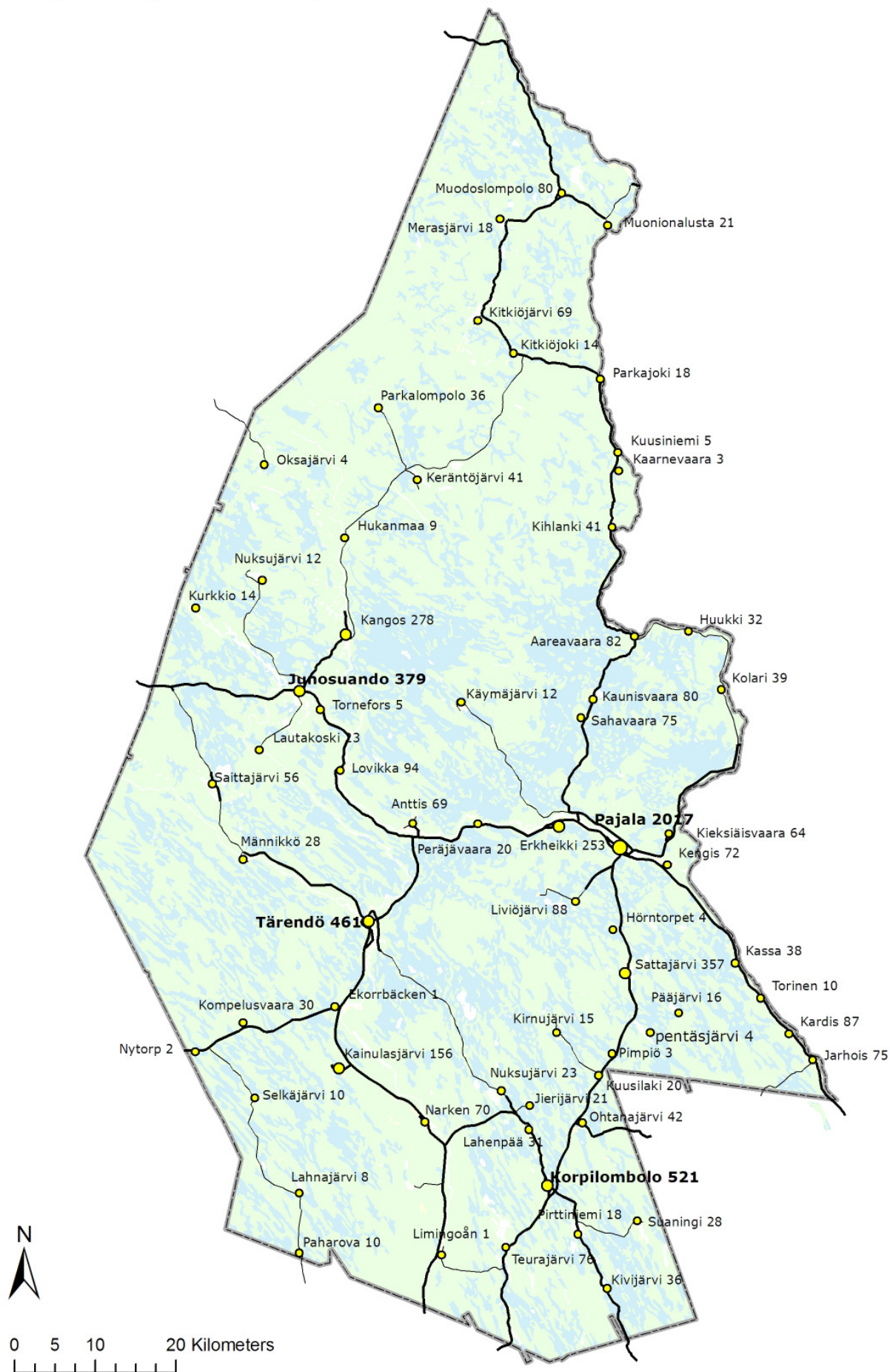

Illustration: "Pajala - Utvecklingsprogram, nuläges analys med utblick på förestående gruvexpansion."

Befolkningskarta Pajala kommun enligt scb's befolkningsdata 2008-12-31

Arbetsmarknad

Näringslivet i Pajala har liksom i omgivande kommuner genomgått stora omstruktureringar sedan 1950-talet. Skogsbrukets omvandling har inneburit betydande förändringar för hela samhällsstrukturen. Många företag satsar på olika former av träförädling. Uttag av skogsråvaran kräver även transporter och underhåll av vägar, vilket betyder att det finns flera åkerier, transportföretag samt gräv- och maskinentreprenörer.

Kommunen har trots omstruktureringar inom näringslivet och härav följande befolkningsminskning lyckats bibehålla fungerande kommunikation, näringsliv och serviceutbud.

Antalet förvärsarbetande i Pajala kommun uppgick år 2007 till 2312 personer. Huvudsakliga arbetsgivare är kommunen, sågverken, landstinget och IT-Elektronikindustrin.

Den 31 december 2008 bestod kommunens tillsvidare anställda personalstyrka av 688 personer. Antalet vikarier med månadslön var under samma tid 175 personer. Detta medför att Pajala kommun är den största arbetsgivaren i kommunen.

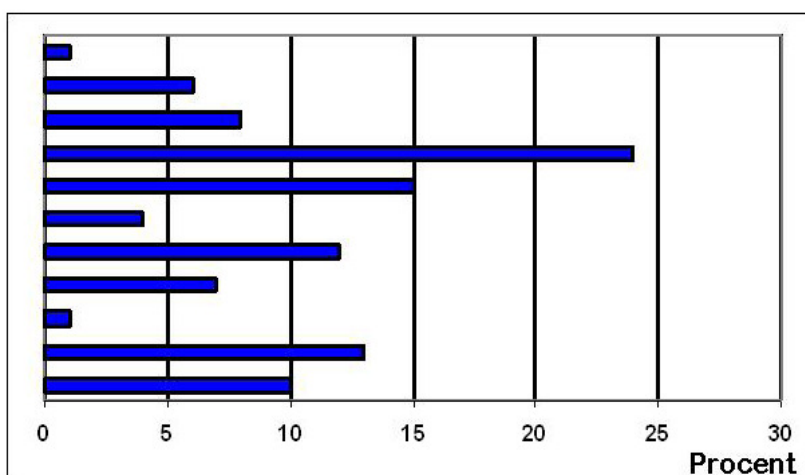
Besöksnäringen är av kommunen prioriterad näring och i kommunen finns brett utbud av upplevelse- och naturturism.

Datapörten Foto: Pajala kommuns bildarkiv

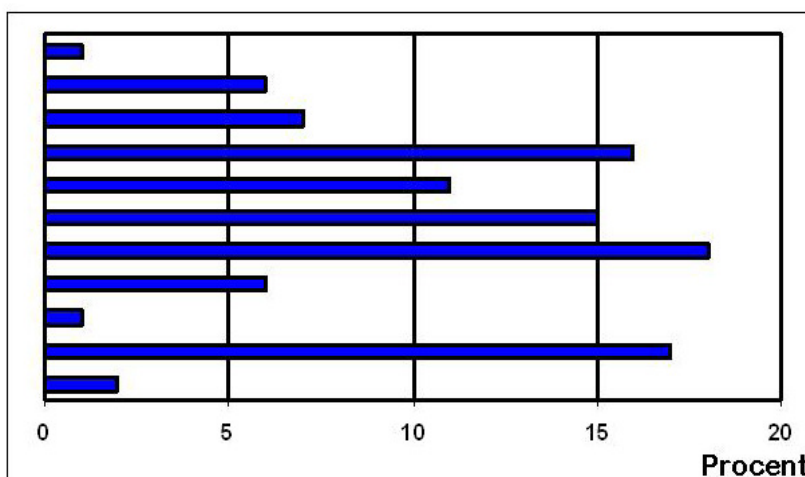
Arbetsstillfällena och förvärsarbetande 2007 i kommunen

Näringsgren	Antal
Energi, vatten, avfall	14 st
Offentlig förvaltning m.m	141 st
Personliga, kulturella tjänster	182 st
Vård, omsorg	571 st
Utbildning, forskning	359 st
Finansiell verks., företagstjänst	104 st
Handel, kommunikation	283 st
Byggindustri	171 st
Ej spec. verksamhet	30 st
Tillverkning, utvinning	317 st
Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske	232 st

Arbetsstillfällena och förvärsarbetande 2007 i Sverige

Näringsgren	Antal
Energi, vatten, avfall	14 st
Offentlig förvaltning m.m	141 st
Personliga, kulturella tjänster	182 st
Vård, omsorg	571 st
Utbildning, forskning	359 st
Finansiell verks., företagstjänst	104 st
Handel, kommunikation	283 st
Byggindustri	171 st
Ej spec. verksamhet	30 st
Tillverkning, utvinning	317 st
Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske	232 st

Källa: SCB 2009

Pendling

Män pendlar generellt mer än kvinnor i både Sverige och Finland. På grund av goda arbetsmarknadsförutsättningar för män, i synnerhet i Kiruna och Gällivare, har Pajala stora utpendlingsvolymer till dessa kommuner. Kvinnor i Pajala pendlar i betydligt mindre grad och främst till Kiruna, Luleå och Boden.

Med förbättrade dagspendlingsmöjligheter, särskilt till Sahavaara/Kaunisvaara, Kolari, Ylläs, Kiruna och Gällivare skapas nya möjligheter att söka arbete och utbildning i ett större område än idag. En bredare arbetsmarknad underlättar rekryteringen av nyckelkompetenser. Bättre interregionala kommunikationer ger även bättre förutsättningar för veckopendling, som har stor betydelse i övergångsskeden, bland annat vid rekrytering.

En viss arbetspendling förekommer idag från Pajala till Ylläs turistföretag och även från Kolari kommun till Pajala men hinder för ett friare utbyte av arbetskraft över gränsen finns. Gränsen kan verka hindrande genom svårigheter som kan uppstå med skatte-, arbetslöshetsförsäkrings-, sjukförsäkrings-, och pensionsregler och osäkerheten om hur de skall tolkas.

Pajala - Ylläs Airport Foto: Pajala kommun

Språket verkar också hindrande även om meänkieli underlättar för Pajalabor i Finland. Negativa attityder är också ett stort hinder för att söka jobb på andra sidan gränsen. En ny broförbindelse mellan Sverige och Finland kommer att påverka arbetspendlingen positivt.

En gruvetablering kommer att medföra en stor efterfrågan på arbetskraft vilket förmodligen innebär att arbetspendlingen till Gällivare och Kiruna minskar. En pendling till Pajala kan antas öka från närliggande kommuner.

Arbetspendling till Pajala

Bostadskommun	Kvinnor	Män
Arjeplog	0	0
Arvidsjaur	0	0
Boden	5	8
Gällivare	3	3
Haparanda	2	5
Jokkmokk	0	3
Kalix	3	4
Kiruna	9	12
Luleå	12	29
Pajala	1037	1099
Piteå	3	4
Älvsbyn	0	0
Överkalix	1	4
Övertorneå	19	22
Totalt	57	94

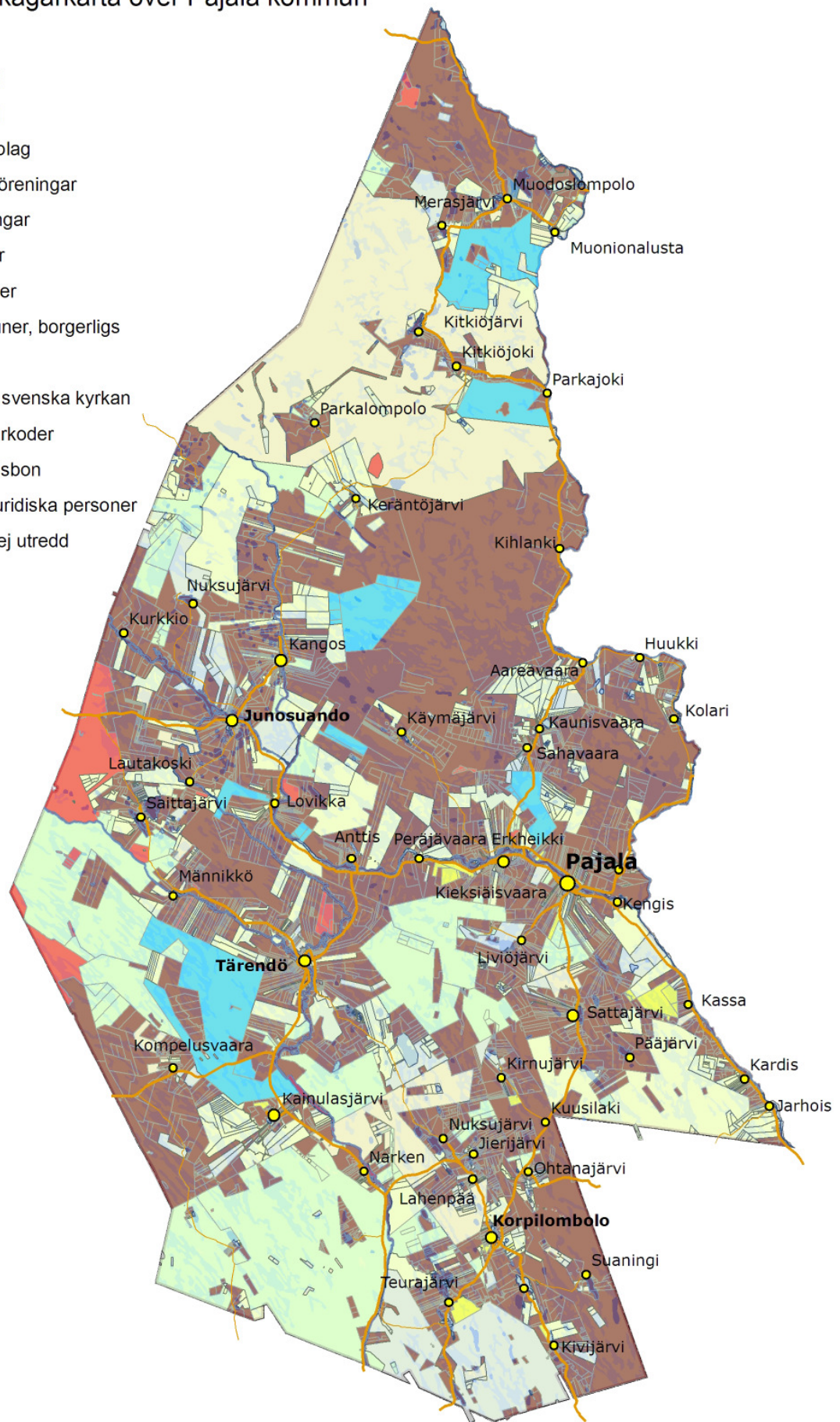
Arbetspendling från Pajala

Bostadskommun	Kvinnor	Män
Arjeplog	0	0
Arvidsjaur	0	0
Boden	0	4
Gällivare	11	62
Haparanda	4	6
Jokkmokk	0	2
Kalix	4	5
Kiruna	33	174
Luleå	19	55
Pajala	1037	1099
Piteå	4	4
Älvsbyn	0	2
Överkalix	2	15
Övertorneå	5	12
Totalt	82	341

Källa: Regionfakta

Översiktlig markägarkarta över Pajala kommun

- Fysisk person
- Handelsbolag
- Övriga aktiebolag
- Ekonomiska föreningar
- Ideella föreningar
- Samfälligheter
- Statliga enheter
- Primärkommuner, borgerligs
- Landsting
- Enheter inom svenska kyrkan
- Blandade ägarkoder
- Oskiftade dödsbon
- Övr. svenka juridiska personer
- Juridisk form ej utredd

2004-12-31

Regionalt perspektiv

Framtida gruvnäring

I samband med en framtida utveckling av gruvnäringen i Pajala kommer det regionala samarbetet att bli oerhört viktigt, bland annat gällande transporter, arbetskraft, besöksnäring med mera. Extra viktigt är att prioritera infrastrukturfrågor.

Transportinfrastrukturen behöver bidra till en sammanhängande industriell region, där gruvindustrin kan ta vara på malm, entreprenadföretag, arbetskraft och befintligt realkapital i kommunens olika delar och dessutom samspela med Kolari på finska sidan, där fyndigheten Hannukainen ligger.

De nya gruvfyndigheterna kräver kompletteringar av transportinfrastrukturen för att klara erforderliga godstransporter och för att klara arbetskraftsförsörjningen. Exempelvis kommer det att krävas ett välfungerande vägsystem med ny bro över gränsälven vid Äkäsjo-kisuu, sammankoppling och förbättring av skogsbilvägar så att Junosuando,- Kangos- och Tärendöområdet får smidigare koppling till Kaunisvaara och Äkäsjo-kisuu samt ett vidareutvecklat busslinjenät som förbättrar resmöjligheterna till/från gruvorna och tillhörig industri och servicefunktioner.

Infrastrukturella frågor

Infrastrukturen är en angelägenhet för hela Tornedalen, Nordkalotten och Barentsregionen. Långsiktiga infrastruktursträvanden bör ta hänsyn till nya faktorer som exempelvis IKEA i Haparanda/Torneå, Haparandabanan, NEW- North East West freight corridor tågförbindelse mellan Kina och USA samt eventuellt återupptagande av gruvdriften. Inte minst besöksnäringen, drar nytta av åtgärderna. Pajala flygplats fortlevnad och utveckling, närmast utbyggnad av landningsbanan, samt en förlängning av järnvägen till i första hand Ylläs, är en viktig förutsättning för positiv utveckling i hela området.

Pajala flygplats spelar en viktig roll i det regionala perspektivet då den möjliggör god tillgänglighet till och från regionen. Genom satsning på Pajala flygplats har kommunen redan förberett sig för expansion av såväl besökare till näringslivet och tung flyggodstrafik som ökade turistflöden.

Pajala flygplats spelar en viktig roll i det regionala perspektivet då den möjliggör god tillgänglighet till och från regionen. Genom satsning på Pajala flygplats har kommunen redan förberett sig för expansion av såväl besökare till näringslivet och tung flyggodstrafik som ökade turistflöden.

Utbildning

Regionala samarbeten gällande utbildning är också viktigt för att kunna få den kompetensförsörjning som behövs, främst gällande gruvnäringen i kommunen. Tillsammans med bland annat Northland Resources AB, LKAB och Boliden samt Lappia, den finska motsvarigheten till LKF, har ett betydelsefullt samarbete inletts för att identifiera behov, planera och genomföra erforderliga högskole- och yrkesutbildningar. Utbildningarna kommer troligen att vara distansutbildningar, som erbjuds genom en kombination av nätbase-rad och traditionell undervisning där student och lärare är på samma ort (och härvid i såväl Kiruna, Gällivare som Pajala).

Denna nyskapande utbildnings-satsning är av mycket stor betydelse för att regionens gruvnäring inte skall drabbas av arbetskraftsbrist.

Utdrag från **REGIONALT UTVECKLINGSPROGRAM FÖR HÅLLBAR UTVECKLING I NORRBOTTEN**. Det regionala utvecklingsprogrammet är ett övergripande strategidokument för Norrbottens fortsatta utveckling. Det har tagits fram i ett brett samarbete där representanter för kommuner, Landstinget, Universitetet, Länsstyrelsen, Sametinget, myndigheter och organisationer har medverkat.

UTVECKLINGSINSATSER FÖR FORTSATT HÅLLBAR UTVECKLING

De tre utmaningarna: attraktiv livsmiljö, god folkhälsa och stark ekonomisk tillväxt, bildar grunden för fortsatta utvecklingsinsatser i länet. Vi ska på ett systematiskt sätt arbeta med utvecklingsinsatser inom följande fem områden: A. Öppenhet och internationell samverkan B. Attraktivitet och livskraft C. Tillgänglighet och regionförstoring D. Konkurrenskraft och entreprenörskap E. Kompetens och arbetsmarknad

A. Öppenhet och internationell samverkan

Norrbotten är ett mångkulturellt län med samverkanstraditioner. Ansvarstagande och ledarskap är avgörande för att åstadkomma verklig förändring och för att hitta lösningar på både globala och regionala utmaningar, exempelvis inom miljö- och energiområdet. Länet ska aktivt medverka i och dra nytta av det internationella samarbetet på alla nivåer för att skapa fler företag och fler jobb i Norrbotten.

V I S K A :

– Skapa starka **strategiska allianser**, genom internationellt utbyte och samspel mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och politiska institutioner för att utveckla kreativa och innovativa miljöer.

– Stärka det internationella och **gränsregionala samarbetet** för att öka invandring, det kulturella och mänskliga utbytet, miljöarbetet, tillväxt och samverkan mellan företag på den internationella marknaden.

– Genom ett ökat internationellt utbyte skapa nya möjligheter till en positiv utveckling i alla delar av länet med en bättre **inomregional balans**. Därigenom ökar förutsättningarna till arbete, god service och tryggad välfärd.

– Använda kvalificerad **omvärldsbevakning och -analys** för att stärka den långsiktiga konkurrenskraften för företag, forskning och utveckling.

– Vara föregångare i arbetet med förnyelsebar energi, miljöteknik och klimatforskning för en **hållbar utveckling** genom fortsatt samverkan i partnerskap inom och utanför länets och landets gränser.

B. Attraktivitet och livskraft

I länet finns ett värdefullt kulturarv, en omväxlande kulturmiljö, en stor kompetens inom kulturskapande områden samt gott om storslagen natur som är en unik resurs. Länet erbjuder mångsidiga, tillåtande och innovativa miljöer för studenter, inflyttare, företagare, unga kvinnor och män. Det är spännande och attraktivt att bo och verka i Norrbotten och länet är ett efterfrågat besöksmål. Norrbotten erbjuder goda uppväxtvillkor för barn och unga.

V I S K A :

– Förmedla **kunskap om Norrbotten** och våra variationsrika livsmiljöer för att stimulera inflyttning, investeringar och för att skapa nya jobb.

– Utveckla länets **upplevelsenäring** genom en hållbar näringslivsutveckling i kombination med att naturoch kulturvärden bevaras.

– Bevara och förädla **kultur och kulturarv**, exempelvis samiskt kulturföretagande, samt värna om minoritetsspråken, naturen och miljön nu och för kommande generationer.

– Prioritera **lokala initiativ och utvecklingskraft** för att vidareutveckla såväl offentlig som kommersiell service i lands- och glesbygd, med särskilt fokus på unga kvinnors och mäns behov. Genom goda livsvillkor ska ohälsa och utanförskap förebyggas.

– Stimulera **inflyttning** till hela länet, särskilt av unga, genom att erbjuda bra studiemiljöer, arbeten, bostäder, mötesplatser, upplevelser, fritidsaktiviteter, ett rikt kulturliv, föreningsliv och utvecklingsmöjligheter.

C. Tillgänglighet och regionförstoring

Tillgänglighet till arbete, utbildning, samhälls-service och kultur- och fritidaktiviteter utgör en grundläggande förutsättning för att utveckla länets livsmiljöer, folkhälsa och tillväxt. Länets geografiska förutsättningar och avstånden till viktiga marknader både inom och utanför länet ställer höga krav på transportsystem för såväl gods som personer, där goda flygförbindelser är en avgörande förutsättning för långväga resor. Genom att förbättra möjligheterna till pendling kan människor lättare hitta intressanta arbeten, samtidigt som företagen får tillgång till ett större utbud av arbetskraft, så kallad regionförstor

V I S K A :

– Utveckla ett långsiktigt samhällsekonomiskt **hållbart transportsystem** och skapa förutsättningar för säkra och effektiva godstransporter till land luft och sjöss. Norrbotniabanan ska ges hög prioritet. Med Norrbotniabanan skapas även helt nya möjligheter för regional persontrafik längs Norrlandskusten och med kopplingar till orter i inlandet.

– Kontinuerligt arbeta för **flexibla och effektiva transportkedjor** där flera transportslag samverkar, samt stödja satsningar på europeiska transportkorridorer och öst-västliga förbindelser för ökad global konkurrenskraft för näringslivet. Den av EU föreslagna nordliga transportaxel som länkar ihop Kina och Ryssland med den amerikanska östkusten via Haparanda/Torneå och containerhamnen i Narvik är ett exempel (NEW-korridoren).

– Genom att **samverka över sektorsgränserna** erbjuda transportlösningar med minsta möjliga miljöbelastning och på jämställda villkor för kvinnor och män

.– Utveckla inomregionala förbindelser för regionförstoring och **ökad tillgänglighet** för alla grupper i samhället inom kollektivtrafiken som exempelvis modern tågtrafik mellan Kiruna och Luleå.

– Skapa ett **informationssamhälle för alla** genom fortsatt utbyggnad och framför allt användning av höghastighetsnätet Lumiora med fokus på näringsliv och gränsregionalsamverkan.

D. Konkurrenskraft och entreprenörskap

Norrbotten har goda förutsättningar att stärka den regionala konkurrenskraften genom tillämpad forskning och vidareförädling av regionens tillgångar. Länet ska tillvarata initiativkraft, engagemang och förnyelseförmåga som leder till kommersialisering av FoU och innovationer. Natur- och kulturresurser, företagare och företag, entreprenörer och kreativa unga är alla exempel på viktiga faktorer för en hållbar tillväxt i Norrbotten.

V I S K A :

– Fokusera på de i länet **utpekade tillväxtområdena**, för att därigenom bidra till de nationella nyckelbranscherna och till fler och växande företag.

– Fortsätta att prioritera insatser för att stärka **barns och ungas företagsamhet** och entreprenörskap från förskola till universitet.

– Stödja **nya kreativa näringar** som växer fram, för att tidigt kunna skapa en grogrund för tillväxt, exempelvis inom reklam, arkitektur, konst, design, mode, film, video, mjukvara och musik.

– Stärka en **miljödriven näringslivsutveckling**, för att bland annat klara energiomställningen och marknadens efterfrågan på miljövänliga produkter, parallellt med att ny företagsamhet växer fram.

– Åstadkomma en ökad **differentiering av näringslivet**, bland annat genom att satsa på marknadsexpansion, kunskapsintensiva näringar och särskilt stöd till kvinnors entreprenörskap och företagande.

E. Kompetens och arbetsmarknad

Det är avgörande för länet att fler företag och fler nya jobb skapas. Länet måste ha tillgång till kompetent arbetskraft till näringsliv och offentlig sektor för att stimulera tillväxt och inflyttning. Länets arbetsgivare måste stå sig i konkurrensen för att attrahera kompetent personal. Arbetslöshet och utanförskap ska minska. Alla har rätt till ett arbete och en tryggad försörjning. Det gäller inte minst unga kvinnor och män som ska etablera sig på arbetsmarknaden, testa sina idéer och forma sina egna vuxenliv.

V I S K A :

– Ge goda möjligheter till **personlig utveckling och karriärmöjligheter** oavsett ålder, kön, etnisk tillhörighet, social eller kulturell bakgrund, sexuell läggning eller funktionshinder.

– Säkerställa att hela länet har tillgång till välutbildad och kompetent arbetskraft och säkra en **differentierad och öppen arbetsmarknad** med särskilt fokus på grupper som i mindre omfattning är etablerade på arbetsmarknaden.

– Tillse att både företag och människor har **god tillgång till utbildning och kompetens** samt att utbildningsnivån höjs med särskilt fokus på yrkesutbildningar.

– Ge **unga förutsättningar till egen försörjning** och eget boende så att de därigenom kan fatta egna beslut om sin framtid och sin livsmiljö. Unga ska känna tillhörighet och ges inflytande i Norrbotten.

– Genom ett **förebyggande folkhälsoarbete** minska Norrbottens relativt höga ohälsotal.

Övriga samarbeten

Regionala samarbetsprojekt som alla syftar till att stärka sammanhållningen i regionen samt att dra fördelar av varandras kompetenser och kvaliteter.

- *Lapplands Kommunalförbund är ett kommunsamarbete mellan Pajala, Kiruna, Gällivare och Jokkmokk kommun och utgör en grundplan för framtida samarbete. Planen utgör i första hand ett samarbete inom skolväsendet.*
- *Meänmaa är ett samarbete mellan Pajala och Kolari kommun. Projektet syftar till att skaffa en gemensam verksamhetsplan gällande framtida utveckling av bostäder, utbildning, infrastruktur och arbetskraft.*
- *Heart of Lapland är namnet på den gemensamma plattformen för besöksnäringen i Haparanda, Kalix, Pajala, Övertorneå och Övertorneå. Den ekonomiska föreningen består av ett 40-tal turistföretag i regionen. Den gemensamma organisationen verkar för samverkan och samordning av resurser i syfte att stärka östra Norrbottens attraktions- och konkurrenskraft som destination. Visionen är att Heart of Lapland år 2010 är Nordkalottens mest attraktiva resmål för gästen som söker stora upplevelser. (Källa: Heart of Laplands hemsida)*

- *Tornedalsrådet är ett samarbete mellan Tornedalskommunerna Haparanda, Övertorneå, Pajala, Kiruna, Storfjord, Kåfjord och Kautokeino, Enontekiö, Muonio, Kolari, Pello, Ylitornio och Tornio. Tornedalsrådet är ett samarbets- och intresseorgan för Tornedalen. Tornedalsrådet har som målsättning att främja Tornedalskommunernas, näringslivets, företagens, organisationernas och invånarnas inbördes och internationella samarbete genom att verka för områdets intressen och dess utvecklande samt bevarande av det tornedalska kulturarvet. (Källa: www.tornedalen.org)*
- *ESIS är ett utvecklingsprojekt som ska öka tillväxten hos elektronikindustrin i Norrbotten och västerbotten. Via konkreta utvecklingsprojekt, forskning och företagsnätverk kommer ESIS att ge elektronikföretag i norr nytt kunnande och ny teknologi.*
- *Trevia Lotsen är ett samarbete mellan Pajala kommun, Övertorneå kommun och utvecklingsbolaget i Pajala i syfte att bidra till ökat företagande samt att genom kompetenshöjande aktiviteter stödja entreprenörer till framgångsrika företagare.*

Källa: Pajala kommuns bildarkiv

Gränsälven Foto: PUAB

av tradition funnits över Torneälven och Muonio älv och stärks av en gemensam kultur- och språktradition.

Gränssamarbetsprojekt som resulterat i gemensamma visioner och strategier har hittills varit Bottenviksbågen/ Perämerenkaari projektet och Haparanda - Torneås På gränsen/ Rajalla projektet samt Meän Väylä – Älvlandet . Meänmaa är det fjärde projektet som jobbar mellan två nationer och verkar för området Pajala - Kolari med att lösa frågor gällande bostäder, utbildning, infrastruktur och arbetskraft.

Meänmaas kommuner har många gemensamma problem men också gemensamma resurser och styrkor varav placeringen vid gränsen är en. Kommunerna har allt att vinna på ett ökat samarbete. Det borde vara lika naturligt att samarbeta över riksgränsen som över kommungränserna inom landet.

Viktiga faktorer som har utpekats för den gemensamma positiva utvecklingen är enligt följande:

- *Största motorn för näringslivet i området är besöksnäringen i Ylläs, Olos, Pallas och Levi fjällområden.*
- *En gemensam sammanbindande regional huvudled/ turistväg etableras.*
- *Den mentala infrastrukturen som sammanhållande kraft och källa till välbefinnande.*
- *Att tolerans och öppenhet är en av förutsättningarna för en framgångsrik utveckling.*
- *Modell för långsiktigt utvecklat samarbete mellan områdets kommuner.*
- *Värdet av att utveckla Pajala flygplats och Kolaris järnväg, för hela området.*

2.2 LAGSTIFTNING

Allmän lagöversikt

År 1987 grundades en ny lagstiftning för bygg- och naturresurshushållning genom Plan- och bygglagen (PBL) och Naturresurslagen. Genom PBL fastställdes att varje kommun skall ha en översiktsplan som täcker hela kommunens yta. Den nya lagstiftningen innebar en decentralisering av ansvar från stat till kommun när det gäller byggande, utformning av naturmiljön samt hushållning med mark- och vattenresurser. År 1998 inarbetades Naturresurslagen i Miljöbalken (MB) och idag kompletterar PBL och MB varandra. Miljöbalken är till sin karaktär en övergripande lag som verkar genom PBL, översiktsplanen samt vissa speciallagar.

Miljöbalken

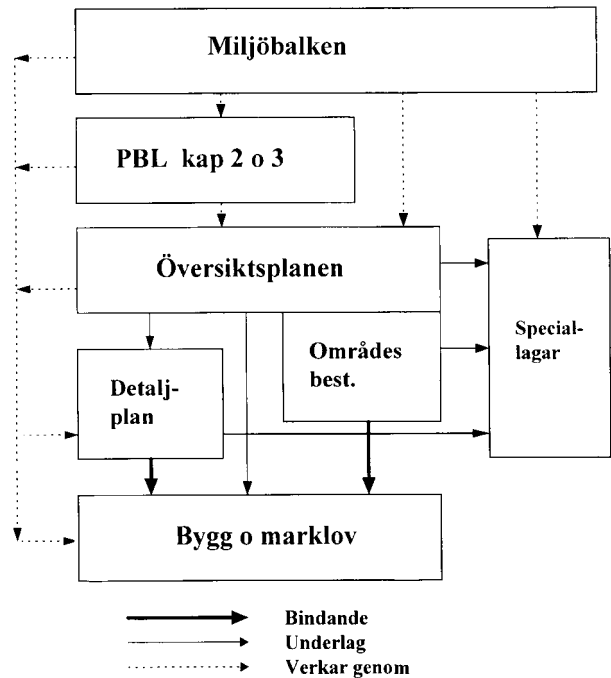
Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken verkar övergripande över PBL och tillämpas vid planläggning. Syftet är att kommunen skall ta hänsyn till de i Miljöbalken redovisade strävanden efter en god resurshushållning. Vidare skall staten ges möjlighet att bevaka riksintressen genom Miljöbalken.

3 och 4 kap MB innehåller de så kallade hushållningsbestämmelserna som fungerar som grundläggande materiella miljöregler i balken. Reglerna fokuserar på användningen av mark- och vattenområden, där 3 kap omfattar användning av olika mark- och vattenområden oavsett var i landet dessa finns. Här regleras vilka intressen som skall främjas och hur riksintressen regleras. I 4 kap. finns istället särskilda hushållningsbestämmelser vilka styr, i lagtexten angivna, geografiska områden i landet.

Enligt Miljöbalken skall alla översiktsplaner miljöbedömas. Då alla översiktsplaner antas medföra "betydande miljöpåverkan" skall en miljökonsekvensbedömning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekterna i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Schema över hur lagar reglerar översiktsplanen samt hur översiktsplanen verkar.

Plan- och bygglagen

PBL är den centrala författningen inom plan- och marklagstiftningen med syftet att främja en god samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden för människor i dagens samhälle och kommande generationer. Vad som krävs för att uppnå detta syfte berörs främst i 2 och 3 kap.

Lagen innehåller ett antal verktyg för planering och byggande där ett av det viktigaste är kommunens översiktsplan. I översiktsplanen redovisas hur kommunen tänker sig att använda mark- och vattenområden inom kommunen, men även hur bebyggelsen skall utvecklas och bevaras, hur riksintressen skall tillgodoseas och miljö kvalitetsnormer iakttas. I 1 kap PBL föreskrivs att varje kommun skall ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Syftet med planen är att skapa och bibehålla en god livsmiljö och goda levnadsförhållanden för kommunmedborgarna samt att främja en god naturresurshushållning. Översiktsplanen bör ange visionen för kommunens framtida utveckling och de strategier som valts för att uppnå de fastlagda målen.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande för efterkommande beslut utan är istället vägledande för andra planer och beslut. Här görs ingen avvägning mellan allmänna och enskilda intressen, utan detta sker istället vid senare prövning i samband med bygglov, upprättande av detaljplan och områdesbestämmelser, täktbeslut, vattendom o.d. Lovansökan måste prövas mot det allmänna intresse som anges i översiktsplanen. En tydlig och välmotiverad översiktsplan har dock stora möjligheter att påverka efterkommande beslut. Översiktsplanen ger alltså endast ett preliminärt besked om hur kommunen ser på markanvändningen.

I 4 kap. PBL regleras bestämmelser för översiktsplaner och ur 1§ framgår att planen skall redovisa de allmänna intressen enligt som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Vid redovisningen skall riksintressen enligt 3 eller 4 kap. MB anges särskilt.

Av planen skall framgå:

- *Grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden*
- *Kommunens syn på hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras*
- *Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer*

Översiktsplanens innebörd och konsekvenser skall kunna utläsas utan svårighet.

Översiktsplanen skall antas av kommunfullmäktige och är därmed kommunens främsta instrument vid prövning av mark- och vattenanvändningsfrågor inom kommunen.

Detaljplaner används när kommunen rättsligt vill slå fast hur bebyggelse skall utformas. Planerna upprättas i första hand vid större förändringar i markanvändningen och är till skillnad från översiktsplanen juridiskt bindande. I detaljplaner kan markanvändningen styras på ett mer detaljerat sätt och de ger också kommunen rätt att lösa in mark. Dock får en detaljplan endast omfatta en begränsad del av kommunen.

I 5 kap. PBL regleras bestämmelser för detaljplaner och områdesbestämmelser. Här anges tydligt när detaljplaner respektive områdesbestämmelser skall upprättas, vad som skall beaktas vid upprättandet samt hur planförfarandet går till.

2.3 RIKSINTRESSEN

Riksintressen – bakgrundsfakta

Det är kommunen som har rätten och skyldigheten att ta initiativ till att upprätta översiktsplaner eller detaljplaner. Enligt PBL skall alla kommuner ha en kommuntäckande översiktsplan vilken därmed fungerar som en form av riksplanering.

Staten är däremot inte beredd att helt avhända sig inflytandet över markanvändningen i riket. Därför kan staten ange att mark är av riksintresse vilket således begränsar kommunens inflytande. I riksintresseområden kan exempelvis staten låta överpröva detaljplaner om dessa hotar de värden som ligger till grund för riksintresset. Riksintresseområden kan bildas med stöd av 3 och 4 kap. MB.

Riksintressen enligt Miljöbalken 4 kapitlet

I 4 kap. MB finns ett antal geografiska områden i Sverige uppräknade där särskilda bestämmelser gäller för hushållning med mark och vatten. För riksintresseområden gäller generellt 1§, 2§ och 6 § 4 kap. MB. Paragraferna kan sammanfattas på följande sätt:

”Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får endast komma till stånd om det kan ske på ett annat sätt att det inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Bestämmelsen utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter, det lokala näringslivet eller anläggningar som behövs i totalförsvaret. Turismens och främst det rörliga friluftslivets intressen skall främst beaktas vid prövning av exploateringsföretag.”

Då områdena i 4 kapitlet är geografiskt utpekade uppstår inte någon rättslig osäkerhet till följd av att en specialmyndighet klassar området som riksintresse som i 3 kap. En annan skillnad mellan 3 och 4 kap. är att områdena i 4 kap. endast är av riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och/eller friluftsliv, således aldrig för mineralbrytning eller andra exploateringsföretag.

Utpekade områden av riksintresse

Riksintresse enligt 4 kap 6§ MB

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteäl-

ven och Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden. Inom Pajala kommun finns Torne och Kalix älvsystem som således skyddas från utbyggnad av vattenkraft.

Detta gäller dock inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Bestämmelserna utgör heller inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

Riksintresse enligt 4 kap 8§ MB

En användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket punkt 1 eller 2, som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a §, får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

Sedan 1 juli 2001 är samtliga Natura 2000-områden klassade som riksintresse för naturvården. Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, har byggt upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse för naturvårdsynpunkt, även kallat Natura 2000. Nätverket består av många tusen värdefulla naturområden inom EU där arter och naturtyper, som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv, bevaras för framtiden.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bern-konventionen samt konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s habitat- och fågeldirektiv. EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att själva välja hur målen skall uppnås.

De största naturskyddsområdena i Pajala kommun är Pessinki fjällurskog, Tunturit, Tervavuoma, Kuusivaara, Vännijänkkä, Jylkyvaara, Syväjoki och Manalainen, vilka alla ingår i Natura 2000-nätverket.

Sammanlagt finns 25 markområden i Pajala som har Natura 2000-skydd, samt en mängd vattenområden som ingår i Torne och Kalix älvsystem, vilka också skyddas av Natura 2000.

Riksintresse enligt 4 kap miljöbalken

Riksintressen enligt Miljöbalken 3 kapitlet

Allmänt

I 3 kap. MB anges grundläggande hushållningsbestämmelser för olika verksamheter och intressen. För vissa av dessa verksamheter och intressen kan områden av riksintresse anges. Det har betydelse om ett område är av riksintresse eller inte, då riksintresseområden "skall skyddas" och inte som i normalfallet "så långt som möjligt". Dessutom har riksintresset en annan viktig rättsföljd, nämligen att staten får bryta det kommunala planmonopolet i PBL då länsstyrelsen skall överpröva planbeslut som strider mot just riksintressen.

Enligt 3 kap. kan ett område vara av riksintresse för ett eller flera av följande näringar och intressen: rennäring och yrkesfiske, naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv, utvinning av värdefulla ämnen eller material, lokalisering av anläggningar för industri, för produktion och distribution av energi, för kommunikationer, vattenförsörjning och för avfallshantering samt anläggningar för totalförsvaret.

Sammanfattningsvis omfattar 3 kapitlet mycket olika intressen vilka huvudsakligen indelas i två kategorier. Det finns bevarandevärda intressen som kan skadas om exploateringar eller andra ingrepp tillåts. Dels finns vissa utnyttjanden som kan försvåras om andra utnyttjanden tillåts. Det är dessutom mycket vanligt att ett område har betydelse för flera av de intressen som regleras i 3 kap. Vid eventuella konflikter i sådana fall sker avvägningar med hänsyn till riksintressen, allmänna intressen och hur väl användningen främjar en god hushållning.

Utpekade områden av riksintresse

Riksintresse enligt 3 kap 5§ MB

Ett område som är av riksintresse för rennäringsen skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

Ett antal områden har utpekats som riksintresse för rennäringsen i Pajala. Hit hör svåra passager, områden för rastbeten, flyttleder och kärnområden.

Riksintresse enligt 3 kap 6§ MB

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller

kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

I Pajala finns 2009 15 områden som har utpekats som riksintresse för naturvård. Sju områden utgör riksintresse för kulturmiljövård. Två områden utgör riksintresse för friluftsliv i Pajala. Dessa är Torne, Muonio och Kalix älvar med anledning av fritidsfiske samt kulturstudier.

Länsstyrelsen kommer att verka för att mätpunkten på berget Jupukka som är en del av Världsarvet Struves skall lyftas fram som riksintresse för kulturmiljö.

Riksintresse enligt 3 kap 7§ MB

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. I Pajala finns två områden med värdefulla fyndigheter av grafit respektive täljsten.

Riksintresse enligt 3 kap 8§ MB

Områden som är av riksintresse för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Tillväxtverket utreder riksintresse för industriell produktion. För Pajala kommuns del har länsstyrelsen föreslagit de planerade gruvorna i Kaunisvaara som framtida riksintressen.

Utredningskorridoren Äkäsjokisuu för järnvägsanslutning till Finland från gruvområdet i Kaunisvaara är av riksintresse för kommunikationsanläggningar.

Riksväg 99 utmed Torne älv söderifrån fram till Autio och väg 395 från Autio via Junosuando till Kiruna är av riksintresse. Vägarna utgör viktiga förbindelser mellan Kiruna och Tornedalen.

Riksintresse enligt 3 kap 9§ MB

Riksintresset för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygplatser som redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelse-system. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

I Pajala kommun finns inga öppet redovisade riksintressen/intressen för totalförsvaret. Riksintresset riskerar att påverkas främst av uppförande av höga objekt som vindkraftverk.

Försvarsmakten bör kontaktas i tidigt skede avseende vindkraftsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 50 meter inom tätort.

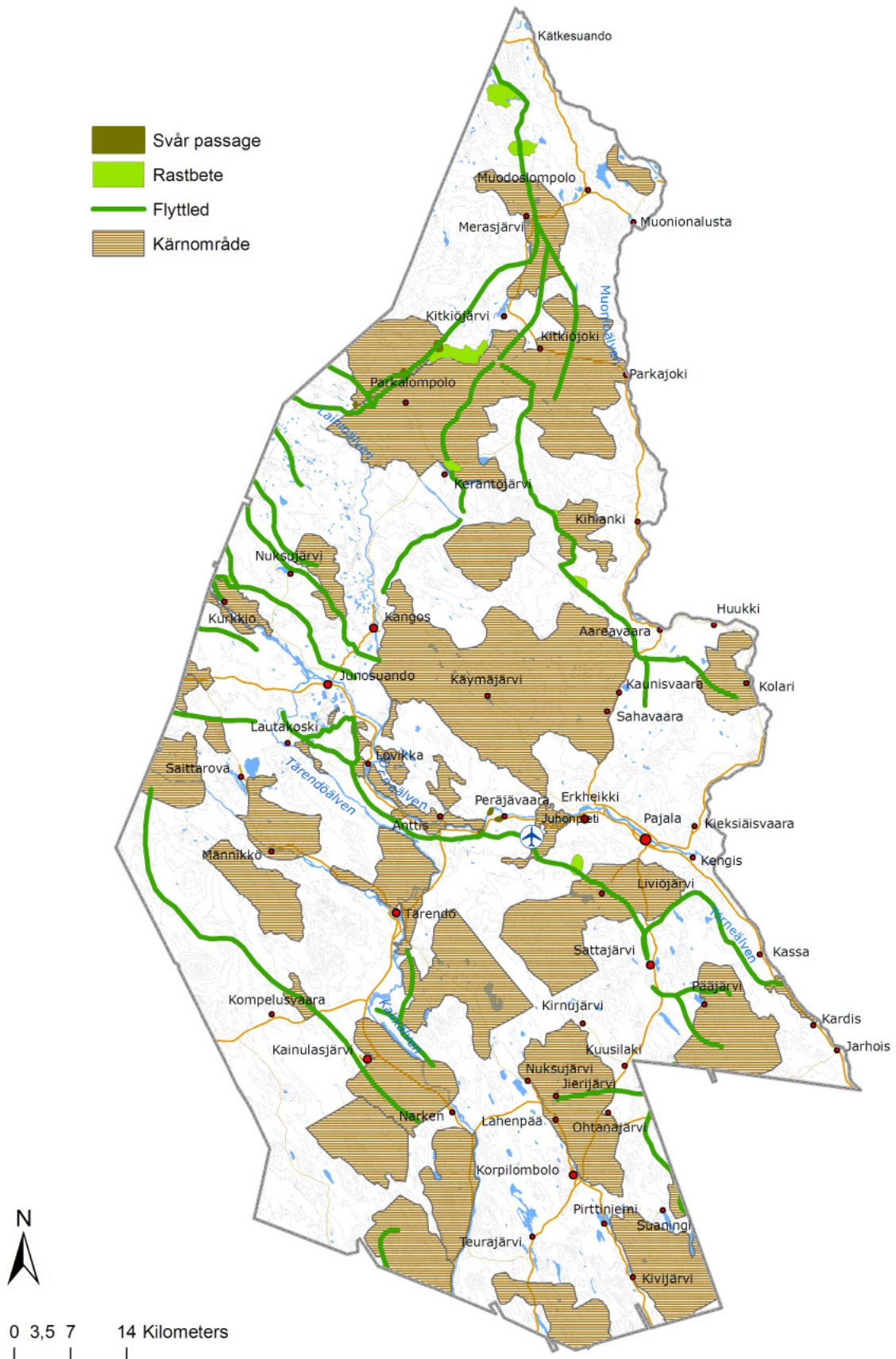

Natura 2000

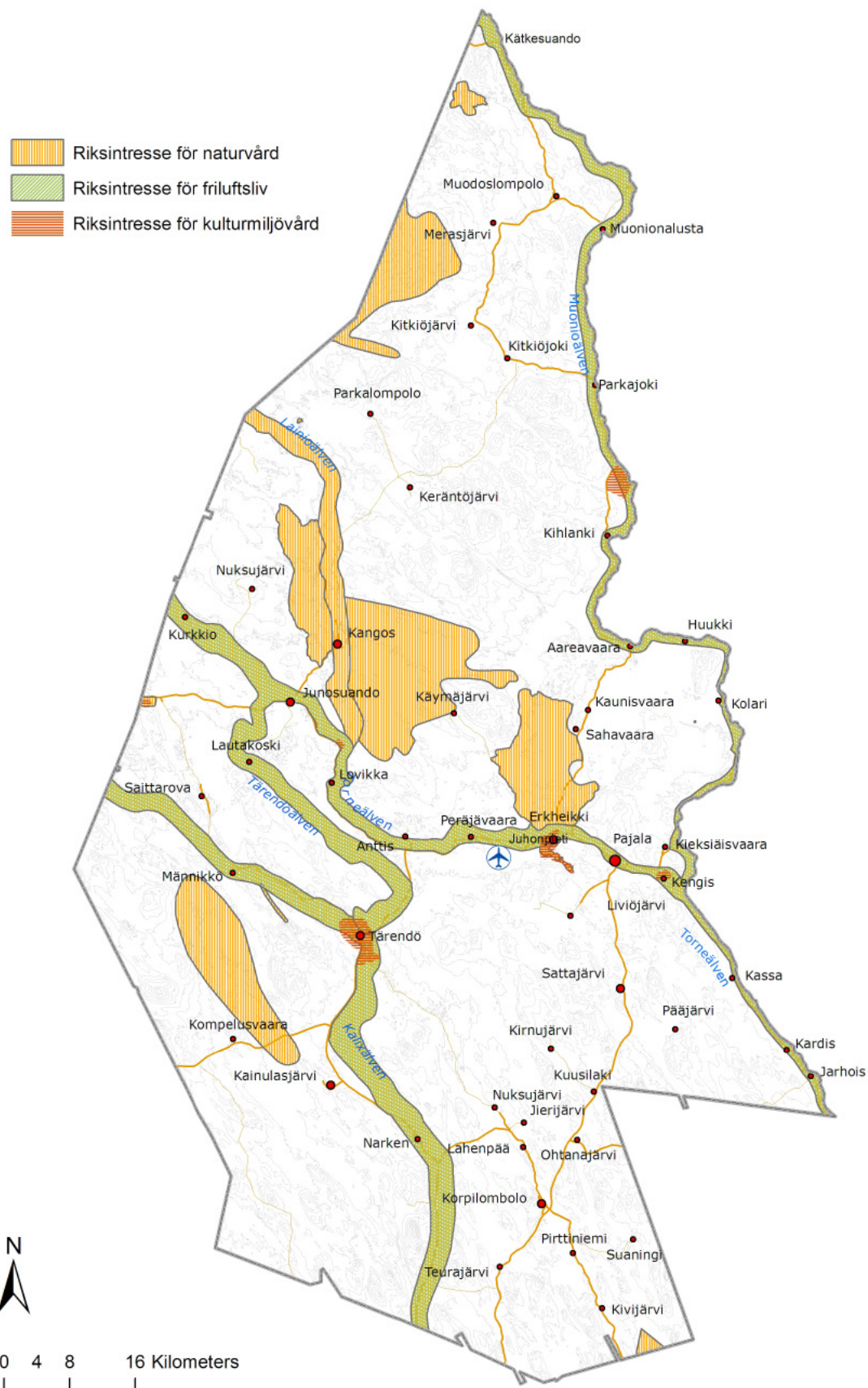
- Natura 2000-område
- Natura 2000-vatten

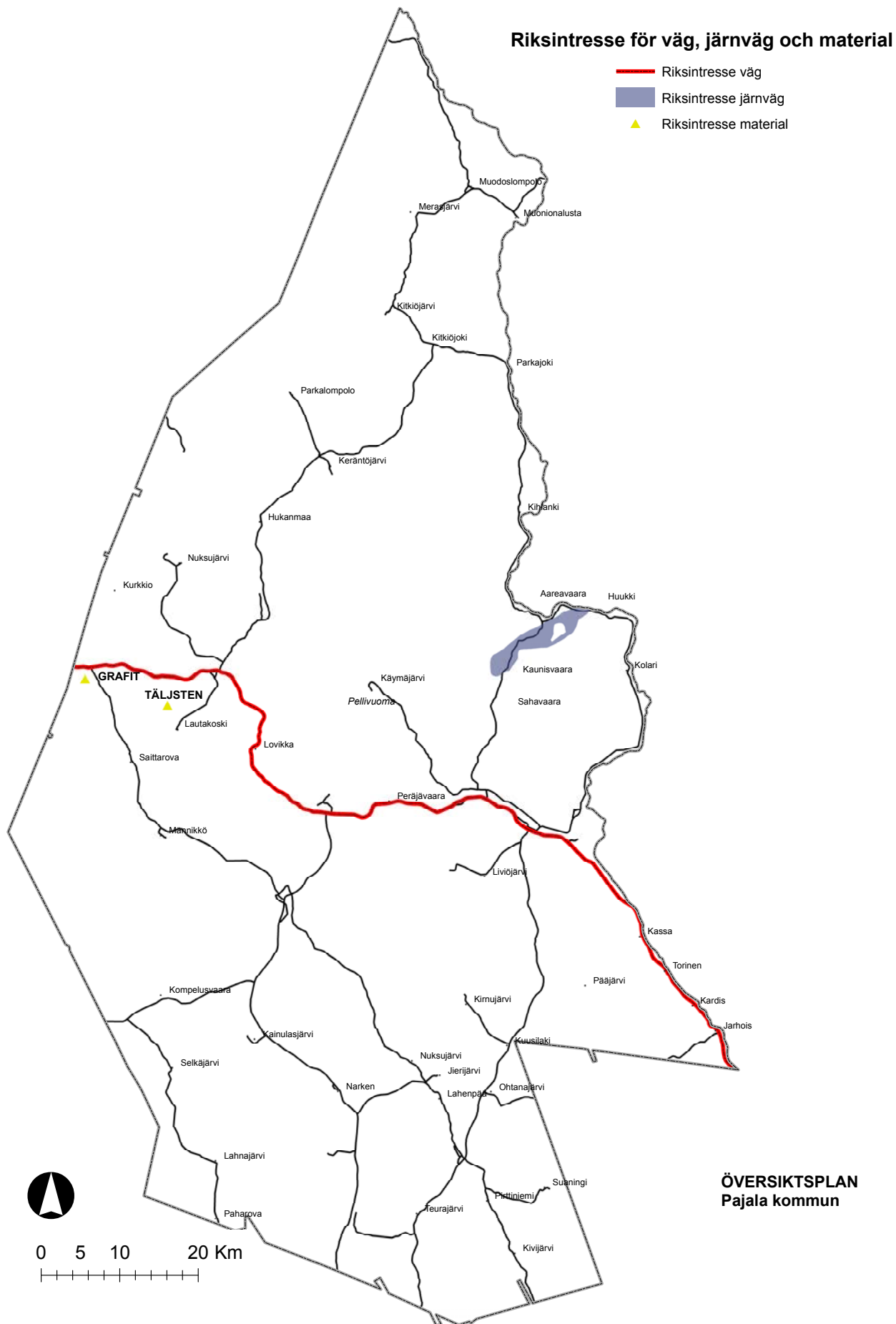
Riksintresse för rennäring

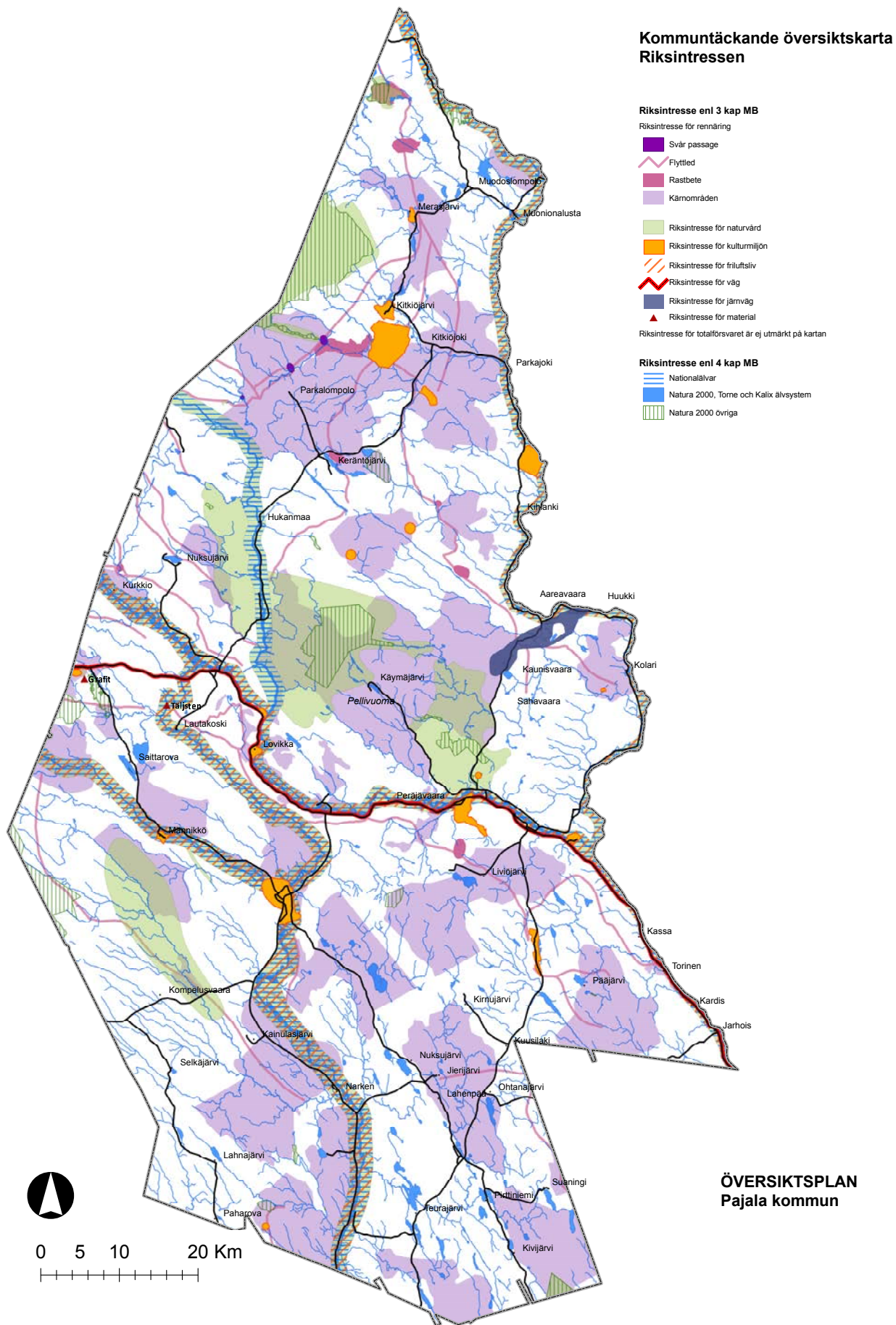
Riksintressen för kulturmiljövård, friluftsliv och naturvård

Riksintresse för väg, järnväg och material

Kommuntäckande översiktskarta Riksintressen

2.4 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer - bakgrund

Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med Miljöbalken där de återkommer under 5 kap. Syftet med miljökvalitetsnormerna är att komma tillrätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som t.ex. trafik och jordbruk. Det är i första hand regeringen som beslutar om miljökvalitetsnormer och de flesta normerna baseras på krav i olika EG-direktiv. Om normerna är en följd av ett nytt EG-direktiv kan regeringen överlåta beslutet åt en myndighet. Exempelvis beslutar Vattenmyndigheterna om miljökvalitetsnormer för vatten.

En miljökvalitetsnorm kan t.ex. gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark eller vatten. De kan antingen införas för hela landet eller för ett visst geografiskt område, exempelvis ett län eller en kommun. Normen kan anges som en halt eller ett värde, men kan även beskrivas i ord. Enskilda verksamhetsutövare ska bedriva sin verksamhet så att befintliga normer inte överträds. De nivåer som en miljökvalitetsnorm anger får, alternativt bör, inte över- eller underskridas efter ett visst fastställt datum.

2009 finns det miljökvalitetsnormer för

- olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2001:527)
- olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554)
- omgivningsbuller (SFS 2004:675)

Förändringarna av EU:s luftdirektiv och införandet av ramdirektivet för vatten kommer att medföra nya gränsvärden i form av miljökvalitetsnormer.

Genom tillsyn, tillståndsprövning, planering m.m. skall myndigheter och kommuner se till att gällande normer verkligen uppfylls. Om det anses nödvändigt för att uppfylla en norm, eller om EG-rätten kräver det, skall regeringen, en myndighet, kommun eller ett kommunförbund upprätta ett åtgärdsprogram. Idag finns det åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar samt för buller.

Pajala kommun har deltagit i luftmätningar genom det nationella urbanmätnätet (luftmätningar i tätorter) under vintrarna 90/91, 91/92 samt 95/96. Man har då mätt svaveldioxid, kväveoxider och sot. Dessa vintermätningar visar på relativt låga föroreningsgrader i Pajala men att väderleken

vintertiden medför att lokalt höga föreningshalter kan uppträda.

Efter att de senaste mätningarna genomförts kan vi anta att förhållandena förbättrats en hel del genom att vi bl a har byggt ut fjärrvärmenätet och därmed fasat ut vissa äldre ved- och oljepannor.

Befolkningens storlek, industrialiseringsgrad etc medför att Pajala kommun ej åläggs att utföra vidare luftmätningar. Med en gruvetablering och dess följd effekter blir läget annorlunda och det finns anledning utreda ev framtida mätningssatser.

Vattendirektivet omvandlat till miljökvalitetsnormer

Förutsättningar

Den 18 december 2009 blev det beslutat om miljökvalitetsnormer (MKN) för vattenförekomster i norra Bottenvikens vattendistrikt. (Se Länsstyrelsens i Norrbottens län föreskrifter 25 FS 2009:176 A93.)

I Pajala kommun redovisas tio grundvattenförekomster, 40 sjöar och ca 100 vattendrag. Målsättningen för dessa är att de ska uppnå en god ekologisk och kemisk status till år 2015.

De flesta av vattenförekomsterna är av hög eller god ekologisk status och kräver därför inga direkta åtgärder för att förbättra eller bibehålla statusen

Av vattendragen uppnår endast ungefär 30 en otillfredsställande eller måttlig status vilket bl a kan bero på att där finns kända vandringshinder (trummor, dämmen) eller att vattendragen tidigare nyttjats som flottleder. Dessa förväntas kunna uppnå god ekologisk status till 2021. Alla vattendrag bedöms kunna uppnå god kemisk ytstatus till 2015, om man undantar kvicksilver där den främsta källan för kvicksilver är internationellt luftnedfall. Så gott som ingen vattenförekomst i landet förväntas uppnå en god status avseende kvicksilver. Halterna av kvicksilver och kvicksilverföreningar i samtliga ytvattenförekomster i distriktet bör inte ha ökat till den 22 december 2015 i förhållande till de halter som har legat till grund för vattenmyndighetens statusklassificering av kemisk ytvattenstatus inklusive kvicksilver och kvicksilverföreningar 2009.

Av sjöarna uppnår åtta en måttlig status. Dessa förväntas kunna uppnå god ekologisk status till 2021. Alla bedöms kunna uppnå god kemisk ytstatus till 2015 (bortsett från kvicksilver, se ovan)

Information om vattenförekomster i Pajala kommun har hämtats på hemsidan för VISS, Vatteninformationssystem Sverige, <http://www.viss.lst.se>

Åtgärder

Hur ska kommunen agera för att miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomster uppnås?

För att miljö kvalitetsnormerna ska uppnås krävs att myndigheter och kommuner senast den 22 december 2012 har vidtagit de åtgärder som beslutats i Åtgärdsprogram Bottenvikens vattendistrikt 2009-2015*. Åtgärderna är antingen kontinuerliga eller engångsinsatser. I flera fall innebär de krav på utredningar som ska leda till faktiska åtgärder i vattenförekomster. De faktiska åtgärderna ska leda till att miljö kvalitetsnormerna uppnås senast det år som är angivet i beslutet (2015, 2021 eller 2027). De faktiska åtgärderna kan påbörjas med omedelbar verkan, men det krävs inte att de är fullt ut genomförda den 22 december 2012.

Följande åtgärds punkter berör kommunernas arbete:

1. Samtliga myndigheter och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram behöver den 28 februari varje år rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna som har föreskrivits för vattenförekomster inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde uppnås.

Rapporteringen ska påbörjas år 2011. Utveckling av rapporteringen sker i samverkan med Vattenmyndigheten.

Kommunen kommer att sammanställa en rapport till Vattenmyndigheten över vilka åtgärder man genomfört.

32. Kommunerna behöver, inom sin tillsyn av verksamheter och föroreningsskadade områden som kan ha negativ inverkan på vattenmiljön, prioritera de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status.

Kommunen kommer att intensifiera tillsynen av

verksamheter i de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status, t ex nedströms garveriet i Sattajärvi.

33. Kommunerna behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status.

Centralortens vattenreningsverk kommer vid en kraftigt ökad befolkning att bli föremål för ut- eller nybyggnad och kompletteras med ett "biosteg". Pajala kommuns tekniska enhet har upprättat en åtgärdsplan avseende uppgradering av de kommunala vattenreningsverken. Kommunen kommer att intensifiera tillsynen av enskilda avlopp i de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status.

34. Kommunerna behöver inrätta vattenskyddsområden med föreskrifter för kommunala dricksvattentäkter som behövs för dricksvattenförsörjningen, så att dricksvattentäkterna långsiktigt bibehåller en god kemisk status och god kvantitativ status.

Kommunen kommer vid behov att upprätta vattenskyddsområden med föreskrifter (med stöd av kap 7 MB).

35. Kommunerna behöver tillse att vattentäkter som inte är kommunala, men som försörjer fler än 50 personer eller där vattenuttaget är mer än 10 m³/dag, har god kemisk status och god kvantitativ status och ett långsiktigt skydd.

Kommunen kommer vid behov att upprätta vattenskyddsområden med föreskrifter (med stöd av kap 7 MB).

36. Kommunerna behöver utveckla sin planläggning och prövning så att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds.

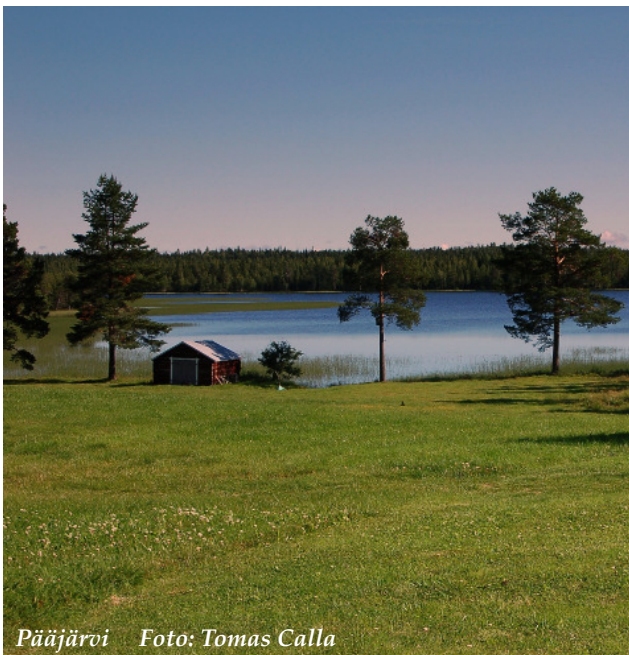
Kommunen kommer att upprätta fördjupade översiktsplaner för Pajala tätort och för gruvområdena samt ett tematiskt tillägg för ny bebyggelse utmed älvarna. I samband med dessa planer kommer faktiska åtgärder att föreslås för de vattenförekomster som behöver detta. I sin fortsatta planläggning av mark och vatten, samt byggande, kommer kommunen att beakta miljö kvalitetsnormerna för vatten och vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

Kommunen kommer att intensifiera tillsyn och prövning av verksamheter i de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status.

37. Kommunerna behöver, i samverkan med länsstyrelserna, utveckla vatten- och avloppsvattenplaner, särskilt i områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status, god kemisk status eller god kvantitativ status.

Kommunen kommer vid behov att upprätta avloppsvattenplaner och upprätta vattenskyddsområden med föreskrifter (med stöd av kap 7 MB).

*) Åtgärdsprogram Bottenvikens vattendistrikt 2009-2015. Länsstyrelsens rapportserie nr 2010/1 ISSN: 0283-9636. Utgivare: Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt vid Länsstyrelsen i Norrbottens län, januari 2010.

Pääjärvi Foto: Tomas Calla

Utdrag ur MKB

Merparten av planens områden för gruvnäring samt utredningsområden och utvecklingszoner ligger inom områden med sjöar och vattendrag med god till mycket god ekologisk status. För att inte försämra deras status fram till 2015 kan åtgärder behöva sättas in. Inom kommunen finns även ytvatten (sjöar och vattendrag) som inte uppnår miljö kvalitetsnormen "God ekologisk status". För dessa gäller att statusen skall var uppnådd till 2021, se karta i MKB.

Kommunen kommer att fördjupa planeringen för Pajala tätort och för gruvområdena samt för ny bebyggelse utmed älvarna. I samband med dessa planer kommer faktiska åtgärder att föreslås för de vattenförekomster som behöver detta. I sin fortsatta planläggning av mark och vatten, samt byggande, kommer kommunen att beakta miljö kvalitetsnormerna för vatten och vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

Kommunen kommer att intensifiera tillsyn och prövning av verksamheter i de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status.

Sjöar som meddelats Miljö kvalitetsnormer

Ainettijärvi, Aljujärvi, Hautajärvi, Kaitajärvi, Kaunisjärvi, Keräntöjärvi, Kitkiöjärvi, Kukasjärvi, Lahnajärvi, Leipiöjärvi, Liminka-järvi, Liviöjärvi, Lompolojärvi, Merasjärvi, Meraslompolo, Muodosjärvi, Naakajärvi, Naankijärvi, Nuoksujärvi, Nuuksujärvi, Pahajärvi, Pentäsjärvi, Pirttiniemenjärvi, Puolamajärvi, Pääjärvi, Rapajärvi, Auvosjärvi, Ruokojärvi, Ruokojärvi, Ruokojärvi, Saittajärvi, Sattajärvi, Suaninkijärvi, Takajärvi, Teurajärvi, Tuppijärvi, Vahtijärvi, Vankajärvi, Vähäjätvet, Äihämäjärvi

Vattendrag som meddelats Miljö kvalitetsnormer

Aareajoki, Ahmajoki, Ahmaoja, Ainettijoki, Alanen kihlankijoki, Aljunjoki, Hietajoki, Huhtajoki, Jukkasjoki, Juottenoja, Kaartojoki, Karijoki, Kaunisjoki, Kiilesoja, Kirkonoja, Kitkiöjoki, Kompelusjoki, Krikinpojanjoki, Kuusijoki, Käntkäjoki, Kärentöjoki, Käryjoki, Käymäjoki, Lahnajoki, Leipiöjoki, Leppäjoki, Liivajoki, Liminkajoki, Liviöjoki, Lumioja, Löytyoja, Mersjoki, Mertajoki, Mettä-puristajoki, Muodosjoki, Myllyjoki, Myllyoja, Naankijoki, Narkausjoki, Narkån, Nikkujoki, Nuuksujoki, Nälkäjoki, Ohtanajoki, Onttojoki, Painajaisjoki, Parkajoki, Parkkijoki, Patojoki, Pellijoki, Pentäsjoki, Penäjäoja, Peräjajoki, Pesosenjoki, Piipiönjoki, Pirttiniemenjoki, Puolamajoki, Pussujoki, Pääjoki, Ranta-puristajoki, Rapaoja, Rauvosjoki, Roukajoki, Rukojoki, Ruokojoki, Saarisuannonjoki, Saittajoki, Sattajoki, Siikajoki, Sivakkajoki, Suksijoki, Suksioja, Suolaoja, Syväjoki, Särkijoki, Teurajoki, Torisenoja, Torneälven, Tupojoki, Typpyräjoki, Tälläysoja, Tärendöälven, Vaijajoki, Vasikkajoki, Vuostojoki, Vähäjoki, Ylinen kihlankijoki, Äihämäjoki, Ärsönoja

2.5 PLANER OCH FÖRORDNANDEN

Fördjupade översiktsplaner

Fördjupade översiktsplaner finns för följande områden:

- *Kangos by*
- *Pajala centralort*
- *Allmänna skoterleder*
- *MEJA-området, dvs. byarna Mukkakangas, Autio, Erkheikki och Juhonpieti*

Bakgrunden till den fördjupade översiktsplanen för Kangos var de motstående intressen som under början på 1990-talet successivt växte fram mellan boende och byns relativt omfattande åkerinring. Det huvudsakliga syftet med planen var att ta fram alternativa lokaliseringsmöjligheter för industri inberäknat åkeriverksamhet men även att i övrigt ta fram fördjupade riktlinjer för markanvändningen.

Motivet till den fördjupade översiktplanen för Pajala centralort var att ta fram en strategi hur tätorten skulle utvidgas i framtiden samt att ta fram en hållbar trafiklösning avseende de större vägarna där en ny bro över Torne älv skulle ingå.

En fördjupad översiktsplan för allmänna skoterleder kom som ett resultat av de statsbidrag som lämnades för byggande av skoterledsnät för vilka kommunerna var huvudmän. Att hantera frågan i form av en fördjupning till ÖP bedömdes som det mest lämpliga för att få in detta i den vedertagna fysiska planeringen.

Anledningen till att FÖP upprättades för MEJA-området var att hantera det ökade bebyggelsetrycket i området vilket även inbegrep vattenförsörjning och avloppslösningar. Även det faktum att området ur ett nationellt perspektiv ansågs intressant ur natur- och kulturmiljösynpunkt samt för det rörliga friluftslivet bidrog till ställningstagandet.

Denna kommuntäckande översiktsplan ersätter inte ovanstående fördjupningar. Kommunen har för avsikt att ta fram nya fördjupade översiktsplaner för bland annat ovanstående områden, fram tills dess gäller befintliga fördjupningar. Områden för nya fördjupade översiktsplaner redovisas på plankartan.

Detaljplaner

Markanvändningen skall enligt 5 kap. 1 § PBL regleras genom detaljplan för:

- *Ny sammanhållen bebyggelse*
- *Ny enstaka byggnad vars användning får betydande inverkan på omgivningen eller som skall förläggas inom ett område där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse, om tillkomsten av byggnaden inte kan prövas i samband med prövning av ansökan om bygglov eller förhandsbesked*
- *Bebyggelse som skall förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang*

Förteckning över gällande detaljplaner finns i bilaga.

Områdesbestämmelser

Inga områdesbestämmelser finns i kommunen.

Strandskydd

Strandskyddet kom till på 1950-talet i syfte att förhindra en överexploatering av stränderna och bevara allmänhetens tillgång till stränder och vatten för friluftsliv. Senare utvidgades det till att även skydda stränderna på grund av deras stora betydelse för den biologiska mångfalden.

Strandskyddet regleras i 7 kap. MB och omfattar hela kuststräckan, men även alla sjöar och vattendrag. Skyddszonen utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter i båda riktningarna, inklusive undervattensmiljön. Länsstyrelsen kan dock utvidga zonen upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syfte.

Strandskyddet kan upphävas om det anses finnas särskilda skäl. Det handlar då i första hand om detaljplanelagt område. Dispens från strandskyddet innebär inte att till exempel fornlämningar skydd upphävs.

Riksdagen har beslutat om ny lagstiftning för strandskyddet som innebär ökat ansvar för kommuner och länsstyrelser. De nya reglerna kommer att införas i två omgångar, där den första omgången bland annat behandlar vem som har rätt att besluta om strandskydd. Dessa regler gäl-

ler från 1 juli 2009. Den andra delen gäller från 1 februari 2010 och handlar om hur kommunerna i översiktsplanen skall redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära områden; där det skall vara lättare att ge dispens.

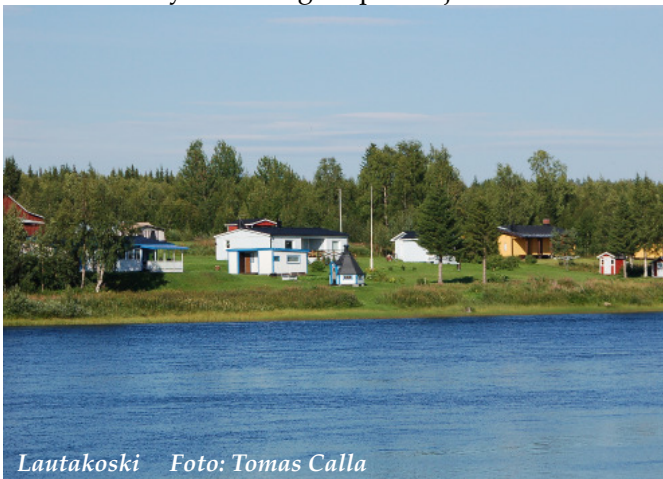
Syftet med lagändringen är att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet. Lagen innebär ett fortsatt generellt strandskydd i hela landet med följande nyheter:

- *Kommunen får upphäva strandskyddet i detaljplaner och ge dispens*
- *En fri passage skall säkerställas runt stränder*
- *Kommunen skall redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i översiktsplanen där det skall bli lättare att bygga*
- *Länsstyrelsen skall bevaka strandskyddsintresset vid kommunal planläggning*
- *Länsstyrelsen skall överpröva kommunala beslut om upphävande och dispenser*

Den nya lagstiftningen innebär förändrade roller för kommuner och myndigheter. Kommuner och länsstyrelser kommer framöver att få en tyngre roll för skyddet av strandområden jämfört med nuvarande lagstiftning.

Kommunerna får rätt att besluta om strandskyddsdispens i de flesta fall. De ska i sina översiktsplaner peka ut områden som kan vara lämpliga för landsbygdsutveckling. Kommunerna skall dessutom ansvara för tillsynen över strandskyddsområden med några få undantag.

Länsstyrelserna skall vägleda och granska de kommunala översiktsplanerna när det gäller utpekanden av områden för landsbygdsutveckling. De kommer att ansvara för tillsynen av strandskyddsområden när det gäller försvarsanläggningar, allmänna vägar och järnvägar samt områden som skyddas enligt kap 7 miljöbalken.

Lautakoski Foto: Tomas Calla

Naturvårdsförordnanden

På många ställen finns äldre förordnanden om landskapsbildsskydd enligt fd Naturvårdslagen 19§. Kommunen saknar rätt att ge strandskyddsdispens inom dessa områden, dispensrätten ligger i stället hos Länsstyrelsen.

Kommunen har gjort en framställan hos Länsstyrelsen om att upphäva förordnandet. Det ger en mer rationell ärendehantering och markanvändningen styrs istället genom denna översiktsplan.

Områdesskydd

Skyddet innebär att värdefulla miljöer och känsliga arter skyddas där de finns kvar idag. Områdenas värde som livsmiljöer för växter och djur är den främsta grunden för skyddet. Skogarnas kulturmiljövärden och värden för rekreation och friluftsliv ingår också ibland i syftet med skydd av områden.

Den svenska lagstiftningen ger möjlighet till skydd av såväl områden som arter och organismgrupper. Nationalparker inrättas av riksdagen medan naturreservat och biotopskydd beslutas av naturvårdsmyndigheter med stöd av miljöbalken.

Naturreservat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett naturreservat kan tillgodose ett eller flera av dessa syften, men eftersom intressena delvis är motstridiga kan ett kombinerat syfte vara svårt att överföra till ändamålsenliga föreskrifter om hur ett område får utnyttjas.

Naturreservat ett av de viktigaste och vanligaste sätten att skydda värdefull natur på ett långsiktigt sätt i Sverige. Bildande av naturreservat är ett av flera medel för att uppnå de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen. Dock tar det relativt lång tid att bilda ett naturreservat beroende på att naturvärden först skall utredas och diskussioner föras med markägare och andra intressenter. I en sådan situation finns det risk för att naturvärden förstörs under bildandeprocessen, varför länsstyrelsen eller kommunen kan besluta om intermitterande beslut.

Naturreservat kan omfatta såväl privat som allmän mark. De bildas efter förhandlingar med markägaren om intrångsersättning eller köp. Till skillnad från nationalparker kan naturreservat ägas av andra än staten. Numera har även kommunerna möjlighet att bilda egna kommunala naturreservat, men några sådana finns ännu inte i Pajala. Varje naturreservat är unikt och har därför egna föreskrifter om vad man får respektive inte får göra i naturreservatet för att bevara naturvärdena. Det man får göra med stöd av allemansrätten är oftast tillåtet även inom naturreservaten, men vissa undantag finns.

Beslut i frågor om bildande eller ändring av naturreservat får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser enligt PBL. Mindre avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas. Beslut av länsstyrelsen eller kommunen om att upphäva ett naturreservat eller att ge dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning, antingen på naturreservatet eller på något annat område.

Följande områden i Pajala är 2009 avsatta till naturreservat, där reservaten är ordnade i ålder med det äldsta först:

Jupukka - Pajalas gröna topp med vidsträckt utsikt. Gammalt tillbaka betades toppen av kreatur. Nedanför berget finns en botaniskt intressant myr. Här finns rika förekomster av myrbräcka och den kalkrika berggrunden ger förutsättning för lappnycklar och brudsporre. Landets nordligaste förekomst av kärrbräken finns i området.

Masugnsbyn - Den stora attraktionen i reservatet är en djup kanjon, utmejslad ur berggrunden av strida isälvar från inlandsisarna. Nu rinner en liten bäck på botten. Följer man den, vandrar man i en frodig växtlighet med bl.a. polargullpudra, strutbräken, tibast och röd trolldruva. I västra delen av reservat går bergarten dolomiten i dagen. Här hittar man kalkgynnade växter som fjällsippa och fjällgentiana.

Pessinki fjällurskog - Ur ett landskap av vidsträckta barrurskogor och myrar reser sig björklädda lågfjäll mer än 500 meter över havet. Genom Pessinki skär flera djupa klippraviner, en gång utmejslade av istidens vattenmassor. Området är fågelrikt. Björn och lo förekommer och i bäckarna har uttern en fristad. Det är också renens land för flera skogssamebyar.

Jylkkyvaara - Ett stort skogsområde som innehåller en mosaik av gamla tallskogor, granskogor och sumpskogor tillsammans med myrar, sjöar och bäckar.

Kursunkangas - Reservatet utgörs av en kanjonartad dalgång med tallbevuxna kullar och branter samt öppnare, flacka partier däremellan. Dalbotten täcks till stor del av den myr som utgör Patsangijokis källflöden.

Kursuniskanmaa - Mosaikartatområde med omväxlande blockmarker, sumpskogor och myrar. Skogen i naturreservatet domineras av tallskog, men här finns också granskogor och gransumpskogor. Skogen är produktiv och flerskiktad genom brand, tillgången på död ved är stor. Området är också mycket naturskönt och utgör en av de finaste tallnaturskogor som vi känner till i regionen.

Kuusivaara - Området innefattar de tre skogsklädda bergen Kuusivaara, Ahmarova, Airivaara med omgivande myr och sumpskogor. Bergsslutningarna är främst bevuxna med frodiga, lövrika granskogor, troligen tillkomna efter skogsbränder.

Rumpunen - Lättströvat dödisområde med gammal tallskog på torra åsar mellan tjärnarna.

Ruohojoki - Vid en trombartad storm i september 1983 vindfällades 20 hektar skog i västra delen nästan helt. Den östra delen av reservatet undkom stormen. Här kan man studera hur naturen själv reparerar en storskalig störning.

Suorsapakka - Detta gammelskogsreservat omfattar det skogsklädda berget Suorsapakka med omgivande myrmarker och sumpskogor. Från toppen har man en vidsträckt utsikt. I området finns timrade byggnader från den gamla skoghuggartiden. Smaka på vattnet i den väldiga kallkällan!

Tervajoki - Urskogsartat skogsområde med rikligt med död ved och många hotade vedsvampar. Här finns stora ytor av sumpskog samt kalkpåverkade marker med krävande växter som röd trolldruva, tibast, fjällnässa, strutbräken och norma.

Vinsanlehto - Myr där det i gamla tider var myrslätter. Nära en kallkälla finns en slätterlada och slätterkoja som har restaurerats.

Naakakero - Bergmassiv med tallurskog, omgivet av myrmarker. På högre delar blir träden lägre och björken blir mer dominerande.

Vasikkavuoma - På Vasikkavuoma har traktens bönder skördat hö av starr och fräken i mer än tvåhundra år. Från den gamla tiden finns ännu 72 lador bevarade, en gång fanns här över 300. Stora delar av myren har nu restaurerats och en stor del slås årligen. Myren är känd för sitt fågellev med många arter av sjöfåglar och vadare. Här finns också den vackra myrbräckan och flera arter av orkidéer. Fågeltorn, rastplats och spångade stiger underlättar för besökaren.

Tervavuoma - Tervavuoma naturreservat är ett vidsträckt myrområde med en mosaik av olika myrtyper, fastmarksholmar och sumpskogar. Myren är en rik fågelmyr där sångsvanar, sädgäss och tranor häckar tillsammans med många vadare och sjöfåglar. Ännu finns hässjestänger och rester av lador kvar på myren som minne av böndernas myrslätter fram till mitten av 1900-talet.

Vännijänkkä - Vännijänkkä naturreservat är ett vidsträckt myrområde, där flera arter vadare häckar tillsammans med sångsvanar, sädgäss och änder. Flera myrar är rikkärr där vi hittar orkidéer och andra kalkälskande arter som den vackra gula myrbräckan. Myren har nyttjats för myrslätter i gamla tider. Hässjestänger, lador och spår av gamla diken syns ännu i reservatet.

Paljaslaki - På Paljaslaki finns en mycket värdefull skogsrest där skogens hotade växter och djur kan finna de gamla, döda och förkolnade träd som många av dem behöver för att överleva. Även vi människor kan njuta av att vandra genom skogen upp till den 391 meter höga toppen.

Särkirova - Berget Särkirova är 320 meter högt och här finns ett urskogsområde med en mycket blandad skog. Skogsbränder har skapat en varierad miljö med gott om död ved där arter som rosenticka och rynkskinn trivs. På bergets sydsida finns det 500-åriga grova tallar som bär spår från flera bränder. Sjön Särkijärvi ingår också i reservatet.

Tunturit - Tunturit är ett mycket stort och starkt kuperat vildmarksområde. Reservatet är helt väglöst och omfattar nästan 120 kvadratkilometer av urskogar, lågfjäll och vidsträckta myrmarker. Området har knappt alls påverkats av de två senaste istiderna. Området är så opåverkat av den senaste istiden att inte ens blocken och stenarna i

markytan rubbats ur sina lägen. I det synnerligen bistra klimat som rådde under den föregående isfria perioden för cirka 75 000 år sedan bildades också de stora områden med frostsprängt berg (så kallade rösberg) som omger bergstopparna i reservatet”

Ahmakero - Naturreservatet består av berget Ahmakero och dess flacka västra och nordvästra delar. I Ahmakero finns glesa tallskogar som är vackra och lätta att vandra i. Framförallt i de östra delarna finns ganska höga tallar som är mellan 300-500 år gamla. I hela området finns spår efter tidigare bränder i form av kolade högstubbar, torrakor och rotvältor.

Längs bergets södra sluttning är marken friskare och bland tallarna växer vårtbjörk som ofta är gammal och grov. Det finns även en del gamla grova aspar och enstaka gammelsälgar. De här träden är mycket värdefulla ur naturvårdssynpunkt eftersom en mängd arter är knutna framförallt till de grova och äldre stadierna av de här trädslagen. Främst handlar det om vedlevande insekter, lavar och svampar men även fåglar som hackspett letar gärna efter mat i de döende träden. I de flacka delarna i nordväst finns en stor myr som heter Ahmavuoma, genom Ahmavuoma rinner bäcken Ahmajoki.

Haaravaara - kännetecknas av glesa, parklika tallskogar på hedmark. Beståndsåldern är ofta hög och det finns allmänt med mycket gamla tallar. I dessa så kallade överståndare finns ofta brandljud som vittnar om att träden överlevt en eller flera bränder.

Även andra skogstyper förekommer i reservatet. I den östligaste delen finns exempelvis ett område med gammal, urskogsartad granskog med gott om granlågor i olika nedbrytningsstadiet. Här har en rad sällsynta arter påträffats, bland annat lappticka, rosenticka, taigaskinn och röd trolldruva. Det finns tjärdalar i området och längs Marjakursu går även en gammal, byggd stig som kan ha använts för att frakta tjärtunnor från området.

Tuohilehot - Naturreservatet ligger i ett ganska flackt landskap och består av olika skogstyper. Variationen av skogstyper i naturreservatet skapar livsmiljöer för flera olika svampar, växter och djur.

Till största delen består området av urskogslik gran- och barrblandskog som är ganska lövrikt med björk, sälk och asp. Skogen är på sina håll

stamtät, flerskiktad och självgallrande. Andra delar av Tuohilehot består av lövrik sumpskog blandat med värdefulla våtmarker. Rännilar, kallkällor och dråg finns här insprängda i den fuktiga skogsmarken.

Spår efter en skogsbrand kan urskiljas i form av gamla sotade stubbar som sticker upp ur mossan och på brandsår, så kallade brandljud, på enstaka träd. I hela naturreservatet finns det rikligt med död ved av lövträd i olika åldrar. Det finns även död ved av grova granar beväxta av flera hotade vedsvampar. Andra anmärkningsvärda arter i Tuohilehot är exempelvis örten röd trolldruva och den karaktäristiskt anisdoftande dofttickan som kan hittas på gamla sälgar.

Lompolonperänvaara - utgörs av berget Lompolonperänvaaras toppparti, som når cirka 340 meter över havet. Det lättvandrade området består i huvudsak av en relativt öppen, vacker och urskogsartad tallskog. Den största delen av skogen är mellan 200 och 300 år gammal, men här finns även partier med yngre tallskog på cirka 70 år och flera mycket gamla träd som uppnått åldrar på mer än 500 år. Naturreservatet är tydligt påverkat av skogsbränder som ägt rum under olika tidpunkter. Spår av dessa skogsbränder kan ses i form av många brandljud, stamskador efter brand, som finns både på levande och döda träd.

Lompolonperänvaara hyser även tydliga geologiska värden genom en rik förekomst av väl utformade torformer, vilka löper som ett band längs bergets södra del. Torformer är rester av ovittrad berggrund som finns kvar och ser oftast ut som block som ligger staplade på varandra.

Södra Jukkasvaara - ligger vid berget Jukkasvaara. Nedanför bergsslutningen övergår området i en skogs-myrmosaik och i mer sammanhängande myrmarker. Delar av Kielisenvuoma ingår i naturreservatet. Kielisenvuoma är ett stort myrkomplex som är av högsta naturvärdesklass.

I Södra Jukkasvaara består skogarna av brandpräglad, lövrik barrskog. I norr dominerar lövrika barrblandskogar. Skogen är delvis mycket tät och här finns gott om döda lövträd. När man närmar sig myrarna blir skogen sumpigare och det finns även insprängda partier sumpskog i resten av skogen. I södra delen av området är inslag av tall större. Här är det frodigt och det är även gott om lövträd, främst asp men även björk och sälg.

Anokangas - är en stor sandhed där det växer

gammal tallskog. Skogen är gles och området är naturskönt och mycket lättvandrat. Den typ av skog som finns här, riktigt gammal tallskog på sandig mark, är mycket ovanlig i hela landet och därför mycket skyddsvärd

Marken är torr och markvegetationen utgörs av renlavar, kråkbär, mjölon och ljung. I området finns rikligt med gamla, grova tallar som är 200-400 år och här finns även enstaka mycket grova tallar som är mer än 500 år gamla. Området är tydligt påverkat av skogsbränder, här finns stora mängder tallar med kolade brandljud. De senaste två bränderna har daterades till cirka 1830 respektive 1952.

Anokangas är också kulturhistoriskt värdefullt och området är utpekad i Norrbottens kulturmiljöprogram. Anokangas har använts som höstsamlingsplats för samerna i trakten under mycket lång tid. Här finns både förhistoriska lämningar och mer sentida kulturlämningar. Anokangas används än i dag i renskötseln och en stor rengärda finns i södra delen av området.

Sjöarna i området är populära fiskevatten och vid Anojärvi och Karijärvi finns iordningsställda rastplatser.

Kiuhtisvaara - är ett ganska flackt berg och på Kiuhtisvaara växer en gammal och karg tallskog. Uppe på bergets övre delar är skogen parklikt gles och det finns mycket gammeltallar i åldern 300-500 år. I den nordöstra och sydligaste delen av reservatet växer däremot en betydligt produktivare och tätare blandskog.

Skogen i området är tydligt brandpåverkad. Träden bär spår av branden så kallade brandljud och kolad ved påträffas inom hela reservatet. Flera tallar har två brandljud och enstaka bär spår efter 3-4 bränder.

Kurkkionvuoma - ett våtmarksområde som ingår i EU:s ekologiska nätverk för skyddad natur, Natura 2000. Berggrunden består av basisk vulkanit men vegetationen är starkt påverkad av den rika kalkförekomsten i Masugnsbyn nordväst om myren.. Här finns flera rödlistade arter som myrbräcka och käppkrokmossa. Myren uppvisar stor mångformighet med flera olika myrtyper.

Marjamaa - är ett stort område som domineras av tallskog. Här finns gott om alla de strukturer som kännetecknar en urskog; stående och liggande död ved, flerahundraåriga tallar och gamla träd

av både gran och asp, rödlistade arter och träd som bär spår av skogsbränder.

Marjamaa gränsar i söder och väster mot det stora naturreservatet Pessinki fjällurskog. I söder avgränsas området av den natursköna kursudalen Marjakursu som ligger inom det befintliga reservatet. Det finns även en kursudal väster och norr om berget Paljaslaki. Ravinen börjar vid sjön Rautujärvi.

Områdets högsta berg är Paljaslaki som når 398 meter över havet. Toppen av berget täcks av tallskog. Nedanför toppen ökar inslaget av gammalgranar och död ved i form av lågor. Norra slutningen av Paljaslaki består av en blandskog med gammal tall och yngre gran som ännu inte har börjat dö och bilda lågor. I nordvästra delen av slutningen finns inslag av grova aspar. På södra sidan av Paljaslaki, ned mot Marjakursu, utgörs skogen av en tallhed med gott om död ved och träd med brandljud. Området har brunnit för cirka 200 år sedan.

Kurkkiorova - variationsrik natur med fastmarkspartier och åsar som varvas med större och mindre våtmarker. Skogarna i området är kraftigt brandpräglade och spår av skogsbränderna kan ses överallt i naturreservatet. Skogarna är till största delen urskogsartade med gott om gamla tallar som uppnått åldrar på mellan 200-400 år.

I sydvästra delen av området finns ett naturskönt, småkuperat område med gammal tallnaturskog. Här finns gott om gamla tallar med brandljud och rikligt med död ved i form av lågor, torrakor och hålträd. Tallticken trivs i de gamla tallarna och på tallågor i området förekommer arter som laxporing, dvärgbägarlav, fläckporing och nordtagging. I sydöstra delen av naturreservatet är landskapet mosaikartat med omväxlande våtmarker, små sjöar och tallhedar.

I norra delen av reservatet har den senaste branden, som drog fram genom området omkring år 1870, gått hårt fram. Skogen domineras därför av yngre skog med ett stort inslag av lövträd. I nordväst finns däremot delar som har undgått branden. Här växer gammal granurskog med riklig förekomst av rötade granlågor och många av urskogens typiska arter.

Rissavaara - reser sig 526 meter över havet och är Pajala kommuns näst högsta berg. Naturreservatet ligger cirka 25 kilometer väster om Tärendö i västra delen av Pajala kommun. På berget växer

en gammal, urskogsartad granskog.

På grund av det kärva klimatet på berget är granskogen karg. Granarna är risiga, ganska lågvuxna och ofta topptorra. Mängden torrgranar är ovanligt stor och det finns även gott om grova liggande träd. Grova sälgar och knotiga gamla glasbjörkar finns här och där i den gamla granskogen. I naturreservatet finns även mer produktiv granskog som i slutningen mot myren Nenäjänkkä samt längs bäckarna där det växer örtrika granskogar.

I naturreservatet förekommer en mängd skyddsvärda arter som är knutna till granurskog. Många av arterna exempelvis rosenticka och knottrig blåslav finns också i ögonfallande stora populationer.

Norra Vaijavuoma - Området består till största delen av en ganska öppen tallhed som är tydligt påverkad av skogsbränder. På de äldre träden kan spår av skogsbränder som ägt rum vid olika tidpunkter hittas i form av så kallade brandljud, stamskador efter brand. Skogen har brunnit upprepade gånger vilket avslöjas genom hela fyra brandljud som finns på en och samma tall. Upp emot 400 år gamla överståndare är inte ovanliga och i en av de allra äldsta tallarna finns en inskription som lyder AVE MARIA.

På grund av en ganska näringsrik berggrund är just detta område mycket produktivt och medför att skogen innehåller många högre och grova träd. Detta är mycket ovanligt i dessa trakter där marken vanligen är mycket mager och näringsfattig.

Norra Vaijavuoma har en pelarsalslik karaktär, med högre och grova tallar och lättvandrad hedmark, vilket gör naturreservatet mycket naturskönt och medför stor potential som utflyktsmål. Dessutom ligger naturreservatet lättillgängligt då en väg sträcker sig igenom området i öster.

Ytterligare 19 naturreservat planeras att bildas inom Pajala kommun och listas nedan:

- *Harsu, Iskusvaara, Jalomaa, Kolkonlaki, Kolkonliika, Kursujärvi, Lompolonperänvaara, Norppujoki, Nuorukkavuoma, Palolaki, Puistisvaara, Puolamarova, Pyöreänoja, Päävaara, Ruokovuoma, Sammakkovaara, Särkitievat, Tuomikursun, Vittaselkä-Muosselkä*

Biotopskydd

Biotopskyddsområde används för att bevara mindre livsmiljöer för nationellt hotade arter och små skyddsvärda naturtyper i skogs- eller jordbrukslandskapet och regleras under 7 kap. 11§ MB.

Inom biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

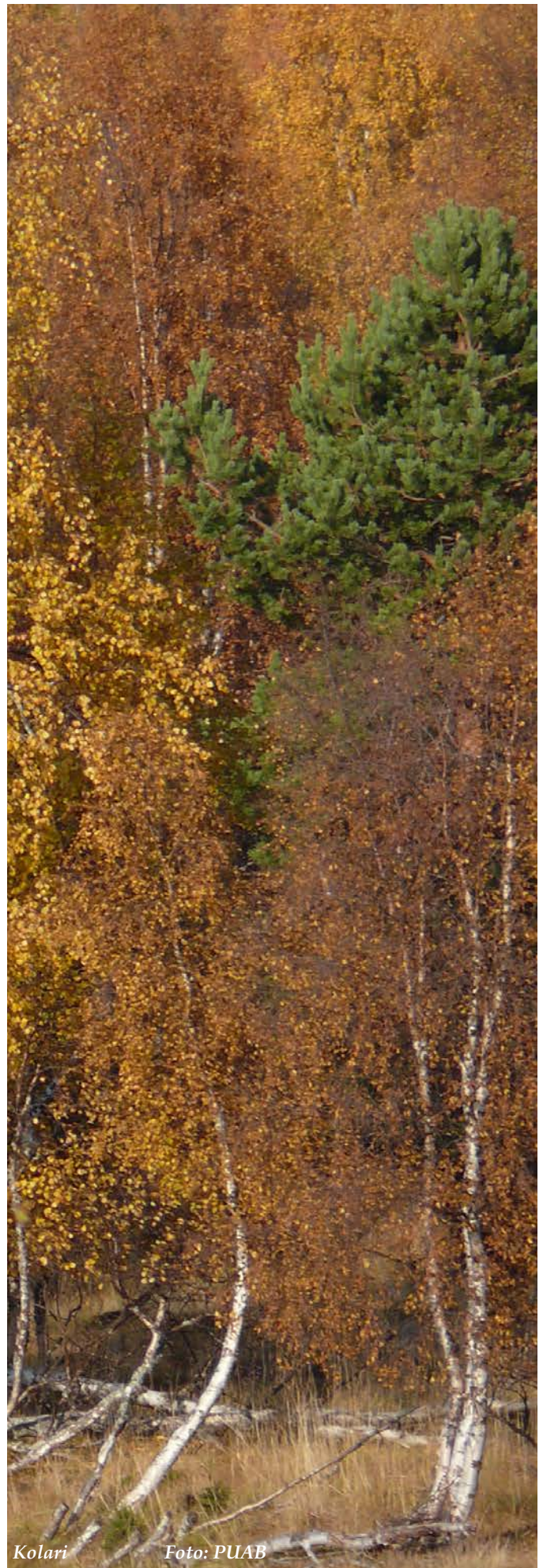
Markägaren behåller äganderätten och Skogsstyrelsen betalar ersättning till markägaren för förlusten av rätten att avverka skog inom ett biotopskyddsområde i skogsmark.

Skyddet får avse enskilda områden eller samtliga områden av ett visst slag inom landet eller del av landet. För de senare, vilka alla är knutna till jordbrukslandskapet, är det länsstyrelsen som får vidta de åtgärder som behövs för att vårda dessa. Innan det vidtas någon åtgärd skall den som äger eller har särskild rätt till området underrättas särskilt.

Nya biotopskyddsområden bildas kontinuerligt. I Pajala fanns i slutet på 2009 59 områden med en total areal på 338,4 hektar som omfattas av biotopskydd. Till stor del består biotopskyddade områden av äldre naturskogsartade skogar det vill säga äldre skog som uppkommit genom naturlig förnygring och där det finns inslag av mycket gamla träd eller påtagligt inslag av död ved.

Nyckelbiotop

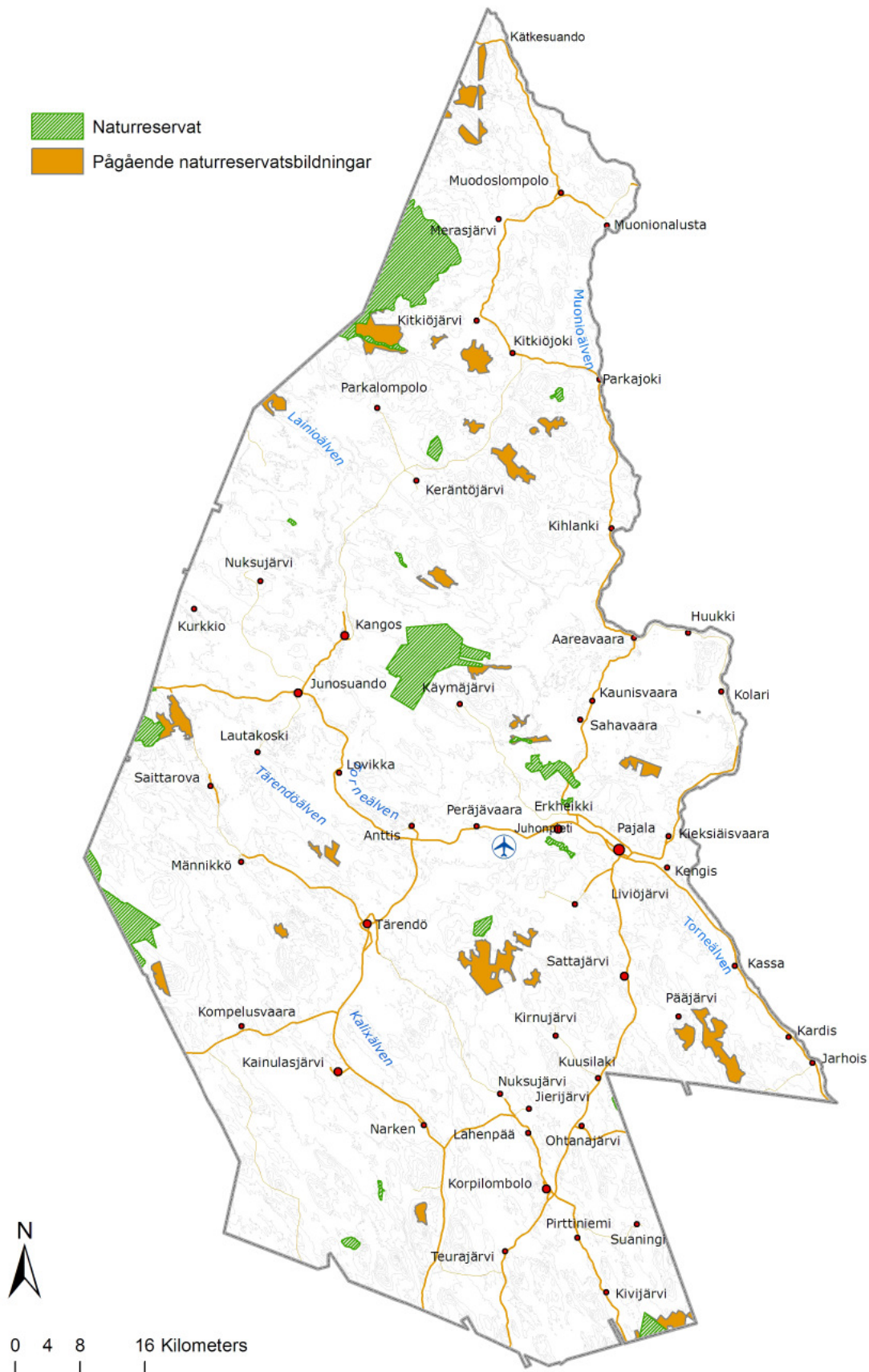
Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Se kapitlet Allmänna intressen, Skogsbruk.

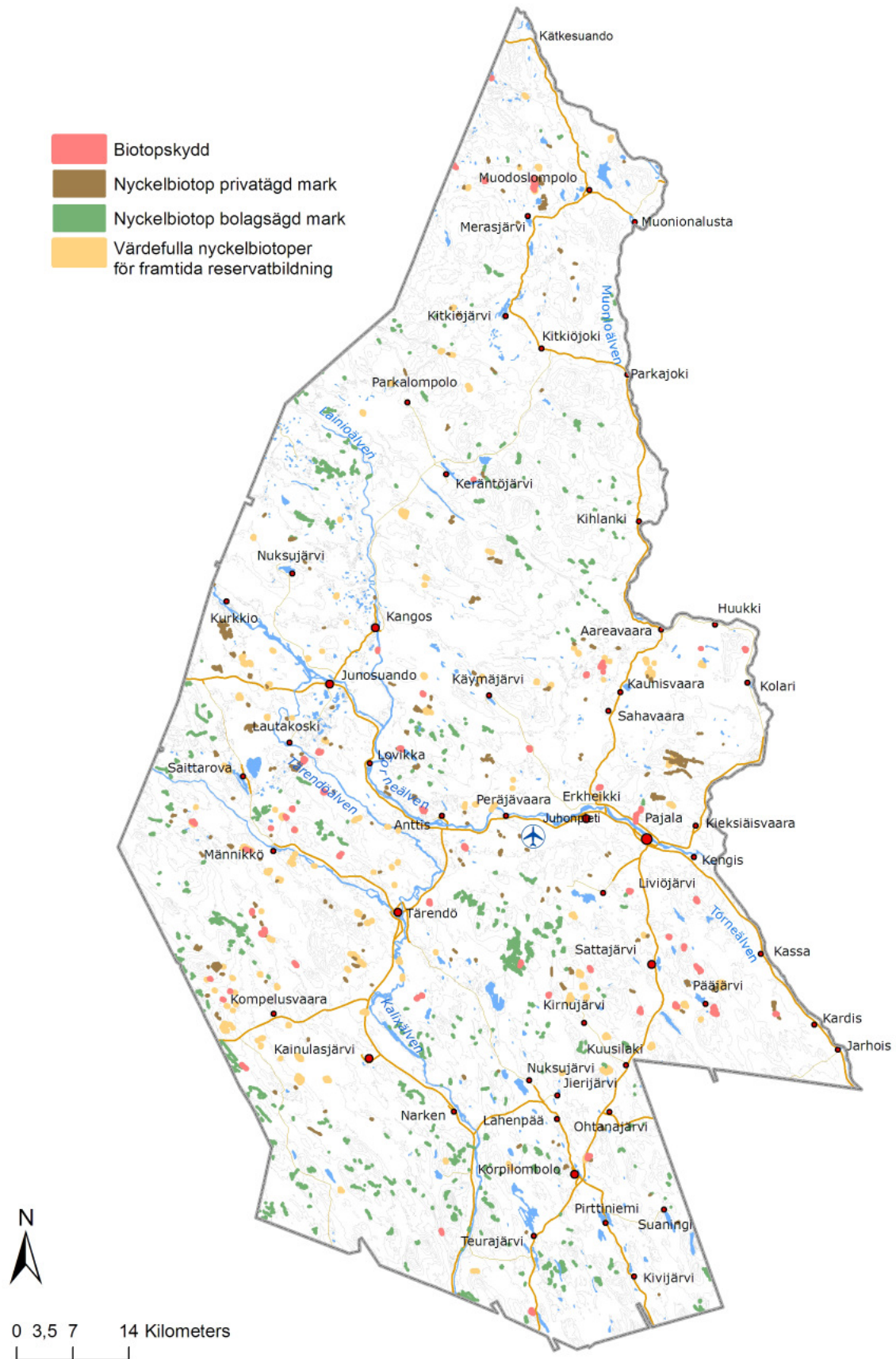
Kolari

Foto: PUAB

Naturresevat och pågående naturresevatetsbildningar

Biotopskydd och nyckelbiotoper

Lagstiftning för forn- och kulturlämningar

Fasta fornlämningar är skyddade enligt Lag om kulturminnen. Fasta fornlämningar är lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna, oftast i minst 100 år.

Lämningar i skog och mark yngre än 100 år från verksamheter som inte längre förekommer i dagens samhälle räknas som kulturlämningar ex. byggnader, tjärdalar, kolbottnar och även kyrkliga kulturmiljöer. Kulturlämningar skyddas av Skogsvårdslagen. Inom Pajala kommun finns idag cirka 2500 kända kultur- och fornlämningsplatser. En plats kan innehålla en eller flera kultur- och fornlämningar. Nya tillkommer kontinuerligt.

Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning. Den som avser att uppföra en byggnad eller en anläggning eller genomföra ett annat arbetsföretag bör i god tid ta reda på om någon fast fornlämning kan beröras av företaget och i så fall snarast samråda med länsstyrelsen.

Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, skall arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet skall omedelbart anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

Den som vill rubba, ändra eller ta bort en fast fornlämning skall ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen får lämna sådant tillstånd endast om fornlämningen medför hinder eller olägenhet som inte står i rimligt förhållande till fornlämningens betydelse.

Forn- och kulturlämningar i Pajala

Riksantikvarieämbete har inventerat en stor del av Pajala kommun med avseende på kultur- och fornlämningar genom fältarbeten under 1990-talet. Norrbottens museum har år 2002, 2003, 2008 och senast under 2009 utfört kompletterande inventeringar. De vanligaste fornlämningarna är boplatser och fångstgropar sådant som är förknippat med förhistoriska bosättningar och jakt.

I Pajala kommun finns ungefär 900 fasta fornlämningsplatser som vanligtvis består av boplatsvallar, boplatsgropar, härdar, fångstgropar och kokgropar. Vidare finns det ungefär 1400

kulturlämningar. Utöver det finns det ytterligare 200 platser som inte ännu utretts tillräckligt för att säga om det är en kultur- eller fornlämning. Kulturlämningar i Pajala kommun består till stor del av tjärdalar men kan även vara annat ofta förknippat med tidig skogsnäring.

Under 2009 fann Norrbottens museum vid en arkeologisk utredning kring Aareavaara och Kaurisvaara, fyra stenåldersboplatser. Två av boplatserna är daterade till omkring 9300 f. kr. och är ungefär 11 300 – 11 400 år gamla vilket innebär att de är de äldsta boplatserna som daterats i Norrbotten, Västerbotten samt i norra Finland.

Stenåldersboplatserna upptäcktes på en sandhed, Koskenkangas, väster om byn Aareavaara vid Muonioälv. I ytliga markskador i området påträffades brända ben efter matrester samt rester av redskapstillverkning i kvarts och grönsten.

Fynden har medfört insikten att inlandsisen dragit sig tillbaka tidigare än vad kvartärgeologerna har antagit. Det har även stor betydelse för bedömning hur landhöjningens första förlopp gått till. När ismassorna smälte bort startade landhöjningsprocessen och den dåtida Östersjön börjar dra sig tillbaka.

De skyddade kyrkliga miljöerna enligt kulturminneslagen är Pajala, Junosuando, Tärendö, Korpilombolo, Muodoslompolo kyrkor med tillhörande kyrkogårdar samt Mounionalusta kyrkogård. Några få ödekyrkogårdar Kengis och Akamella samt Mankaniemi (gamla) är också skyddade enligt kulturminneslagen.

Fornvårdsmiljöer i Pajala

Pajala har fyra fornvårdsmiljöer det vill säga en plats innehållande flera fornlämningar, som underhålls och sköts av länsstyrelsen. Dessa är Merasjärvi, Akamella, Palokorva och Tervaniemi.

Tervaniemi

Platsen har använts som ett säsongsboende och har nyttjats under vinterhalvåret. Närområdet är fornlämningsrikt med boplatslämningar, kokgropar och fångstgropar.

Skötselområdet innehåller fem boplatsvallar, en kokgrop, en boplat utan synliga anläggningar och en tjärdal. Vårdas görs boplatsvallarna, kokgropen och tjärdalen. Fornlämningarna är daterade till cirka 2000 f.Kr. Tervaniemi ligger väster om Erkheikki mellan väg 365 och Torne älv.

Merasjärvi

Runt Merasjärvi finns ett antal boplatsområden som i sin tur rymmer flertalet fasta fornlämningar i form av boplatslämningar, härdar på gamla vis-teplatser, fångstgropsystem och diverse fyndmaterial. Olika fornlämningar är daterade från 5000 f Kr till 250 eKr.

Palokorva

Runt Palokorva finns fyra delområden som innehåller delar av kanallämning, masugnsruin, slagg-högar, rostugnslämningar och tre husgrunder.

Akamella

Är en gammal kyrkogård som invigdes 1663 och övergavs 1817. Ingen kyrka eller kapell har legat här utan närmaste kyrka låg i Pajala respektive Enontekiö, 10 respektive 7 mil från Akamella.

Begravningsplatsen nyttjades av invånarna inom en 10 mils radie från Muonio, Finland. Avtaget mot Akamella ligger ungefär 0,5 mil norr om Muodoslompola.

Boplatz. Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Utdrag ur MKB

Planens områden för gruvnäring samt vägar och ledningsgator till dessa kan medföra påverkan på fornlämningar. Även skogsbruket kan påverka forn- och kulturlämningar.

De exploateringar som planen förespråkar medför samtidigt att nya fornyfynd kommer i dagen. Så har redan skett i samband med inventeringarna för gruvområden vid Tapuli och Sahavaara. Större väg- och järnvägsprojekt kommer också att ha den effekten.

Fornlämningar och fornvårdsmiljö

2.6 KOMMUNAL VERKSAMHET

Bostadsförsörjning

Kommunens målsättning

Nya bostäder ska i första hand planeras till befintliga samhällen och byar, eller andra attraktiva områden. Nya bostäder bör byggas med trä som är ett lokalt, förnyelsebart material.

Fastighetsmarknaden

2008 registrerades 31 småhusköp för permanent boende (villor, rad- och kedjehus) i kommunen. Priserna på småhusfastigheterna har varierat och en viktig faktor är läget. Pajala centralort har högst fastighetspriser i kommunen. Under 2008 var genomsnittspriset 350 tkr, en ökning med 17 % från 2007. Pajala har inget fastighetsmäklar företag och försäljning av fastigheter sker oftast mellan privatpersoner utan inblandning av mäklare.

Privatägda bostäder

I Pajala kommun fanns år 2008 1985 småhus, det vill säga helårsbostäder, 921 stycken bebyggda lantbruksenheter och 485 stycken fritidshus.

Lediga lägenheter

Pajalabostäder är ett kommunalt bostadsbolag som äger 485 av ungefär 740 lägenheter (inkluderat bostadsrätter och blockförhyrda lägenheter) som finns i kommunen. Pajalabostäders fastighetsbestånd finns i Pajala, Junosuando, Tarendö och Korpilombolo.

Det näst största företaget med hyresfastigheter är Nilssons hyresfastigheter AB De har ca 110 lägenheter till uthyrning i Pajala och Korpilombolo. Härutöver finns ett par fastighetsägare med hyresrätter, som äger ungefär 15 lägenheter vardera.

Hyresrättsbeståndet i kommunen består till stor del av ettor, tvåor och en del treor. Större lägenheter kan inte konkurrera med småhus vad gäller boendekostnader.

Hushållsstorlek i Pajala kommun enligt Folk- och Bostadsräkningen 1990

1 boende	2 boende	3 boende	4 boende	5 boende	6+ boende	Totalt
36 %	33 %	13 %	10 %	5 %	3 %	100 %

Källa: SCB

Framtida bostadsbehov

Under årtionden av avveckling har kommunen ej haft anledning att arbeta med bostadsförsörjningsfrågor i någon större omfattning. Vid expansion av gruvnäringen kommer befintliga, lediga lägenheter snabbt att bli uthyrda och bostadsbrist kommer att inträda. Detta innebär att kommunen behöver hålla god planeringsberedskap för planering av såväl flerbostadshusområden som villaområden.

Under 2009 har olika processer satts igång med avsikt att dels inventera befintlig boendepotential samt dels att bygga upp en bostadsförsörjningsfunktion med alla relevanta ingående delar.

Överkapaciteten i det privatägda fastighetsbeståndet har studerats genom att undersöka antalet bebodda respektive obebodda fastigheter i utvalda orter. En obebodd fastighet är en fastighet med en adress där ingen person är skriven.

En stor del av den utflyttade befolkning har behållit sina fastigheter för fritidsboende. Därför finns det stora potentialer för återvändare att flytta åter till fastigheter som de redan äger och som idag är obebodda. Andelen obebodda fastigheter är lägst i Pajala ungefär 9 %. Andelen obebodda fastigheter är större i övriga tätorter och i byarna, vanligen i storleksordningen 20 % och i enstaka fall uppemot 40 %.

Boendepotentialer i befintligt bostadsbestånd

Enligt befolkningsprognosen blir nybyggnadsbehovet relativt måttligt. Stora potentialer i befintliga småhus- och lantbruksfastigheter kan tillgoda stora delar av behovet. I byarna och orterna, inom pendlingsavståndet 80 kilometer från Kainisvaara, finns totalt ungefär 495 obebodda bostadshus.

Hyresrättsbeståndet har endast ett fåtal lediga lägenheter, varför behov uppkommer av fler hyreslägenheter och bostadsrättslägenheter.

Ny bostadsbebyggelse

Kommunen har en generös inställning till bygande och bosättningar. Kommunen accepterar att nya bostäder uppförs i princip inom hela kommunens yta. Bostadsbebyggelsen måste dock lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till hälso- och störningsrisken, VA-försörjningen, grundläggningsförhållanden, trafikförhållanden samt möjligheter att ordna nödvändiga samhällsservice enligt PBL kap 2. Ett väl nyttjandet av de strukturella investeringar och service som finns i kommunens olika delar i form av vatten och avlopp, skola, barnomsorg m.m. skall eftersträvas.

Nya bostäder får inte lokaliseras till områden som försvårar driften inom jord- och skogsbruket. Ett skyddsavstånd på 200 meter bör eftersträvas i dessa fall men undantag kan medges om bostadsbebyggelse redan är etablerad inom den föreslagna skyddszonen. De lokala förhållanden avseende topografi, vegetation, platsens avskildhet måste vägas in i den slutgiltiga bedömningen vid bygglovsprövningen.

Tillkommande bebyggelse i byarna bör anpassas till landskapsbilden och helst inordnas i befintliga bebyggelsegrupper som anknyter till skogsbryn och andra landskapselement. Hänsyn bör tas till kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer. Samråd skall vid behov ske med antikvarisk expertis på läns museet och länsstyrelsen när sådana områden på ett påtagligt sätt berörs.

Hälsa och säkerhet måste beaktas vid bebyggelselokalisering. Nya bostäder får inte lokaliseras i direkt anslutning till de större allmänna vägarna, vid djurhållning, skjutbanor o.d. där svåravhjälpta störningar och hälsorisker kan uppstå.

Bostadsområde Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Ny bebyggelse bör inte heller lokaliseras till de områden nära våra älvar/vattendrag där risk för översvämningar föreligger. Vid behov bör fördjupade studier av översvämningrisk initieras innan nya etableringar tillåts.

Vid bebyggelselokalisering skall anpassning ske till lokalklimatet. Vindutsatta områden, sänkor med kallras och dylikt bör undvikas.

Inom planområdena skall tomter utformas på ett sätt som är anpassat till lokala förutsättningar och klimat. Möjlighet att omhänderta snö, såväl inom vägområde och kvartersmark som tomter skall beaktas. Detta påverkar bl. a. tomternas storlek, byggnadernas placering samt förhållande till gata. Byggrätten inom detaljplanlagda områden bör anpassas till tomtens storlek. Kommunen är positiv till att medverka till planändringar som möjliggör utökad byggrätt för bostäder där de lokala förhållanden är gynnsamma.

Lagstiftningens nya möjligheter till att, i landsbygdsutvecklingens syfte, planlägga och lokalisera bebyggelse i strandnära områden skall i möjligaste mån stödjas och tillvaratas.

Planberedskap för bostadsändamål

I Pajala centralort finns detaljplanlagd mark för bostäder i området beläget i den nordvästra delen av Pajala centralort mellan Genvägen och Kirunavägen. Planen möjliggör ett bostadsområde på ungefär 160 bostäder i både småhus och flerfamiljshus varav cirka 60 i småhus.

I Korpilombolo, Junosuando och Täreändö finns ett tiotal obebyggda småhustomter inom detaljplanlagd mark. I fördjupad översiktsplan för Pajala centralort finns därtill ett flertal områden som har pekats ut som lämpliga för ny bostadsbebyggelse.

Kommunalt ställningstagande

Lämplig beredskap ska finnas för attraktivt boende och goda miljöer för såväl gammal som ung.

Näringslivsutveckling

Kommunal målsättning

Att bidra till en ökning av antalet arbetstillfällen inom kommunen

Planförutsättningar

Näringslivet i Pajala har liksom i omgivande kommuner genomgått stora omstruktureringar sedan 1950-talet. På 1950-talet var de skogsbaserade näringarna helt dominerande i sysselsättning. Skogsbrukets omvandling innebar emellertid betydande omstruktureringar för hela samhällsstrukturen.

Idag har ca 2200 personer förvärvsarbete i Pajala kommun, vilket motsvarar en minskning med 11% under de 10 senaste åren. I Pajala finns cirka 140 registrerade aktiebolag som tillsammans sysselsätter ungefär 530 personer. Flertalet företag är enskilda näringsidkare (ca 250). I kommunen finns också 46 handelsbolag och två kommanditbolag. Handelsbolag, kommanditbolag och enskilda företag har i alla huvudsak 1-5 personer anställda.

Många företag satsar på olika former av träförädling. Uttag av skogsråvara kräver även transporter och underhåll av vägar, vilket betyder att det finns flera åkerier, transportföretag samt gräv- och maskinentreprenörer.

Huvudsakliga arbetsgivare är kommunen, sågverken, landstinget, Samhall och elektronikföretaget MikroMakarna. De största näringsgrenarna i kommunen avseende antal anställda är vård och omsorg (24 %) följt av utbildning och forskning (16 %). Andra större branscher i kommunen är handel och kommunikation (13 %) och tillverkningsindustri (12 %).

Kommunen har trots omstruktureringar inom näringslivet och följande befolkningsminskning lyckats bibehålla fungerande näringsliv och serviceutbud och har dessutom satsat offensivt både på flygplatsen och på bredbandsutbyggnad. Detta har på flera sätt stor betydelse för den nu aktuella gruvexpansionen.

Den väntade gruvetableringen kommer att få stor påverkan på kommunens näringsliv. Totala antalet arbetstillfällen kommer att öka samt sysselsättningens fördelning i olika näringsgrenar kommer att förändras. Utökningen av antalet sys-

selsatta kommer framförallt att ske inom följande näringslivsgrenar: tillverkning och utvinning, byggverksamhet och handel samt kommunikation. Dessutom kommer sannolikt efterfrågan på restaurang- och hotelltjänster att öka.

PUAB, Pajala Utveckling AB

Kommunens näringslivsutveckling drivs av Pajala Utveckling AB (PUAB), ett aktiebolag som ägs till 49% av kommunen och 51% av det privata näringslivet.

Pajala Utveckling AB: s uppdrag

- *Stimulera utvecklingen av befintliga företag som uppfyller kraven för regionalt stöd.*
- *Medverka i konkreta utvecklingsprojekt kopplat till befintligt näringsliv samt nyetableringar.*
- *Mobilisera riskvilligt kapital till projekt och finna finansieringslösningar för företagens utvecklingsbehov.*

Prioriterade områden:

- *Gruv och vidareförädling med tillhörande serviceindustri (gränsöverskridande)*
- *Skogen, vidareförädling – underleverantörer (gränsöverskridande)*
- *IT/Elektronik sektorn, utbildningsbehov – samordning – länssamverkan – klustersamverkan (gränsöverskridande)*
- *Turism- och besöksnäring (en samlad aktör – Heart of Lapland), handel (gränsöverskridande)*
- *Miljö- och energifrågor (gränsöverskridande)*
- *Infrastruktur (gränsöverskridande) Strategisk komplettering av dagens vägnät har stor betydelse för att uppnå en större, välfungerande industriregion med goda pendlingsförutsättningar, god livsmiljö och fördelaktiga klimateffekter. Distansoberoende tjänster/utbud (utbildning)*
- *Kompetensutveckling (gränsöverskridande)*
- *Attraktiva boendeyråden/miljöer (för alla i hela kommunen) (gränsöverskridande)*
- *Internationalisering av näringslivet*

Satsningar på framtida forskning och utbildning (FoU) inom prioriterade områden är av särskilt stor betydelse för att attrahera yngre inflyttande målgrupper.

Det är av stor betydelse för utvecklingen av kommunen att befintliga företag växer. Med tillväxt menas lönsam utveckling för det enskilda företaget.

Gruva och vidareförädling

De tre planerade gruvområdena Tapuli, Stora Sahavaara och Pellivuoma innebär att näringslivsverksamhet, arbetskraft och samhällsinvesteringar kan nyttjas bättre i ett stort geografiskt område, bl.a. innefattande centralorten, Erkheikki med omgivande byar, Tärendö, Anttis, Lovikka, Junosuando, Kangos och Kaunisvaara/Sahavaara/Aareavaara/Huukki/Kolari. Även övriga delar av kommunen kan påverkas positivt.

När Tapulimalmen brutits under några år kommer eventuellt ett pelletsverk att byggas för förädling av malmen från Stora Sahavaara och Pellivuoma. Gruvan kommer också att innebära fler arbeten i verkstadssektorn. Vid uppstart av gruvdriften ökar efterfrågan främst inom bygg- och entreprenadverksamhet. Efterfrågan av tjänster av olika slag, ex.vis service/handel kommer att variera med gruvdriftens olika faser.

Skogen

Skogsnäringen och gruvnäringen har sammanfallande behov av förbättrad transportinfrastruktur.

Med förbättrade vägar och järnvägsanslutning stärks möjligheterna för ökad förädling i regionen. Råvarutillgången medger inte en framtida ökad bulksågning, därför bör en ökad vidareförädlingsgrad eftersträvas.

IT- och elektroniksektorn

Kunskap kring byggande och underhåll av bl.a. transportinfrastruktur är betydelsefull vid expansion av gruvnäring. Denna kunskap finns till stor del hos företag i kommunen, där kunskaper och kompetens kring signalteknik, industrielektronik kommer att vara mycket betydelsefulla.

Turism- och besöksnäring

Turismen är ett prioriterat näringslivsområde i kommunen. Pajala har idag småskalig turism som kan utvecklas vidare och dra nytta av att samverka med det finska utbudet. En bättre sammankopplad infrastruktur skapar bättre förutsättningar för en gränsöverskridande besöksnäring. Nytt vägsystem, vidareutvecklat bussnät samt ev. järnväg med bro kopplar ihop orter i kommunen samt gränskommuner till en större arbetsmarknadsregion.

Detta ger förbättrade pendlingsmöjligheter inom

området. Även andra näringar exempelvis skogsnäringen drar nytta av den nya transportinfrastrukturen.

Miljö och energi

Vid den omorientering som nu behöver ske av kommunens verksamhet och planering är det angeläget att eftersträva långsiktig hållbarhet ekonomiskt, socialt, kulturellt och vad avser miljö och klimat. Tornedalen har otillräcklig försörjning av elkraft. Därför behövs utbyggnad av kraftledningsnätet. Härvid behöver även beaktas möjligheterna till försörjning med förnyelsebar energi. Pajala kommun har vindkraftpotentialer. Ett vindkraftpotentiellt område ligger i Käymjärviområdet i nära anknytning till den planerade gruvbrytningen. Dessutom finns ett ytterligare, stort vindkraftpotentiellt område i nära anslutning till den kraftledning, som kommer att betjäna såväl gruvområdet som centralorten. Bioenergi från de skogsbaserade näringarna kan bidra till energiförsörjning.

Närbelägna vindkraftpotentialer, bioenergi, nyttjande av trä för ny bebyggelse, effektivare vägnät och järnvägsanknytning ger goda förutsättningar att uppnå en miljö- och klimatanpassad gruvetablering och samhällsutveckling.

Infrastruktur

Kommunens utveckling är beroende av tillgång till en god och välutbyggd infrastruktur. Flyget, järnvägen (på finsk sida), vägar och bredband/telekommunikationer är av strategisk betydelse för kommunmedborgarna och näringslivet. PUAB ska tillsammans med lokala aktörer påverka tillgänglighet och kvalitetsnivå så att en hållbar långsiktig utveckling uppnås. Satsningen på prioriterade områden är starkt beroende av kvalitativa resmöjligheter, exempelvis för turism- och besöksnäringens utveckling.

Näringslivets konkurrenskraft och kompetensutveckling är kopplat till tillgången av en god IT-infrastruktur för distansöverbyggande verksamhet och tjänster. Bredbandsinfrastrukturen ska stödja utvecklingen av gränsöverskridande distansberoende tjänster och främja lokala företagares möjligheter att leverera IT-tjänster i nätet.

Behov av kompletterande transportinfrastruktur

De nya gruvfyndigheterna kräver kompletteringar av transportinfrastrukturen för att klara erforderliga godstransporter och för att klara arbetskraftsförsörjningen. Behovet av ny järnväg från Kolaribanan till Kaunisvaara, förbättring av bl.a. Honkavaaravägen mellan Kaunisvaara och Kaunisjoensuu, samt sammankoppling av skogsbilvägar och vägupprustningar skapar förutsättningar för både godstransporter och persontransporter. Bättre bärighet gynnar också skogsnäringen. Förbättringarna underlättar även för tillgängligheten till service och för turistiska resor.

Kompetensutveckling

Den kommande utvecklingen inom kommunens näringsliv kommer att leda till en efterfrågan på kompetent arbetskraft. Därför behövs utbildningssatsningar samt analys av näringslivets framtida kompetensbehov.

Utvecklingen inom kommuns näringsliv och inom offentlig sektor är starkt beroende av tillgången till kompetent personal. Ett viktigt led i att höja attraktion och öka tillgången på framtida arbetskraft är att ha en slagkraftig vuxenutbildning både på högskole- och gymnasienivå.

Lapplands Kommunalförbund ska initiera, utveckla och genomföra utbildningar som tillgodoser behov av kvalificerad arbetskraft som är strategiskt viktiga för kommunen och regionen. Det är också viktigt att tillskapa attraktiva forskningsmöjligheter inom strategiska tillväxtområden, liksom att vidareutveckla den distansutbildning som finns.

PUAB ska tillsammans med övriga aktörer tillgodose näringslivets behov av utbildad arbetskraft inom prioriterade områden genom att stärka samverkan mellan utbildningarna och det lokala näringslivet. Nyskapande utbildningssatsningar är av mycket stor betydelse för att regionens gruvnäring inte skall drabbas av arbetskraftsbrist.

Attraktiva boendeområden/miljöer

Prognosberäkningarna för "Attraktiva Pajala" visar att befolkningen, beroende på gruvnäringens och kommunens utveckling, kan öka från dagens 6 400 invånare till intervallet 8 000 – 16 000 invånare.

En ökning innebär att Pajala kommun lyckats skapa en tilltalande helhetsmiljö för arbete, boende, samhällsservice och fritid. Inflyttningen av nya kommunbor blir härmed relativt stor och många av de inflyttade har medföljande familjer. För "attraktiva Pajala" redovisas en spännvidd från att varje gruvrelaterat arbete skapa ett ytterligare arbetstillfälle, till att varje gruvrelaterat arbete skapar tre ytterligare arbeten.

Internationalisering

Internationella kontakter är en viktig faktor som kan bidra till ökad tillväxt och det behövs fler företag som verkar på en internationell marknad. Etablerade kontaktytor ska breddas för att i större utsträckning inbegripa näringslivet, företrädesvis med koppling till prioriterade områden.

För att främja en väl fungerande kommun- och nationsgränsöverskridande arbetsmarknad med rörlighet inom och mellan länderna krävs i första skedet information och hjälp om skillnader i lagstiftning, beskattning, a-kassa, socialförsäkring etc. På sikt bör kommunen verka för en mer samordnad lagstiftning.

Mål:

- *Bidra till en hållbar utveckling genom att stärka den kommunala och regionala konkurrenskraften genom att förstärka vår position som en aktiv kommun i regionen.*
- *Öka det internationella utbytet för att därigenom dra nytta av de ökade möjligheter globaliseringen innebär*
- *Skapa gynnsamma förutsättningar för entreprenörskap och nyföretagande.*
- *Finna finansieringslösningar för företagens utvecklingsbehov inom ramen för EU- programmets resurser.*
- *Medverka i konkreta utvecklingsprojekt kopplade till befintligt och nytt näringsliv inom prioriterade områden.*

Pajalas näringsliv i dagsläget (SWOT)

Svagheter

- Resurser/kompetens
- Kapitalbrist (humana samt pengar) beroende av olika projekt för finansiering
- Långt till marknaden/ nå ut till nya kunder
- Lågt kundunderlag/svag köpkraft (befolkningsstrukturen)
- Generationsfrågor (ålderstigen företagarkår), löneläget (under riksgenomsnitt)
- Brist på tillgängliga industrilokaler samt handelslokaler (butikslokaler)

Styrkor

- Lojal/trogen/flexibel/erfaren personal med god kännedom om den lokala företagaren
- Stora nätverk (gränsöverskridande i flertalet olika sektorer)
- Ungt företagande på uppgående
- God soliditet bland flertalet företagare (AAA rating)
- Löneläget (fördel för företag vid anställningar)
- Lägre hyreskostnader (under riksgenomsnitt)
- Möjlighet till investerings- samt företagsstöd
- Närhet till den finska marknaden (turism)

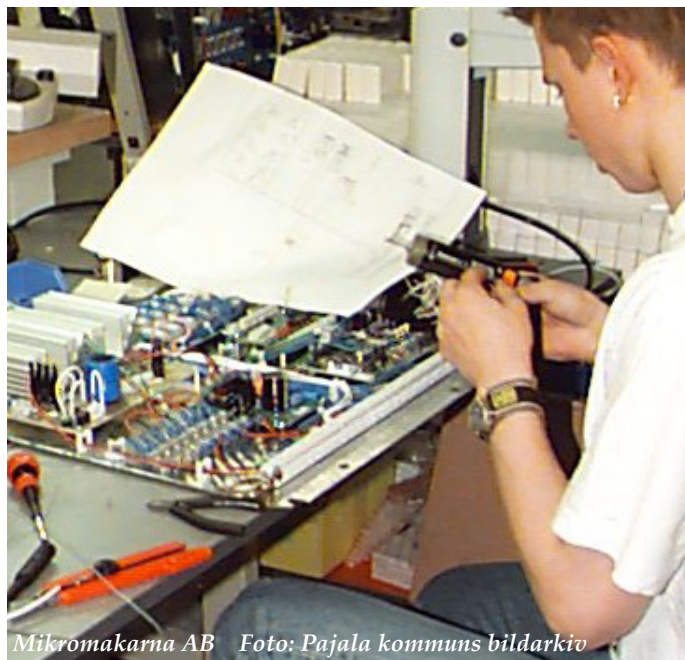
Var och inom vilka sektorer expanderar näringslivet?

Det finns stora potentialer för näringslivet att öka sin dynamik i samband med att gruvnäringen etablerar sig i kommunen.

Tillgång på mark och lokaler för olika gruvrelaterade verksamheter, bland annat åkerier kommer att erfordras i Kaunisvaara/Sahavaara och i centralorten. Till följd av åkeribranschens lokalisering kan etableringar/utökningar förväntas även i övriga närbelägna orter.

Kommunala ställningstagande

Förbättring/utbyggnad av infrastruktur och en god planberedskap. Gynna ett näringslivsvänligt klimat som stimulerar företagsetableringar och investeringar samt arbeta med landsbygdsutveckling.

Mikromakarna AB Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Keros Läder AB Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Närken Foto: Tomas Calla

Gruvnäring

Pajala kommun har flera olika malmförekomster, främst järn och koppar och det finns många aktörer som är intresserade vilket kan ses på antalet undersökningstillstånd, se avsnittet "Värdefulla ämnen och mineraler" i kapitlet 2.7 Allmänna intressen.

I dagsläget finns planerad gruvbrytning i tre områden: Tapulivuoma, Sahavaara och Pellivuoma. Det är företaget Northland Resources AB som planerar järnmalmsbrytning.

Eftersom den planerade gruvverksamheten förväntas få stora effekter för kommunen redovisas i detta avsnitt vad som är känt i nuläget. De största effekterna förutom gruvområdena är ny infrastruktur som järnväg, vägar och bro till finska sidan för vidare transport av malmen till utskeppningshamnen i Kemi. Med ökat antal arbetstillfällen förväntas också befolkningen öka vilket påverkar byar och samhällen på pendlingsavstånd. Även kompletterande näringar som verkstadindustri med mera förväntas öka.

Myndighetsprövning innan en gruva får starta

Innan en gruva får starta måste prospektören ansöka om och beviljas flera tillstånd. Det sker vanligen i ordningen

- *Undersökningstillstånd*
- *Arbetsplan*
- *Eventuella dispenser*
- *Bearbetningskoncession*
- *Tillstånd enligt kap 9 miljöbalken*
- *Markåtkomst*
- *Bygglov*

I Sverige är det Bergsstaten som handlägger och beslutar i ärenden som rör prospektering och utvinning av mineral enligt minerallagen.

UNDERSÖKNINGSTILLSTÅND

Ansöks hos och beviljas av Bergsstaten. Undersökningstillståndet ger prospektören ensamrätt på att undersöka förekomsten av mineralfyndigheter inom det beviljade området. Undersökningsarbetet ska sedan ske enligt en arbetsplan och om dispenser krävs för arbeten inom området ska dessa sökas och beviljas hos länsstyrelsen. Det kan till exempel vara för att marken berörs av ett riksintresse eller naturskydd.

BEARBETNINGSKONCESSION

Om prospektören efter sina undersökningar vill gå vidare och bryta en fyndighet måste han söka och beviljas bearbetningskoncession hos Bergsstaten. För att få det krävs bland annat att sökanden kan visa att brytningen är ekonomiskt lönsam och att fyndighetens läge inte är olämplig. Lokaliseringen provas enligt kap 3 och 4 miljöbalken. I det här skedet måste prospektören ha tagit fram en miljökonsekvensbeskrivning som granskas av Bergsstaten, länsstyrelsen och kommunen.

TILLSTÅND – KAP 9 MB

Tillståndsprövning enligt kap 9 miljöbalken - miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd - görs av miljödomstolen. Gruvor ska uppfylla samma miljökrav som annan industriell verksamhet. I prövningen hos miljödomstolen bestäms villkor för verksamheten för att minimera påverkan på människors hälsa och på miljö. När verksamheten sedan kommit igång är det oftast länsstyrelsen och kommunen som ska se till att företaget/prospektören följer dessa villkor.

MARKÅTKOMST

För att ny mark för gruvverksamheten skall få tas i anspråk fordras ett markanvisningsbeslut enligt minerallagen. Prospektören förvärvar marken genom avtal med markägarna och dessa avtal ligger sedan som grund för en särskild förrättning som görs av bergmästaren. Tvångsförvärv av mark kan förekomma men är ovanligt.

BYGGLOV M.M.

Alla byggnader måste uppföras i enlighet med plan- och bygglagen samt kommunens planer. Eventuella bygglov beslutas av kommunens byggnadsnämnd.

Utdrag ur MKB

EFFEKT OCH KONSEKVENNS

Effekterna av planen är att det i kommande planering finns stöd för gruvnäring med följden att gruvetableringar lättare kan ges tillstånd för sin verksamhet. Planen bedöms medföra positiva konsekvenser för riksintresset materiella tillgångar avseende värdefulla ämnen och mineraler.

ÅTGÄRD

För att lättare samordna planer för olika verksamheter och studera effekterna på andra intressen föreslår planen att fördjupade översiktsplaner upprättas över gruvnäringens områdena med intilliggande byar samt för tillhörande infrastruktur.

Den beskrivning av gruvverksamheten som följer grundar sig främst på uppgifter från Northland Resources AB.

Aktuella gruvor

Northland Resources AB har fått bearbetsningskoncession för fyndigheten i Tapuli/Kaunisvaara och väntar våren 2010 få besked om tillstånd enligt miljöbalken. Av de svenska fyndigheterna är Sahavaara nästa planerade gruva, därefter Pellivuoma. Vid ett positivt besked för Tapuli startas förberedelser för produktion och brytning beräknas starta 2012. Både Banverket och Vägverket planerar för ny infrastruktur så att de vägar/järnvägar som behövs kan stå klara till produktionsstart.

Utvinning

Northland Resources AB har för avsikt att huvudsakligen bryta fyndigheterna som dagbrott. Det kan också bli aktuellt med underjordsbrytning i framtiden.

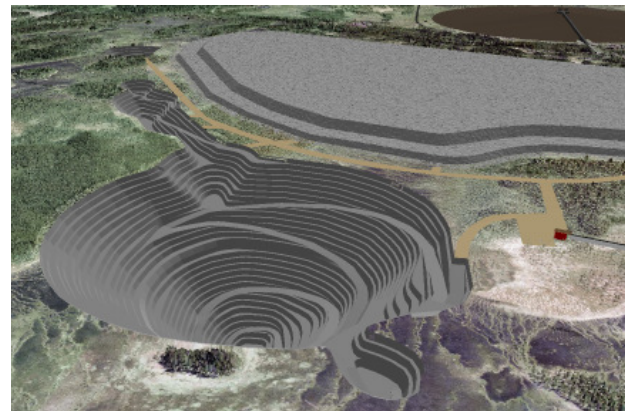
I ett dagbrott bryts malmen genom produktionssprängning. Malm respektive gråberg lastas sedan på stora truckar. Gråberget deponeras på ett gråbergsupplag. Malmen körs först till en primärkross och den krossade malmen transporteras sedan med transportband vidare till ett anrikningsverk.

Northlands Resources ABs järnmalmsfyndigheter

Bild: Northland Resources AB

I anrikningsverket förädlas malmen till finkornig magnetitlig. Restprodukter från anrikningen deponeras på ett sandmagasin. Transport av sligen kan ske via järnväg eller pipelines till järnvägen på finska sidan. Utskeppning sker från hamnen i Kemi.

Fotomontage över gruvområdet i Kaunisvaara
Bild: Northland Resources AB

Dagbrottet i Kaunisvaara kommer att i dagytan få en area av ungefär 120 hektar. Den totala längden blir cirka 2300 meter, med ett nästan cirkulärt dagbrott med diameter på 900 meter och en smalare och grundare utlöpare mot nordost. Slutligt djup beräknas bli ungefär 360 meter.

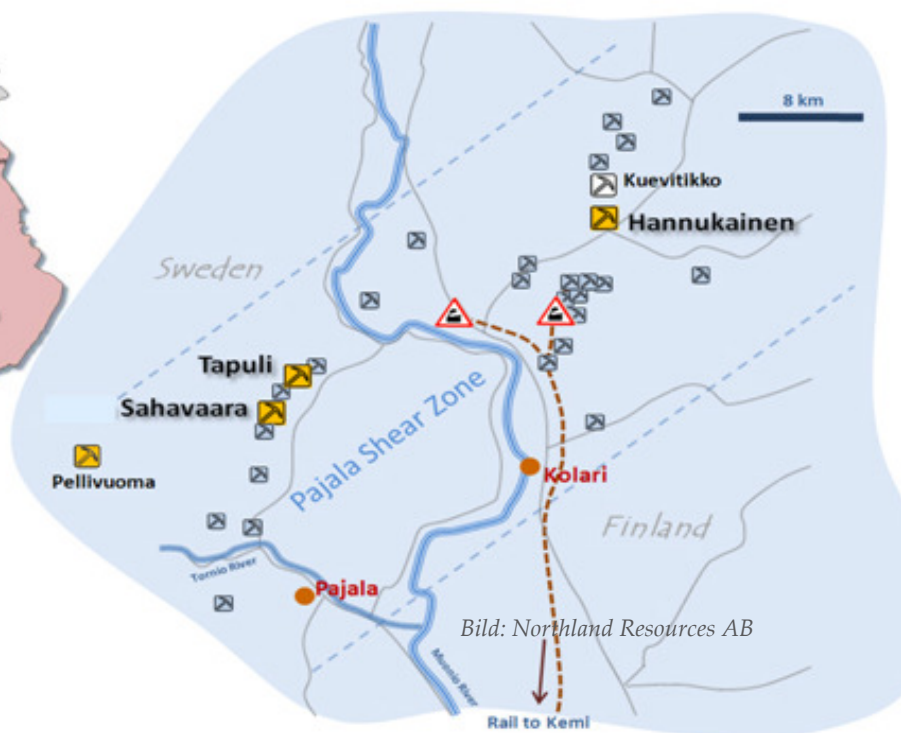

Bild: Northland Resources AB

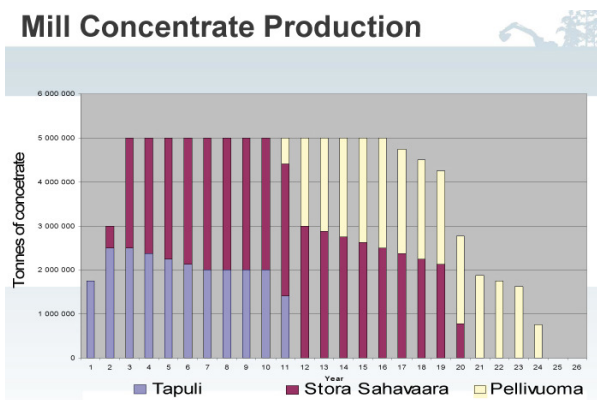
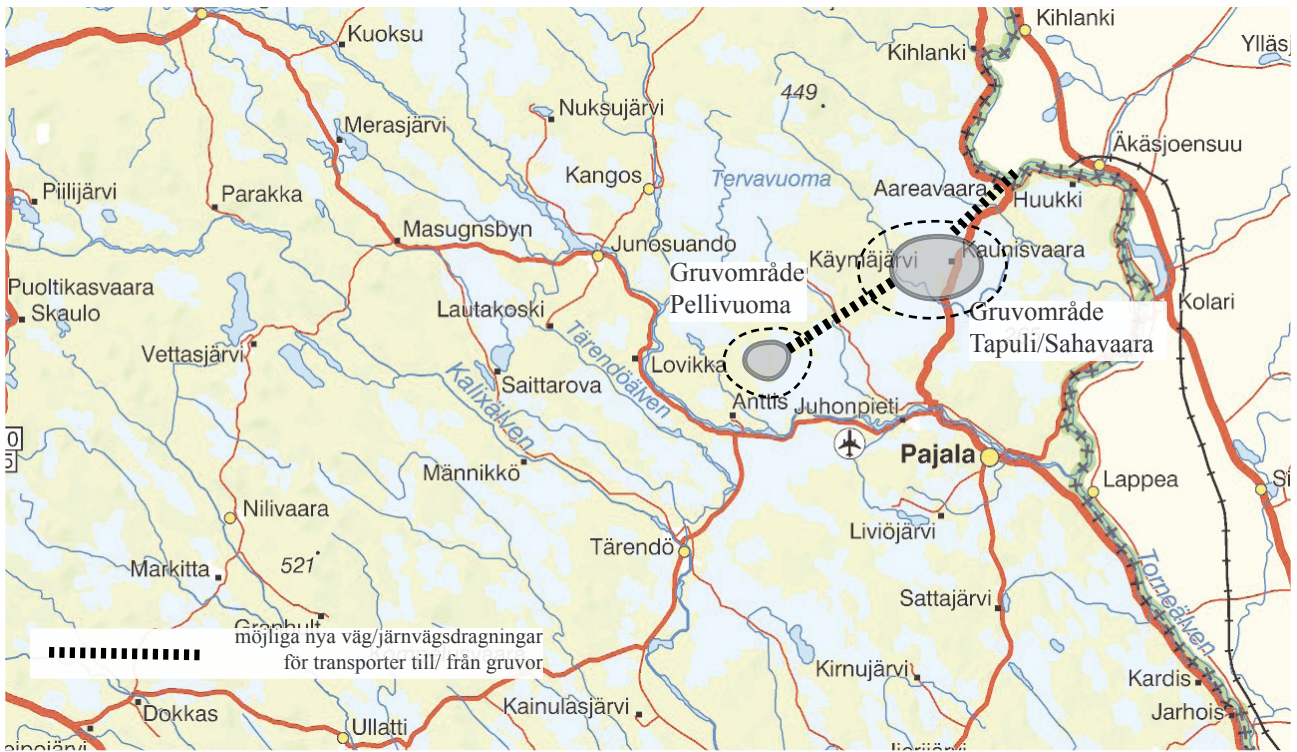

Bild: Northland Resources AB

När alla gruvorna är i produktion kommer stora markområden att tas i anspråk. Gruvområdena kommer att innehålla dagbrott, gråbergsupplag, krossanläggningar, anrikningsverk, klarningsdammar. I anslutning till gruvorna läggs industriområden. Mellan gruvområdena kommer att behövas vägförbindelser. Det finns också tankar om att vidareförädla sligen till pellets, då byggs pelletsverk.

I nuläget, hösten 2009, finns planer på utvinning enligt tabellen ovan. Det skulle innebära en brytning av de tre områdena under en period av 20-25 år. Utifrån erfarenheter från Kiruna, Malmberget och Aitik är det rimligt att anta att brytning kommer att ske under en längre period då nya fyndigheter kan komma att upptäckas.

De främsta störningarna från dagbrott är buller från sprängningar och transporter. Damning kan också förekomma och förebyggs med bevattning. Gruvorna i Tapuli och Sahavaara ligger nära byarna Kaunisvaara och Sahavaara som kommer att bli påverkade. För Tapuligruvan vid Kaunisvaara finns ett planprogram framtaget som redovisar förväntade effekter och konsekvenser av den nya gruvan.

Kommunen kommer att göra fördjupade översiktsplaner för gruvområdena för att hantera den sammantagna påverkan mer i detalj.

Viktiga frågor

- Hur kan ny infrastruktur ge mest nytta och minst störningar?
- Hur hanteras effekter på rennäringsen?
- Hur hanteras effekter för närboende?
- Hur hanteras effekter på natur- och kulturmiljöer?

Företag inom de största näringarna i kommunen

Sociala frågor

Kommunens målsättning

Planeringen ska syfta till att skapa förutsättningar för ett rikt socialt liv i en trygg miljö särskilt med tanke på barn och gamla.

Planförutsättningar

- Många små byar fördelade på stort område
- Ojämn befolkningsfördelning med många äldre
- Den lilla skalan, "alla känner alla"
- Gränskommun, möjlighet till samverkan med finska grannkommuner till exempel arbetskraftsutbyte
- Skog och natur viktiga sociala faktorer

Strategier

- Ta tillvara det positiva i stark lokal identitet och samtidigt vara öppen för omvärlden.
- Utveckla de möjligheter som finns med IT och webb

Utvecklingsområden

Närheten och småskaligheten i samhället innebär en trygghet i sig. "Alla känner alla" och anonymiteten i samhället är liten. Var man bor säger inget om vem man är och den traditionella uppdelningen i olika samhällsgrupperingar är påfallande liten. Det "lilla" samhället innebär också att kontakt- och beslutsvägarna mellan olika myndigheter, tjänstemän och hälso- och sjukvårdspersonal är korta.

Socialtjänsten vill bevara "det enkla samhället" och undvika onödig byråkrati. Samtidigt är det viktigt att hålla reda på vilket uppdrag olika verksamheter har, så att den enskilde inte tappas bort eller kommer i kläm.

Under 2009 - 2010 pågår ett intensivt kvalitetsarbete där målsättningen är att ha nöjda brukare, nöjd personal och en effektiv verksamhet.

Prioriterade områden

- Att ha en kunskapsbaserad verksamhet
- att ha ett förhållningssätt som stärker de personer som får stöd och service från socialtjänsten
- att uppmärksamma brister och ta lärdom
- att tillvarata engagemang hos brukare, anhöriga, personal

Socialtjänsten

Socialtjänstens vård och omsorg fokuserar på den enskildes starka och friska sidor, istället för att utgå ifrån att han eller hon är försvagad och i behov av hjälp.

Även om man är i behov av insatser från Socialtjänsten är man samma person som tidigare och man vill att andra ska se en som den man alltid har varit. Mötet med den enskilde präglas av en helhetssyn på hans eller hennes levnadsvillkor.

Socialtjänsten har ansvar för att kommuninvånarna får det stöd och den hjälp de behöver för att leva ett gott liv. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att alla kommuninvånare får en skälig levnadsnivå.

Barn och unga samt deras föräldrar

I Pajala kommun finns ett levande samarbete mellan socialtjänsten, skolan, BUP och polisen och man kan snabbt fånga upp företeelser som behöver särskild uppmärksamhet.

För Familjerådgivning anlitas personal med särskild kompetens från närliggande större kommuner. I Pajala finns en samverkansgrupp som arbetar med Kvinnofridsfrågor.

Äldre människor

Äldreomsorgen är utformad så att äldre i alla delar av kommunen omfattas av samma omsorgs- och servicenivå. En väl utvecklad hemtjänst i alla byar med nattberedskap, möjliggör för äldre att bo kvar hemma så länge det är möjligt.

Det finns särskilda boenden i Korpilombolo, Tärenkö, Junosuando och i Pajala tätort för äldre som inte längre kan bo kvar hemma.

I kommunen finns fyra gruppboenden för 8 – 10 brukare med demenssjukdom.

Rönngårdens gruppboende i Tärenkö utsågs år 2005 av Demensförbundet till "Sveriges bästa omvårdnadsteam inom demensvård". År 2008 tilldelades Rönngårdens gruppboende Norrmejeriers stipendium, som delas ut till "personer eller projekt som bidragit till något gott för Norrland". 2009 tilldelades Rönngårdens tidningen Äldreomsorgs Värdegrundpris.

Människor med funktionshinder

En meningsfull vardag är en förutsättning för ett gott liv och socialtjänsten erbjuder daglig sysselsättning för alla personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning.

I kommunen finns tre små särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning.

Missbrukare

Missbruksvård bedrivs genom en öppenvårdsmottagning. Ett nära samarbete finns med Pajala vårdcentral.

Brottsoffer

Socialtjänsten erbjuder medling mellan den som utsatts för brott och den som begått brott, om denne är under 21 år.

Socialtjänsten har ett nära samarbete med Kvinnojouren och Brottsofferjouren (BOJ).

Nätverket för Kvinnofrid erbjuder råd och stöd till kvinnor och deras familjer.

Samverkan

De intresseorganisationer som har verksamhet i kommunen har också representanter i det Kommunala Handikapp- och Pensionärsrådet (KHR-KPR) vars ordförande tillika är Socialnämndens ordförande.

Socialtjänsten samverkar med studieförbund, ideella organisationer och kyrkan genom sociala aktiviteter, Träffpunktsverksamhet, avlösning, ledsagning, information etc.

Service

Det sociala nätverket är ofta starkt i byarna och många vill bo kvar i sin hemby.

För att hålla även de mindre byarna levande ger Länsstyrelsen och kommunen i dagsläget stöd till varubuss och hemsändningsservice. I vissa fall finns det möjlighet att erhålla bidrag för privata utfartsvägar för snöröjning.

Hälso- och sjukvård

Landstingets målsättning

Pajala vårdcentral ska med god tillgänglighet, kontinuitet och bred kompetens vara den självklara första instansen och basen för hälso- och sjukvården för Pajala kommuns invånare.

Pajala vårdcentral har förstahandsansvaret för kommuninvånarnas behov av hälso- och sjukvård dygnet runt. Verksamheten är organiserad utifrån ett områdesansvar. Prioriteringsprincipen är vägledande. De svårast sjuka tas alltid om hand först oavsett vilket område man tillhör.

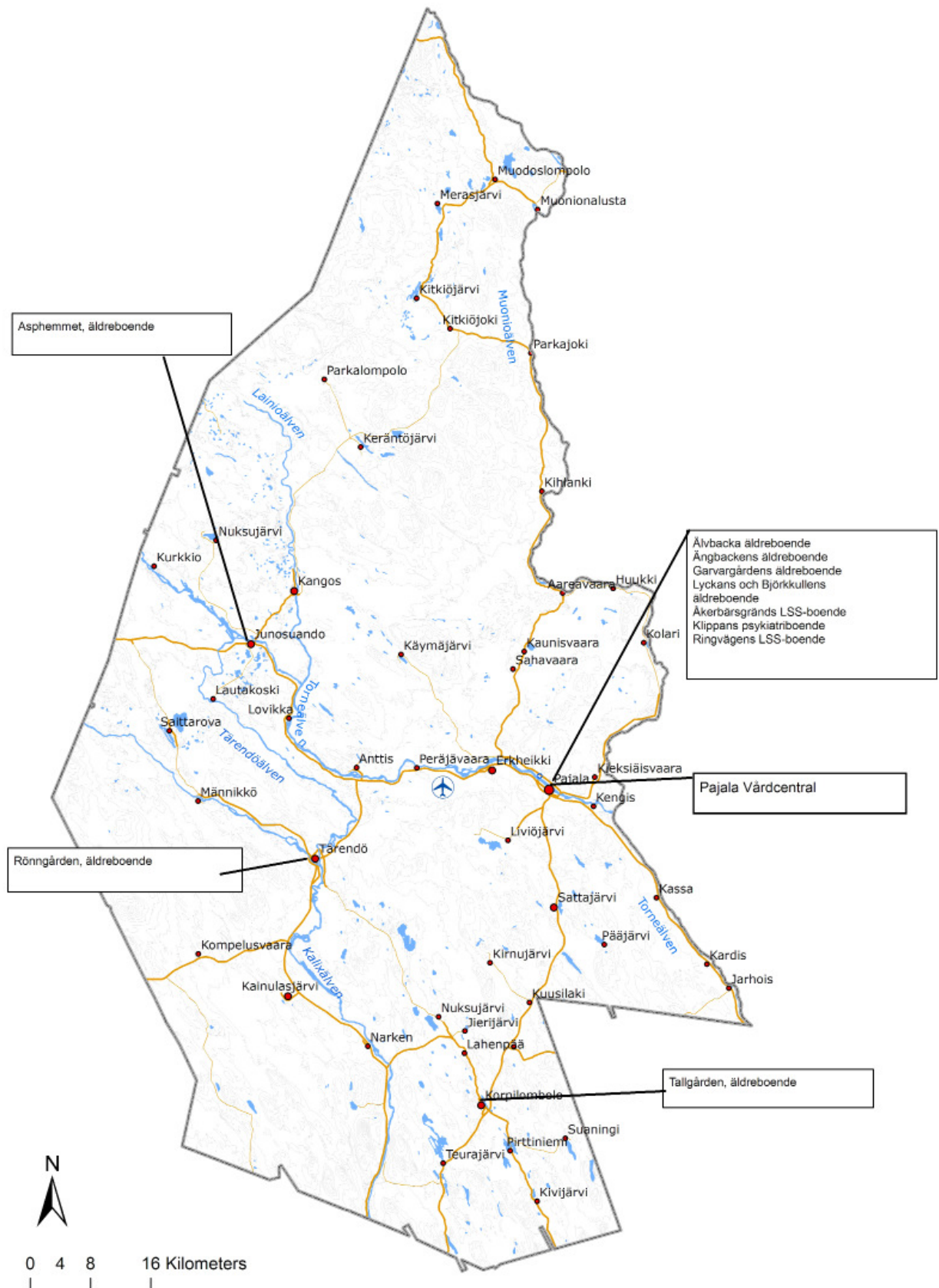
Vårdcentralen ska utifrån prioriteringsprinciperna svara för allmänmedicinsk diagnostik, röntgen, laboratorieanalyser, behandling, omvårdnad, individriktat förebyggande arbete, rehabilitering och habilitering som inte kräver sjukhusens resurser och kompetens. Vårdcentralen erbjuder ett brett utbud av hälso- och sjukvårdstjänster där olika yrkeskategorier samverkar för att ge pajalaborna en god vård.

Verksamheterna ska bedrivas med minsta möjliga miljöbelastning och resursförbrukning. Miljöarbetet ska integreras i den ordinarie verksamheten och utgå från landstingets planer och det miljöpolitiska programmet samt kommunala miljöregler.

*Dans på Rönngården. Dagens tema är "Så var det förr".
Foto: Siv Kero*

Särskilda boenden för äldre och funktionshindrade

Skydd mot olyckor

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten i Pajala kommun är organiserad med en räddningsstyrka som är lokaliserad i Pajala. Räddningsvärn finns i Tarendö, Junosuando och Muodoslompolo. Räddningstjänsten har ett välutvecklat samarbete med grannkommunerna både på svenska och finska sidan. Släckavtal finns med Finska räddningstjänsten i Muonio kommun och Kolari kommun. Släckavtal finns även med Överkalix kommun.

Kommunens räddningstjänst leds från huvudstationen i Pajala. Den politiska ledningen utövas av Plan- och Miljönämnden som fungerar som räddningsnämnd. Räddningstjänsten är indelad i två huvudinriktningar, den förebyggande och den operativa. Som fristående del finns även sotningsväsendet.

Dimensioneringen av räddningstjänsten bygger på riskanalys av vad som kan tänkas hända inom kommunen. Denna har sedan utgjort grunden för handlingsprogramet som fullmäktige fastställde i juni 2008.

Inom den förebyggande räddningstjänsten ingår brandsyner, tillsyn av brandfarliga varor, extern utbildning och information, byggnadstekniskt brandskydd, riskbedömningar och samhällsplanering m.m. Det är räddningsnämnden som är myndighet inom det förebyggande arbetet och alla beslut i till exempel brandsynerärenden fattas på delegation från räddningsnämnden.

Räddningstjänstens grundbemanning garanterar inte att livräddning med rökdykare ur brinnande bostäder alltid kan göras. Den egna förmågan och tekniska system kommer därför under överskådlig tid att ha mycket stor betydelse för den enskildes säkerhet oavsett om man vistas i eget boende eller på hotell.

Gruvetablering

Den tilltänkta gruvetableringen medför att riskerna för olyckor kommer att öka exempelvis trafikolyckor, brand i byggnad. En ökning av antalet Farligt Gods-transporter innebär naturligtvis också en ökad olycksrisk. Det förväntas uppstå ett stort behov av vidareutbildning av personal, stora investeringar av fordon och övrig utrustning.

Pajala brandstation

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Utbildning

Kommunens målsättning

Att hålla en hög kvalitet beträffande skola/ utbildning inom kommunen samt att verka för att eftergymnasiala utbildningar som är anpassade till den lokala arbetsmarknaden finns tillgängliga.

Utbildning från förskola till vuxenutbildning

Förskola, grundskola och skolbarnsomsorg

Pajala kommuns barn- och utbildningsorganisation håller hög kvalitet. Organisationen för verksamheterna tar hänsyn till de geografiska förutsättningarna. I jämförelser kan utläsas att resurserna som ställs till förfogande överstiger riksgenomsnittet och att elevresultaten mätt i betyg är högre än betygssnittet i landet.

I Pajala centralort finns i augusti 2009 fyra förskolor. Härutöver finns förskolor i Korpilombolo, Tärendö, Junosuando och Sattajärvi. I Kangos bedrivs förskola i egen regi. Trots det begränsade elev- och barnantal finns sex grundskoleenheter samt två friskolor i kommunen. Skolbarnsomsorg finns i anslutning till alla grundskolor såväl kommunala som fristående.

Barn från Lillskogens förskola Foto: Lillskogens förskola

Skollokalerna i kommunen har överlag en god standard. Pajala kommun har prioriterat resurser så att barn och elevers pendlingsavstånd har begränsats. Kommunen har tagit bredbandstekniken i sin tjänst för fjärrundervisning i grundskolan. Möjligheter att förlägga undervisning utanför klassrummet är god i hela kommunen och skolorna driver, under 2009, med hjälp av andra finansierare tre lägerskolanläggningar.

Särskola

För särskolans elever planeras verksamheten i hög grad utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Kultur- och utbildningsnämnden ställer ett antal skolformsövergripande resurser till förfogande. Dessa resurser nyttjas såväl av de kommunala enheterna som av friskolorna.

Gymnasieskola

Gymnasieverksamheten i Pajala kommun kommer att från och med januari 2010 att skötas av Lapplands kommunalförbund. Samarbetet mellan Kiruna, Gällivare, Jokkmokk i Lappland Gymnasium är ett resultat utav att samtliga kommuner vill möta elevminskningen med ett fortsatt stort utbildningsutbud.

Ett attraktivt utbildningsutbud har särskilt stor betydelse för att Pajala kommun skall kunna ta emot större inflyttning i samband med gruvnäringens utvecklingen.

Vuxenutbildning

Det finns kommunala vuxenutbildningar med både grund- och gymnasial nivå samt Svenska för invandrare i kommunen. Utbildningsplanen är flexibel och utgår från individens behov. KomVux verksamheten i Pajala kommun kommer att från och med juli 2010 att övertas av Lapplands kommunalförbund, om erforderliga beslut tas.

Pajala kommun är utsedd till en av Sveriges mest framgångsrika skolkommuner 2009.

Högre utbildning och kompetensförsörjning

Högre utbildningsutbud

Högskoleenheten i Pajala kommun kommer att från och med i juli 2010 att övergå i Lapplands kommunalförbund (LKF, en samverkan mellan Pajala, Gällivare, Jokkmokk och Kiruna kommun), under förutsättning att erforderliga politiska beslut tas.

Tillgängligheten till högre utbildning är idag relativt god i Pajala kommun till följd av att universitetsutbildningar utlokaliserats till orten, men också för att utbudet av distansutbildningar på högskolenivå generellt sett har ökat.

Kommunens lärcentrum Kunskapssmedjan är en mötesplats för studerande på distansförlagda högskoleutbildningar och kvalificerade yrkesutbildningar, men här finns även elever som går på Komvux och gymnasieskolans vårdutbildningar. Kunskapssmedjan serverar idag studenter från många olika universitet och högskolor, även om de flesta är inskrivna vid Luleå tekniska universitet och Umeå universitet. Majoriteten av studenterna är kvinnor.

I högskoleenhetens uppdrag ingår att marknadsföra och informera om kommande utbildningar och inventera behovet inför nya utbildningssatsningar. Genom att erbjuda ett brett utbud av högskoleutbildning anpassat till det kompetensbehov som finns på kort och lång sikt hos arbetslivet och enskilda ska Lapplands kommunalförbund vara motor för tillväxt och utveckling.

Visionen är att LKF ska vara en av de främsta aktörerna i landet inom distansutbildning. Framledes finns även ett mål att utveckla yrkeshögskoleutbildningar.

Videosändning

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Specialiserad utbildning

God kompetensförsörjning är betydelsefull för att skapa ett väl fungerande näringsliv och en väl fungerande region. Möjligheter behöver finnas för både gruvnäringen, andra företag och offentliga sektorn att rekrytera personal med erforderlig kompetens.

Northland Resources AB har preliminärt bedömt att de har ett rekryteringsbehov på ungefär 1 800 personer över fyra års tid med preliminär start 2010 (tidpunkten beror på tillståndspröven). Delar av detta behov måste fyllas av redan utbildad personal utifrån, resterande delar kan komma att rekryteras lokalt genom specialiserad utbildning.

En samverkansgrupp mellan LKF och de stora företagen i regionen (Northland Resources AB, LKAB, Boliden AB, Vattenfall AB och Företagarna) har tagit fram en flerårig plan för ingenjörsutbildningar som branschen behöver.

Tillsammans med bland annat gruvbolagen och Lappia, en finsk utbildningsanordnare, har ett samarbete inletts för att identifiera behov, planera och genomföra erforderliga högskole- och yrkesutbildningar. LKF och Lappia ansvarar tillsammans för Interregprojektet Meän Koulu som startades upp i början på 2009. Inom projektets ram kommer kortare utbildningar förmedlas till Pajala, Gällivare, Kiruna och de finska kommunerna. LKF jobbar på liknande sätt för att stärka även andra områden till exempelvis besöksnäringen.

Utöver de satsningar som görs på högre utbildning kommer det att behövas yrkesutbildningar till exempelvis maskinförarutbildning. Det är också av vikt att det finns bra möjligheter att läsa upp gymnasiebetyg.

Kommunalt ställningstagande

Skapa strategier för hur kvalitét samt bredd inom skola/utbildning kan upprätthållas.

Kultur och idrott

Kommunens målsättning

Med kultur och idrott avses såväl vardagskulturens traditioner och levnadsstil, såväl som utövande konstarter och idrotter. Dessa är ett viktigt kitt som håller samman samhället och skapar utveckling, trivsel och god hälsa bland medborgare och näringsliv. Därför bör utövande av kultur och idrott stimuleras och främjas.

Kulturverksamhet

I Pajala finns stora möjligheter till en innehållsrik fritid. Fritidsanläggningar vidmakthålls i kommunens olika delar. Exempelvis finns sporthallar på fem orter. Pajala centralort har två sporthallar, en islada, ett ridhus och konstgräsfotbollsplan. Badhus finns på fyra orter. Pajala centralort har fritidsgård kombinerad med badhus och café. Fotbollsplaner, både grus och gräs, finns i olika delar av kommunen. I hela Pajala kommun finns fina motions- och elljusspår.

Här finns även kulturskola, biograf, bibliotek med filialer och Laestadiusmuseet.

Kommunen har en aktiv föreningsflora med olika intresseinriktningar inom idrott och kultur. Pajala kommun är förvaltningsområde för två inhemska minoritetsspråk, meänkieli och finska.

Skidåkning i Kangos Foto: Monika

Tornedalsteatern har sitt säte i kommunen. Tornedalsteatern gör föreställningar där språket meänkieli är en viktig beståndsdel.

Samverkan inom kultur- fritidsområdet bedrivs med kommunerna inom kraftfält norr, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk. För att stärka och utveckla samarbetet på kulturområdet i Tornedalen verkar Pajala kommun i Tornedalsrådets kulturgrupp. I samverkan med norrbottens läns landstings kultur och utbildningsdivision får kommunen del av regionens utbud.

Konstgräsfotbollsplan Foto: Pajala kommun

Volleyboll i rian Foto: Pajala kommun

Kommunalt ställningstagande

Skapa strategier för hur kultur och idrott kan främjas.

Festivaler

I Pajala kommun arrangeras festivaler under samtliga årstider.

- *”Meän festivaali” arrangeras under midsommarhelgen.*
- *Pajala marknad med anor från sent 1700-tal infaller i juli månad.*
- *Römppäviikko är höstfestivalen med ett kulturarv, har utvecklats till att numera koppla till en näringslivsvecka med teman.*
- *European Festival of the night pågår under två veckor i början av december och innehåller musik, konst, teater m m under årets mörkaste tid.*
- *Norrskensfestivalen infaller i februari. Då hälsas nya kommunmedborgare välkomna.*

Marknad

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Turism och rekreation/fritid

Kommunens målsättning

Främja förutsättningen för rekreation och ökad turism inom kommunen.

Planförutsättningar

Under 2009 är ungefär 150 personer sysselsatta inom besöks- och turistnäringen, merparten är kvinnor.

Pajala kommun har ett brett utbud av upplevelse- och naturturism. 2009 finns ett tiotal turistföretag, varav alla är småskaliga och flertalet har riktat in sig på äventyrsturism. I Pajala centralort driver tre olika företag förmedling och försäljning av resor och turistarrangemang.

Pajala kommun har genom satsning på Pajala flygplats redan förberett sig för expansion av näringslivet, besökare till näringslivet och tung flyg- godstrafik och ökade turistflöden.

Närheten till Ylläs skidanläggning på finska sidan har möjligheter för besöksnäringen även i Pajala. Förbättrade vägar och planerad ny bro över Muonio älv (mellan Huuki på svenska sidan och Äkäsjokisuu på finska sidan) förbättrar tillgängligheten till Ylläs.

En framtida befolkningsökning kommer att innebära en större efterfrågan på restaurang- och hotelltjänster. Det kommer att uppstå behov av ett större hotell i centralorten med attraktivt läge kompletterat med mindre hotell/stugbyar runt i kommunen.

Hotell i centralorten Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Draghundar i Kangos Foto: Monika Lund

Jakt, fritidsfiske och övrigt friluftsliv

Torne-, Lainio-, Tärendö-, Muonio- och Kalixälven har ett stort utbud av fiskeupplevelser. Torne-, Muonio- och Kalixälvar är angivna som svenska riksintressen för friluftsliv ur aspekterna naturstudier, båtsport, kanotpaddling och fritidsfiske. Sjösystemen vid Kangos och Junosuando har fina ädelfiskbestånd.

Andra attraktioner är hjortronplockning på kommunens stora myrar, vandring i vildmarken, småvilt- och älgjakt.

Närheten till skidbackar och det stora utbudet av längdskidåkningsspår erbjuder stora rekreativomöjligheter vintertid.

Kommunalt ställningstagande

Identifiering/kartläggning av viktiga förutsättningar/möjligheter till en mer utvecklad turismnäring samt utarbetande av strategier för att uppnå detta.

Vatten och avlopp

Kommunal målsättning

Vatten och avloppsverksamheten inom kommunen ska bedrivas effektivt och kundinriktat.

Planförutsättningar i Pajala

Pajala kommuns geografiska storlek och glesbefolkade områden medför att kommunen 2009 har ungefär 80 VA-anläggningar lokaliserade runt om i kommunen. Anläggningar har i dagsläget en överkapacitet för framtida inflyttning till kommunen förutom Pajala centralort. Vattenverket i Pajala centralort har kapacitet för ytterliggare 400 abonnenter medan reningsverket ligger nära kapacitetsgränsen.

Vatten

I kommunen finns 26 stycken vattenverk som försörjer tätorterna samt byarna i kommunen med färskvatten. Det minsta verket försörjer endast fyra abonnenter med vatten. Vattentäkterna består av grundvattentäkter, borrade brunnar dominerar men även grävda brunnar används.

I Lahnajärvi används en kalkkälla för vattenförsörjningen. Pajala centralort har den största vattentäkten/vattenverket med ungefär 1900 abonnenter samt en produktion av 600m³/dygn av färskvatten.

Pajala kommuns vattenanläggningar

Vattenverk med fler än 200 abonnenter	Produktion m ³ /dygn
Junosuando, Kangosfors, Korpilombolo, Pajala, Tärendö kyrkby	1030 m ³ /dygn
Vattenverk med färre än 200 abonnenter	Produktion m ³ /dygn
Erkheikki, Jierijärvi, Kainulasjärvi, Kardis, Kaunisvaara Norra, Kihlangi, Kitkiöjärvi, Kivijärvi, Kompelusvaara Södra, Lahdenpää, Lahnajärvi, Muodoslompolo, Narken 1 Norra, Narken 2 Södra, Ohtanjärvi, Saittarova, Sattajärvi, Teurajärvi, Tärendö Aittamaa, Paharova	340 m ³ /dygn

Avlopp

Kommunens avloppsreningsverk använder mekanisk, kemisk samt biologisk rening. Dominerande är mekanisk rening i kombination med kemisk rening eller markbädd. Verken är byggda under 70-80-talet och arbete pågår för att höja statusen på anläggningarna samt förbättra reningsprocessen. Pajala centralort har ett avloppsreningsverk där 1900 abonenters avloppsvatten renas. Reningen består av mekanisk samt kemisk rening. Kommunen omhändertar dessutom avloppsslam från enskilda avloppsanläggningar.

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Pajala kommuns avloppsanläggningar

Reningsverk med fler än 200 abonnenter
Junosuando, Kangosfors, Korpilombolo, Pajala, Tärendö kyrkby
Reningsverk med färre än 200 abonnenter
Erkheikki, Jierijärvi, Kainulasjärvi, Kardis, Kaunisvaara Norra, Kihlangi, Kitkiöjärvi, Kivijärvi, Kompelusvaara Södra, Lovikka, Lahdenpää, Lahnajärvi, Muodoslompolo, Narken 1 Norra, Parkalompolo, Saittarova, Sattajärvi, Teurajärvi, Tärendö Aittama, Paharova

Renhållning

Kommunal målsättning

Renhållningsverksamheten ska bedrivas effektivt och kundinriktat.

Planförutsättningar

Enligt 15 kap. 11§ MB skall varje kommun upprätta en renhållningsordning med tillhörande avfallsplan. En ny renhållningsordning samt avfallsplan tas i bruk under 2010.

I Pajala kommun finns miljöstationer, återvinningscentraler och återvinningsstationer på olika orter. Skillnaderna mellan dem är följande:

Återvinningsstation

Här lämnas förpackningar av glas, hårdplast, metall och kartong men även tidningar och övriga trycksaker. I kommunen finns ett antal återvinningsstationer som bekostas och sköts av FTI (Förpacknings- och tidningsinsamlingen). Dessutom har kommunen ytterligare 11 återvinningsstationer utplacerade i större byar. Dessa ägs och förvaltas av kommunen via entreprenörer som ombesörjer tömningar, plogning och städning.

Återvinningscentral

Här lämnas hushållets grovavfall som sorteras som metall, träavfall, övrigt brännbart och deponirest. Med grovavfall menas: Avfall som till storlek eller karaktär inte lämpar sig att lämnas i hushållets vanliga kärl, exempelvis möbler, metallskrot, trädgårdsavfall, bygg- och rivningsavfall, porslin, dricksglas, keramikföremål mm. I den kommunala taxan för hushåll så ingår inlämning av grovavfall och farligt avfall till ÅVC.

På återvinningscentralen tas grovavfall emot från företag mot avgift. Återvinningscentralerna finns utplacerade på fem orter i kommunen: Pajala, Korpilombolo, Tärendö, Kangos och Muodoslompolo.

En ny återvinningscentral har uppförts under 2008-2009 i Pajala centralort.

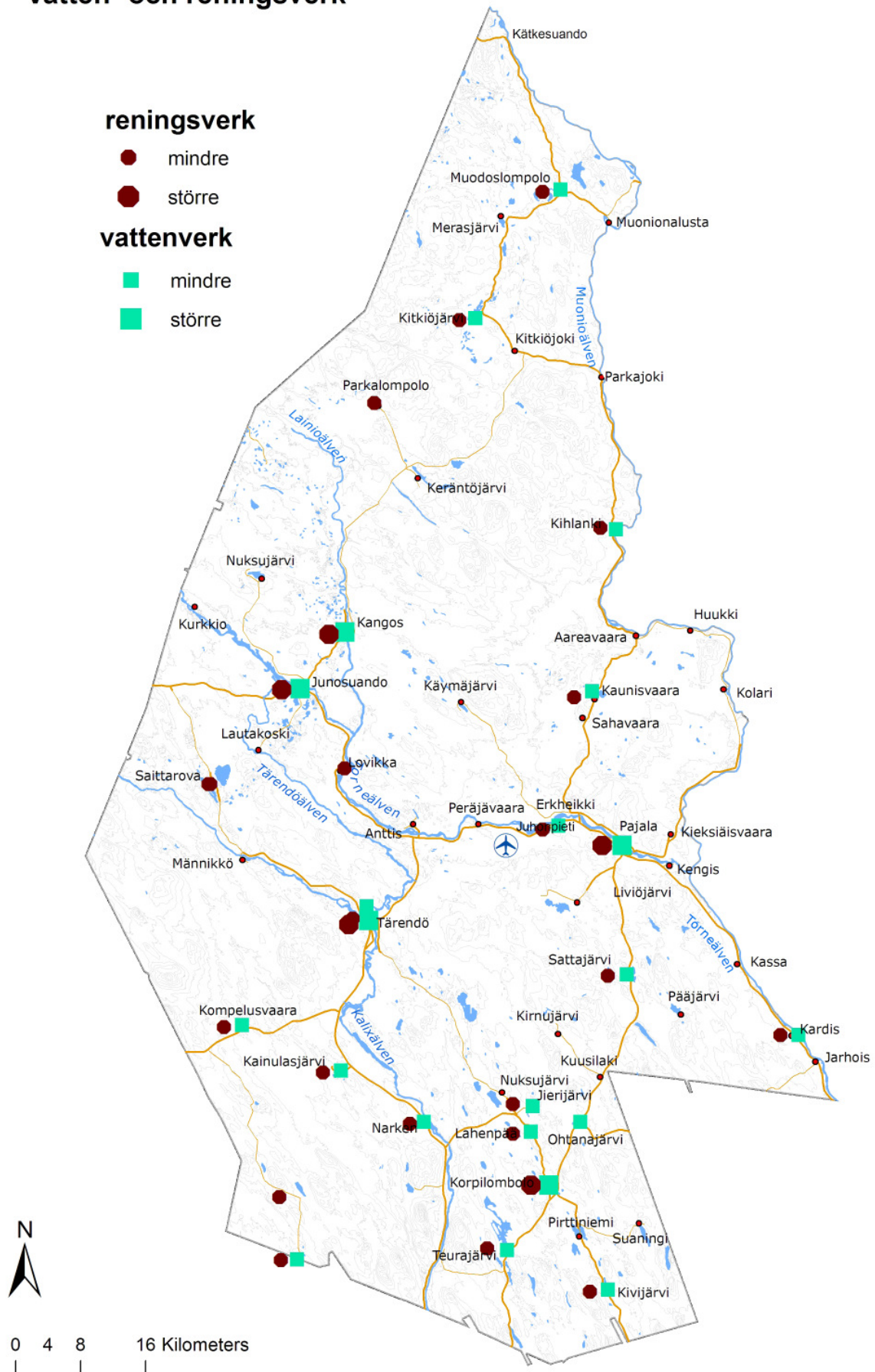
Miljöstation

Här lämnas så kallat farligt avfall, exempelvis spillolja, bekämpningsmedel, färgrester och även elektronikavfall, det vill säga allt som drivs med el eller batteri. Miljöstationer finns vid varje återvinningscentral.

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Vatten- och reningsverk

2.7 ALLMÄNNA INTRESSEN

Kulturmiljövård

PLAN - OCH BYGGLAGEN

3 kap. 1 § Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- kulturvärden på platsen.

3 kap 10 § Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess värden tas till vara.

3 kap 12 § Byggnader som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.

3 kap 13 § Byggnaders yttre skall hållas i vårdat skick. Underhållet skall anpassas till byggnadens värde samt till omgivningens karaktär.

Byggnader som avses i 12 § skall underhållas så att deras särart bevaras.

Kommunal målsättning

Att tillvarata och utveckla kulturmiljövärden inom kommunen.

De värden som finns i miljöer och byggnader är av många olika slag. Dels finns ekonomiska värden, investeringar i form av arbete och material. Dels finns bruksvärden, upplevelsevärden, kunskapsvärden, historiska värden, antikvariska värden. Det finns också värden för lokal identitet och upplevelsen av sammanhang. Vackra intressanta miljöer har också ett ekonomiskt värde i form av attraktivitet, det kan vara för turist- och besöksnäringen eller i form av försäljningsvärden. Sammantaget representerar de byggda miljöerna värden som måste förvaltas så de inte försvinner.

Unika miljöer har ofta skydd i form av bevarandeplaner, riksintressen eller skydd i detaljplan. Värdefulla "vardagsmiljöer" har sitt skydd i form av kunskap och engagemang hos ägare och förvaltare.

Kulturresevat

Sedan 1999 kan Länsstyrelsen inrätta kulturresevat för att bevara värdefulla kulturmiljöer. Kulturresevatena kan röra såväl odlingslandskapet som samiska kulturmiljöer eller områden som vittnar om t ex industriell användning.

Planförutsättningar kulturvård

Miljöer och byggnaders kulturvärden berättar om sin tids samhälle, byggnadstradition, arkitekturideal och livsbetingelser i stort. Länsstyrelsens kulturmiljöfunktion har utarbetat ett kulturmiljöprogram för Norrbotten. För Pajala finns följande 21 objekt redovisade.

Akamella - är en unik begravningsplats på gränsen mellan Sverige och Finland.

Anokangas - har lång kontinuitet i utnyttjandet för renskötseln. I det vackra naturlandskapet finns sedan mycket lång tid en höstsamlingsplats för skogssamerna. Inom området finns äldre samiska härdar, kåtatomt, boplatsgropar, fångstgropar och ett modernt rengärde.

Erkheikki/Juhonpieti - är en kulturmiljö med lämningar från förhistorien som t.ex. boplatssvallar, boplatsgropar och kokgropar och även samiska lämningar. Till området hör också en välhövad slättermyr med ett stort antal lador och någon slätterkoja.

Hirvirova - är en bild av ett skogssamiskt sommarviste på en skogsbevuxen udde invid en myr. Här finns näverkåta och timmerhage med fångstarmar.

Juppukka - är ett världsarv genom att vara en av mätpunkterna i Struves triangelmätning av jorden i början av 1800-talet.

Karnevaara - är en kolonistby från 1920-talet med ett typiskt läge i en västsluttning intill myrmarker.

Kengis - är länets äldsta järnbruk anlagd under 1600-talet.

Kitkiöjärvi - är en mindre, välbevarad jordbruksby med stark koppling till skogsbruket.

Kiuhtisjärvi - här finns rikligt med lämningar från stenåldern och efter äldre renskötsel och skogsbruk.

Kolko - visar exempel på den moderna skogsrenskötselns miljöer.

Kätkesuando - är en radby med bevarad bystruktur och ett odlingslandskap med många äldre drag kvar.

Lovikka - är en jordbruksby som grundades på 1600-talet. På östra sidan om älven ligger en gammal åkeryta med röjningsrösen. Odlingslandskapet är välhävdad och förutsättningar för valet av plats för bosättning är lätt att förstå.

Merasjärvi - från förhistorisk tid finns lämningar som stenåldersboplatser, boplatsvallar och kokpropar. Samerna har också nyttjat området vilket härdområdet visar. Som jordbruksby är Merasjärvi däremot relativt ny, anlagd 1819.

Männikkö - är en av de bäst bevarade älvradsbyarna i länet. Byn har mycket av sin ålderdomliga karaktär kvar såväl gårdslägen, gårdsgruppering och bebyggelsebestånd som i odlingslandskap.

Pajala - Laestadiuspörtet och museet i den gamla prästgården berättar om Lars Levi Laestadius liv.

Palokorva - var en av de masugnar som hörde till Kengisverken och som anlades under 1700-talet.

Pyöreänoja - är en slättermyr som fortfarande nyttjas för slätter. Ett representativt och unikt exempel på att denna typ av fodermark så vanlig i Norrbotten framför allt under 1800-talet.

Rautorimpi - är ett skogssamiskt viste med restaurerad näverkåta och timmerhage.

Sattajärvi - är ett tydligt exempel på en tornedalsk skogsby med bebyggelse som ligger högt uppe i en sluttning och har odlingsmarkerna ner mot sjön. Bebyggelsen är blandad med inslag av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som tornedalsgårdar, aittor och fähus med pyramidtak.

Smugglarstigen - är en välbevarad stig som berättar om smuglingen under krigsåren i gränslandet mellan Finland och Sverige.

Tärendö - har en blandad bebyggelse alltifrån äldre gårdsgrupper med tornedalsgårdar och ekonomibyggnader över egnahemsbebyggelse till moderna villaområden. Odlingslandskapet är till största del hävdad och nyttjas framför allt för bete och slätter.

Kommunalt ställningstagande

Att tydliggöra, identifiera kulturmiljövärden samt beskriva strategier för hur dessa kan tillvaratas och utvecklas.

Tärendö Foto: Tomas Calla

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN

Planens påverkan av kulturmiljön är främst avgränsat till utvecklingzonerna för turism eftersom den följer älvarna. Där kan okänsligt inpassad ny bebyggelse och vägbyggen påverka kulturmiljön.

EFFEKT

Avseende vindkraftsetableringar handlar effekten mer om att de kulturmiljöer som också är knutna till landskapet påverkas, både av skogsavverkning för tillhörande vägar och ledningar, och av kraftverksbyggen.

KONSEKVENS

Planen bedöms medföra små eller inga konsekvenser för riksintresse kulturmiljö. För kulturmiljön i övrigt kan konsekvenserna lokalt bli måttliga till stora beroende på ingreppens omfattning och kulturlämningarnas "värde".

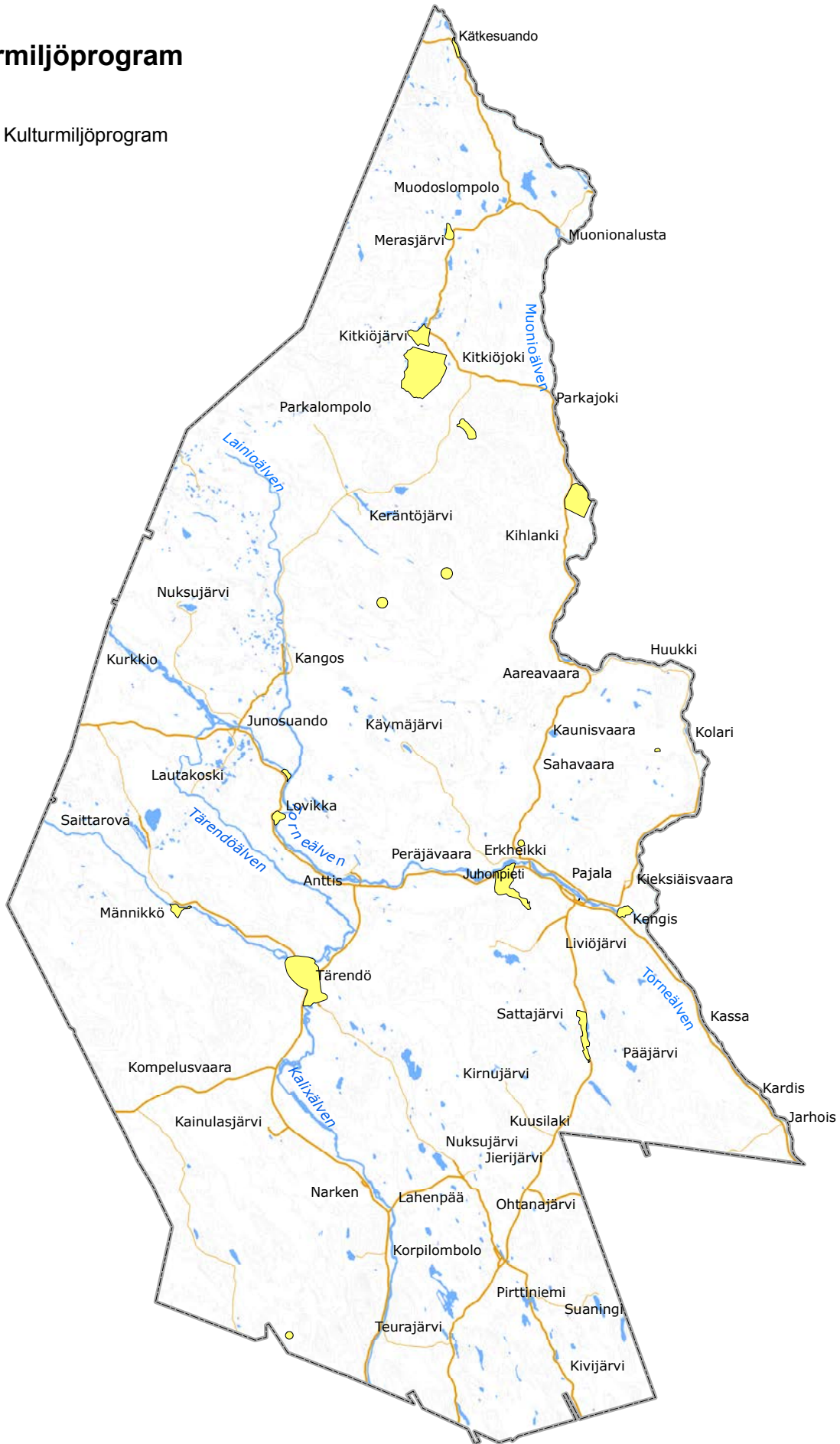
ÅTGÄRD

Ytterligare åtgärder behandlas i samband med fortsatt planering, till exempel behövs mer ingående studier göras av utredningsområdena för vindkraft.

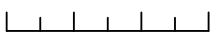
För närvarande pågår en översyn av trafiksituationen kring centralorten och gruvområdet avseende de förändringar som gruvetableringen väntas medföra, bl a med avseende på kulturmiljön.

Kulturmiljöprogram

 Kulturmiljöprogram

0 3 6 12 18 Kilometers

Naturvård

Kommunal målsättning

Naturmiljöerna i kommunen med älvar, skog och myrar är värdefulla och delvis riksintressanta tillgångar, vilka bör bevaras för framtida generationer.

Planförutsättningar naturvård

Norrbottnens natur är en ovärderlig tillgång för länet. Länsstyrelsen i Norrbotten är den regionala naturvårdsmyndigheten och har länsansvaret för naturvårdsfrågor. De har till uppgift att se till att naturen med dess innehåll av växter och djur vårdas och bevaras för framtida generationer.

Torne- och Kalix älvar hör till Europas största utbyggda älvområden. Längs älvdalen finns behov av att skydda naturvärden och kulturmiljöer och landskap. Samtidigt är stränderna en värdefull resurs med stora utvecklingsmöjligheter.

Den rena miljön i området är en gemensam och värdefull tillgång. Området belastas förhållandevis lite av surt nedfall och halten av både tungmetaller och organiska miljögifter uppnår relativt sällan skadliga nivåer.

Allmänna intressen för naturvärden

Det finns ett flertal olika former för naturskydd i Sverige.

Nationalparker

Det är regeringen som beslutar om bildandet av nationalparker och marken i en nationalpark ägs alltid av staten. Naturvårdsverket meddelar föreskrifter för samtliga nationalparker.

Natura 2000

För att skydda natur, vilda djur och växter har EU skapat ett nätverk, Natura 2000. Nätverket består av värdefulla naturområden som medlemstaterna har ansvar för att skydda för framtiden. I och med anslutningen till Europeiska unionen har Sverige accepterat att delta i arbetet med att etablera detta nätverk. Inom naturvårdsområdet utgör Natura 2000 EU:s viktigaste bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden.

Naturresevat

Länsstyrelsen eller kommunen beslutar om bil-

dande av naturresevat. Marken i ett naturresevat kan dock ägas av andra än staten. Bestämmelserna i resevaten är mycket varierande. Det man får göra med stöd av allemansrätten är oftast tillåtet även inom naturresevaten.

Naturminnen

Naturföremål som exempelvis stora, gamla eller speciellt utformade träd eller små växtlokaler, kan bevaras för framtiden genom att avsättas som naturminne. Länsstyrelsen bildar naturminnen enligt 7 kap 10 § i miljöbalken och då skyddas själva naturföremålet samt ett lämpligt stort omgivande markområde.

Naturvårdsavtal

Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen kan skriva naturvårdsavtal med markägare för att skydda natur. I skogsmark ansvarar framförallt Skogsstyrelsen.

Biotopskyddsområde

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen kan skydda områden som biotopskyddsområden. Skogsstyrelsen ansvarar för biotopskydd i skogsmark medan Länsstyrelsen framförallt ansvarar för andra miljöer.

Fågelskyddsområden

Länsstyrelsen bildar fågelskyddsområden och bestämmer vilka restriktioner som ska gälla. Marken kan ägas av andra än staten. Inom vissa fågelskyddsområden gäller tillträdesförbud under häckningsperioden.

Naturvårdsområden

Naturvårdsområden finns inte längre. De tidigare naturvårdsområdena behandlas fortsättningsvis som naturresevat enligt miljöbalkens regler men med bibehållna föreskrifter för området.

Naturvårdsverket har tillsammans med Länsstyrelserna tagit fram en nationell myrskyddsplan där landets 374 mest skyddsvärda myrområden finns redovisade. De utvalda våtmarkerna utgörs i huvudsak av större orörda och representativa myrkomplex. Myrskyddsplanen, som publicerades 1994 och reviderades 2006, innehåller en prioritering av vilka myrar som bör få ett långsiktigt skydd de närmaste 15-20 åren. Här finns även de redan skyddade myrområden beskrivna. Ett 60-tal myrområden från Norrbottens län ingår i den nationella myrskyddsplanen. Kokkovuoma Mudus, Sjiskape, Floxen, Sladan, Pyöreänoja och Vassikkavuoma är exempel på sådana områden.

Utdrag ur MKB

Växt- och djurliv

PÅVERKAN

Planen förbereder för vindbruk, infrastrukturensatsningar med väg, järnväg och kraftledningsnät samt nya stora industriområden för gruvverksamhet mm. Dessa anläggningar påverkar djurs rörelsemönster.

EFFEKT OCH KONSEKVENSER

Konsekvenserna för växt och djurliv i Pajala orsakas främst av de stora naturingrepp som dessa anläggningar åstadkommer och de barriäreffekter som uppstår då de försvårar eller förhindrar passage utmed långa sträckor.

ÅTGÄRDER

Alla anläggningarna som räknats upp ovan är tillståndspliktiga. Åtgärder för växt- och djurliv föreskrivs och följs upp av respektive tillståndsmyndighet. Åtgärder i planen kan vara att förordna viltpassager i samband med väg, järnväg/transportband och nedgrävning av eventuell pipeline. I samband med fördjupad översiktsplan för gruvområdena kan man förordna att det ska upprättas viltstråk mellan gruvområdena. För närvarande pågår en översyn av trafiksituationen kring centralorten och gruvområdet avseende de förändringar som gruvetableringen väntas medföra.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald uppstår där växt och djursamhällen får utvecklas under samma betingelser under lång tid och utan att kontinuiteten bryts. Det kan vara ostörda gammelskogar, stränder utmed sjöar och vattendrag och odikade myrar. Hävdade ängs och hagmarken hyser också en särskild biologisk mångfald som anpassats efter den kontinuerliga skötseln. För dessa är hotet att skötseln upphör och marken växer igen. Kantzoner av olika slag (bryn, stränder m fl) där två olika betingelser möts har en särskilt hög biomångfald och fungerar också som spridningskorridorer.

Biotopskydd är ett av områdesskydden i miljöbalkens 7 kap. I Pajala utgörs de främst av områden med äldre naturskogsartade skogar. Olika arter behöver olika livsmiljöer för sin överlevnad. För att arterna ska kunna överleva och sprida sig krävs det att det finns fler likanden miljöer i närheten. Nyckelbiotoper är områden som hyser särskilt goda förutsättningar för att hysa en eller flera speciella arter. Från dessa kan arter sprida sig till andra naturpartier när dessa har fått de rätta betingelserna.

PÅVERKAN

Den biologiska mångfalden i Pajala kommer främst att påverkas av nya anläggningar som förstör förutsättningar för arters överlevnad och spridning, t ex avverkning av gammelskog. Denna påverkan är inte enbart knuten till nya anläggningar utan i än högre grad till skogsnäringen.

EFFEKT OCH KONSEKVENSER

Effekterna av en utarmad biologisk mångfald är en ökad sårbarhet för skadedjur och sjukdomar med stora konsekvenser för t ex skogsbruket. Utarmningen av livsmiljöer medför konsekvenserna för växt- och djurarter som riskerar utrotning. Konsekvenserna av översiktsplanen bedöms som måttlig.

ÅTGÄRD

I kommande planering för verksamheter bör områden med höga naturvärden helt undvikas. Biotopskydd är skyddade i lag och avverkning i nyckelbiotoper ska t ex föregås av samråd med skogsstyrelsen.

Natura 2000 m fl riksintressen

NATURA 2000

Natura 2000 utgörs av ett nätverk av skyddade naturmiljöer inom Europeiska unionen och bygger

på två EG-direktiv, ett för fåglar och ett för livsmiljöer (habitat). De två direktiven har tagit med i Miljöbalkens 7 kap 28§. Sådana områden utgör även riksintresse enligt 4 kap 8§ i samma balk.

Det som är utmärkande för natura 2000 är att även en indirekt påverkan på ett sådant område kan kräva att en särskild miljökonsekvensbeskrivning görs för att fastställa påverkan och föreslå eventuella kompensationsåtgärder.

Inom Pajala kommun utgör nästan alla naturreservat även natura 2000, liksom Torne- och Kalix älvsystem. Se karta 4.6.3 i MKB.

Torneälven, utgörs av det som i habitatdirektivet betecknas som "Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ" (kod 3210 vilket utgör 27 % av natura 2000 området Torne- och Kalix älvsystem). Enligt Naturvårdsverkets definitioner beskrivs naturtypen som "Mer eller mindre naturliga älvar och åar med relativt klart vatten. Under våren uppträder här ofta höga vattenstånd och de stora variationerna i vattenstånd under året skapar strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Ett vattensystem utgörs även av sitt tillrinningsområde.

PÅVERKAN

Utvecklingszonen, för gruva, infrastruktur, vindkraft och turism, inbegriper naturreservat och riksintressen för naturvård. Utvecklingszonerna för turism utmed älvarna täcker ungefär samma yta som riksintresseområdena för naturvård och även för friluftsliv.

För att undvika direkt påverkan på höga naturvärden har Natura 2000, naturreservat, riksintresse för naturvård och våtmark klass 1 och 2 undantagits vid avgränsning av områden med goda årsmedelvindar. Andra höga naturvärden t.ex planerade och påbörjade reservatbildningar som inte ingått i den översiktliga analysen kan dock påverkas varför ytterligare analyser kommer att behövas.

Områden avsatta för gruvverksamhet bör kunna anpassas till naturvårdens riksintressen.

EFFEKT

Gruvverksamheten effekt på natura 2000 Torne- och Kalix älvsystem skulle kunna vara tidvis ändrade flöden i Torne älv och Muonio älv som beror på att gruvorna behövs släppa ut mer överskottsvatten till älvarna än beräknat, t ex vid extrema skyfall.

Utmed de älvar som omfattas av både riksintresse för naturvård och friluftsliv kan det vara möjligt att anpassa planens intention att utveckla turism med positiva effekter för riksintresset för friluftslivet. Utmed Lanio älv finns däremot inte samma stöd för friluftslivet. En exploatering av Lanioälvens lösa avlagringar kan medföra grumling och skred.

Eventuella vindkraftsetableringarna medför skogsavverkning för kraftverksbyggen och tillhörande vägar och ledningar med risk för att höga naturvärden skadas.

KONSEKVENSN

Exploatering av älvasnitt med lösa avlagringar kan medföra grumling och skred. Kombinerat med stora skyfall och tjäle kan det medföra stora konsekvenser för naturmiljön och natura 2000 Torne- och Kalix älvsystem.

Planen bedöms medföra måttliga konsekvenser för riksintresse naturmiljö.

ÅTGÄRD

Ytterligare åtgärder behandlas i samband med fortsatt planering, t ex behövs mer ingående studier göras i områden med goda årsmedelvindar.

Tillstånd för verksamheter som kan påverka natura 2000 hanteras av miljödomstolen.

Vasikkavuoma

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

NATURVÅRDSSKYDDADE OBJEKT I PAJALA KOMMUN

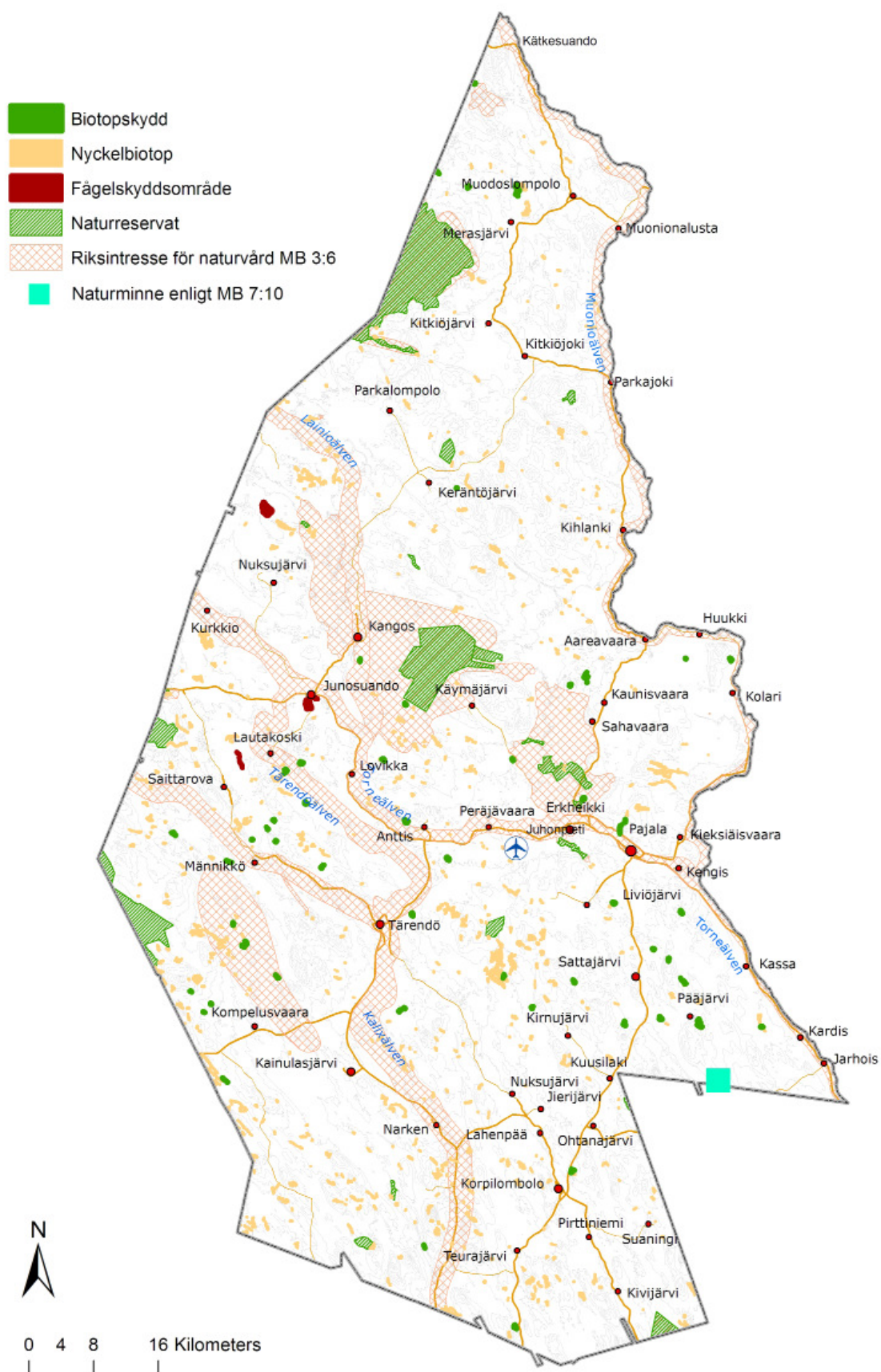
Inom Pajala kommun har följande objekt någon typ av skydd. (Därutöver tillkommer ett antal områden med biotopskydd). I många fall ingår ett område i flera skyddsformer t ex både Naturresevat och Natura 2000.

Ahvenvuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Jupukka - NR, N2000
Jylkkyvaara DR - NR, N2000
Kahtovuoma - N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Kaitajärvi - Fågelskyddsområde
Kalix och Torne älvsystem - N2000
Kallkavuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Karjoki - N2000
Kokkivuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Kurkkionvuoma - N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Kursuniskanmaa - NR
Kursunkangas - NR, N2000
Kuusivaara DR - NR, N2000
Leipiöjärvi - Fågelskyddsområde
Liivavuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Liviöjoki - N2000
Löytöjärvi - Ingår i myrskyddsplanen
Maalari - N2000
Manalainen - N2000
Masugnsbyn - NR, N2000
Muotkajärvipää - Ingår i myrskyddsplanen
Muotkamaa - Ingår i myrskyddsplanen
Mustanieminjärvi - Fågelskyddsområde
Naakakero - NR
Pahtalaki renhage - Naturminne

Paljaslaki - NR
Peräjävuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Pessinki FUR - NR, N2000
Poromaanjärvi - Fågelskyddsområde
Pyöreänoja - N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Pääjärvi - N2000
Rumppunen DR - NR, N2000
Ruohojoki - NR, N2000
Ruokojärvi DR - N2000
Ruokovuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Ruostevuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Saittajoki - Fågelskyddsområde
Suorsapakka - NR, N2000
Särkirova - NR
Särkitievat - N2000
Tahkovuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Tervajoki - NR, N2000
Tervavuoma - NR, N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Tunturit - NR, N2000
Unnasenlevä - Ingår i myrskyddsplanen
Vasikkavuoma - NR, N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Viiksenvuoma - Ingår i myrskyddsplanen
Vinsanlehto DR - NR, N2000
Vännijänkkä - NR, N2000, Ingår i myrskyddsplanen
Ylikoanvuoma - Ingår i myrskyddsplanen

NP=nationalpark, NR=naturresevat,
 N2000=Natura 2000-område

Naturvård samt naturreservat och fågelskyddsområden

Odlingslandskap

Odlingslandskapet i Pajala kommun ligger främst vid de stora älvarna och intill större sjöar, där förutsättningarna för odling har varit goda. Goda foderfångster samt den relativt låga höjden över havet möjliggjorde jordbruket i denna del av länet.

De odlade ytorna är av förhållandevist ungt datum och härstammar dels från 1600-talets tidiga industrialisering genom Torneverkens järnbruk, dels från kolonisationen på 1700-talet.

Pajala har en relativt stor andel jordbruk i förhållande till dess nordliga läge i länet. Länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden har definierat 10 objekt i klass I (områden med högsta natur- och kulturvärden) och 20 objekt i klass II (Områden med höga natur- och kulturvärden). Ängs- och hagmarker som samtliga förs till klass I finns det 22 objekt av inom Pajala kommun.

Bevarandeklass I

Nedan följer en kort beskrivning av de som i "Vårt hävdade Norrbotten" utpekats som värdefulla odlingslandskap av bevarandeklass I:

Anttis - Anttis är en representativ odlingsby efter övre Torne älvdal.

Juhonpieti - Erkheikki - Här finns en välbevarad helhetsmiljö med kontinuitet i brukandet. Odlingslandskapet är obrutet och mångformigt samt representativt för övre Tornedalen.

Junosuando - En för övre Tornedalens representativ natur- och kulturmiljö med ett välhävdad odlingslandskap.

Kätkesuando - Kätkesuando är en by med ett för landets nordligaste delar representativt odlingslandskap i vilket en hotad naturtyp ännu brukats på traditionellt vis.

Kitkiöjärvi - Kitkiöjärvi utgörs av en helhetsmiljö med en för norra Norrbottens inland representativ odlingslandskaps- och bebyggelsestruktur. Området är välhävdad och mångformigt.

Lovikka - En för Tornedalen representativ by med helheten bevarad i bebyggelse och landskap.

Saittarova - Ett välhävdad och för det norra skogslandskapet representativt odlingslandskap med en helhetsmiljö.

Sattajärvi - En välbevarad helhet i natur- och kulturmiljön med en representativ bebyggelsestruktur.

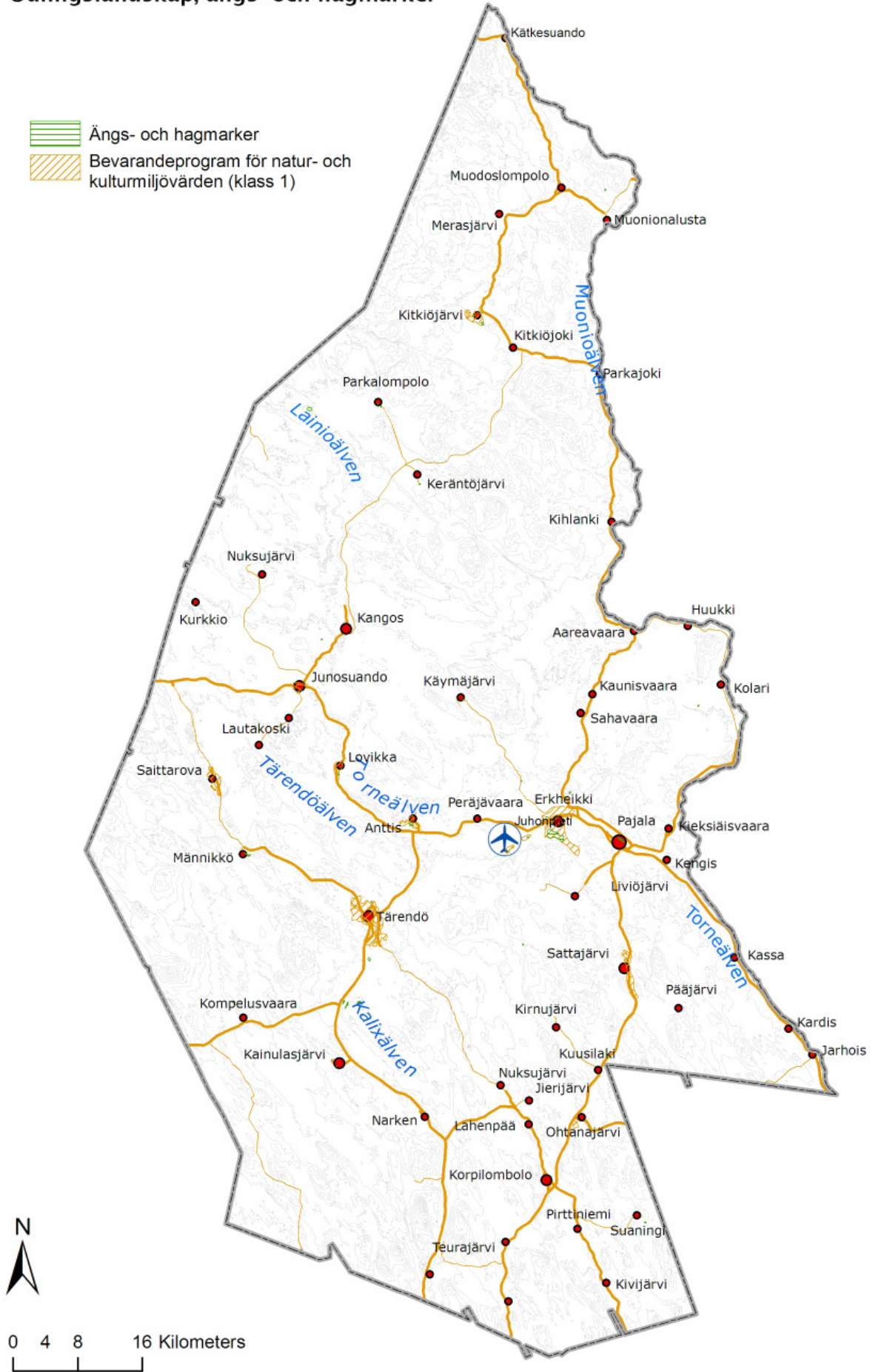
Tärendö - En bevarandevärd natur- och kulturmiljö med en agrarhistorisk kontinuitet i ett idag välhävdad representativt odlingslandskap.

Saittarova Foto: Tomas Calla

Odlingslandskap, ängs- och hagmarker

- Ängs- och hagmarker
- Bevarandeprogram för natur- och kulturmiljövården (klass 1)

Våtmarker

Våtmarker är viktiga biotoper både för våtmarksarter och för arter knutna till intilliggande ekosystem och för rastande flyttfåglar. De fångar även upp närsalter och kväve.

Naturvårdsverket har genom länsstyrelsen genomfört regionala våtmarksinventeringar (VMI) i hela Norrbotten. Inventeringen omfattar alla våtmarker med en areal större än 50 hektar.

Våtmark klass 1 innebär att marken har mycket höga naturvärden och klass 2 innebär att våtmarken har högt naturvärde.

Värdefulla våtmarker i Pajala kommun

Pajala är en av landets våtmarksrikaste kommuner där stora arealer också är tämligen opåverkade av människan och därmed också har ett högt skyddsvärde. Detta medför också att vi har ett stort nationellt ansvar för bevarandet av dessa miljöer.

Stora våtmarksarealer i Pajala kommun har idag någon form av skydd däribland den 5770 hektar stora Tervavuoma som utgör den östra delen av det 26 000 hektar stora Ainettivuoma-Tervavuoma-Pellivuomakomplexet som med sin storlek och orördhet är unikt.

Myrar

Myrar är torvbildande våtmarker där döda växtdelar inte förmultnar fullständigt, utan lagras på växtplatsen i form av torv. Detta beror på de syrefria förhållanden och fuktigheten som råder i en myr.

Längs norrlandskusten nybildas ständigt myrar genom den pågående landhöjningen, vilket kallas primär myrbildning. Myrarna kan vara öppna, buskklädda, glest eller tätt trädtäckta. I det senaste fallet kan de även benämnas sumpskog.

Många myrar kan även ha kulturvärden dels i spåren av äldre myrslätter, dels i randzonen mot omgivande skog/fastmark som är en miljö med stor potential för fasta fornlämningar.

En myrskyddsplan för Sverige aktualiserades 2007 och redovisar de av landets mest värdefulla myrar som ännu inte har något långsiktigt skydd. Enligt delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker ska samtliga våtmarker i myrskyddsplanen ha ett långsiktigt skydd senast år

2010. Det innebär att områdena då ska vara skyddade som nationalpark, naturreservat, Natura 2000-område, biotopskyddsområde eller med naturvårdsavtal.

MYRSKYDD SOMRÅDEN I PAJALA KOMMUN

Ahvenvuoma
Kahtovuoma
Kallkavuoma
Kokkivuoma
Kurkkionvuoma
Liivavuoma
Löytöjärvi
Muotkajärvipää
Muotkamaa
Peräjävuoma
Pyöreänoja
Ruokovuoma
Ruostevuoma
Tahkivuoma
Tervavuoma
Unnasenlevä
Vasikkavuoma
Viiksenvuoma
Vännijänkkä
Ylikoanvuoma

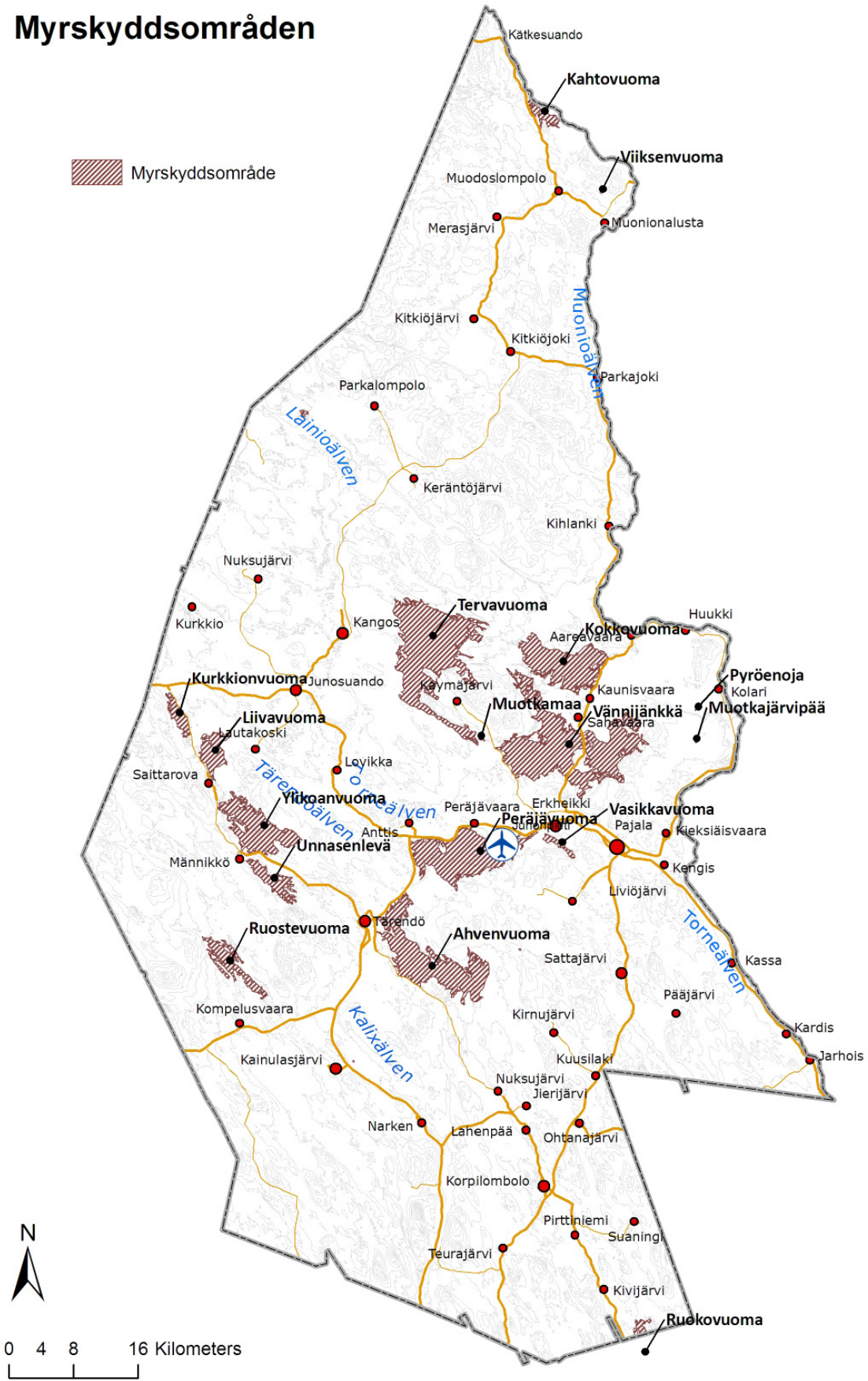
Hot mot våtmarker

Förr i tiden sänktes sjöar på flera ställen runt om i Pajala kommun så att marken skulle kunna nyttjas för slätter. Efter att slätterverksamheten upphört och våtmarksbetet minskat har många våtmarker förändrats mycket, bland annat genom minskad biologisk mångfald.

I nära anslutning till planerad gruvdrift finns stora våtmarksområden. Ahenvuoma myrområdet väster om gruvbrytningen, som ingår i Jupukka-Tervajoki riksintresse för naturvård bedöms påverkas av gruvdriften. Riksintresseområdet i sin helhet har ett högt naturvärde med botaniska och zoologiska värden i ett stort sammanhängande våtmarksområde på 10 200 hektar. Området är ett rikt system med öppet vatten, öppna myrmarker och myrholmar. Otillgängligheten har ett högt värde för fågellivet och är häckningsplats för sångsvan och sädgås. Områdets hydrologi bör i största möjliga mån bevaras intakt.

Myrskyddsområden

 Myrskyddsområde

Skogsbruk

Kommunala målsättning

Skogens sociala värden ska beaktas vid planering. Skapa gynnsamma förutsättningar för ökad vidareförädling av träråvaran i kommunen. Ett annat mål är att få en lokal utbildning på högskolenivå inom ämnet.

Planförutsättningar skogsbruk

Av tradition utgör skogs- och jordbruk den största näringen i Pajala kommun. 2009 svarar den endast för ungefär 8% av det totala antalet sysselsatta, men skogsbruket samt tillhörande förädlingsindustri är fortfarande en viktig näring i kommunen och bedrivs på en stor del av kommunens yta.

Skogsarealerna i området är 455 000 hektar. De ägs till 43% av Sveaskog, 42% av privata markägare, 9% av allmänningsskogar och cirka 4% av SCA. Det finns två stora sågar i Pajala kommun, men också många småföretagare inom branschen.

Fast fornlämningar, kända som okända, är skyddade enligt kulturminneslagen. Skogsstyrelsen genomförde 2005-2006 i samarbete med Norrbottens museum projektet Skog och Historia i Pajala kommun. Inriktning på inventering av fornlämningar och kulturlämningar och detta resulterade i att fler fornlämningslokaler påträffades i kommunen. En kulturstig iordningsställdes vid Kiuthtisjärvi.

Skogsvårdslagen

I Skogsvårdslagen deklarerar att skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Det finns alltså två jämförbara mål som definieras i lagen.

Miljömålet

- Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras.
- En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras.
- Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd.
- Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Produktionsmålet:

- Skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthållig god avkastning.
- Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Foto: Tomas Calla

Synergieffekter i samband med framtida gruvnäring

Gruvnäringens behov av förbättrad transportinfrastruktur står i samklang med de skogsbaserade näringarnas behov. Med förbättrade vägar och järnvägsanslutning stärks möjligheterna för ökad förädling i regionen. Skogsarealerna kan också bidra med klimatvänlig energi i form av biobränsle och vindkraft.

Gruvnäringen kommer att till en viss del att inskränka skogsarealerna. Möjligheter till ersättningsarealer till privata skogsägare har därför diskuterats.

Nyckelbiotop

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade och hotade djur och växter.

Vetskapen om var dessa områden är belägna är avgörande för att skogsnäringen ska kunna leva upp till sitt ansvar att bevara den biologiska mångfalden. Skogsstyrelsen inventerar på småskogsbrukets marker, medan storskogsbruket själva inventerar sitt innehav. Inventeringen används till rådgivning och planering av insatser för naturvärden.

För karta med nyckelbiotoper se kapitlet Allmänna intressen, Detaljplaner och förordnanden.

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN

Modernt skogsbruk med stora hyggen och tunga maskiner förstärker effekterna av skogsavverkningen. Skogsbruket är en viktig näring i Pajala kommun med en stor påverkan på bl.a. natur- och kulturmiljövärden och även rennäringen. Det kan handla om att kväve och kalium urlakas från hyggen och bidrar till övergödning av vattendrag, om att kulturlämningar som är kopplade till skogen förstörs och att områden med bra renbete krymper.

EFFEKT

Planen pekar inte ut några särskilda strategier avseende skogsbruket. Indirekt kommer förbättrade vägar och järnvägsanslutningar att stärka möjligheterna för ökad förädling och ett tillskott av träindustrier i regionen. Med bättre vägar förbättras även tillgängligheten för markägare. På vissa håll kommer ägosplittringar att ske, t ex för att få fram järnväg, vilket bitvis kan försämrade tillgängligheten för markägare. Skognäring kan även komma att påverkas av ett förändrat klimat, vilket i sin tur kan komma att innebära negativa miljökonsekvenser.

KONSEKVENSER

Planen bedöms ge små (och indirekt även positiva) konsekvenser för skogsnäringen.

ÅTGÄRDER

Ytterligare åtgärder behandlas i samband med fortsatt planering.

Jordbruk

Kommunal målsättning

Verka för att odlingsmarken i kommunen brukas för livsmedel-, foder- eller energiproduktion. Vid fysisk planering ska strävan vara att bevara odlingsmarken vid förändringar av bebyggelse, infrastruktur och anläggningar.

Planförutsättningar

Fram till andra världskriget hade jordbruket utvecklats till kommunens huvudnäring. Odlingsmarkerna koncentrerades vid vatten; älvar, sjöar och bördiga sedimentmarker. I och med att den fasta bosättningen ökade i området så ökade så småningom också lantbruket och framför allt boskaphållning. Den bördiga jorden på älvarnas stränder nyttjades till sädesodling och från de vida myrmarkerna och slättermyren skördades hö till kreaturen.

Efter 1950-talet förändrades dock näringslivsstrukturen kraftigt och en stor del av ungdomarna på landsbygden flyttade in till städerna.

Från att jordbruket tidigare har varit en viktig näring i kommunen, har det i dag stora problem med höga investeringskostnader, dålig lönsamhet, ändrad lagstiftning med mera. 2009 finns endast ett fåtal gårdar kvar i kommunen. Efter Sveriges inträde i EU sköts jordbrukspolitiken på EU-nivå och administreras av Jordbruksverket.

Hästhållningen ökar i hela Sverige och även i Pajala kommun. Ungefär en halv miljon svenskar rider och antalet ökar för varje år. I kommunen kan man se att hästhållningen närmar sig bebyggelse. Detta är mycket positivt för landsbygdsutvecklingen och kan vara en viktig del i valet av bosättningsort.

Boverket har allmänna råd gällande skyddsavstånd mellan djurhållning och nyetablerad bostadsbebyggelse eftersom det kan uppstå störningar för omgivningen i form av lukt, buller och insekter.

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Foto: Tornedalen Media AB

Landskap och allmänna platser

Kommunal målsättning

Landskapet är en viktig tillgång för kommunen och värdefulla områden bör skyddas från negativ påverkan. En hög kvalitet på gestaltning av allmänna platser ska eftersträvas.

Landskapsbild

Pajala kommuns landskap utgörs av en storskalig mosaik av skog och myr som genomkorsas av flera vattendrag och till och med en bifurkation mellan Torne- och Kalixälven. Det småskaliga landskapet finner man i anslutning till framförallt äldre byar med ett välhävdat odlingslandskap. Odlingsmarkerna är koncentrerade till älvar, sjöar och bördiga sedimentmarker.

Älvlandskapen utmed Torne- och Muonio älvar är låglänt, flackt, öppet och storskaligt. Dalgångarna avgränsas av strandbrinkar som sluttar svagt i de södra delarna och brantare i de övre norra delarna. Utefter älven och den parallella vägen ligger bebyggelsen i rad i sk strandradbyar.

Bebyggelsen i byarna Erkheikki, Juhonpieti och Lovikka med flera är istället samlad på moränkullar, där de är mer skyddade mot översvämningar. Även byar som inte ligger vid älvarna såsom Sahavaara, Kaunisvaara med flera ligger på moränkullar. Bebyggelsen är vänd mot söder och ligger ovanför de kalluftssjöar som bildas vid de låglänta slättermyrarna nedanför kullen.

På länets största slättermyr, Vasikkavuoma vid Erkheikki har 70 lador rustats upp. Efter att höet torkat på hässjor lagrades det i ladorna där det var skyddat för renar innan det togs hem efter att myren frusit.

I Pajala finns fortfarande stora arealer odikade myrmarker till gagn för den biologiska mångfalden.

Allmänna platser i Pajala kommun är främst centrum av de större byarna och samhällena men också de allmänna vägarna. I en gles kommun går mycket tid åt till att resa, och upplevelsen av vägar och väglandskap är viktig.

Planförutsättningar

Delar av Pajala kommun omfattas av landskapsbildsskydd enligt 19§ Naturvårdslagen.

I Pajala kommun har de bebyggda miljöerna koncentrerats vid just vatten, då framför allt vid älvar, men även vid sjöar. Här finns därför ett flertal gamla kulturmiljöer som är mycket värdefulla.

De största förväntade förändringarna i landskapet blir eventuella nya gruvetableringar med nya vägar och nya järnvägar. Även vindkraftsanläggningar har stor påverkan. De största förväntade förändringarna i byar och samhällen blir förtätning med nya bostäder och nya verksamhetsområden.

Kommunalt ställningstagande

Identifiering av attraktiva områden bör göras och riktlinjer för hur dessa kan bevaras.

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN

Planen förbereder för vindbruk, gruvområden och utvecklingszoner för järnvägar, större vägar och breda kraftledningsgator, åtgärder som har stor påverkan på landskapet.

EFFEKT

Landskapet i Pajala består av skog och myrmarker, det är relativt flackt och småkuperat och därför känsligt för stora ingrepps som en gruva eller järnväg. En gruvas dagbrott kan vara flera kilometer stora och gråbergssupplag ännu vidare och närmare 100 m i höjd. En modern järnväg gör vida svängar och får inte luta för mycket. Krav som medför djupa schaktningar och höga banvallar i områden där marken är kuperad.

Områden med goda årsmedelvindar återfinns på kommunens högsta höjder. Vindkraftsetableringar på dessa kommer att bli väl synliga i landskapet. Enskilda stora verk och/eller omfattande vindkraftsparker blir mycket påtagliga i landskapet.

KONSEKVENSN

Risk finns för att gruvetablering och järnväg tvingas fram så snabbt att anpassningen till landskapet och särskilt då det visuella inte blir optimal. Om landskapet upplevs som oattraktivt kan det få konsekvenser för besöksnäringen som har stor betydelse för kommunen. Eventuella vindkraftsparker och gruvor med tillhörande kraftledningsgator samt järnväg orsakar stora effekter på landskapet. Platser för vindkraftverk kan återställas medan gråbergssupplag och järnvägar kommer att synas lång tid framöver. Konsekvenserna för landskapet bedöms som stora.

ÅTGÄRD

I de fördjupade översiktplanerna för gruvnäring och i Järnvägsutredningar bör landskapsanpassning eftersträvas.

Lovikka Foto: Tomas Calla

Kengis

Erkheikki

Kuusiniemi

Pissiniemi

Foton på detta uppslag: Tomas Calla

Folkhälsa

Kommunal målsättning

Arbeta aktivt med folkhälsofrågor samt värna om de befintliga naturresurserna.

Allmänt

”Skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.”

Folkhälsan i Pajala

Ett hälsoråd, tillika brottsförebyggande råd, bestående av en styrgrupp samt en projektgrupp, arbetar med folkhälsofrågor i kommunen och den grundläggande inriktningen för rådets arbete är följande punkter:

- *Bekämpa kända orsaker till ohälsa och för tidig död såsom felaktig kost, rökning och alkohol*
- *Information/utbildning till medborgarna*
- *Tidigt införa hälsoaspekter i beslutsprocessen för att undvika ohälsa*
- *Att kommunen intar en policy för en drogfri miljö, speciellt inriktad mot barn och ungdom*

Styrgruppen består av representanter från Pajala kommun, NLL, Pajala vårdcentral, Försäkringskassan, Folk tandvården, Arbetsförmedlingen, Apoteket och Polisen i Pajala. Kommunstyrelsen ansvarar för hälsorådets arbete i Pajala kommun.

Det finns vissa problem inom kommunen gällande folkhälsan, vilka måste lösas. Viktigt är att konkreta åtgärder vidtas för att förbättra livskvaliteten i området och att den sociala trivselen därmed ökar.

Folkhälsa och fysisk planering

Den fysiska planeringen har en strategisk uppgift i att forma arenor och miljöer i kommunen för att stödja folkhälsomålen. Begreppet stödjande miljö för hälsa används för att beskriva miljöer som skyddar mot hälsohot och gör det möjligt att utveckla vår kapacitet, självförtroende och hälsa såsom idrottsplatser, grillplatser, upplysta motionsspår, badhus, Tornedalsteatern och Kunskapssmedjan.

Vid fysisk planering är det viktigt att skapa ett varierat utbud av bostäder för att på så vis motverka

segregation. En säker infrastruktur som stöder fysisk aktivitet, tillgängliga trygga mötesplatser för gemenskap, prioritering av natur, parker och grönytor, är alla faktorer som dessutom har stor betydelse för trivsel, välbefinnande och den ekologiska balansen.

Det bör vara möjligt att tillgodose olika exploateringsintressen utan att inkräkta på värdefulla grönytor. Med en utbyggnad av cykelvägnätet till en fungerande, attraktiv och säker helhet skapas utmärkta förutsättningar för att välja cykeln i stället för bilen. Det skulle ge fördelar för den egna hälsan, den egna ekonomin och bidra till att minska trafikens belastning på miljön.

En välmående befolkning hör starkt ihop med en sund samhällsutveckling. Höga ohälsotal urholkar samhällsekonomin, varför man bör värna om kommuninvånarnas hälsa och de befintliga naturresurserna, vilka är en förutsättning för utveckling och välbefinnande.

För att styra mot en hållbar utveckling, inte bara ekologisk, ekonomisk utan också socialt bör man i den fysiska planeringen se till olika gruppers behov i Pajalas kommun. Av den anledningen är det viktigt att planering i samverkan sker kontinuerligt över sektorsgränser och i dialog med kommuninvånarna. Själva planeringsprocessen i sig är positiv för folkhälsan genom att den ger möjlighet till engagemang och delaktighet hos invånarna.

Mångfald och jämställdhet

Kommunal målsättning

Pajala kommun ska uppfattas som attraktiv av såväl kvinnor som män oavsett sexuell läggning och identitet, oavsett ålder och funktionshinder, oavsett etnisk tillhörighet och trosuppfattning.

Allmänt

Begreppet mångfald är oerhört vitt. Det handlar om olikheter, men det kan vara lätt att fastna i att mångfald bara handlar om att få en blandning, av kvinnor, män, svenskfödda, invandrare, unga, gamla osv. Mångfald innebär också att människors lika värde respekteras, oavsett ålder, kön, sexuell läggning, trosuppfattning, funktionshinder eller etnicitet. Ytterst handlar mångfald om mänskliga rättigheter och går därför hand i hand med jämställdhetsfrågorna.

Ett område rikt på mångfald är ett område som är roligt och intressant att vistas i och där man tar lärdom av varandras erfarenheter och kompetenser för att på så vis verka för en effektivare samhällsutveckling.

Planförutsättningar i Pajala

Den mångkulturella och flerspråkiga identiteten i området kring Pajala kommun är en viktig faktor som bidrar till god samhörighet och gemenskap. Ett gemensamt kulturarv med mångkulturell förankring och flerspråkighet, som ett levande inslag i vardagslivet, ger tornedalningen en gemensam unik identitet där svenska, finska, samiska och tornedalska traditioner möts och samverkar. I regionen utgör således den lokala kulturen och de kulturhistoriska värdena en mycket viktig utvecklingspotential för tillväxten inom till exempel besöks- och upplevelsenäringarna, liksom för selsättningen inom kultursektorn.

För att den kulturella produktionen inom regionen skall fortsätta utvecklas är det således viktigt att organisatoriskt stabilisera nuvarande verksamheter, som Tornedalsteatern, att främja samarbetet mellan kulturella institutioner samt gränsöverskridande utbildnings- och utbytesverksamheter, att stärka den lokala identiteten i språket, litteraturen, teatern och filmen samt att utveckla det gränsöverskridande samarbetet mellan turistnäringen och kulturproduktionen. (Källa: Krafttag för Omtag, Pajala kommun)

Den kraftiga utflyttningen av unga invånare från kommunen bedöms hota mångfalden sett till åldersfördelningen. Ett område glest på befolkning i den mest kreativa och handlingskraftiga gruppen är ett stort problem som leder till minskade skatteintäkter och negativa effekter på stadsliv och omsättning av handel etc. Avsaknaden av människor i fertil ålder bidrar inte heller till någon invånartillväxt varför Pajala idag har fler antal döda än antal födda per år.

Jämställdhet ur ett planeringsperspektiv

Mångfalds- och jämställdhetsfrågor kan behandlas på många plan och på många olika områden. I skolor, på arbetsplatser, i demokrati och inflytande, i trafiken och samhällsbyggandet m.m. – överallt måste dessa frågor belysas. Vad den fysiska planeringen kan göra är att formulera mål och strategier för hur man skall arbeta med mångfalden och jämställdheten samt att ge förutsättningar gällande mark- och vattenanvändning som främjar en integrerad och hållbar utveckling.

Inom flera områden finns statistik som visar skillnader i mäns och kvinnors liv.

- *Olika inkomster och försörjningsansvar ger olika behov av boende - viktigt att det finns variation i bostadsutbudet.*
- *Olika resmönster där män oftare har tillgång till bil och kvinnor oftare reser kollektivt - viktigt att prioritera tillgänglighet med kollektivtrafik.*
- *Olika fördelning av ansvar för barn och närstående - viktigt att dagis, skolor, äldreboenden mm är lätt-tillgängliga*
- *Olika användande av staden och bostadsområdena - viktigt att den offentliga miljön utformas med omsorg.*

Det finns också skillnader i upplevelsen av trygghet i det offentliga rummet, användande av kommunala fritidsanläggningar, mm mm. Det är därför viktigt med könsuppdelad statistik och en jämn fördelning av kvinnor och män både bland de tjänstemän som tar fram planer, de politiker som beslutar och i samrådsprocesserna.

Mångfald och jämställdhet kan även behandlas vid hantering av kulturmiljöer. Vems historia berättas? Hur värderas kvinnliga och manliga yrken? Vem får ge namn åt gator och platser?

Gällande trafikplanering spelar jämställdhetsfrågor en stor roll. Det jämställda delmålet bland de

transportpolitiska målen breskrivs som ett transportsystem som är utformat så att det svarar mot både kvinnors och mäns transportbehov. Kvinnor och män ska ges samma möjligheter att påverka transportsystemets tillkomst, utformning och förvaltning och deras värderingar ska tillmätas samma vikt. (Källa: SIKÅ)

En jämställd trafikmiljö handlar dessutom om att skapa trygghet i det offentliga rummet. Det är viktigt att detta är tryggt för alla, varför mörka tunnlar, otillgängliga busskurer, dålig belysning och stora buskage är exempel på faktorer som skapar rädsla och framför allt begränsar kvinnors och äldre människors livsrum. En trygg plats är ofta en plats där en mångfald av människor rör sig. Begränsad rörlighet är i allra högst grad en jämställdhetsfråga som bidrar till begränsningar i valmöjligheter i fråga om exempelvis arbete, bostad, transportmedel och nöjen. (Källa trafiktext: TRAST)

Arbete med mångfald och jämställdhet i Pajala

Pajala har sedan några år tillbaka en kommunal utvecklingsstrategi för hållbar tillväxt, även kallad Krafttag för Omtag. Arbetet bedrivs i projektform med kommunen som huvudman. Projektet är finansierat av Pajala kommun, Norrbottens Läns Landsting och Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsarbetsnämnden och Skogsvårdsstyrelsen.

Projektinnehållet bygger på tidigare utformade tillväxtprogram, framtidsrapporter och utvecklingsprojekt. Kommunstyrelsen i Pajala kommun har den 29 nov 2004 beslutat om ett grunddokument för projektet. I dokumentet finns följande tillväxt- och åtgärdsområden preciserade:

- *Kulturen med den mångkulturella och flerspråkiga identiteten.*
- *Turismen med besöks- och upplevelsenäringarna.*
- *Landsbygdstillväxten och det lokala företagandet*
- *Infrastrukturen och tillgängligheten.*
- *Hanteringen / förädlingen av lokala råvaror*
- *Strategiska utbildningsinsatser.*
- *Tillväxtservice för företagandet*
- *Samordning med övriga utvecklingsinsatser.*

Dessa områden skall dessutom präglas av följande horisontella mål:

- *Hållbar utveckling*
- *Ungdomsperspektiv – tillväxt*
- *Jämställdhet*
- *Internationalisering*
- *Varumärke*
- *Evenemang*
- *Kompetensutveckling / förädling*

Kommunalt ställningstagande

I det fortsatta planeringsarbetet ska kunskap om olika människors livsvillkor vara vägledande.

Rennäring

Kommunal målsättning

Det är av stor vikt att koncessionsrenskötsel i Pajala kommun lever vidare. Rennäringen har ett högt kulturvärde samtidigt som en genuin och levande rennäring innehar en stor turistisk potential.

Allmänt

Samernas rätt till utnyttjande av land och vatten grundar sig på urminnes hävd och är skyddad genom grundlagen. Renskötrelsens utövande regleras i rennärlagen.

Riksintresse för rennäringen innebär att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande. Dessa områden är flyttleder mellan samebyns olika betesområden, rastbeten och svåra passager.

Koncessionsrenskötsel är en unik form av renskötsel som endast utövas i denna del av landet och skiljer sig från renskötelsen inom lappmarkerna på så sätt att den inte ger samerna i de s.k. koncessionssamebyarna någon självklar rätt att bedriva renskötsel.

För att få tillstånd att bedriva renskötsel krävs tillstånd från Länsstyrelsen. Det primära villkoret är att den sökande är renskötselberättigad enligt rennärlagen det vill säga är av samisk börd. Koncessionen lämnas för en viss tid, högst 10 år och innebär att koncessionshavaren har rätt att inneha egna renar samt att ta hand om skötselrenar från markägare till jordbruksfastigheterna i byarna.

Renskötsel i Pajala

Renskötsel bedrivs inom kommunen i sex koncessionssamebyar: Muonio, Tärendö, Sattajärvi, Pirttijärvi, Ängeså och Korju samt i skogssamebyn Vittangi. Renskötsel sysselsätter ungefär 20-25 personer. Rennäringen har också betydelse som turistisk attraktion främst för utländska turister.

Den planerade brytningen i Kaunisvaara och Sahavaara ligger inom Muonio samebys kärnområde Käymjärvi och marken är avsedd som vår- och sommarbetesland och kalvningsland och är riksintresse för rennäringen. En huvudflyttled går

ungefär 3-4 kilometer öster om Kaunisvaara och Sahavaara och slutar stax söder om Honkavaaravägen. Det finns inga svåra passager inom Käymjärvi eller längst flyttleden.

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN

Utvecklingszonen för vindkraftsparker, infrastruktursatsningar med väg, järnväg och kraftledningsnät samt nya stora industriområden för gruvverksamhet mm täcker en tredjedel av Muonio koncessionssameby med trivselland för årstidsbete, kalvning mm. Även andra samebyars områden av riksintresse berörs av planen, t ex återfinns sju av Sattajärvis kärnområden inom utvecklingsområdets södra del. se karta 4.8 i MKB.

EFFEKT

Utvecklingszonens norra del går tvärs över renarnas naturliga flyttstråk vilket innebär att flera av de nya satsningarna kan komma att utgöra barriärer för renarna. Flera av flyttlederna är av riksintresse, dvs de har avsatts för kommande generationers renskötare.

Inom zonen finns även stora trivselområden som kan bli desarmerade i samband med de stora naturingrepp som följer av gruvetableringar och järnvägsdragningar.

De ökade infrastruktursatsningarna kan komma att gynna skogsbruket. Ett intensivare skogsbruk kan få negativa effekter på renbetet.

KONSEKVENSER

Planen bedöms medföra stora konsekvenser för Muonio koncessionssameby och för rennäringens riksintressen i Pajala.

ÅTGÄRDER

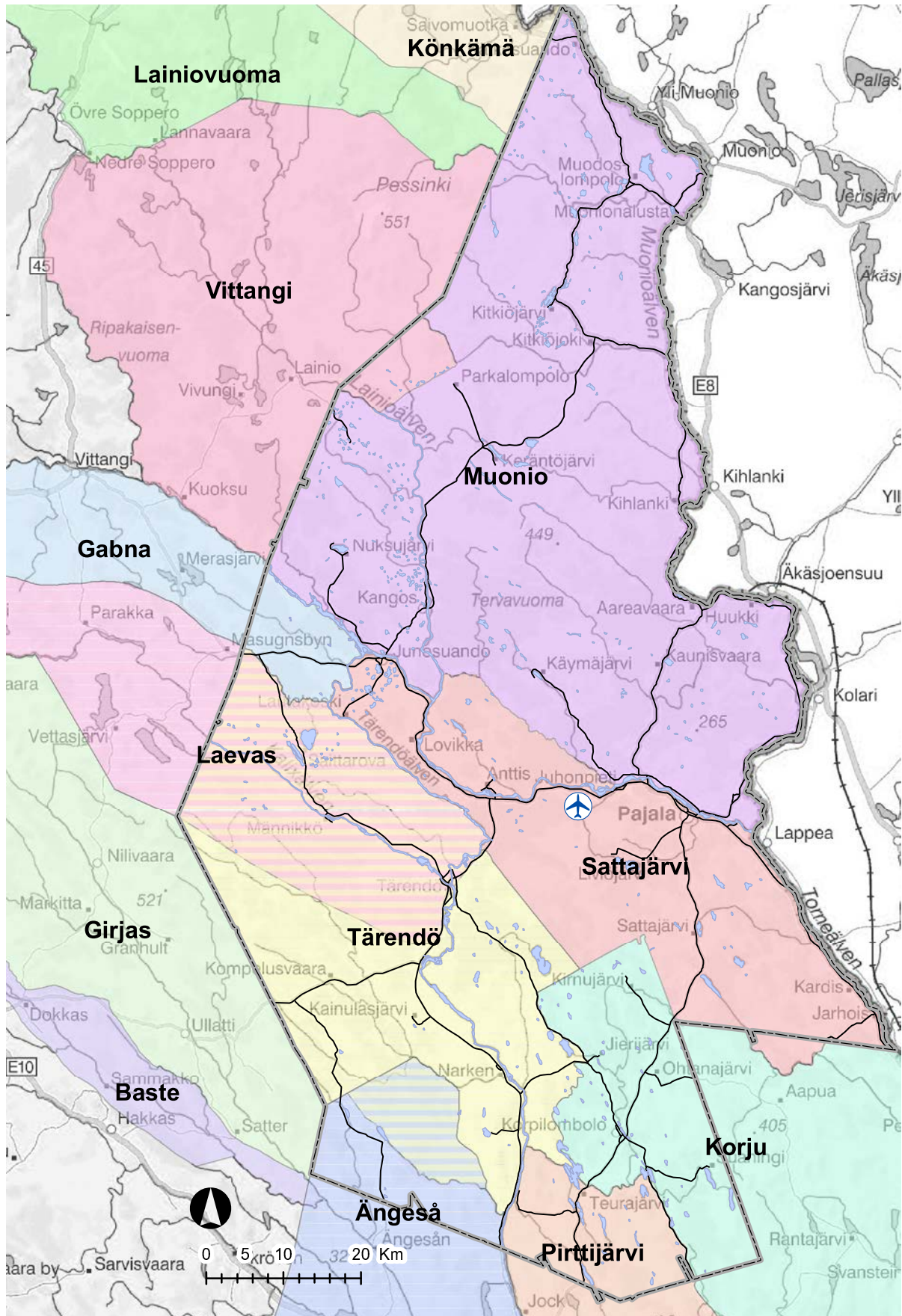
Alla anläggningarna som räknats upp ovan är tillståndspliktiga. Åtgärder för rennäringen föreskrivs och följs upp av respektive tillståndsmyndighet.

I samband med fördjupad översiktsplan för gruvområdena bör det förordas att det ska finnas viltstråk och renpassager mellan gruvområdena.

Åtgärder i framtida planprocesser kan vara att förordas viltpassager i samband med väg, järnväg/transportband och nedgrävning av eventuell pipeline.

Ytterligare åtgärder behandlas i samband med fortsatt planering.

Samebyar

Energi

Allmänt

Pajala kommun har liksom övriga Tornedalen en otillräcklig försörjning av elkraft. En utbyggnad av kraftledningsnätet är en förutsättning för att industrin ska kunna expandera i kommunen. Möjligheterna till försörjning med förnyelsebar energi bör också beaktas vid en kapacitetshöjning av kraftledningsnätet. Kommunen har potential för vindkraftsetableringar. Ett av områdena som är intressant ligger i Käymäjärvi i nära anslutning till den planerade gruvbrytningen. Dessutom finns ytterligare ett potentiellt område för vindkraft i nära anslutning till den kraftledning, som kommer att betjäna såväl gruvområdet som centralorten.

Transportsystemet är idag i huvudsak baserat på fossilbränsleberoende fordonstrafik. Vid gruvetableringen kommer en komplettering med järnvägsförsörjning att vara avgörande för näringens utvecklingsmöjligheter. Möjligheter på längre sikt för hållbar energiförsörjning av transportsystemet behöver hållas öppna. Bioenergi från de skogsbaserade näringarna kan härvid bidra. Likaså kan vindkraft bidra till energiförsörjning av framtida elhybrider eller helt eldriven biltrafik.

Vindkraft

Vindkraft är en förnyelsebar energikälla som bör ges hög prioritet och som kommer att spela en betydande roll vid en eventuell framtida avveckling av kärnkraften. Dock krävs relativt stora vindkraftsparker för att kunna bidra till landets elförsörjning. Från den 1 augusti 2009 försvinner kraven på detaljplan och bygglov om ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. Då kan tiden för handläggning av ärenden kortas och snabbas på. Det ska dock fortfarande krävas detaljplan när vindkraftsverk ska uppföras i områden där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse eller anläggningar.

En förutsättningsanalys för etablering av vindkraft har under 2009 tagits fram i Pajala kommun där en översiktlig studie har gjorts som ett första steg i identifieringsprocessen att hitta lämpliga utredningsområden. I studien har hänsyn tagits till faktorer som årsmedelvind, rådande miljöförhållanden samt till geografiska och demografiska förutsättningar.

Identifieringen av lämpliga utredningsområden för vindkraft är framtagna med följande kriterier:

- Årsmedelvind över 7 m/s på 103 meter höjd ovan nollplansförskjutningen.
- 1000 meter skyddsavstånd till samlad bebyggelse (ej enskilda hus)
- Ej inom skyddsområdena Natura 2000, naturreservat, riksintresse för naturvård och våtmark klass 1 och 2
- Större sammanhängande område om minst cirka 3 km², dvs en vindkraftutbyggnad med ungefär 9 verk och med en ungefärliga produktion på 18 MW.

Studien är dock översiktlig varför senare och mer detaljerade bedömningar krävs med noggranna avvägningar för att kunna utse de mest gynnsamma platserna för vindkraft i kommunen. Vid mer detaljerade studier kommer även andra intressen att belysas i en högre grad till exempel totalförsvaret, rennärningen, kulturmiljö, friluftsliv, turism och jakt.

Stora delar av Pajala kommun ligger inom MSA-påverkade ytan för Pajala-Ylläs Flygplats. MSA är den höjd på vilken flygplanen påbörjar den sista delen av inflygningen. Inom MSA-ytan gäller att om vindkraftverk eller andra höga byggnader skall uppföras så skall flygplatsmyndigheten i egenskap av sakägare ges möjlighet att yttra sig i ärendet. Den MSA-påverkade ytan, består av en cirkel med radien 55 kilometer, som utgår från flygplatsens landningshjälpmedel.

För utredningsområden vid kommungräns ska samordning ske med den berörda grannkommunen. I samband med den planerade etableringen av gruvverksamhet i Pajala och Kolari kommun kommer behovet av energi att öka.

Fjärrvärme

Fjärrvärme produceras i huvudsak i en biobränslepanna vilken producerar 23 GWh 2008. Bolagets affärsidé är att affärsmässigt erbjuda kundanpassad fjärrvärme som är miljövänligt producerad, samt vara en aktiv part i kommunkoncernens energihantering samt verka för en stabil biobränslemarknad i regionen och en positiv utveckling för fjärrvärme. Bolaget är ett av fem värmebolag som bildades i östra Norrbotten med kommunerna och Vattenfall som ägare.

Sedan 2001 är bolaget köpt av kommunen och är

idag helägt av Pajala kommun. Fjärrvärmenätet är utbyggt i centralorten och den totala kulvertlängden uppgår till ungefär 20 kilometer med 200 kunder anslutna. Som komplement finns även en 2 MW pelletspanna, tre elpannor med totalt 2.1 MW effekt samt en oljepanna på 4 MW. Produktionen uppgick 2008 till 22000 MWh.

Elförsörjning

Elförsörjningen av Norrbotten betjänas av ett sammanhängande regionalt 130 kV-nät, anslutet till Svenska Kraftnäts stamnät (400 kV). Huvuddelen av det regionala 130 kV-nätet ägs och drivs av Vattenfall Eldistribution AB. Från 130 kV-nätet utgår distributionsnät med spänningsnivåer 10-40 kV. Förutom Vattenfall Eldistribution AB är även andra nätbolag representerade.

Kraftförsörjningen av Malmfälten, samt östra Norrbotten norr om Övertorneå, baseras huvudsakligen på de 130 kV ledningar som utgår från Porjus. Där finns en anslutning till det nationella stamnätet (400 kV) i form av transformering från 400 till 130 kV. Till områdets kraftförsörjning bidrar även en 130 kV-ledning från Nordnorge till Kiruna.

År 2010 beräknas elförbrukningen i området uppgå till 3300-3500 GWh och maximalt sammanlagrad effektbehov till ca 550 MW. Påbörjade och beslutade utökningarna av verksamheten i LKAB Kiruna/Malmberget och Boliden-Aitik är inräknade, men inte gruvplanerna i Pajalaområdet. Gruvindustrin kommer att stå för ungefär 75 % av elenergibehovet och 60-70% av det maximala effektbehovet.

De första beräkningarna av elkraftsbehovet vid en gruvetablering i Pajala pekar på ett tio gånger högre energibehov än idag vilket medför att ledningsnätets kapacitet måste höjas.

Pajala värmeverk 2007 Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Värdefulla ämnen och mineraler

Malmfyndigheter

Berggrunden i området kännetecknas av en stor spännvidd av bergarter och bildningsåldrar. Pajala kommun domineras i huvudsak av arkeisk och jatulisk berggrund, bildad för över 2,5 miljarder år sedan, i ett stråk inom den fennoskandiska urbergsskölden. Ovan denna urbergssköld finns senare avlagringar bildade för cirka 1,8 miljarder år sedan av mer sedimentär karaktär. Den äldre berggrunden skjuter, främst i norra delen av kommunen, upp som isolerade öar i den yngre berggrunden. Dessa äldsta delar är i huvudsak metamorfa bergarter (omvandlade under högt tryck och temperaturer), som har påverkats av ytterligare två regionalmetamorfa händelser.

Flera av bergartstyperna i kommunen innehåller stora mineraliseringar. Prospekteringsverksamhet i området har tidigare undersökt förekomster av nickel, guld, koppar, zink och molybden samt industrimineraler i form av grafit, kvarts och fältspat.

Prospekteringen har på senare tid ökat kraftigt såväl i norra Sverige som i norra Finland. Detta beror på ökat metallpris, till följd av en ökad efterfrågan på metall i Kina och Indien.

Aktuella undersökningstillstånd

I Pajala kommun finns två riksintressen avsatta för värdefulla ämnen och mineraler. Ett för grafit som ligger inom utvecklingszonen för turism och ett för täljsten som ligger i ett område med bra förhållande för vindkraft. Det finns inga områden avsatta för riksintresse avseende metaller som järn och koppar. Våren 2010 utreder SGU nya riksintresse för mineralproduktion avseende de aktuella gruvområdena. Beslut väntas under hösten 2010.

Stora delar av kommunen har undersökts och nya undersökningstillstånd har beviljats av bergsstaten. I Pajala kommun finns 15 aktuella undersökningstillstånd som alla är sökta under perioden 2004- 2007. Totalt är tre prospekteringsföretag aktiva i kommunen, samt en privatperson.

Det geografiskt största undersökningsområdet i Pajala kommun heter Sahavaara nummer två. Tillståndet innehas av Northland Resources AB. Området är totalt 164 kvadratkilometer stort och innefattar bland annat byarna Sahavaara och Kainisvaara, cirka tre mil norr om Pajala.

Initialt eftersöktes koppar, men i stället påträffades stora järnfyndigheter. Stråket fortsätter över på den finska sidan norr om Kolari till undersökningsområdena Mannakorpi, Taporova, Kolari och Hannukainen, där samma prospektör har sökt tillstånd för prospektering av järnmalm. Alla tillstånd söktes under 2005-2006 och gäller under en femårsperiod.

Övriga undersökningstillstånd i Pajala kommun avser mindre arealer, mellan 0,1 km² och 34 km². Käymjärvi nummer 10, är näst störst på 34 km² och ligger rakt väster om Sahavaara nummer två. Liviövaara nummer ett är ett mindre undersökningsområde, som ligger strax söder om tätorten Pajala, och kan med tanke på sin planering i det potentiella malmstråket, eventuellt vara aktuellt för brytning.

Befintlig infrastruktur går genom eller invid dessa undersökningsområden. Närmaste järnväg finns på den finska sidan och slutar strax norr om Kolari. Den framtida brytningspotentialen i bland annat Sahavaara nummer två kräver restaurering och nybyggnad av delar av infrastrukturen i området.

Sannolikheten att ett undersökningstillstånd leder till malmbrytning varierar starkt. Inför nybyggnad av infrastruktur, bostäder och service i området är det dock angeläget att tänkbara malmkroppar har identifieras genom vidare undersökningar.

Sahavaara Foto: PUAB

Övriga naturresurser

Vad gäller olika industrimineraler så antas det finnas en relativt stor potential att upptäcka nya fyndigheter inom kommunens gränser. År 2009 finns kännedom om bland annat en kvartsfyndighet vid Naakajupukka och en täljstensfyndighet vid Lautakoski. Dolomitförekomster finns bland annat öster om Masugnsbyn.

Pajala är en av de kommuner i landet med de största torvtillgångarna och för närvarande är en torvtäkt i drift på Isoahonvuoma samt ett antal torvmyrar för tillfället undersöks i syfte att bedriva täktverksamhet.

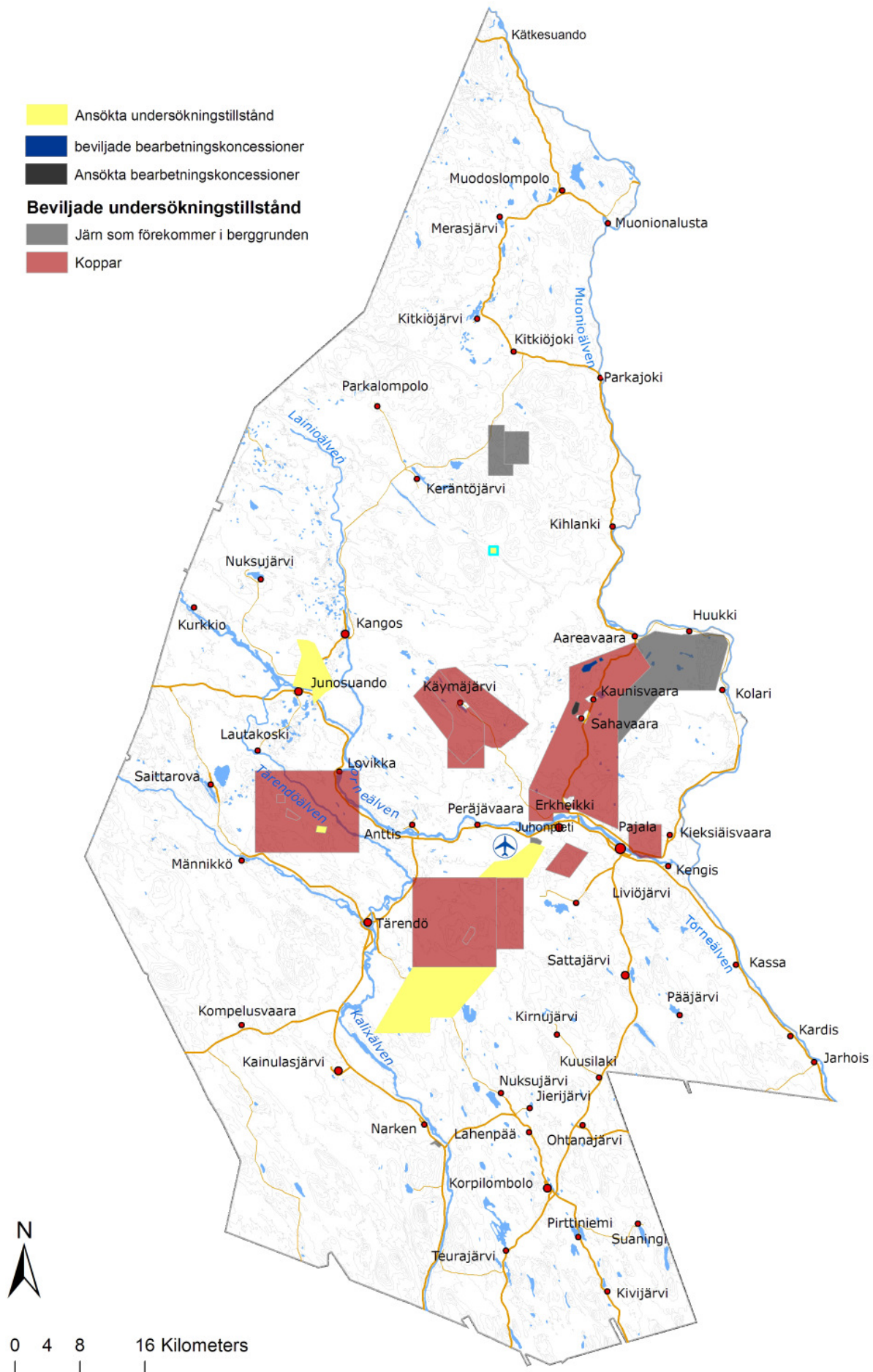
Relativt stora naturgrusförekomster finns kring Junosuando och Tärendö.

Täktverksamhet

Pajala kommun har 2010 ingen grushushållningsplan eller motsvarande dokument. Orsaken därtill är att den täktverksamhet förekommit i kommunen ansetts som volymmässigt ringa och att det därav ej ansetts nödvändigt med den typen av planeringsinstrument.

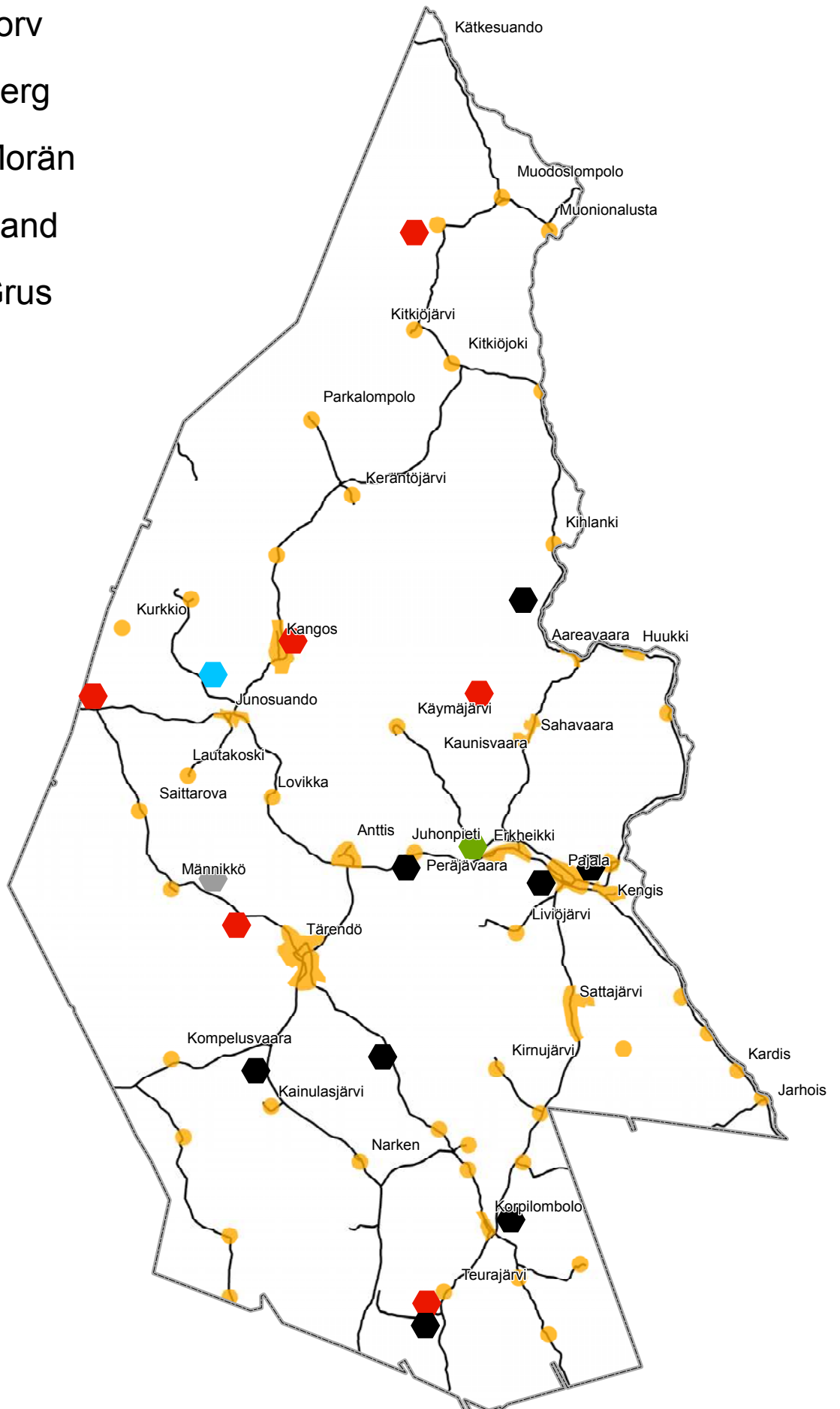
Bedömningen är att det år 2010 inom kommunen finns tillståndsgivna volymer som väl kan antas svara mot aktuell förbrukning samt att det inom gruvbrytningen kommer att tillskapas stora mängder "gråberg" som kommer ge ett mycket stort överskott på krossberg även om den totala förbrukningen genom t ex olika infrastrukturprojekt ökar kraftigt. Utifrån detta är bedömningen att antalet täkttillstånd inom några år endast kommer att vara en bråkdel av dagens. Grus, morän- och sandtäkter fasas för närvarande ut till stor del, till förmån för bergtäkter, något som också är i linje med de regionala och nationella målen.

Tillstånd och ansökningar enligt minerallagen

Täktverksamhet (2010-01-01)

- Torv
- Berg
- Morän
- Sand
- Grus

Infrastruktur och kommunikationer

Kommunal målsättning

Att förbättra kommunikationerna genom ett främjande av miljöanpassade transporter.

Allmänt

Med infrastruktur menas grundläggande uppbyggnad, basstrukturen i samhället. Här redovisas vägar, kollektivtrafik, järnväg, flygplats, leder, bredband och sjöfart.

Infrastrukturen är en angelägenhet för hela Torne-dalen, Nordkalotten och Barentsregionen. Långsiktiga infrastruktursträvanden bör ta hänsyn till nya faktorer som t.ex. IKEA i Haparanda/Torneå, Haparandabanan, NEW- (North East West freight corridor) tågförbindelse mellan Kina och USA samt eventuellt återupptagande av gruvdriften. Inte minst besöksnäringen, drar nytta av åtgärder. Pajala flygplats fortlevnad och utveckling, närmast utbyggnad av landningsbanan, samt en förlängning av järnvägen till i första hand Ylläs, är en viktig förutsättning för positiv utveckling i hela området.

En fungerande kollektivtrafik mellan kommunerna och över gränsen skapar nya möjligheter att söka arbete och utbildning i ett större område än idag.

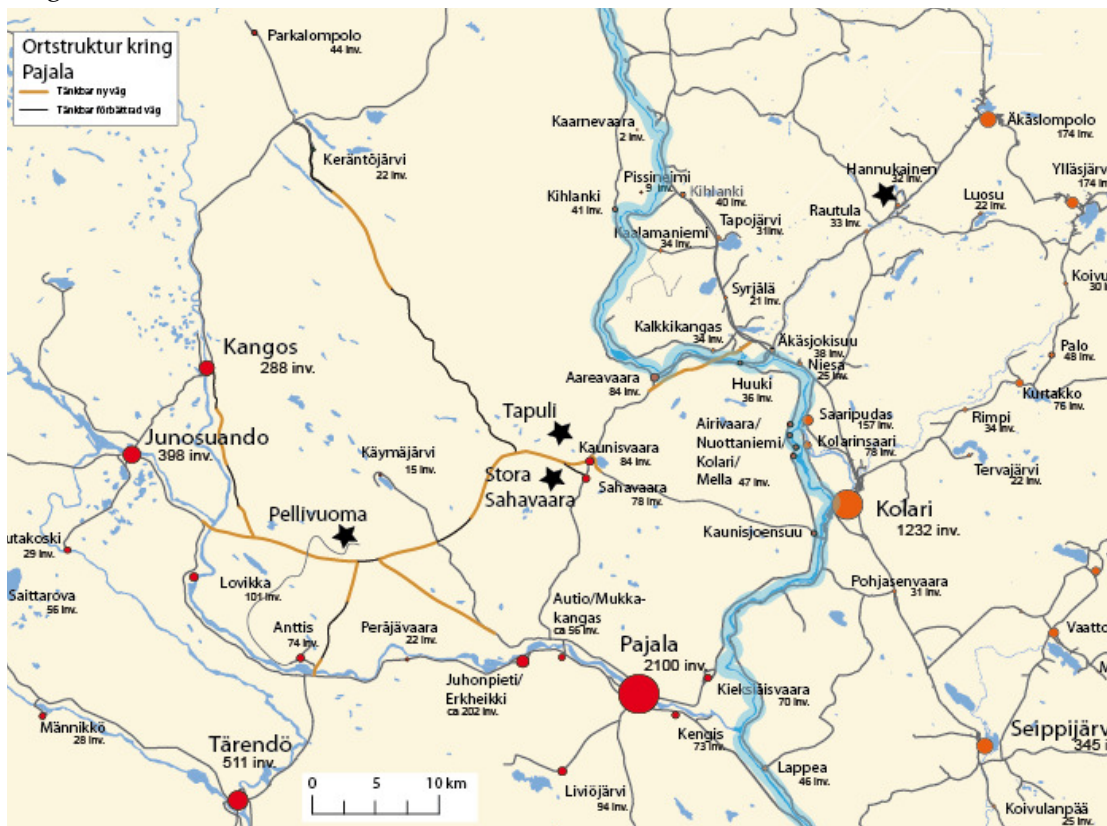
Vägnät

Riksväg 99 från Haparanda till Pajala och därifrån väg 395 västerut mot Malmfältet i Kiruna är klassad som riksintresse. Det finns ett allmänt byggförbud 12 meter från vägområdets kant längs vägar som är av riksintresse och när det gäller riksväg 99 så är byggförbudet utökat till 30 meter. Byggnadsförbud gällande allmänna vägar är 12 meter från vägområdet.

Europaväg E8/ riksväg 21 korsar Meän Väylä – Älvlandet området i nord-sydlig riktning på finsk sida. Riksväg 99 (tidigare 400) är dess motsvarighet på svensk sida men slutar i norr vid Karesuando. Vägar 392, 394 och 395 leder söderut och västerut från Pajala.

Väg 880 förbinder Aareavaara med Kaunisjoensuu. Väg 403 mellan Pajala och Kolari förbinder till Riksväg 21/E8 på finsk sida. Vägen förbinder också Kolaris järnvägsstation med Pajalas flygplats. Avståndet är ungefär 25 kilometer.

Kommunen har en pågående dialog med Trafikverket om behovet av upprustning av befintliga vägar och behovet av nya vägar på grund av gruvnäringen. En viktig ny förbindelse är mellan Anttis, gruvan i Pellivuoma och gruvområdet vid Kaunisvaara.

Bilden visar exempel på hur nya vägar kan förkorta avstånden i kommunen och ge effektivare kommunikationer. Befintliga skogsbilvägar som sammankopplas behöver ofta rätas och förstärkas. Nya vägar är markerat i orange.

Bild : "Pajala - utvecklingsprogram, ÅF Infraplan 2009."

Kulturhistorisk värdefulla vägmiljöer

Inventeringar som Länsstyrelsen gjort i samarbete med vägverket har lett till att följande vägmiljöer identifierats som kultur- och teknikhistoriskt värdefulla i kommunen:

- Väg 868 genom Männikö
- Väg 859 Jarhois - Olkamangi
- Väg 879 till Kengis bruk
- Väg 880 genom Kolari och partiet genom Huuki
- Väg 980 genom Kitkiöjärvi
- Väg 14 Erkheikki - Juhonpieti
- Väg 517 Niva
- Väg 683 Kaarnevaara

Följande broar har rankats som klass 1 broar i rapporten "Broarna i Norrbottens län":

- Stenvalvsbron över Liviöjoki, väster om Erkheikki
- Bågbron i Tarendö
- Balkbro i Koivunniemi
- Plattrambroarna vid Kitkiöjärvi och över Harrijoki nordväst om Pajala (väg 983)
- Balkrambron över Äihämijoki öst om Narken

Broar och isvägar

I Pajala kommun finns två gränsövergångar, en vid Kolari och en vid Muonio. Vintertid fungerar ett antal isvägar över gränsen. En privat isväg anläggs från Huuki till Äkäsjokisuu. Andra isvägar finns mellan Kihlanki - Kihlanki, Kardis - Kallioniemi och mellan Jarhois - Jarhoinen.

Gång- och cykelnät

Pajala centralort har ungefär 2,2 kilometer kommunala samt 3 kilometer statliga gång- och cykelvägar, bland annat ett längre stråk längs kiruna-/tornedalsvägen.

Sattajärvi har en gång- och cykelväg som sträcker sig längs väg 392. Planer finns att förlänga den med 3,5 kilometer.

Det finns i dagsläget ett stort behov av att utveckla gång- och cykelvägnätet i kommunen. Kommunen bör sträva efter att förbättra möjligheterna till att på ett trafiksäkert sätt kunna cykla och promenera.

Tillgången till gång- och cykelnät bidrar till förbättrad hälsa och minskad miljöpåverkan.

Stenvalvsbron över Liviöjoki. Foto: Tomas Calla

Kollektivtrafik

Järnväg

Pajala har inget utbyggt järnvägsnät. Närmsta järnvägssystem finns i Kolari och Kolaribanan är Finlands järnvägsnätets nordligaste järnvägsstation. Kolaribanan sträcker sig längs nationsgränsen ner mot Torneå och Haparanda och sammankopplas här med Haparandabanan på den svenska sidan och sträckningen Torneå-Uleåborg-Seinäjäki på den finska sidan. Förlängning av järnvägen till Pajala kan vara motiverat om gruvdrift kommer igång. Banverket och dess finska motsvarighet utreder hösten 2009 ny järnväg från Kaunisvaara till finska järnvägen.

Buss

Pajala har tillgång till både stomlinjetrafik, som går mellan kommuncentra, och inomkommunal trafik. Busslinjerna har mellan en och tre dubbelturer per dag och betjänar både person- och gods-transporter. De inomkommunala linjerna betjänar i huvudsak skolelevers resor.

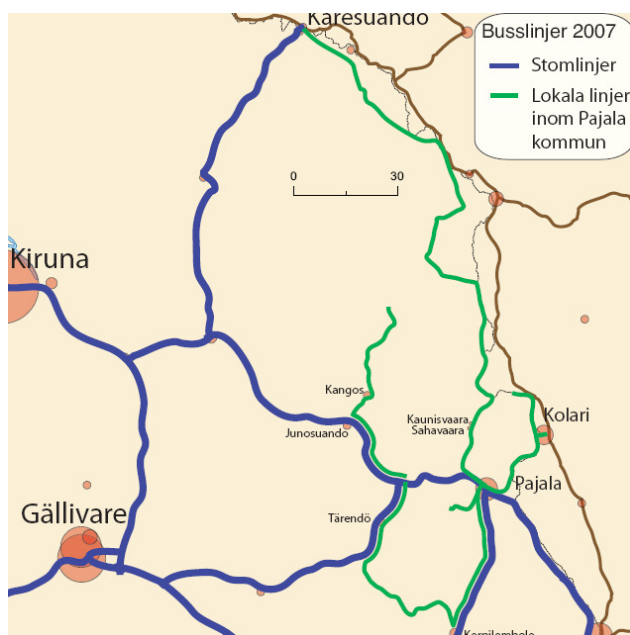

Bild: Busslinjer 2007

Vid framtida gruvbrytning i Kaunisvaara och pelletsverk i Äkäsjokisuu kommer behovet av kollektivtrafik för arbetspendling att öka avsevärt.

Flyg

Hösten 1999 blev Pajalas flygplats färdig. Pajala flygplats är en Schengenflygplats med möjlighet till direkttrafik till/från det övriga EU-området. Det bedöms vara en viktig förutsättning för näringslivsutvecklingen i allmänhet och i synnerhet för turistnäringen.

Flygfältet i Pajala ligger ungefär 12 kilometer väster om centralorten. Flygplatsen har ett stort upptagningsområde, som även innefattar delar av den finska sidan upp till Ylläs. Inom 50 kilometer från flygplatsen finns idag nästan 7000 invånare och nästan 2000 arbetsplatser. Den planerade gruvnäringen och den planerade gränsöverskridande turismsamverkan kan påtagligt öka flygplatsens underlag.

Övriga flygplatser i Norrbotten: Luleå, Kiruna, Gällivare, Arvidsjaur

Flygplatser i finska Lappland: Rovaniemi, Kemi, Kittilä, Ivalo, Enontekiö och Kuusamo.

Enligt föreskrifter ska alla föremål över 20 meters höjd utanför tätort respektive 45 meter i övrigt meddelas Transportstyrelsens luftfartsavdelning.

Pajala flygplats – Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Stråk och leder

I ett område där vintern varar minst 6 månader om året är det viktigt med olika vinterstråk, främst snöskoterleder och skidspår men även leder för hundspann och renslåde med flera.

Befintliga stråknätverk bör utvecklas gränsöverskridande så att de motsvarar besöksnäringens och de boendes behov av bland annat snöskoterleder, vandringsleder, leder för ridning, hundspann och renslåde, cykel- och terrängcykel, likaså isvägar och broar för lätt trafik.

På sommaren utnyttjas vandrings- och cykelleder, kanotleder och ridleder av den friluftlivssintresserade. Det utbyggda nätet av skogsbilvägar är en tillgång för turistnäringen.

Pajala kommun har 1990 upprättat en fördjupad översiktsplan för skoterleder. Våren 2009 har Pajala kommun av sagt sig huvudmannaskap och finansiering av skoterlederna i kommunen.

Arctic trail är ett nätverk av snöskoterleder genom tre länder, som sträcker sig från Rovaniemi till Pajala, Kiruna, treriksröset och i Norge till Ishavet och Nordkap. Arctic Trail är ett internationellt registrerat varumärke som utvecklats med hjälp av Interreg-Nordkalotten projekt.

Följande leder är viktiga i området:

- *Laestadiusleden - Gränsöverskridande temarutt för kulturturism, genomförs genom två separata men parallella projekt.*
- *Tjärans väg - Hela kulturstigen går från Männikkö till Anttis i Pajala kommun.*
- *Järnets väg - Från Masugnsbyn till Juopakoski vid Torne älv går en lång vandringsled.*

Sjöfart

Pajala kommun har som inlandskommun inga egna hamnar. För den planerade gruvbrytningen är det avgörande att kunna skeppa ut malm/pellets. En infrastrukturutredning har tittat på ett antal möjliga utskeppningshamnar och föreslagit Kemi.

Bredband

Pajala Stadsnät (www.pajalastadsnat.se) började byggas 2001 i Sattajärvi och 2006 invigdes nätet som idag finns i Pajala centralort, Korpilombolo,

Tärendö, Junosuando, Kangos och Sattajärvi.

Nätet är helt fiberbaserat och har idag ungefär 500 aktiva kunder förutom kommunens egen verksamhet. Totalt finns fibern framdragen till cirka 1 100 fastigheter i dessa 6 samhällen. Idag erbjuds drygt 60 tjänster inom Internet och IP-telefoni på nätet. Tjänsterna är tillgängliga för både privatpersoner och företag. Tjänster kring IP-TV är på gång och kommer att erbjudas inom en snar framtid.

Pajala Utveckling AB har genomfört en utredning för att förbereda för bredbandsanslutning av det aktuella gruvområdet inklusive närliggande byar. Pajala stadsnät är anslutet till Lumioranätet och därmed en del av Europas största öppna nät. Lumiora är ett resultat av den bredbandsutbyggnad som genomfördes i samarbete mellan samtliga kommuner i Norrbottens län under åren 2001 till 2006.

Framtida behov av förbättrad transportinfrastruktur

Förbättringen av transportinfrastrukturen är en avgörande faktor för att skapa en sammanhängande industriell region, där gruvindustrin på den svenska och finska sidan kan samspela över gränsvägen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Förbättrad infrastruktur för gruvnäringens transporter gynnar även samhällsservice, kommersiell service, turism och de boendes privatresor.

De nya gruvfyndigheterna kräver kompletteringar av transportinfrastrukturen både för att klara erforderliga godstransporter och för att klara arbetskraftsförsörjningen med rimliga restider och med måttliga transportkostnader och miljöeffekter.

Fyndigheterna Tapuli, Stora Sahavaara, Pellivuoma och Hannukainen motiverar en sammankoppling av vägnätet över riksgränsen/Muonio älv samt mellan orter i Pajala kommun. Pellivuoma motiverar ett inomkommunalt sammanbindande vägnät, som ger förutsättningar för godsflöden, tillgänglighet för åkerier (bland annat från Kangos och Lovikka) samt pendling från Kangos, Junosuando, Lovikka, Anttis, Tärendö, Juhonpieti/Erkheikki och Pajala.

Gruvnäringens behov av förbättrad transportinfrastruktur står i samklang med de skogsbaserade

de näringarnas behov. Med förbättrade vägar och järnvägsanslutning stärks möjligheterna för ökad förädling i regionen.

Utbyggnad av vägar och järnvägar har också positiva miljöeffekter genom avkortade transportsträckor och möjligheter att föra över transportvolym till järnväg.

I samband med upprustningen av väg 880 till en belagd BK1 väg under 2012 ser Trafikverket över möjligheten att göra en förbifart Aareavaara i syfte att leda den ökade tunga trafiken förbi byn.

I den process som Trafikverket driver med syfte att tillskapa en järnvägsförbindelse mellan Kainisvaara och den finska järnvägen är målsättningen att möjliggöra en kombinerad väg/järnvägsbro på sträckan.

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN OCH EFFEKTER

Hälsoriskerna i Pajala kommer främst att påverkas av damning från dagbrott och buller från ökade transporter till nya industrier och i samband med byggande av ny infrastruktur. Påverkan är som störst under nybyggnadskedena.

Vägbuller orsakas främst av tunga fordon och höga hastigheter. Utmed nya vägarna till de planerade industrietableringarna bör man räkna med ökade bullernivåer.

KONSEKVENSER

Konsekvenserna för hälsa bedöms som små till måttliga och främst kopplade till gruvindustrin.

ÅTGÄRDER

För biltrafik gäller det att planera för samordningseffekter, med kortare och säkrare vägar. För närvarande pågår en översyn av trafiksituationen kring centralorten och gruvområdet avseende de förändringar som gruvetableringen väntas medföra.

Inga ytterligare åtgärder vad gäller buller från flyget. Ökningen av flyget bedöms rymmas inom gällande tillstånd för flygplatsen.

Befolkningens storlek medför att Pajala kommun ej är ålagd att utföra bullermätningar avseende miljökvallitetsnormer för bakgrundsbuller.

Skoterleder

- Allmänna skoterleder, Artic trail
- - - Lokala skoterleder

Totalförsvaret

Allmänt

Totalförsvaret utgörs av det militära försvaret och det civila försvaret. Dess behov av mark- och vattenområden utgår från intressen som är gemensamma för hela landet, regionen och kommunen. Anläggningar av betydelse i dessa sammanhang kan vara övnings- och skjutfält, flygplatser, föråd, vägar, järnvägar samt anläggningar för elförsörjning, tele-, radio- och TV-kommunikation.

Kommunen ansvarar för den civila beredskapen lokalt inom sitt område. Det är kommunstyrelsen som sätter målen och svarar för att förberedelserna får en enhetlig inriktning och genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Beredskapsförberedelserna vidtas i samverkan med andra myndigheter, landsting, kyrkor och företag inom kommunen. Alla kommuner är olika och den kommunala beredskapen utgår från de lokala förhållandena.

I de fall Försvarens intressen berörs i plan- eller lovärenden eller ärenden om förhandsbesked inhämtas yttrande från Försvarensmakten. Om kommunen fattar beslut som går emot Försvarensmakts intressen, kan beslutet prövas av Länsstyrelsen.

Gällande områden av riksintresse för totalförsvaret kan det ibland uppkomma vissa konfliktsituationer. Om ett visst område är av riksintresse för lokalisering av anläggningar för totalförsvaret, så har denna användning enligt 3 kap 10§ MB alltid företräde. Det är dock inte totalförsvaret i sig som är av riksintresse, utan ett visst geografiskt område, vilket är en viktig skillnad.

Totalförsvaret i Pajala

I Pajala kommun finns två skjutbanor som ingår i totalförsvaret. Ungefär två kilometer norr om Pajala centralort ligger en skjutbana. Området omfattar en areal om ungefär en hektar. Strax norr om Korpilombolo finns ytterligare en skjutbana. Området omfattar ungefär två hektar. Skjutbanornas verksamhet bedrivs av lokala skytteföreningar.

På andra sidan älven, norr om Pajala centralort finns en försvarsanläggning även kallad hemvärnsstab. Ett område på ungefär en hektar där även skjutfält kan utlysas under vissa förutsättningar.

Utöver den redovisning som skett i översiktsplanen finns det intresseområden för totalförsvaret som av sekretesskäl inte redovisas i översiktsplanen. Försvarensintressen är i sådana områden inriktade mot att följa olika förändringar i markanvändningen.

Utdrag ur MKB

PÅVERKAN

Riksintresse enligt 3 kap 9§ MB

I Pajala kommun finns inga öppett redovisade riksintressen/intressen för totalförsvaret. Riksintresset riskerar att påverkas främst av uppförande av höga objekt som vindkraftverk.

ÅTGÄRD

Försvarensmakten bör kontaktas i tidigt skede avseende vindkraftsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför tätort och högre än 50 m inom tätort.

2.8 MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

Riskinventering

I Pajala har en arbetsgrupp gjort en riskinventering utifrån de förutsättningar som gällde 2005. Med den nya planerade gruvverksamheten blir förutsättningarna annorlunda, främst för områdena i direkt anslutning till gruvorna, men även längs med gamla vägar där det blir ökande transporter. Det blir också nya vägar och förmodligen även järnvägar som ger ökade risker för buller, olyckor mm. I direkt anslutning till gruvorna är buller, dammning, påverkan på natur och vatten, och olyckor i samband med sprängning och sprängämneshantering de största riskerna och möjliga störningarna. De flesta verksamhetsrelaterade riskerna och störningarna hanteras i tillståndsprövningen där den som bedriver verksamhet ska visa hur risker och störningar kommer att hanteras.

Sedan riskinventeringen gjordes har också klimatförändringarnas påverkan blivit mer aktuell. Det är bland annat ökad nederbörd som medför ökad risk för översvämningar och höjda grundvattennivåer vilket i sin tur kan orsaka skred.

Kommunens riskbild enligt riskinventering 2005

En arbetsgrupp identifierade och kartlade risker i kommunen med underlag från räddningstjänst, plan- och miljöområdet, kultur- och utbildningssektorn samt social- och tekniska verksamheter. Därefter gjordes en bedömning av sannolikheten för skadehändelse och vilka konsekvenser en eventuell olycka kan få. Arbetsgruppen utgick från de riskkällor som då bedömdes kunna medföra de allvarligaste konsekvenserna som kan inträffa vid en olycka.

Olyckor kan bero på naturkatastrofer, människors handlande eller sabotage. Olyckshändelse kan inträffa plötsligt eller ha ett långsamt händelseförlopp.

Arbetsgruppen listade riskobjekten med de största riskerna:

Nr. Riskobjekt

1. Värmeverket
2. Vattentäkterna
3. Hotell/Restauranger

4. Vårdcentralen
5. Särskilda boenden
6. Mikromakarna
7. Bensinstationer
8. Kunskapssmedjan
9. Skolor/förskolor
10. Kyrkor
11. Sporthallar
12. Dagcenter
13. Keros Läder
14. Flygplatsen
15. Industrihus
16. Pajala återvinning
17. Förvaltningsbyggnaden
18. Krekula & Lauri Såg AB / Jutos Såg
19. Pajala Bioenergi AB
20. Polar Fönster AB
21. Samhall
22. Telemasten Jupukka
23. Avloppsreningsverk
24. Avloppspumpstationer

Konsekvenser p g a lång insatstid

Pajala har en gles befolkning spridd på en stor yta, ungefär 8 000 km². Insatstiden kan därför i delar av kommunen bli lång.

Områden med särskilda risker

Bland de risker som kan ge de allvarligaste konsekvenserna i kommunen kan nämnas

- Bränder i skolor, vårdhem, samlingslokaler och industrier (V), (EO)
- Tankbilsolyckor, farligt godsolyckor (V), (EO)
- Olyckor inom industriområden (V)
- Bränder i trähusbebyggelse (V)
- Brand i torvtäkten Männikkö (i många fall lång insatstid) (V)
- Skogsbränder (V)
- Utsatt huvudvattentäkt för centralorten (EO)
- Risker under höjd beredskap (EO)
- IT-sabotage (EO)
- Långvarigt avbrott i elförsörjningen (EO)
- Haveri i värmeverket (EO)
- Avlopp, vattenföroreningar (V), (EO)
- Flyghaveri (EO)
- Bensinstationer (V) (EO)
- Personhotelser (EO)
- Sophantering (V)
- (V) Vardagsolyckor (EO) Extraordinära

Brand i samlingslokaler, skolor, särskilda boenden, industrier m.fl.

Om brand inträffar där det finns en stor koncentration av människor, sängbundna personer och/eller en komplicerad byggnadsstruktur kan räddningsinsatsen bli svår och många drabbas.

Brand i trähusbebyggelse

Förhöjd risk för brandspridning och ett snabbt brandförlopp gäller framförallt på de ställen där det förekommer trähusbebyggelse och där husen ligger tätt.

Bensinstationer

Särskilt bensinstationerna i kommunens tätorter utgör riskobjekt. Ur miljösynpunkt kan oljeprodukter eller släckvatten från brand komma ned i dagvattenbrunnar/avlopp och rinna ut i vattendragen. Vid en brand/explosion finns risk för människor som vistas såväl inom som utomhus samt för räddningstjänstpersonal. Vissa bensinstationer ligger dessutom nära skola och/eller hushus.

Översvämningsrisker, ras och skred

Nedan följer ett sammandrag av en översiktlig ras- och skredriskinventering i Norrbottens län utförd 1998 av Scandia consult Bygg&Mark AB på uppdrag av Statens räddningsverk.

Översvämningsrisker

Vattenflödet i Torne- och Muonioälven varierar kraftigt under olika årstider på grund av det finns få flödesutjämnande vattenmagasin (sjöar) inom vattenområdet. Vårfloderna kan bidra med skador på stränder och byggnader längs med älvarna när vattennivån stiger flera meter.

Till följd av ett varmare klimat ökar risken för större nederbördsmängder samt snö under vintern vilket ger stora vårflöden och marköversvämningar. Stora delar av strandytorna längs älvdalarna i kommunen hotas av översvämningar. De mest utsatta områdena de senaste åren har varit kring Anttis, Torinen och Lovikka efter Torneälv. Konsekvenser vid översvämningar är att fastigheter kan bli obeboeliga, människor och djur måste förflyttas, vägar översvämmas och måste stängas av. Risk finns att enskilda avloppsanläggningar bräddas inom det översvämmade området med åtföljande risk för bakterier i vattentäkterna.

Isproppar

Under islossning kan vattenståndet lokalt stiga avsevärt på grund av isproppar som uppstår i låga, breda och långa lugnvattenpartier där älven till och med kan vara bottenfryst. Under 1900-talet har isproppar orsakat stora översvämningar åtminstone sju gånger i Torne älv och förstört för flera miljoner kronor under perioden 1984-1986. En del av ispropparna bildas på samma ställen från år till år, men de kan även uppstå på helt oförutsedda platser. Propparna bildas ofta i grunda, breda och långa lugnvatten där isen vanligen blir tjock. Bildandet av isproppar beror mycket på väderförhållandena under vårvintern, som till exempel när och hur snabbt snön och isen smälter samt förhållandena under hösten och vintern, till exempelvis snömängd, istjocklek har inverkan.

Skred

Erosionen vid stränderna är störst mot slutet av våren när tjälen gått ur jorden men vårfloden ännu inte sjunkit. Pajala centralort, Tärendö, Merasjärvi och Narken är några utvalda områden som har genomgått av en ras- och skredriskinventering på uppdrag av Statens räddningsverk. Vilka områden som har varit aktuella för inventering har beslutats genom en förstudie gjord av SGI. Generellt kan man säga att vid alla större vattendrag finns stabilitetsproblem. Viss mark, särskilt lermark med brant slänt mot vattnet, är känslig för skred och vid islossning är riskerna stora för erosion längs strandbranterna.

Vid framtida planering är ovanstående viktiga faktorer att ta hänsyn till för att säkra för lämpliga bostadsområden och ett hållbart boende. Det är inte lämpligt att placera ny bebyggelse inom ras- och erosionsriskområdena dvs. nära branta slänter eller på områden där det är känt sen tidigare översvämningar och ras. Detta förutsätter kunskap om markens egenskaper och var det finns raviner och gamla skredärr. På de platser där det redan finns bebyggelse måste man bedöma hur stor skredrisken är och om det behövs, vilka åtgärder som ska sättas in.

Klimat och sårbarhet

Effekter av förväntade klimatförändringar är något som Pajala kommun kommer att arbeta med vidare inom det fortsatta markanvändningsplaneringen bland annat inom ramen för de fördjupade översiktsplaner som avses att utarbetas de närmaste åren. Fokus kommer att ligga på den framtida bebyggelsen längs älvarna där vissa älvssträckor har stränder som är skredbenägna och där en klimatförändring med till exempelvis ökad nederbörd ytterligare kan förvärra läget.

Extrem kyla

Extrem kyla kan leda till långvariga elavbrott.

Farligt gods, tankbilar

Om ett utsläpp sker kan kemikalier eller farligt gods spridas i luften, på marken eller i vattnet. Utsläpp i luften sprids med vindens hastighet. Detta innebär att räddningstjänsten och andra resurser sällan hinner fram för att begränsa utsläppet. Personer utomhus kan skadas av exempelvis giftiga och frätande gaser. Vid läckage av vätska på mark beror spridningen på jordartens genomsläpplighet. Vid utsläpp av kemikalier eller farligt gods i vatten beror spridningen på en rad faktorer till exempel fysikalisk form eller löslighet. Flertalet transporter går genom Pajala tätort.

Trafikolyckor

Vägnätet är stundtals hårt trafikerat av bland annat virkes/timmertransporter, pendlare och skoltransporter. Inga viltstängsel finns och förekomsten av högvilt kring vägarna är stor.

För närvarande pågår en översyn av trafiksituationen kring centralorten och gruvområdet avseende de förändringar som gruvetableringen väntas medföra.

Flygolycka i samband med start och landning

Vid Pajala flygplats sker dagligen ett antal starter och landningar, de tillfällen då risken för flygplanshaverier är som störst. Omfattanden internationell flygtrafik passerar över Pajala.

Vattentäkter/Vattenverk

Äldre vattenskyddsområden från 1982 finns för Kangos och Junosuando kommunala vattentäk-

ter. Ett arbete pågår med att ta fram ett vattenskyddsområde för Pajala dricksvattentäkter. När det är avklarat är avsikten att fortsätta med att revidera de äldre skyddsområdena för Kangos och Junosuando samt att ta fram skyddsområden för samtliga kommunala vattentäkter. I första hand prioriteras de större vattentäkterna tillsammans med orter med ett större exploateringsstryck.

Risken för allvarlig störning i vattenkvaliteten på råvatten i Pajala lindras av att vattentakten består av ett flertal bergborrade brunnar, spridda på ett större område.

Vid höga vattenflöden finns stor risk att enskilda avloppsanläggningar bräddas och att enskilda vattenbrunnar förorenas genom att bakterier kommer in i vattnet. Andra risker är strömbrott, brand i vattenverk, maskinfel, processfel, inläckage av föroreningar vid översvämningar och sabotage.

Distributionsnätet i centralorten Pajalas nordvästra del saknar möjlighet till rundmatning av renvatten. Vid ett eventuellt brott på huvudledning, på någon punkt efter en sträcka av ungefär två kilometer saknas möjlighet till alternativ distributionsväg till de centrala delarna av samhället.

Avbrott/störning i vattenförsörjning

Största störningsrisken i vattentillförseln ligger i brott på vattenledningar. Vid ett avbrott kommer abonnenter, industrier och samhällsviktiga verksamheter att bli helt eller delvis utan vatten. Brandposter fungerar inte. Dricksvattnet kan bli missfärgat då flöden ökar och vattnet ändrar riktning. Beläggningar, rost och biofilm kan lossna och försämra vattenkvaliteten såväl kemiskt som mikrobiologiskt och gör vattnet tjanligt med anmärkning eller otjänligt. Beroende på var läckan inträffar kan källare översvämmas eller bakterier förorena vattnet.

Värmeverket

Ett haveri skulle medföra problem för boende i tätorten som är anslutna till värmeverket. Värmeverket kan leverera värme vid längre strömbrott eftersom reservkraft och oljepanna finns. Sårbarheten finns hos fastighetsägare (villor och flerfamiljshus) då speciell utrustning krävs för att kunna använda värmen i fastigheten.

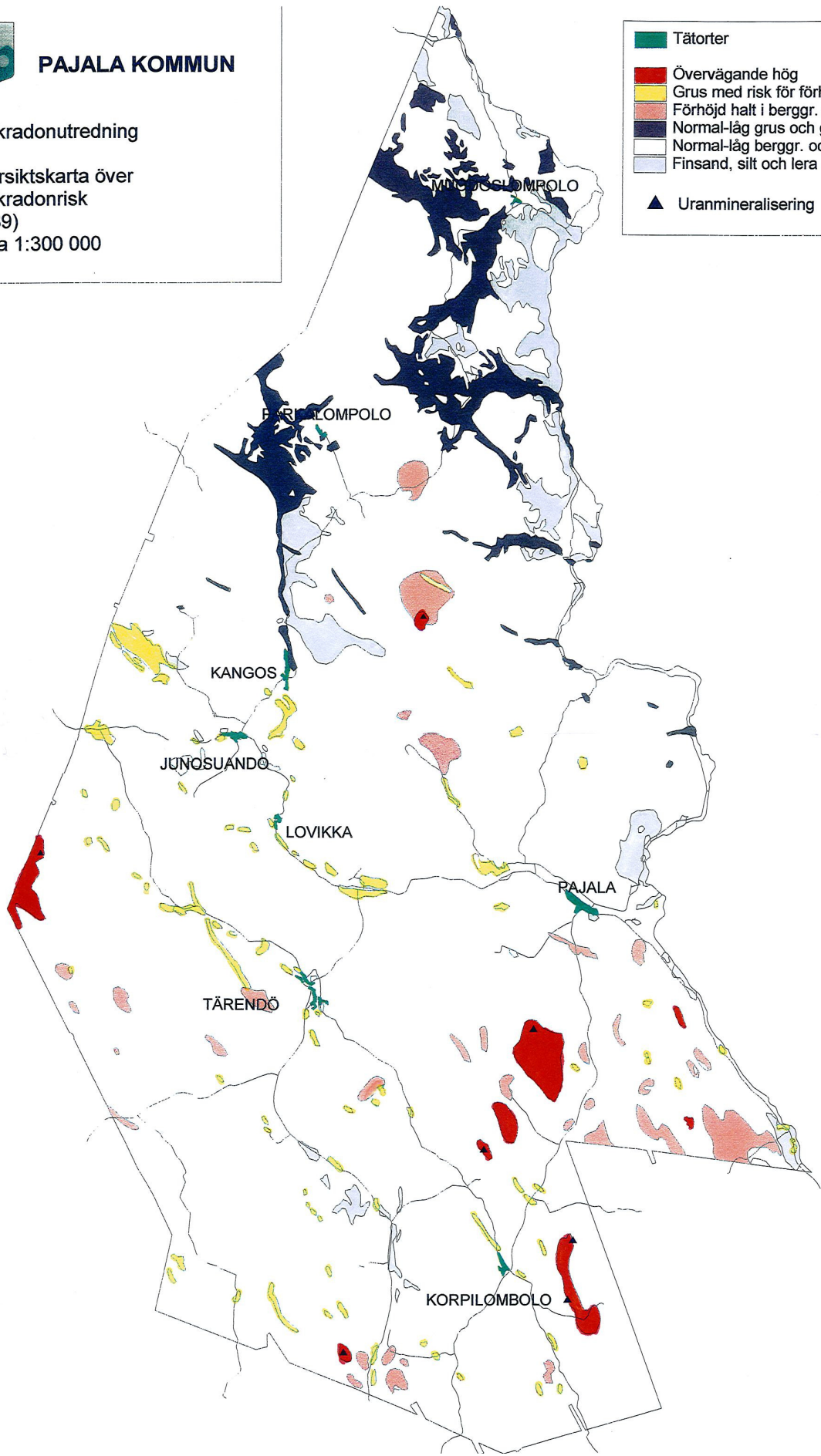
Översiktskarta över markradonrisk

PAJALA KOMMUN

Markradonutredning

Översiktskarta över
markradonrisk
(1989)
skala 1:300 000

Radon

Enligt socialstyrelsens allmänna råd utgör radonhalter över 200 Bq/m³ olägenhet för människors hälsa om radonhaltens årsmedelvärde är högre än 200 Bq/m³ i utrymme där människors stadigvarande vistas, i bostad eller allmän lokal, t ex skolor och daghem.

WHO rekommenderar i september 2009 en referensnivå på 100 Bq/m³ för bostäder. En utredning pågår för närvarande under ledning av Boverket för att se över konsekvenserna av en eventuell sänkning av det svenska riktvärdet till 100 Bq/m³.

Pajala kommun tillämpar radonsäkert byggande vid nyproduktion i högriskområden och radon-skyddat i övriga områden. Även i lågriskområden kan otätheter i grundkonstruktionen samt fjärrvärme installationer med bristfälliga tätningar ge höga radonhalter. Sveriges Geologiska AB, Luleå har under hösten 1988 undersökt markradonsituationen i Pajala kommun. Efter undersökningen upprättade SGAB en kommuntäckande radonöversikt, se karta sid 138.

Pajala kommun har under 1989-1990 utfört radonmätningar i 120 bostäder i högriskområden, eventuella högriskområden samt områden med något förhöjda markradonhalter. Dessutom har mätningar gjorts i misstänkta blå lättbetong hus. 10 av dessa undersökta bostadsfastigheter visade sig ha radonhalter över 200 Bq/m³.

Radonmätningar har även utförts i samtliga kommunala skolor och förskolor utsträckt över en längre tid, de äldsta mätningarna från 1980- och 90-talet, någon enstaka mätning i början på 2000-talet och nu senast under 2009.

Utav 25 kommunala vattentäcker varav 21 med bergborrade brunnar har 11 stycken radonavsskiljare pga att råvattnet har halter över 100 Bq/l.

Områden med särskilda miljöproblem

Ur miljösynpunkt har tre områden studerats:

- *Transport av farligt gods*
- *Risk för föroreningar från pågående verksamhet*
- *Markförorening av nedlagd verksamhet*

Risk för föroreningar från pågående verksamheter

Deponier innehåller allt från ämnen som är vanliga i naturen till naturfrämmande ämnen som

människan framställt. Tillsammans kan dessa föroreningsmängder utgöra ett avsevärt hot mot människors hälsa och mot miljön.

I kommunen finns ett 70-tal verksamheter som omfattas av miljöbalkens anmälningsplikt. Dessa finns utförligt dokumenterade på Plan- och miljöenheten. Givetvis är inte alla dessa anläggningar miljöfarliga, men alla har en verksamhet som på ett eller annat sätt kan skada miljön om deras produkter inte hanteras på ett tillfredsställande sätt. Nedan redovisas exempel på sådana miljöfarliga verksamheter.

Bensin, diesel, oljeprodukter eller släckvatten

Bensin, diesel, oljeprodukter eller släckvatten från brand kan komma ner i dagbrunnar/avlopp och transporteras via ledningsnätet till mark eller vattendrag.

Avloppsanläggningar

Utsläpp av föroreningar från avloppsreningsverk regleras av tillstånden för respektive anläggning. Risk för okontrollerade utsläpp till vattendrag och grundvatten uppstår vid framförallt längre tids strömavbrott då bräddning av förorenat avloppsvatten kan ske till recipient.

Vid några lågt belägna anläggningar kan miljöpåverkan öka i samband med onormalt höga flöden eller dämningar i vattendrag, vilket i sin tur kan medföra negativ påverkan på känsliga vattentäkter.

Markförorening av nedlagd verksamhet

Föroreningar har genom åren lagrats i mark vid nedlagda verksamheter. Det kan finnas miljöfarliga ämnen och stora mängder andra föroreningar, som under mycket lång tid kan vara skadliga för människors hälsa och miljön.

Nedlagda verksamheter

Till exempelvis före detta "soptippar". Kommunen har avslutat samtliga egna avfallsdeponier. Ett stort antal nedlagda deponier – ca 40 st. – finns dock runtom i kommunen. Samtliga dessa är inventerade och riskklassificerade efter en skala mellan 1 och 4, där 1 utgör "mycket hög risk" och 4 "låg risk". De flesta av de inventerade deponierna har bedömts utgöra riskklass 3 eller 4. Fem anläggningar har bedömts utgöra riskklass 2 – "stor

risk” – för vilka prov och kontrollmätningar kommer att behöva genomföras för att ta ställning till behov av åtgärder, fortsatt kontrollverksamhet eller omklassning till grupp 4.

Fd bensinstationer

Nedlagda bensinstationer finns på ett flertal ställen i kommunen.

Andra händelser som medför risker för miljön

Skogsbränder

I kommunen finns stora och skyddsvärda skogsområden som vid bränder kräver långvariga insatser av räddningstjänsten.

Miljö- och riskfaktorer som särskilt bör uppmärksammas i ÖP och annan kommunal planering är:

- *Riskobjektens placering samt skyddsavstånd till t.ex. bostäder och servicehem*
- *Var farligt gods transporteras, skyddsavstånd till transportleder enligt PBL (kap 4, § 1) och lämpliga uppställningsplatser*
- *Miljöpåverkande verksamheter*
- *Översvämningsrisker – riskområden*
- *Skyddet för grundvatten*
- *Olycksdrabbade vägar*
- *Nedlagda upplag och deponier för avfall*

Källa: Risk- och sårbarhetsanalys, Kommunfullmäktige 2005-11-07, §62.

Riskhantering är ett begrepp som syftar till att uppnå ett mindre sårbart samhälle. I översiktsplanen (ÖP) skall de risker som kan uppstå i samband med lokalisering av nya verksamheter och anläggningar särskilt beaktas, samt anges att förebyggande åtgärder måste utföras så långt det är tekniskt och ekonomiskt möjligt för att minska de risker som redan finns i samhället.

Genom strategisk miljöbedömning i samband med ÖP samordnas åtgärder på det kommunala planet.

Det övergripande syftet är att erhålla underlag till modell- och metodutveckling. Detta för att visa hur ett förvaltningsövergripande olycksförebyggande arbete kan bedrivas på kommunal nivå. ÖP bör användas i det olycksförebyggande arbetet.

Parkaloppolo Foto:Tomas Calla

Miljöstörande anläggningar

RIKTVÄRDERN FÖR BULLER

För vägtrafikbuller bör följande riktvärden inte överskridas:

- 30 dB(A) ekvivalent inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus, nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostaden

För buller från flyg bör följande riktvärden inte överskridas:

- 30 dB(A) ekvivalent inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus, nattetid
- 55 dB(A) flygbullernivå FBN utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostaden

För buller från industriell verksamhet bör följande riktvärden inte överskridas:

Nyetabletering	Befintlig verksamhet
• 50 dB(A) ekv	55 dB(A) ekv utomhus, dagtid 07-18
• 45 dB(A) ekv	50 dB(A) ekv utomhus, kvällstid 18-22
• 40 dB(A) ekv	45 dB(A) ekv utomhus, nattetid 22-07
• 50 dB(A) max	55 dB(A) max utomhus, nattetid 22-07

Buller och vibrationer

Med buller avses allt icke önskvärt ljud. Den vanligaste bullerkällan i våra boendemiljöer är vägtrafik. Buller från flyg-, tåg och industri kan också vara problematiskt men berör inte lika många boende.

Följande riktvärden för trafikbuller ska normalt inte överskridas vid nybyggnation av bostadsbyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur. Riktvärdena är hämtade ur "Infrastrukturpropositionen för framtida transporter" 1996/97:53.

Nivåerna på bullret anges antingen som medelvärde (Leq) eller maximalnivå (Lmax) och mäts

vanligen i decibel (dB). Beteckningen dB(A) står för en standardiserad mätmetod där värdena korrigerats för örats varierande känslighet.

Gränsvärden för störningar eller risk för hörselskada anges oftast i dB(A). Ljud högre än 85 dB(A) medför risk för hörselskada. Buller långt under hörselskadenivån kan orsaka sömnstörningar, försämrad prestation, stressreaktioner, huvudvärk, illamående och nervositet.

Vissa undantag finns: För flygbuller gäller utomhus FBN 55 dB(A). Buller från järnväg eller annan spåranläggning får utomhus inte överstiga 55 dB(A) Leq vid uteplats och 60 dB(A) Leq i bostadsområden i övrigt.

FBN står för Flygbullernivå och är ett dygnsvärde där de enskilda rörelserna –start och landning – viktas beroende på när de inträffar. En rörelse på natten räknas som tio på dagen och en rörelse på kvällen räknas som tre på dagen.

Vid tillämpning av riktvärdena vid åtgärder i trafikinfrastrukturen bör hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nivåer enligt ovan skall inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

Flygtrafik

Verksamheten på flygplatsen medför buller, framförallt vid start och landning. Bullret avtar med avståndet till källan och drabbar framförallt boende i närheten. Byn Peräjävaara, väster om flygplatsen, ligger direkt under flygkorridoren vid start och landning. Öster om flygplatsen ligger inga hus inom samma bullerzon och endast ett fåtal hus kan komma att beröras av maximala bullernivåer över 70 dB(A). Rengärdet ligger också inom zonen för bullernivåer över 80 dB(A).

Vid en tidigare miljöbedömning har flygbuller som kommer att kunna höras av fritidsboende i flygplatsens närhet, samt av dem som idkar friluftsliv längs Torneälven och i omgivningens naturreservat exempelvis i Vasikkavuoma, bedömts som svagt. Med större flygplanen som föreslagna detaljplan ger utrymmer för kommer nivåerna i dessa områden bli högre och kanske upplevas som störande.

Enligt det tillstånd som flygplatsen har idag har miljödomstolen bedömt att ingen boende kommer att beröras av en flygbullernivå över FBN 55 dB(A) och därför inte ansett att någon beräkning

av FBN i anslutning till flygplatsen erfordrats.

Ett mindre antal hus, främst fritidshus, berörs av maximala bullernivåer mellan 70 och 80 dB(A) vid start och landning med större plan. Därför skall Pajala kommun, enligt villkoret för nu gällande tillstånd, genomföra bullerbegränsande åtgärder i bostäder vid vilka det på grund av verksamheten vid flygplatsen under fler än ett kalenderår i följd inträffar att det under 50 dygn per år förekommer sammanlagt 150 händelser mellan klocka 22:00 och 07:00 då ljudnivån överstiger 80 dB(A). Målet för åtgärderna skall vara att uppnå en beräknad ljudnivå inomhus som inte överstiger 45 dB(A).

Idag har flygplatsen tillstånd för 4500 flygplansrörelser per år. En optimistisk prognos är en framtid med 1000 flygrörelser per år i form av charterresor (sannolikt med de största och bullrigaste planen på flygplatsen) vilket enligt samma prognos skulle innebära totalt 2500- 3000 flygrörelser per år, vilket ryms inom nuvarande tillstånd.

Skotertrafik

Skotertrafiken orsakar ibland bullerstörningar i tätorter.

Skotertrafik Foto: Pajala kommuns bildarkiv

Områden som är känsliga för påverkan eller störning

Ekologiskt känsliga områden

Sjöar och vattendrag

Sur nederbörd stressar sjöar och vattendrag. Utsläpp från industrier och verksamheter kan ytterligare förvärra statusen i sjöar och vattendrags ekosystem.

Gruvindustrin behöver vatten till verksamheten. I tillståndsansökan för Tapuli gruva beskrivs hur uppumpat grundvatten från dagbrottet i första hand återanvänds men att även vatten behöver tas från Muonio älv och att älven även behöver ta emot vatten från gruvan, t ex vid hög nederbörd eller processavbrott. Med flera gruvor blir även belastningarna på sjöar och vattendrag större.

Våtmarker

Våtmarker är känsliga för åtgärder som tar dem i bruk, dikar ut dem eller på annat sätt påverkar grundvattennivån.

Även åtgärder runt om våtmarker, t ex uppförande av luftledningar, vägar och gruvområden, påverkar fåglar och andra djur som är beroende av stora våtmarkers variationsrika landskap.

Skog med gamla trädbestånd

Skogsbruk som medför kraftiga dikningar och djupa körspår påverka markavrinningen i skogen. Dräneringen påverkar gammelskogsbestånden negativt och diken utgör hinder för smådjur.

Hyggen i närheten av gammelskogsbestånden som påverkar vindförhållandena runt skogen. Vissa sällsynta arter påverkas negativt av att det blir torrare i gammelgranskogen.

MARK, VATTEN OCH MILJÖRISKER

Översvämningdirektivets Art 1 - "att upprätta en ram för bedömning och hantering av översvämningssrisker i syfte att minska de ogynnsamma följderna för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet i samband med översvämningar i gemenskapen." (http://www-mv.slu.se/hs/Vattend09/PresFD_BNL_SLU_ren.pdf)

Detta EG-direktiv är nytt och det första som kommer att ske är att de rikstäckande och regionala organisationerna utför karteringar. Torneälvens flöden är inte karterade. Som jämförelse kan sägas att Kalixälvens 100-årsflöde väntas i ett framtida klimat inträffa ungefär lika ofta som idag. En gissning är att detsamma gäller Torneälven som också är oreglerad. Torneälven är ett av de vattendrag som har första prioritet när det gäller kartering av MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) och SMHI.

Efter att tagit del av den kartläggning som MSB gör för landets kommuner och länsstyrelser, kommer kommunen att ta ställning till hur det fortsatta arbetet ska utformas och även hur det ska integreras med det vattenförvaltningsarbete som följer av ramdirektivet för vatten vilket för Botenvikens vattendistrikt numera hanteras i form av miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster.

PÅVERKAN

Hur vatten hanteras och hur pågående klimatförändringar kommer att påverka mark och vatten, kommer att utgöra de främsta källorna till eventuella miljörisiker. I samband med nya väg- och järnvägsbyggen samt vid gruvetableringar och drift av dessa, kan förändringar av vattendrag och grundvattennivåer ske liksom påverkan av vattnets kvalitet.

Påverkan av klimatförändringarna, utgörs i Pajala främst av ökad nederbörd, med lokalt stigande grundvatten och stundtals stora flöden.

Föroreningar från pågående och planerade verksamheter kan utgöras av kemikalier från garveri, lakvatten från virkesindustrin, kväveläckage från sprängämnen i planerad gruva. Markförorening från nedlagda verksamheter kan förekomma t ex på gamla verksamhetsplatser, bensinstationer, upplag och tippar.

Påverkan miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster

Vattenförekomsterna i Pajala kommun är jämt spridda och de ställningstaganden som görs i översiktsplanen, och som redovisas i plankartan, berör flera av förekomsterna. Väg- och järnvägsbyggen, anläggande av vindkraftverk och kraftledningsgator, gruvnäring och viss annan industri samt skogsbruket kan påverka statusen negativt både kemiskt och ekologiskt, genom grumling eller som en följd av ändrad kemisk balans eller utsläpp av miljögifter.

EFFEKT OCH KONSEKVENSER

I samband med vattenhantering finns risker för grumling och nedsmutsning av vattendrag med konsekvenser för vattenlevande djur och växter. Grundvattensänkningar i samband med dagbrott medför konsekvenser för växtligheten i närområdet.

Ökad nederbörd ökar risken för skred i områden där marken lätt blir vattenmättad med konsekvenser för markanvändning, byggnader och anläggningar. Höga flöden ökar risken i översvämningssområden med konsekvenser för markanvändning, byggnader och anläggningar.

I områden med markföroreningar kan översvämningar och höjda grundvattennivåer även få konsekvenser för intilliggande vattendrag.

Effekter på miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster

I översiktsplanen utpekas områden för gruvverksamhet. Enligt tillståndsansökan för Tapuli gruva föreslås att överskottsvattnet leds i ledning direkt till Muonio älv och att man där förlitar sig på

att det avbördade vattnet med eventuella rester av näringsämnen, surt vatten, metaller mm, späds ut till nivåer under gränsvärdena. Annars finns en risk att sprängämneskväve kan bidra till övergödningen och avvattning av myrområden och marker med svartmocka kan leda till försurning och i förlängningen en urlakning av markbundna metaller med följdeffekter på vattenkvaliteten.

Muonio älv kommer, vid behov, även att användas för uttag. Överutnyttjande av ytvatten kan leda till kritiskt låga vattenflöden som bland annat påverkar den ekologiska statusen negativt i vattendrag. En framtida gruva vid Sahavaara kommer troligen att använda samma lösning, medan en gruva i Pellivuoma troligen kommer att leda bort överskottsvattnet i en annan riktning.

Andra strategiska planeringar som ÖP redovisar är områden med goda årsmedelvindar med avsikten är att visa var det finns förutsättningar för vindkraft. Till gruvområden och eventuella vindkraftsparker kommer det att behövas dra vägar och kraftledningar. Vägbyggen kan orsaka ökad grumling och skapa hinder där vattendrag behöver korsas. En omfattande ökningen av vägbyggen kan därmed utgöra en risk för sämre ekologisk kvalitet och att miljö kvalitetsnormen därmed inte uppnås.

Pajalas omfattande skogsbruk har också en inverkan på vattendrag. Det kan handla om ökade halter humusämnen med ökade grumling och surare vatten som följd.

Det kan även handla om tillkomst av vandringshinder i de mindre vattendragen i form av trummor till skogsvägar. Generellt har miljöhänsynen när det gäller fysiska förändringar förbättrats i skogsbruket. Numera är det vanligt att funktionella kantzoner med träd lämnas kvar längs vattendragen vid avverkningar.

Effekter av utvidgad besöksnäring berör främst sjöars och vattendrags ekologiska status genom t ex bristande avlopp, överfiske och smittspridning samt av fritidsbåtars inverkan på botten och stränder. I översiktsplanen är bebyggelse främst tänkt att ske bland redan etablerad bebyggelse och där anslutas till befintliga VA-anläggningar.

ÅTGÄRDER

Vattenverksamheter är tillståndspliktiga och åtgärder för vattenhanteringen föreskrivs och följs upp av respektive tillståndsmyndighet.

Effekter av förväntade klimatförändringar är något som Pajala kommun kommer att arbeta vidare med inom den fortsatta markanvändningsplaneringen bl a inom ramen för de fördjupade översiktsplaner som avses att utarbetas de närmaste åren. Fokus kommer att ligga på den framtida bebyggelsen längs älvarna där vissa älvsträckor har stränder som är skredbenägna och där en klimatförändring med t ex ökad nederbörd ytterligare kan förvärra läget.

Ny bebyggelse ska undvikas i områden med risk för översvämningar och skred.

Generellt gäller att stabilitetsproblem råder utmed alla större vattendrag. Kommunen har kunskap om var översvämningar brukar inträffa men har ingen heltäckande analys över områden med oklara stabilitetsförhållanden.

För närvarande pågår en regional översvämningsskartering för Torneälv som kommer att avslutas under 2011 och presenteras under 2012. Till nästa översyn av översiktsplanen och i kommande arbete med fördjupade översiktplaner och nya detaljplaner kommer kommunen att använda dessa nya skarteringar och redovisar hur risker för översvämning, ras och skred kan komma att påverka markanvändningsplaneringen. Fram till dess kommer förhållandena att undersökas i samband med eventuella exploateringar.

På karta 4.4.1 i MKB redovisas områden utpekade i den översiktliga stabilitetskartering som

gjorde 1998 och översvåmningsbenågnå stråckor långs Kalixålvån tillsammans med utvecklingszonen för turism.

Åtgårder avseende miljåkvalitetsnormer för vattenfårekomster

Merparten av planens områden för gruvnåring samt utredningsområden och utvecklingszoner ligger inom områden med sjåor och vattendrag med god till mycket god ekologisk status. Får att inte försåmra deras status fram till 2015 kan åtgårder behåva såttas in. Inom kommunen finns åven ytvatten (sjåor och vattendrag) som inte uppnår miljåkvalitetsnormen "God ekologisk status". Får dessa gåller att statusen skall var uppnådd till 2021 (se karta 4.4.2 i MKB).

Kommunen kommer att fördjupa planeringen för Pajala tåtort och för gruvområdena samt för ny bebyggelse utmed ålvarna. I samband med dessa planer kommer faktiska åtgårder att fåreslåås för de vattenfårekomster som behåver detta. I sin fortsatta planlåggning av mark och vatten, samt byggande, kommer kommunen att beakta miljåkvalitetsnormerna för vatten och vattenmyndigheternas åtgårdsprogram.

Kommunen kommer att intensifiera tillsyn och pråvning av verksamheter i de områden med vattenfårekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status.

Pajala kommuns tekniska enhet har uppråttat en åtgårdsplan avseende uppgrådering av de kommunala vattenreningsverken. Kommunen kommer vid behov att uppråtta fler vattenskyddsområden (med ståod av kap 7 MB).

Foto: Pajala kommuns bildarkiv

3. PLANFÖRSLAG

3.1 INLEDNING

Sammanfattning och analys av Pajalas nuvarande situation

Pajala kommun är en inlandskommun med goda naturtillgångar och vikande befolkning. Pajala är också en gränskommun och har ett pågående, kontinuerligt samarbete med den finska grannkommunen Kolari, främst vad gäller infrastruktur och näringar som gruva och turism.

Den för tillfället viktigaste naturtillgången är järnmalmen som genom företaget Nortland Resources avses brytas i minst tre gruvområden, Tapulivuoma, Sahavaara och Pellivuoma. Mycket av den kommunala planeringen kommer att handla om gruvbrytningens effekter på samhället, både direkt i form av gruvområden men också indirekt i form av befolkningsförändring, ny infrastruktur och utökat näringsliv.

Vad kan planeringen styra?

En översiktsplan ska redovisa hur kommunen anser att mark och vattenområden ska användas. Den är inte juridiskt bindande men kan följas upp med områdesbestämmelser och detaljplaner som är bindande.

Det är vanligt att kommuner i sitt visions- och målarbete talar om vilken framtid som är önskvärd, men det är sällan kommunerna själva som gör de största investeringarna. Nya investeringar som bostäder, lokaler, vägar eller annat är det i huvudsak marknaden (företag och individer) eller staten (Trafikverket) som kommer att stå för. Pajala kommun är öppen för alla aktörer som vill vara med och förverkliga de mål och visioner som presenteras i programdelen.

Kommunen kan inte styra över var individer och företag väljer att etablera sig annat än genom att tala om var det inte är lämpligt. Främsta planeringsmålet blir därför att ge förutsättningar för den önskade framtiden, och dessutom att vara tydlig och tala om vad kommunen vill och hur det kan göras. Det är också mycket viktigt att lyfta fram det som kan locka företag och individer till kommunen - så att den önskade framtiden kan bli genomförd.

Planens syfte och huvuddrag

Större delen av planförslaget visar den markanvändning som råder 2009. Förslaget bygger på bedömningen att kommunen redan har en markanvändning som klarar en återflyttning genom förtätning av befintliga byar och samhällen. Detta efter år av befolkningsminskning och krympande av den offentliga och privata sektorn.

Den förväntade gruvnäringens påverkan är i nuläget svår att förutsäga med exakthet. Denna kommuntäckande översiktsplan är främst avsedd som en nulägesbeskrivning och en redovisning av möjlig utveckling i kommunen för att säkerställa rätt planeringsberedskap. Plankartan redovisar områden för bebyggelse, flygplats, gruvor, väg, skoterleder, bevarandeband, utredningskorridorer för järnväg och utredningsområden för vindkraft. Plankartan redovisar också områden där mer detaljerad planering behövs och där fördjupade översiktsplaner ska göras.

Som ett komplement finns en karta som redovisar utvecklingszoner för gruvnäring, turism och ny infrastruktur. Zonkartan är tänkt att ge en översikt och visa kopplingar inom regionen med gruvnäring i väst och turistnäring i öst.

Målsättningar och strategier

- Översiktsplanen ska ge goda förutsättningar för gruvnäring, turism och andra näringar. Två av de näringar som i framtiden väntas bli viktiga för Pajala är gruvnäringen och turismen. I nuläget finns en osäkerhet om hur de kommer att expandera. Genom att peka ut utvecklingszoner för gruvnäring, turism och infrastruktur ges en planeringsberedskap även för de behov som ligger längre fram i tiden.

- Översiktsplanen ska bidra till att identifiera och stärka det som är Pajalas attraktivitet för invånare, näringsliv och andra aktörer. För att kunna använda den förväntade gruvetableringen till att vända en negativ befolkningsutveckling måste Pajala kommun arbeta med attraktivitet så att individer och företag väljer att flytta till kommunen i stället för att pendla till jobb och uppdrag. Pajala har en stor potential i sin befolkning, sin natur, sitt läge och i sina naturresurser.

Den nya strandskyddslagen ger möjligheter att bygga i attraktiva strandnära lägen i områden för landsbygdsutveckling.

- **Översiktsplanen ska identifiera möjliga samverkans- och konfliktområden så att de kan hanteras.** Areella näringar som turism, jordbruk, rennäring och skogsnäring använder stora ytor. I vissa fall kan det uppstå konflikter, t ex kan en framgångsfaktor för turismen vara orörda naturområden medan skogsnäringen behöver avverka skog. Genom att visa vilka stråk och områden de olika näringarna använder kan riktlinjer tas fram.

- **Översiktsplanen ska sträva efter balans mellan hållbarhetens fyra aspekter - samhällsekonomisk hållbarhet, social hållbarhet, ekologisk hållbarhet och kulturell hållbarhet. Några nyckelbegrepp som ska präglade all kommunal planering:**

- *Långsiktighet - inte kortsiktighet*
- *Nyttja - inte utnyttja*
- *Understöddja - inte undergräva*
- *Samverka - inte motverka*

- **Översiktsplanen ska sträva efter god kommunal ekonomi genom nyttjande av kommunala investeringar som vägar, skolor, VA mm. Översiktsplanen ska därför ge förutsättningar för förtätning i befintliga bostads- och verksamhetsområden.**

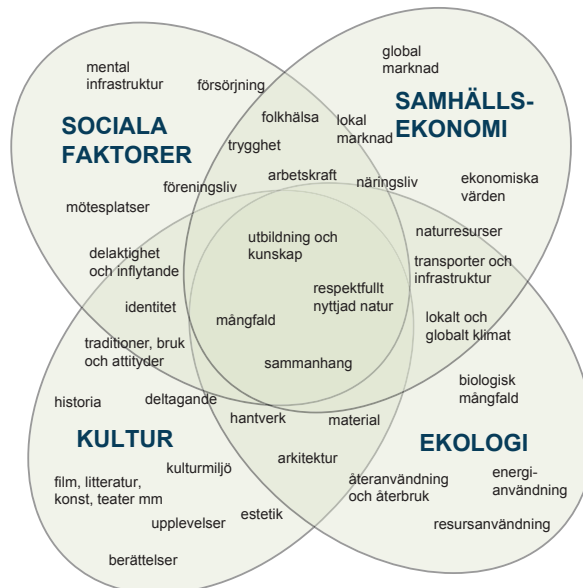
- **Översiktsplaneprocessen ska stärka arbetet med att vända en negativ befolkningsutveckling så att förutsättningarna för god kommunal service och möjligheterna till god livsmiljö för kommuninnevanorna behålls.**

- **Översiktsplaneprocessen ska bidra till arbetet med att aktivt stärka och bredda näringslivet då utkomst och ekonomisk försörjning är ett grundläggande behov.**

Hållbarhet

Hållbarhetens fyra aspekter

Enligt miljöbalken ska "mark, vatten och fysisk miljö i övrigt användas så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning tryggas". För en hållbar utveckling behövs också balans mellan de fyra aspekterna.

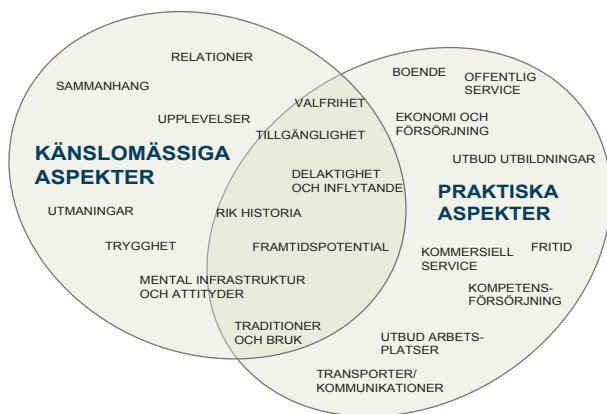

För Pajala kommun är den stora obalansen bristen på arbetstillfällen, dvs den samhällsekonomiska aspekten behöver stärkas. I den förväntade expansionen på grund av gruvan finns goda möjligheter till en stärkt samhällsekonomi som i sin tur påverkar även de andra aspekterna. För en inlandskommun som Pajala är det allt överskuggande hotet en avfolkning som leder till minskade arbetstillfällen, minskad kommunal och kommersiell service som i sin tur leder till ökad avfolkning osv. Därför är kommunen mycket positiv till gruvetableringen och ser möjliggörandet av en gruvetablering som den i särklass viktigaste planeringsuppgiften.

Det är också mycket viktigt att en gruvetablerings eventuella negativa effekter på ekologiska, kulturella och sociala faktorer hanteras av den kommunala planeringen.

Hållbar utveckling innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina.

Attraktivitet

ATTRAKTIVITETSFAKTORER FÖR ATT BO OCH VERKA

- näringsliv
- privatpersoner
- organisationer
- offentliga aktörer

"Mjuka" och "hårda" attraktivitetsaspekter

Vad är attraktivt i Pajala, och för vem? Alla, privatpersoner som företag, behöver försörjning och service men vi behöver också något mer för att tycka en plats är attraktiv att bo och verka i.

Enskilda individer har olika behov och önskemål i olika skeden av livet, i ungdomen kanske upplevelser och utmaningar är extra viktiga, i den senare medelåldern kanske trygghet och sammanhang betyder mer.

Möjligheter och hot

Den planerade gruvverksamheten förväntas påverka kommunen på många sätt:

- ett ökat utbud av arbetstillfällen - leder till ökat behov av bostäder och verksamhetslokaler. Det kommer både att bli ett ökat nyttjande av befintliga bostäder och lokaler, och ett behov av nyproduktion.
- efterfrågan på bostäder i de attraktivaste byarna kan leda till att värden och kvaliteter byggs bort
- ny infrastruktur i form av nya vägar, broar och järnvägar - ger barriärer i landskapet som kan vara hinder att passera för djurlivet och rörligt friluftsliv. Ny infrastruktur ökar också störningar i form av buller och risker. De stora fördelarna är att det blir lättare att resa mellan arbete, bostad och andra målpunkter, och att råvaruproduktionens transporter förbättras.
- ny infrastruktur ger möjlighet att planera för ett

minskat transportarbete och tillgänglighet i både den lilla och den stora skalan.

- stora ingrepp i naturen och uttag av icke förnyelsebara råvaror
- ett mer varierat näringsliv
- ett ökat underlag för kommunal och kommersiell service - om kommunen lyckas attrahera företag och individer. Om det blir en situation med mycket arbetsinpendling ökar kommunens kostnader medan skatteintäkterna blir oförändrade.

Ettstegs utbyggnad - förtätning

Pajala kommun hade på 50-talet sin största befolkning, 15 000 invånare, mycket finns kvar av de bostäder, de lokaler och den kommunala infrastrukturen som då och fram till ca 70-talet byggdes i samhällen och byar. Det finns alltså en kapacitet för en befolkningsökning, inga nya stora bebyggelseområden behöver planeras. De flesta byarna och samhällena i kommunen har kapacitet för förtätning. Så länge ny bebyggelse inte kommer i konflikt med lagstiftning eller planens riktlinjer kommer ny bebyggelse att tillåtas i hela kommunen.

Scenarier

På grund av att många frågor i nuläget är oklara har scenarioplanering varit aktuellt.

Blir det järnväg från Kaunisvaara/Sahavaara till finska sidan? I så fall i vilken korridor? Hur många nya gruvor kommer att startas inom de närmaste 10-15 åren? Hur kommer utvecklingen se ut för näringsliv och befolkning? Var kommer det att behövas och byggas nya vägar? Turismen är en ung näring, hur kommer den att utvecklas?

Tre möjliga scenarier

1. Alternativ 0

I all översiktsplanering ska det tas fram en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, och där ska ett nollalternativ tas fram som referens för att kunna bedöma planförslagets konsekvenser. Nollalternativet är att gruvbrytningen inte blir av, och befolkningsutvecklingen fortsätter följa dagens tendens. Inga speciella planeringsinsatser behövs.

3.2 LOKALISERING OCH UTFORMNING AV BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Generella riktlinjer

Riksintressen

Vid planering och bebyggelse i eller i närheten av Natura 2000-områden och riksintresseområden, ska försiktighetsprincipen gälla. Det kan t ex innebära tillräckliga avstånd för att undvika negativ påverkan, eller andra skyddsåtgärder som anpassning till befintlig kulturmiljö. De olika riksintressena har olika innebörd och betydelse, men avsikten med riksintressena är densamma; att bevara utpekade värden för framtida generationer.

Riksintressena kan även vara överlappande och i konflikt med varandra, i såna fall ska avvägning göras med hänsyn till riksintressen, allmänna intressen och hur väl användningen främjar god hushållning.

Miljökvalitetsmålen

Vad avser de av riksdagen antagna miljömålen och de påföljande regionala miljömålen så har Pajala kommun valt att inte utarbeta egna mål. Det har ej heller gjorts något ställningstagande eller tagits någon form av beslut kring miljömålsarbetet. Det har dock i olika sammanhang "uttalats" en prioriteringsordning där mål åtta "Levande sjöar och vattendrag" samt mål elva "Myllrande våtmarker" har ansetts vara de mål där Pajala kommun har ett stort nationellt ansvar och bör därför uppmärksammas.

Hållbarhet

I all ny bebyggelse ska hållbarhetsaspekterna beaktas. Lokalisering bör ske utifrån möjlighet att använda befintlig infrastruktur och anpassning till lokalt klimat. Hänsyn ska tas till framtida klimatförändringar. Vid nybebyggelse och underhåll bör lokala material, energisnål uppvärmning och säkra energisnåla tekniska lösningar användas.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är en tillgång och resurs där bebyggelse bör undvikas. Efterfrågan på hästboende ökar, i arbetet med fördjupade översiktsplaner för byar och tätorter ska hänsyn tas till detta.

Närhet till störningar

Ny bebyggelse bör undvikas där störningar kan förväntas.

Attraktivitet, sammanhang och anpassning

Karaktärsfulla, harmoniska och begripliga miljöer uppfattas av många som attraktivt både för boende och besök. Pajala har många vackra byar och det är ett värde att vara rädd om. Det som kan hota miljöerna är antingen låg efterfrågan på boende, stor risk för förfall, eller hög efterfrågan på boende, stor risk att de unika värdena i bebyggelsen byggs bort.

Hus och bebyggelsemiljöer kan ha många värden; bruksvärden, ekonomiska värden, känslomässiga värden, kunskapsvärden, värden för identitet och sammanhang, historiska värden mm.

Det är vardagsmiljöerna som ger det övergripande intrycket av en bygd, och det är viktigt att analysera värdena i vardagsbebyggelsen så de kan bevaras.

På kommunens hemsida och på Plan- och miljökontoret finns "*Att bygga vidare på byggnadstraditionen i Tornedalen*", en skrift om vad som är karaktäristiskt i den traditionella bebyggelsen. Skriften kan var till hjälp vid ny-, om- och tillbyggnader.

Byar och tätorter

Vid nybyggnad ska eftersträvas förtätning i befintliga byar och tätorter. Det bör ske genom att bygga vidare på den befintliga strukturen, dock utan att förstöra karaktär och bybild. Att ha kvar och lyfta fram den genuina, särpräglade byggnadskulturen är viktigt. Även fritidsbebyggelse och turismanläggningar kan placeras med anslutning till befintliga byar. Detta skulle gynna både landskapsbilden och kommunekonomin och öka underlaget för offentlig och kommersiell service.

Karaktär och värden

För att bevara karaktär och värden i de gamla byarna bör ortsanalyser göras. I analyserna beskrivs allmän karaktär, särdrag, lämpliga områden för förtätning, lämplig bebyggelsestruktur för nya byggnader och lämpliga byggnadstyper respektive färg- och materialval. Detta är särskilt viktigt

i områden där det finns starkt byggtryck samt vid områden med värdefulla kulturmiljöområden.

I tätorter bör man också tänka på tydlighet, säkerhet, variation och "årsringar", dvs att bebyggelsen speglar olika tidsepoker. Det är också viktigt att de gemensamma platserna som torg, parker, vägar mm är tillgängliga och säkra för alla. Parker och torg ska också utformas så de kan användas som mötesplatser under hela året. Planering och bebyggelse ska ta hänsyn till folkhälsoaspekter och skogens sociala värden.

Landskap

I kulturmiljöer är det viktigt att eventuella nya byggnader passar in i kulturlandskapet och att man i byggandet utgår från landskapets givna förutsättningar. För att bevara de för landskapsbildningen värdefulla dragen i landskapet bör byggandet ske med eftertanke. Man bör kunna skilja delområden med olika karaktärer, som kulturmiljölandskap, bymässiga områden, tätort samt större enhetliga naturområden.

Innan större ingrepp som vägar, järnvägar och nya industrier görs ska analys göras på landskapets karaktärer och värden, så att de negativa konsekvenserna kan minimeras.

Där stora ingrepp inte kan undvikas kan det vara aktuellt med skogsridåer mot vägar och bebyggelse, eller att ingreppen görs till en upplevelse i landskapet.

Ny bebyggelse i naturlandskap bör bara göras där det motiveras utifrån ett landsbygdsutvecklingsperspektiv, och då på ett sätt som anpassar sig till landskapet.

Bebyggelse i strandnära lägen

Den 1 juli 2009 kom första delen av en ny lagstiftning för strandskydd. 1 februari 2010 kommer del två. Avsikten är att få en större variation på hur dispenser kan ges. Många glesbygdskommuner vill kunna använda den stora mängden sjö- och älvstränder som ett sätt att erbjuda en attraktivare boendemiljö och bättre förutsättningar för turism och andra näringar. För att kunna göra det krävs att kommunen pekar ut LIS-områden i en ny översiktsplan eller i ett tillägg till en befintlig och aktuell översiktsplan. LIS-områden = områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

För att ett LIS-område ska kunna pekas ut ska strandnära bebyggelse i området innebära "långsiktiga och positiva sysselsättningseffekter eller bidra till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden".

Dispenser får aldrig ges så de motverkar strandskyddets syften; en fri tillgång till stränderna för människor, växter och djur. Även i områden där dispens kan ges ska därför en fri passage mot stranden lämnas. Lämpligt avståndet varierar, t ex med hur marken och tomten ser ut, men en tumregel kan vara minst några tiotal meter.

I "Strandskydd - en vägledning för planering och prövning" som tagits fram av Boverket och naturskyddsverket finns beskrivet hur ett utpekande av LIS-områden kan göras.

Eftersom den nya lagstiftningen med vägledning kommit så sent i processen med att ta fram en ny översiktsplan kommer Pajala kommun att göra ett tillägg till denna plan. Följande är ett förslag på hur arbetet kan göras.

1. *En beskrivning tas fram av förutsättningarna för landsbygdsutveckling i Pajala kommun.*

Hela Pajala kan ses som ett område för landsbygdsutveckling men eftersom ett av huvudsyftena med lättnader i dispensgivning är att stärka serviceunderlag och lokala näringar kan ett visst urval av LIS-områden göras utifrån närhet till annan bebyggelse, infrastruktur, näringsliv och service.

2. *En förteckning tas fram av de olika strandtyper som finns i kommunen/LIS-områdena och deras respektive lämplighet för bebyggelse. Hur ser sårbarheten ut, vilka risker finns?*

3. *En beskrivning tas fram på vilka anspråk som finns på de olika stränderna i LIS-området. Rörligt friluftsliv? Fisketurism? Natur- och kulturmiljöer? Finns nationella eller regionala intressen? Annat?*

Inom LIS-områdena bör det sen gå att ge dispens för de områden där det inte finns sårbarhet och risker, eller konflikter med rörligt friluftsliv, natur- och fisketurism, höga värden i natur- och kulturmiljöer, eller andra prioriterade intressen.

Varje dispensärende måste sen också bedömas utifrån strandskyddets syften innan dispens kan ges.

Limingoån Foto: Tomas Calla

Jarhois Foto: Tomas Calla

Autio Foto: Tomas Calla

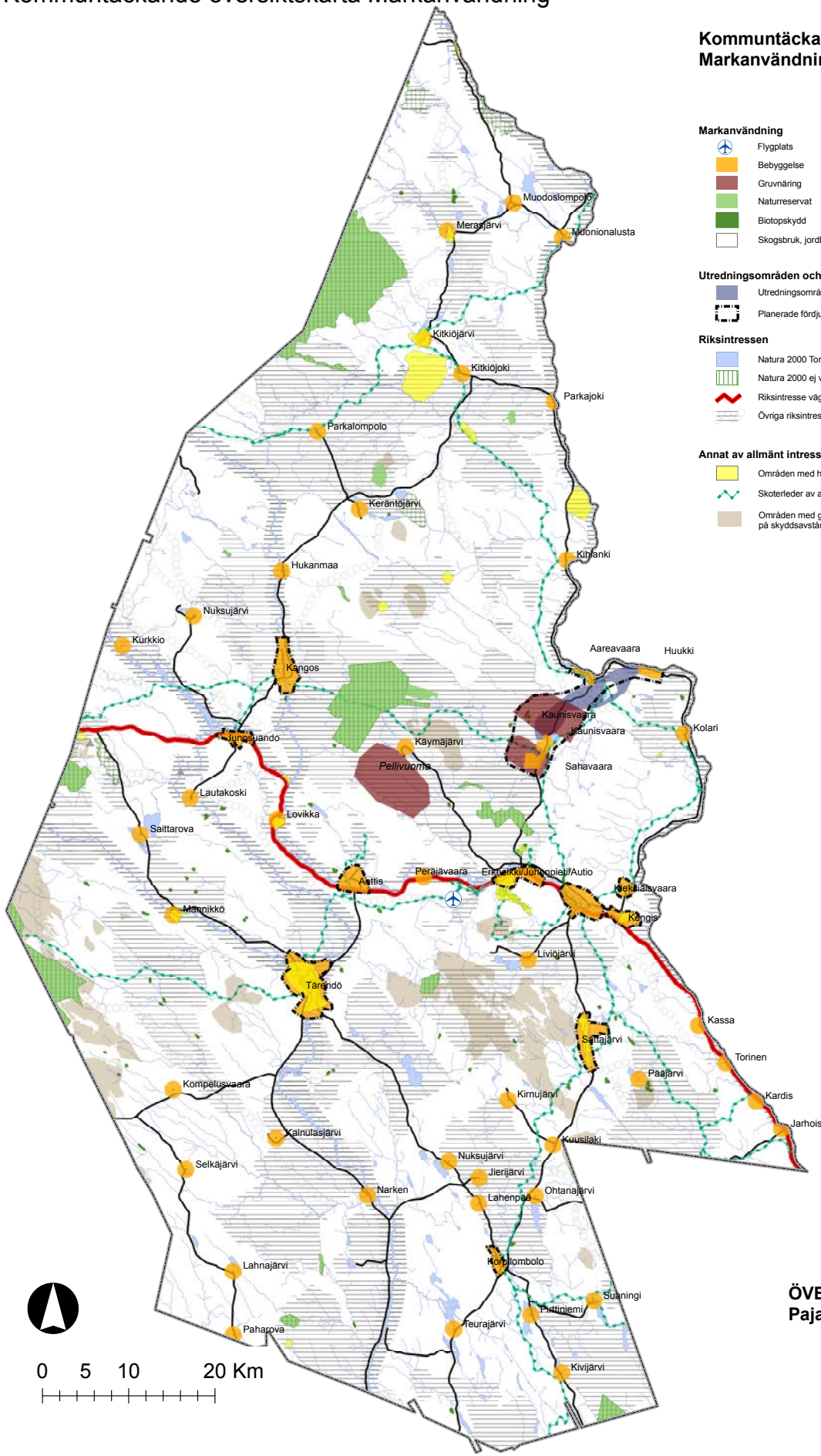

Jerijärvi Foto: Tomas Calla

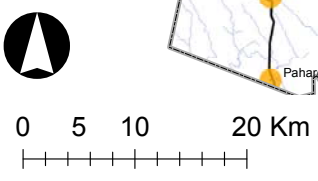
Kommuntäckande översiktskarta Markanvändning

Kommuntäckande översiktskarta Markanvändning

- Markanvändning**
- Flygplats
 - Bebyggelse
 - Gruvnäring
 - Naturreservat
 - Biotopskydd
 - Skogsbruk, jordbruk, rennäring
- Utredningsområden och kommande planering**
- Utredningsområde järnväg (även riksintresse)
 - Planerade fördjupade översiktsplaner
- Riksintressen**
- Natura 2000 Torne och Kalix älvsystem
 - Natura 2000 ej vatten
 - Riksintresse väg
 - Övriga riksintressen
- Annat av allmänt intresse**
- Områden med höga kulturmiljövärden
 - Skoterleder av allmänt intresse
 - Områden med goda årsmedelvindar på skyddsavstånd från bebyggelse

ÖVERSIKTSPLAN Pajala kommun

3.3 MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Alternativ 2

Markanvändningskartan är gjord utifrån förutsättningarna i alternativ 2, att nya gruvor etableras och att näringsliv och befolkning växer som ett resultat av det.

De områden som markeras på markanvändningskartan visar kommunens vilja med mark- och vattenanvändningen. Några statliga intressen redovisas också; riksintresse väg, riksintresse utredningsområde för järnväg, naturreservat och Natura 2000 för mark och vatten. Förutom markanvändningskartan finns en kommuntäckande översiktsskarta som redovisar samtliga riksintressen.

För samtliga områden med bevarandevärden gäller att förändrad mark- och vattenanvändning som kan påverka den ekologiska balansen, naturvärden eller kulturvärden negativt ska undvikas.

För Natura 2000-områden och andra skydds- och bevarandeområden se även förutsättningsdelen.

Flygplats

Flygplatsen är ett viktigt allmänt intresse för kommunens fortsatta utveckling. Flygtrafik prioriteras.

Bebyggelse

Inom dessa områden prioriteras tillkomsten av bebyggelse. Med bebyggelse menas främst byggnader och anläggningar för boende, offentlig service, kommersiell service, näringsliv. Även vägar, ledningar och dylikt räknas till bebyggelse. För de mindre byarna redovisas område för bebyggelse symboliskt som en cirkel. Kommunen har ingen utarbetad policy för när planläggning krävs, det avgörs från fall till fall utifrån omständigheter och gällande lagstiftning.

Gruvning

Pajala kommun har stora mineraltillgångar och det finns många aktörer som undersöker brytvärda fyndigheter. På plankartan redovisas områden där planerade gruvor prioriteras. Riksintressen för mineraler redovisas i förutsättningsdelen.

SGU utreder för närvarande en detaljavgrensning

av riksintresse för mineralproduktion avseende malmfyndigheterna i Kaunisvaaraområdet.

Naturreservat

Mark eller vattenområde med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Bevarandeintresset prioriteras.

Biotopskydd

Område med skydd för art och/eller organismgrupp. Inom biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön.

Skogsbruk, jordbruk, rennäring

Skogsbruk, jordbruk och rennäring (areella näringar) redovisas tillsammans eftersom de använder större delen av marken i kommunen och ibland samma områden. I Pajala kommun bedrivs större jordbruk endast på ett fåtal platser.

Det är av allmänt intresse att de areella näringarna kan bedrivas och utvecklas. Vid konflikt mellan olika areella näringarna måste bedömningar göras från fall till fall.

Riksintresseområden för rennäringen redovisas i förutsättningsdelen och på den kommuntäckande översiktsskartan som redovisar riksintressen.

Utredningsområde järnväg

På plankarta redovisas de utredningskorridorer för ny järnväg som gäller i nuläget, mars 2010. Utredningskorridorerna är riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt miljöbalken 3 kap 8§.

Planerade fördjupade översiktsplaner

För de tätorter och byar där störst påverkan av gruvnäringen förväntas behövs mer detaljerad planering i fördjupade översiktsplaner.

Natura 2000 Torne och Kalix älvsystem

Riksintresse för naturvärden, skyddsvärde i ett EU-perspektiv. Bevarandeintresset prioriteras.

Natura 2000 ej vatten

Riksintresse för naturvården, skyddsvärde i ett EU-perspektiv. Bevarandebeståndet prioriteras.

Riksintresse väg

På plankartan redovisas väg som är av riksintresse. Övriga vägar illustreras. Nya vägar utreds av vägverket, i nuläget finns inte information för markering på plankarta. Område där nya vägar kan bli aktuellt redovisas på karta för utvecklingszoner.

Övriga riksintressen

Övriga riksintressen redovisas på markanvändningskartan för att visa hur markanvändningsintressen förhåller sig till riksintressen. För information om varje riksintresse för sig, se "Kommuntäckande översiktskarta Riksintressen".

Område med höga kulturmiljövärden

I Pajala kommun finns många områden för bevarande och hänsyn. Bevarandebeståndet prioriteras.

Skoterleder av allmänt intresse

Skoterleder är viktiga både för besöksnäringen och för ett attraktivt friluftsliv för de boende. På markerade leder prioriteras skotertrafik.

Områden med goda årsmedelvindar på skyddsavstånd från bebyggelse

I en översiktlig förutsättningsanalys har områden med goda årsmedelvindar på skyddsavstånd från bebyggelse tagits fram.

För områdena gäller:

- årsmedelvind över 7 m/s på 103 meter höjd ovan nollplansförskjutningen.
- 1000 meter skyddsavstånd till samlad bebyggelse (ej enskilda hus)
- ej inom skyddsområdena Natura 2000, naturreservat, riksintresse för naturvård och våtmark klass 1 och 2
- större sammanhängande område om minst cirka 3 km², dvs en vindkraftsutbyggnad med ungefär 9 verk och med en ungefärlig produktion på 18 MW.

Kuusiniemi Foto:Tomas Calla

3.4 KONSEKVENSER

Måluppfyllelse

Vilka konsekvenser har planförslaget, hur uppfyller det kommunens visioner och mål som redovisas i kapitel 1.3?

Vissa konsekvenser berör mest processerna runt utveckling och planering, andra konsekvenser är mer konkreta. Här redovisas effekter och konsekvenser som är en direkt följd av planen och arbetet med att ta fram den.

Konsekvenser för miljön redovisas översiktligt, se även del 4 Miljökonsekvensbeskrivning.

Identitet, samverkan och sammanhållning

- Verka för att utveckla medborgarnas deltagande och inflytande med särskild hänsyn till ungdomarnas, de äldres, funktionshindrades och nyinflyttades engagemang. (Samrådsprocesser)

I samband med att projektet Meänmaa avslutades gjordes en utredning om attraktivitet med särskilt fokus på ungdomar. Utredningens slutsatser ska användas i det fortsatta planeringsarbetet.

En översiktsplan är en demokratisk process där det finns möjlighet till dialog och samråd i flera skeden, se även samrådsredogörelsen.

- Verka för att upprätthålla en god kommunal service-nivå i hela kommunen med öppenhet och lyhördhet för förnyelse och nytänkande.

Planen medger en utbyggnad i hela kommunen.

Ekonomisk hushållning och anpassning

- Verka för en strukturell utveckling som främjar de ekonomiska förutsättningarna, som en positiv befolkningsutveckling med avgörande betydelse för vår kommuns framtid.

Planen redovisar faktorer som är viktiga att bygga vidare på för att uppnå goda förutsättningar för utveckling, se avsnitt 3.4. Planen anger att förtätningar i befintliga områden är ett bra sätt att nyttja befintliga investeringar som kommunal service, infrastruktur mm.

Våra kulturtraditioner och naturliga rikedomar

- Verka för att den lokala kulturförankringen har en framträdande roll med tillvaratagande av kulturhistoriska värden och hantverkstraditioner. (Bebyggelsemiljöer och bebyggelsestraditioner)
- Verka för att våra arbets- och vardagsmiljöer utfor-

mas och bevaras så att de främjar vår hälsa, välbefinnande och livskvalitet.

- Verka för hänsyn och varsamhet i vårt umgänge med naturens mångfald och därför styra vår mark- och vattenanvändning i syfte att säkerställa natur- och kulturmiljöerna.
- Verka för miljö- och klimatvänliga energi- trafik- och kommunikationslösningar samt en god avfallshantering, som minimerar vår miljöbelastning.

Planen redovisar översiktligt kulturhistoriska värden i befintlig bebyggelse. Planen säger också att för fortsatt arbete är det mycket viktigt att identifiera och skydda värdefulla miljöer, särskilt i områden med ökad efterfrågan på mark för boende och verksamheter.

Planen för ett resonemang om hållbarhet, vad det innebär i Pajala specifikt, och hur balans kan uppnås mellan hållbarhetens fyra delaspekter.

VÅR UPPVÄXT OCH VÅRT ÅLDRANDE

Trygghet, säkerhet och värdighet

- Verka för ett människovänligt och lättillgängligt samhälle, som normaliserar vår tillvaro, oberoende av vår funktionsförmåga.

Planen för ett resonemang om mångfald och jämställdhet, och tar ställning för att i den fortsatta planeringen ska kunskap om olika människors livsvillkor vara vägledande.

VÅR FÖRSÖRJNING OCH EKONOMISKA TRYGGHET

Framtidstro, stabilitet och tillväxt

- Verka för att vidareutveckla kvalitéer som gör att kommunen upplevs som attraktiv för företagsetableringar, investeringar och boende.

I samband med den fortsatta kommunala planeringen kommer stor tyngd läggas på att fortsätta att utveckla arbetet med attraktivitet.

Våra tillväxtområden och våra tillväxtförutsättningar

- Verka för att utveckla och upprätthålla en hög planerings- och handlingsberedskap för att effektivt och flexibelt kunna möta även oförutsedda händelser och förnyelsebehov på grund av samhälleliga förändringar.
- Verka för att våra råvarutillgångar, vår naturrikedom, våra hantverkstraditioner och vår högteknologiska kompetens tillvaratas och nyttjas effektivt.

- Verka som drivkraft för att främja förutsättningarna och investeringarna i samhällsbyggnad för att etableringen av den planerade gruvverksamheten i kommunen kan förverkligas.

Planen lyfter fram de viktigaste planeringsfrågorna och föreslår en planberedskap i en etappvis planering. Planen ger förutsättningar för gruvbrytning, den redovisar också viktiga förutsättningar för gruvan som till exempel ny infrastruktur.

Vårt gränsöverskridande samarbete

- Verka för gemensamma samverkande strategier kring vildmarksupplevelser, fjäll-, fiske- och kulturturism.
- Verka för en gemensam planerings- och handlingsberedskap som underlättar gruvnäringens gränsöverskridande etablering.
- Verka för samordnade infrastrukturella lösningar, särskilt med avseende på näringslivets behov av ändamålsenliga och effektiva kommunikationer och transportsystem.

Planen redovisar möjliga utvecklingsområden för turism, det kan användas för en fortsatt dialog med grannkommuner både i Sverige och Finland. Planen ger också ett underlag för fortsatt samarbetet med övriga aktörer som Banverk och Vägverk.

Våra infrastrukturella förutsättningar

- Verka för infrastrukturella förutsättningar som generellt underlättar såväl företagandets som arbetsmarknadens villkor i en glesbygdskommun som Pajala.
- Verka för flexibla och samordnade transport- energi- och kommunikationslösningar som underlättar tillvaratagandet av våra råvarutillgångar, som malmfyndigheterna och skogsråvaran.
- Verka för en infrastruktur som underlättar det gränsöverskridande samarbetet och främjar t.ex. besöks- och upplevelsenäringarnas utveckling.
- Verka för säkerställandet och utvecklingen av linjetrafiken samt uppstarten och utvecklingen av chartertrafiken, såväl nationellt som internationellt, vid Pajala -Ylläs Airport.

Planen anger flyg, vägar och utredningskorridorer för järnväg som prioriterad markanvändning. Planen lyfter också upp infrastrukturen och dess utveckling som mycket viktiga förutsättningar för kommunens fortsatta utveckling.

Effekter och konsekvenser

	Planen och framtida påverkan	Planeringsstrategi, åtgärd	Effekter och konsekvenser			
			Befolkning	Luft och klimat	Hälsa	Mark och vatten
Samlade effekter av förslag	Gruvor och järnväg ger störst påverkan och innebär en betydande påverkan för växt- och djurliv, rennärning och landskap. Även en växande turistnäring och en befolkningsökning kan ge påverkan.	Ny översiktsplan, samt fördjupade översiktsplaner m fl planeringsåtgärder. Stort behov av samarbete mellan kommunen, gruvföretag, myndigheter som Vägverk och Banverk, grannkommuner, näringsliv och övriga aktörer.	Fler arbetstillfällen ger förbättrad kommunal ekonomi och förbättrad arbetsmarknad även om arbetstillfällena till en början är tillfälliga och besätts av pendlare. Boende nära de nya gruvområdena påverkas. Den planerade gruvnäringen kan leda till en befolkningsökning.	Avgaser och CO2-halter från transporter ökar när nya anläggningar byggs. Vindkraften bidrar till övergången till fossilfri energi.	Ökade transporter och fler industrier och verksamheter ökar risken för sämre hälsa framförallt pga buller. Fler arbetstillfällen förbättrar den psyko-sociala hälsan. Osäkerheter på grund av gruvans effekter i närområdet kan försämra den psykosociala hälsan för närboende.	Påverkan på mark och vatten pga gruvans markanspråk, föroreningar, utsläpp och förändringar av vattennivåer och flöden. (Följs upp av resp tillståndsmyndighet.)

Biologisk mångfald	Växt- och djurliv	Marktillgångar	Rennärning	Landskap	Bebyggelse	Kulturmiljö
Risk för påvekan av skyddsvärda skogar och myrmarker, särskilt i samband med gruvverksamhet.	Barriäreffekt och markförstörrelse i varierande grad. Vindkraftverk och luftledning utgör fara för fåglar.	Överlag medför de nya etableringarna bättre vägar och förbättrad tillgänglighet för markägare och turister.	Gruv- och järnvägsanläggningar orsakar barriäreffekter med stora konsekvenser för rennärningen.	Vindkraftsparker och gruvor med tillhörande kraftledningsgator samt järnväg orsakar stora effekter på landskapet varav några irreversibla.	Med en ökad efterfrågan på mark för boende och verksamheter finns risk för förföljning och störningar av den befintliga bebyggelsens särdrag.	Risk för okänsligt inpassad bebyggelse eller anläggning.

Tabell som redovisar samlade effekter och konsekvenser av planförslaget.

3.5 FORTSATT ARBETE

Fördjupade översiktsplaner

Pajala kommun har ca 80 byar, många med få invånare. För att få en bild av vilka av dessa som förväntas bli mest påverkade av den framtida gruvnäringen har en analys gjorts på de 34 största byarna/byagrupperingen. Följande kriterier har studerats:

Geografiskt läge

- närhet till riksväg, flyg, annan viktig infrastruktur.
- goda allmänna kommunikationer i övrigt.
- närhet till större sjö eller älv.
- närhet till "utvecklingszon".
- närhet till planerad gruva.
- närhet till störande verksamhet.

Offentlig och privat service

- närhet till skola och barnomsorg.
- närhet till vård och omsorg.
- närhet till dagligvaruhandel/livsmedel/bensin.
- närhet till sällanvaruhandel.
- närhet till övrig service.
- närhet till kommunal infrastruktur som bredband, vatten- och avlopp.

Övrigt

- befolkning: antal.
- befolkning: åldersfördelning och sammansättning.
- närhet till arbete.
- lokalt näringsliv.
- lokalt kultur- och föreningsliv.
- utbud fritidsaktiviteter.
- lokalklimat och odlingsförutsättningar.
- natur- och kulturmiljö.

De byar som har ett strategiskt läge och god tillgång till kommunikationer, god offentlig och privat service samt relativt ung befolkning och aktivt byaliv kan i högre grad än andra byar förväntas

bli påverkade av en ny gruvnäring.

Påverkan kan vara både direkt, i form av närhet till nya gruvområden, och indirekt, i form av ökad efterfrågan på mark för boende och verksamheter. De byar som förväntas bli mest påverkade har i nuläget störst behov av en fortsatt och fördjupad kommunal planering.

Följande byar kommer att studeras närmare i fördjupade översiktsplaner: Korpilompolo, Sattajärvi, Pajala-Kieksiäisvaara-Kengis, Peräjävaara-Juhonpiete-Erkheikki, Tärendö, Anttis, Junosuando, Kangos, Sahavaara-Kaunisvaara-Areavaara-Huukki.

Extra viktigt att studera är påverkan från gruvnäringen, bebyggelsekaraktär, trafikförhållanden, naturmiljö, lämpliga förtättningsprinciper.

Fördjupningar för gruvområdena

Extra viktigt att studera är påverkan på natur- och kulturmiljö, påverkan på rennäring, störningar för närboende.

Tematiskt tillägg för strandskydd och LIS-områden

Se avsnittet "Bebyggelse i strandnära lägen" i kapitel 3.2 "Lokalisering och utformning".

Fortsatta studier vindkraftsförutsättningar

Förutsättningarna för vindkraft kommer att utredas på en mer detaljerad nivå när utbyggnadsplaner aktualiseras.

3.6 KÄLLOR, HÄNVISNINGAR OCH BILAGOR

Rapporter och analyser

Karaktärsdrag och bebyggelsemönster

Riksantikvarieämbetet 2004:8

Framtidens Pajala - övergripande förutsättningsanalys

ÅF Infraplan 2007

Studie ny järnvägsförordelse och vägförbindelse Kaunisvaara - Äkäsjokisuu

ÅF Infraplan 2008

Planer och program

Översiktsplan Haparanda stad 2005

Haparande kommun 2005

Meän Väylä

Kolari, Muonio och Pajala kommuner 2006

Regionalt utvecklingsprogram för hållbar framtid i Norrbotten

Länsstyrelsen, Regionala partnerskapet 2007

Regionalt tillväxtprogram för Norrbotten

Länsstyrelsen 2007

Översiktsplan 2007 för Örnsköldsviks kommun

Örnsköldsviks kommun 2007

Utkast till landskapsplan för Fjäll-Lappland - sammanfattning av planbeskrivningen

Lapplands förbund, Finland, 2008

Kalix översiktsplan

Kalix kommun 2009

Pajala - utvecklingsprogram

Nulägesanalys med utblick på förestående gruvexpansion

ÅF Infraplan 2009

Övrigt

Jämna steg - checklista för jämställdhet i fysisk planering

Boverket 2006

Norrbottens miljömål 2007 - reviderade delmål

Länsstyrelsen Norrbotten 2007

Strandskydd - en vägledning för planering och prövning

Naturvårdsverket och Boverket 2009

Planförteckning Pajala kommun

Planområde, fastighetsbeteckning	Genomf. tid	Lagakraft	Namn	Plantyp
odef	10 år	1957-07-04	Korpilombolo kyrkby	Byggnadsplan
Pajala kyrkby	10 år	1958-08-15	Pajala kyrkby	Stadsplan
odef	10 år	1958-11-27		Byggnadsplan, Junosuando
Fast 10:80	10 år	1959-03-20	odef	Byggnadsplan
Ripan, Ugglan, Örnen, Tjädern	10 år	1961-05-03	Ripan, Ugglan, Örnen, Tjädern	Stadsplan
odef	10 år	1961-05-25	Storbyn	Byggnadsplan
odef	10 år	1961-11-01	Korpilombolo kyrkby	Byggnadsplan
Fast 9:8 mfl	10 år	1962-05-24	odef	Byggnadsplan
Malmen	10 år	1963	Malmen	Stadsplan
Skolan, Örnen, Ripan	10 år	1964-05-19	Skolan, Örnen, Ripan	Stadsplan
Järven	10 år	1965-12-03	Järven	Stadsplan
Fast 10:123 mfl	10 år	1967-11-16	Centrala Korpilombolo	Byggnadsplan
odef	10 år	1970		Byggnadsplan, Junosuando
odef	10 år	1970-05-28	Tärendö kyrkby	Byggnadsplan
Skolan, Jägaren	10 år	1971-05-14	Skolan, Jägaren	Stadsplan
Droppen	10 år	1973-04-05	Droppen	Stadsplan
Björnen	10 år	1973-06-06	Björnen	Stadsplan
Pajala 16:10 mfl	10 år	1973-08-15	Gästgivaregatan	Stadsplan
Järven	10 år	1974-06-13	Järven	Stadsplan
Pajala 11:37 mfl	10 år	1974-09-13	Industriområdet	Stadsplan
Fast 17:1 mfl	10 år	1978-01-10	Korpilombolo kyrkby	Byggnadsplan
Pajala 9:3 mfl	10 år	1978-06-08	Masugnsvägen mm	Stadsplan
Pajala 9:3	10 år	1978-06-20	älgen	Stadsplan
Mörten	10 år	1979-08-28	Mörten	Stadsplan
Tuppen	10 år	1979-09-04	Tuppen	Stadsplan
Pajala 9:2 mfl	10 år	1979-09-11	Ripan	Stadsplan
Korsu	10 år	1980-01-07	Korsuomr .	Stadsplan
Fast 10:32, 17:1 mfl	10 år	1980-09-25	odef	Byggnadsplan
odef	10 år	1981-04-24	Naurisaho	Stadsplan
Fast 7:19 mfl	10 år	1981-04-29	odef	Byggnadsplan
Fast 10 :19 mfl	10 år	1981-11-10	odef	Byggnadsplan
Pajala 15:14 mfl	10 år	1982-01-22	vid Kyrkan	Stadsplan
Pajala 4:1 mfl	10 år	1982-02-03	Ringvägen, Slätterbacken	Stadsplan
Järven	10 år	1982-08-23	Järven	Stadsplan
Jägaren	10 år	1982-10-12	Jägaren	Stadsplan
Junosuando 5:18 mfl	10 år	1982-10-14		Byggnadsplan, Junosuando
Fast 37:1, 37:16, 37:19	10 år	1983-07-08	Industriområde	Byggnadsplan
Pajala 45:2	10 år	1983-09-28	Västra industriomr .	Stadsplan
Ljungen, Vilan	10 år	1983-10-06	Ljungen, Vilan	Stadsplan
odef	10 år	1984-02-29	Östra industriområdet	Stadsplan
Pajala 9:174 mfl	10 år	1984-07-02	odef	Stadsplan
odef	10 år	1986-12-02	Solbackavägen	Byggnadsplan
Pajala 9:3	10 år	1987-02-05	Snickarbacken	Stadsplan
Droppen	10 år	1987-12-15	Droppen	Stadsplan
Korpilombolo	10 år	1988-03-02	Centrala delen	Byggnadsplan
odef	5 år	1988-09-22	Slätterbacken	Detaljplan
Jägaren	5 år	1988-10-12	Jägaren	Detaljplan
Fast 7:38	6 år	1989-07-10	Posthus	Detaljplan

fortsättning Planförteckning Pajala kommun

Planområde, fastighetsbeteckning	Genomf. tid	Lagakraft	Namn	Plantyp
Fast 16:31 mfl	5 år	1990-10-19	Sågenområdet	Detaljplan
Del av Älgen	5 år	1990-10-19	Björkkullen	Detaljplan
Del av Snickarbacken	5 år	1990-11-30	Snickarbacken, serviceomr	Detaljplan
Pajala 15:19	5 år	1991-01-02	Del av Korsuomr.	Detaljplan
Junosuando 7:27	5 år	1991-01-08		Detaljplan
Stammen	5 år	1991-05-16	Prästgården, församlingsh	Detaljplan
Pajala 2:22	5 år	1991-07-15	Del av Snickarbacken	Detaljplan
Fast 9:32	5 år	1991-07-15	Industrihus	Detaljplan
Pajala 45:2	5 år	1991-07-24	Västra industriomr.	Detaljplan
Del av Droppen	5 år	1991-07-24	Del av Droppen	Detaljplan
Pajala 9:15, 9:27	15 år	1991-10-16	Kilen	Detaljplan
Järven 11:16	5 år	1992-05-29	Järven	Detaljplan
Pajala 45:1	5 år	1992-05-29	Ångsbacken, servicehus	Detaljplan
Jyskyområdet	5 år	1992-05-29	Älvbrinken	Detaljplan
Pajala 16:26, 16:57	5 år	1992-06-03	Gamla mejeriet	Detaljplan
Tallbacken	10 år	1992-07-21	Tallbacken	Detaljplan
Stora torget	5 år	1992-12-10	Soltorget	Detaljplan
Älgen	5 år	1993-04-23	Älgen	Detaljplan
Stammen	5 år	1994-04-29	Församlingsh. Riagatan	Detaljplan
Mommakangas	10 år	1994-05-17	Flygplatsen	Detaljplan
Fast 7:19 mfl	5 år	1994-11-21	Gamla skolan	Detaljplan
Kangos	odef	1995-02-27	Kangos	Fördjupad översiktsp
odef	5 år	1995-11-07	Länsväg 867	Detaljplan
Muonio 2:1	5 år	1996-07-10	Fiskecamp N. Parkajoki	Detaljplan
Hukanmaa	15 år	1997-04-29	Hukanmaa, Kangosomr.	Detaljplan
Pajala 6:3 mfl	10 år	1997-05-16	Idrottscentrum	Detaljplan
Del av Ljungen, Vilan	10 år	1997-05-22	Del av Ljungen, Vilan	Detaljplan
Pajala 11:37	5 år	1997-10-13	Del av östra industriomr.	Detaljplan
Pajala 9:16 mfl	5 år	1997-10-13	Del av Naurisaho-omr.	Detaljplan
Del av Smeden	5 år	1997-12-01	Del av Smeden	Detaljplan
MEJA, Mukkan kangas,	odef	1998	Erkheikki, Juhonpieti, Autio	Fördjupad översiktsp
MEJA, Mukkan kangas,	odef	1998	Erkheikki, Juhonpieti, Autio	Fördjupad översiktsp
	5 år	1998-03-23	Del av Teurajärvi	Detaljplan
Tärendö 8:2	5 år	1998-07-20	Tärendö 8:2	Detaljplan
Mommankangas	5 år	1999-05-03	Mommankangas	Detaljplan
	5 år	2001-11-13	Del av Teurajärvi 2	Detaljplan
Björnen 1, 3, 4	5 år	2004-07-13	Del av Kv Björnen	Detaljplan
	15	2006-06-01	Tannaniemi	Detaljplan
Pajala återvinningscentral		2008-07-21	Pajala återvinningscentral	Detaljplan
Pajala		1990	Pajala	Fördjupad översiktsp

